

หมวด 2
ตั๋วแลกเงิน
(BILL OF EXCHANGE)

ส่วนที่ 1
การออกและสลักหลังตั๋วแลกเงิน
(Drawing and Indorsement)

“ตั๋วแลกเงิน คือหนังสือตราสาร สารซึ่งมีข้อความของผู้สั่งจ่ายสั่ง ผู้จ่ายใช้เงินแก่ผู้รับเงิน หรือตาม คำสั่งของผู้รับเงิน”	มาตรา 908 อันตั๋วแลกเงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่ง บุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่ายให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่ง หรือ ให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน
--	--

จากบทวิเคราะห์ศัพท์ตั๋วแลกเงินตามมาตรา 908 อาจแยกสาระสำคัญของตั๋วแลกเงิน
ออกเป็น 3 ประการคือ

1. เป็นหนังสือตราสาร หมายความว่า เป็นหนังสือสัญญาที่กฎหมายรับรองหรือรับรู้
หรือคุ้มครองให้แก่ผู้ทรงตราสาร และเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีข้อห้ามเปลี่ยน
มือโดยผู้สั่งจ่าย (ดูมาตรา 917 วรรค 2) หรือโดยผู้สลักหลัง (ดูมาตรา 923)

2. คำสั่งให้จ่ายเงิน (มีใช้สิ่งของ) ซึ่งผู้สั่งจ่ายอาจมีคำสั่งได้ 3 กรณีคือ

2.1 ผู้สั่งจ่ายสั่งให้ผู้จ่าย จ่ายเงินให้แก่บุคคลคนหนึ่งหรือให้แก่ตนเองก็ได้ (ดูมาตรา
912 วรรคแรก) อาจระบุชื่อผู้รับเงิน เช่น “จ่ายเงิน...ให้แก่แดง” เรียกว่า “ตั๋วแลกเงินระบุชื่อ”
หรืออาจไม่ระบุชื่อผู้รับเงินก็ได้ เช่น “ให้จ่ายเงิน...แก่ผู้ถือ” เรียกว่า “ตั๋วแลกเงินผู้ถือ”

2.2 ผู้สั่งจ่ายสั่งให้ผู้จ่ายจ่ายเงินตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งก็คือผู้รับเงินนั่นเอง
เช่น “ให้จ่ายเงินตามคำสั่งของนายแดง” (ตามมาตรา 908 และมาตรา 917 วรรคแรก)

2.3 ผู้สั่งจ่ายจะสั่งจ่ายโดยระบุความตาม 2.1 และ 2.2 ความเข้าด้วยกันก็ย่อมได้ เช่น ระบุว่า “ให้จ่ายเงินแก่แดงหรือตามคำสั่ง(ของนายแดง)” เป็นต้น

3. คำสั่งให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งซึ่งต้องเป็นจำนวนเดียว เช่น สั่งจ่ายโดยระบุว่า “ให้แดงจ่ายเงินแก่ขาว จำนวน 10,000 บาท...” เช่นนี้ถือว่าสั่งจ่ายเงินจำนวนหนึ่ง แต่ถ้าสั่งจ่ายระบุว่า “ให้แดงจ่ายเงินแก่ดำ 10,000 บาท, ขาว 20,000 บาท และเหลือง 30,000 บาท” ดังนี้ย่อมไม่เป็นตั๋วแลกเงิน เพราะสั่งให้ใช้เงินหลายจำนวน⁸

ตั๋วแลกเงิน เป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างหนึ่ง และปกติจะมีบุคคลเข้าเกี่ยวข้องเป็นคู่สัญญา 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ผู้สั่งจ่าย ผู้จ่ายและผู้รับเงิน ผู้จ่ายเป็นคู่สัญญาที่ยังไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบแต่จะได้ลงลายมือชื่อรับรองตั๋วแลกเงินนั้น สำหรับผู้รับเงินอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรง และมีฐานะเป็นเจ้าของนี้ตามตั๋วแลกเงินนั้น

“รายการในตัวแลกเงิน” มาตรา 909 อันตั๋วแลกเงินนั้น ต้องมีรายการดังกล่าวต่อไปนี้คือ

- (1) คำบอกชื่อว่าเป็นตั๋วแลกเงิน
- (2) คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน
- (3) ชื่อ หรือยี่ห้อผู้จ่าย
- (4) วันถึงกำหนดใช้เงิน
- (5) สถานที่ใช้เงิน
- (6) ชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงิน หรือคำจحدแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ
- (7) วันและสถานที่ออกตั๋วเงิน
- (8) ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

1. คำบอกชื่อว่าเป็นตั๋วแลกเงิน เป็นรายการสำคัญที่ต้องมี จะใช้ภาษาใดก็ได้ ให้ได้ความว่าเป็นตั๋วแลกเงินเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจชัดเจนว่าเป็นตั๋วแลกเงินเพราะยังถือว่าเป็นของใหม่ไม่สู้จะแพร่หลายนักในบ้านเรา

⁸ เฉลิม ขงบุญเกิด, ตั๋วแลกเงิน พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร : โรงพิมพ์เพ็ญอักษร, 2512), หน้า 33.

ถ้าคำบอกชื่อดังกล่าว ไม่มีเอกสารนั้นก็ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงินตามมาตรา 909(1) ประกอบ 910 วรรคแรก

หมายเหตุ สหรัฐอเมริกาเรียกตัวแลกเงินว่า "Sola of Exchange" หมายถึง ตัวแลกเงินที่มีเพียงใบเดียว หรือตัวเดียว ขณะที่ฝรั่งเศสเรียกว่า "Lettre de change"

2. คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน นับเป็นรายการสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียด มิฉะนั้นเอกสารนั้นอาจไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงินตามมาตรา 910 วรรคแรก

2.1 คำสั่ง เป็นข้อความที่มีลักษณะเป็นคำบังคับเช่น "ให้จ่าย" หรือ "โปรดจ่าย" หรือ "กรุณาจ่าย" จะต้องไม่ใช่คำเชิญหรือร้องขอ

2.2 อันปราศจากเงื่อนไข เงื่อนไข คือข้อกำหนดเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งไม่แน่นอน (มาตรา 182) คำสั่งจ่ายเงินนั้นต้องปราศจากเงื่อนไข หากมีเงื่อนไขในการสั่งจ่ายเงิน เอกสารนั้นไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน ตามมาตรา 910 วรรคแรก

คำสั่งจ่ายเงินที่มีเงื่อนไข เช่น "ให้จ่ายเงินจำนวน 10,000 บาท ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เรือสินค้าของข้าพเจ้ามาถึงท่าเรือกรุงเทพฯ แล้ว" ฯลฯ

2.3 ให้จ่ายเงิน จะจ่ายเป็นเงินไทยหรือเทศก็ได้โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ สถานที่และเวลาที่จ่ายเงิน แต่จะสั่งให้จ่ายทรัพย์สินอย่างอื่นไม่ได้ มิฉะนั้นย่อมไม่เป็นตัวแลกเงิน

2.4 เงินที่สั่งจ่ายต้องเป็นจำนวนที่แน่นอน ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตัวอย่างการสั่งจ่าย

เงินจำนวนไม่แน่นอน เช่น "ให้จ่ายเงินจำนวน 10,000 หรือ 20,000 บาท" ในเรื่องจำนวนเงินแน่นอนนั้นอาจจะระบุอัตราดอกเบี้ย (มาตรา 911), อัตราแลกเปลี่ยน (มาตรา 196), ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับตัวแลกเงิน เช่น ค่าธรรมเนียมเรียกเก็บ, ค่าอากรแสตมป์ ฯลฯ ควบลงไปกับจำนวนเงินนั้นได้ การเขียนจำนวนเงินจะมีทั้งตัวเลขและตัวอักษร สำหรับตัวเลขนั้นควรเขียนให้ชัด "บาท"

3. ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่าย รายการนี้ต้องมี ถ้าไม่มีย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงินตามมาตรา 910 วรรคแรก

3.1 ชื่อผู้จ่าย อาจเป็นชื่อตัว, ชื่อสกุล อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

3.2 ยี่ห้อผู้จ่าย เป็นชื่อบุคคลที่ใช้ในทางการค้า

4. วันถึงกำหนดใช้เงิน คือวันอันพึงใช้เงินตามตัวแลกเงิน ถ้าผู้สั่งจ่ายมิได้ระบุลงไว้ใน

ตัวก็ไม่ทำให้ตัวขาดความสมบูรณ์ เพราะมาตรา 910 วรรค 2 ให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น เช่น มาตรา 913(3)

วันถึงกำหนดใช้เงินของตัวแลกเงินนั้น ผู้ส่งจ่ายและหรือผู้ทรงสามารถเลือกได้ 4 ประเภท หรือ 4 แบบ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 913 (ดูมาตรา 913)

5. สถานที่ใช้เงิน กำหนดไว้เพื่อให้ผู้ทรงนำตัวแลกเงินไปขึ้นเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองหรือใช้เงินได้สะดวกและรวดเร็ว

ถ้าหากมิได้เขียนแกลงสถานที่ใช้เงินไว้ มาตรา 910 วรรค 3 ให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงิน

6. ชื่อหรือชื่อผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ รายการนี้ต้องมี ถ้าขาดไปย่อมถือว่าเอกสารนี้ไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงินตามมาตรา 910 วรรคแรก รายการนี้ทำให้ทราบได้ชัดเจนว่าตัวแลกเงินนั้นมีได้ทั้งตัวระบุชื่อ (ผู้รับเงิน) และตัวผู้ถือ

7. วันและสถานที่ออกตัวเงิน (ในที่นี้หมายถึงตัวแลกเงิน)

7.1 วันออกตัวแลกเงิน คือวันที่ถูระบุลงในตัว แต่มิใช่วันเขียนตัว เช่นเขียนตัวแลกเงินวันที่ 1 พ.ย. 2550 แต่ลงวันที่ในตัวแลกเงินเป็นวันที่ 12 พ.ย. 2550 ดังนั้นวันออกตัวแลกเงินคือ วันที่ 12 พ.ย. 2550 เป็นตัวที่ส่งจ่ายล่วงหน้าได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 655/2498) และดูคำพิพากษาฎีกาที่ 415/2502 และ 1017/2507

วันออกตัวแลกเงินนั้นปกติต้องลงทั้งวันเดือนและปี แต่ก็มีใช้สาระสำคัญ เพราะถ้าไม่ได้ลงวันออกตัว ท่านว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการโดยสุจริตจะจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้ (มาตรา 910 วรรคท้าย) และดูมาตรา 932 วรรคท้าย

7.2 สถานที่ออกตัวแลกเงิน คือสถานที่ของผู้ส่งจ่าย ถ้ามิได้เขียนลงไว้ มาตรา 910 วรรค 4 ให้ถือว่าตัวแลกเงินนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้ส่งจ่าย

8. ลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย หรือลายเซ็นของผู้ส่งจ่ายเป็นรายการสำคัญจะขาดเสียมิได้ มิฉะนั้นเอกสารนั้นย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน ตามมาตรา 910 วรรคแรก

ลายมือชื่อนั้นจะเป็นชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อสมมุติ หรือชื่ออื่นก็ได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1215/2500) จะเป็นภาษาต่างประเทศภาษาใดก็ได้ ขอให้ได้ความว่าลายมือชื่อที่ผู้ส่งจ่ายเขียนลงไปนั้น ประสงค์จะให้ เป็นเครื่องแสดงตัวผู้ส่งจ่าย (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 68/2477)

อนึ่ง กรณีที่ลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายต้องด้วยข้อห้ามตามมาตรา 900 วรรคท้ายแล้ว ถือว่า
ตัวแลกเงินนั้นขาดรายการสำคัญรายการนี้ด้วย ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน

<p>“รายการสำคัญใดขาดตกบกพร่อง ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน เว้นแต่จะต้องด้วยข้อยกเว้น”</p>	<p>มาตรา 910 ตราสารอันมีรายการขาดตกพร่องไปจากที่ท่านระบุบังคับไว้ในมาตราก่อนนี้ ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน เว้นแต่ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ</p> <p>ตัวแลกเงินซึ่งไม่ระบุเวลาใช้เงิน ท่านให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น</p> <p>ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้แสดงไว้ในตัวแลกเงิน ท่านให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงิน</p> <p>ถ้าตัวแลกเงินไม่แสดงให้ปรากฏสถานที่ออกตัว ท่านให้ถือว่าตัวเงินนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้สั่งจ่าย</p> <p>ถ้ามิได้ลงวันออกตัว ท่านว่าผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการ โดยสุจริตจะจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้</p>
---	---

มาตรา 910 วรรคแรก บัญญัติเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประกอบรายการสำคัญในมาตรา 909 (1), (2), (3), (6) และ (8) ซึ่งถ้าตัวแลกเงินฉบับใดขาดรายการหนึ่งรายการใดตามมาตรา 909 (1), (3), (6) หรือ (8) หรือขัดกับมาตรา 909 (2) ตัวแลกเงินนั้นย่อมมีสภาพเป็นเอกสารธรรมดาเพราะขาดความสมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน ดังนั้นจะบังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยตัวแลกเงินต่อไปไม่ได้ ผู้ทรงคงต้องบังคับตามมูลหนี้เดิม (มาตรา 1005) นอกจากนี้เอกสารดังกล่าวอาจจะใช้เป็นหลักฐานอันมีมูลหนี้ตามสัญญาอย่างอื่นได้ เช่นถือว่าเป็นหนังสือสำคัญในสัญญาบางประเภทได้

สำหรับความในวรรค 2 ถึงวรรคสุดท้ายของมาตรานี้ บัญญัติเป็นข้อยกเว้นสำหรับรายการในตัวแลกเงินที่ไม่สู้จะสำคัญมากนักเช่น รายการที่ (4), (5) และ (7)

ข้อสังเกต มาตรา 910 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คด้วย (ดูมาตรา 989 วรรคแรก)

ตัวอย่าง การลงวันเดือนปีที่ออกตัวเงิน (เช็ก) ตามมาตรา 910 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 989

วรรคแรก

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1303/2514 (ประชุมใหญ่)

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 910 วรรคสี่, 988, 989

จำเลยที่ 1 ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็กเงินสด โดยมีได้ลงวันที่ออกเช็กมีจำเลยที่ 2 สลักหลังแล้วมอบเช็กนั้นให้โจทก์ยึดถือไว้ ต่อมาโจทก์มอบเช็กดังกล่าวให้น้องชายโจทก์ไปขอเบิกเงินจากธนาคาร เจ้าหน้าที่ธนาคารได้ลงวันที่ในเช็กนั้น โดยลงวันที่ที่น้องชายโจทก์ไปขอเบิกเงิน ดังนี้ การที่จำเลยที่ 1 มอบเช็กฉบับพิพาทให้โจทก์ยึดถือได้โดยปริยายว่าจำเลยที่ 1 ได้มอบหมายให้โจทก์ลงวันที่ออกเช็กได้เอง ฉะนั้นการที่เจ้าหน้าที่ธนาคารลงวันส่งจ่าย (วันออกเช็ก) จึงถือเป็นปริยายได้อีกว่าเจ้าหน้าที่ธนาคารได้ลงวันที่ออกเช็กโดยสุจริตแทนโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรง และเป็นการลงวันที่ออกเช็กที่ถูกต้องแท้จริงเช็กฉบับพิพาทจึงเป็นเช็กที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 938/2521

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910, 989, 1002

อายุความที่ผู้ทรงเช็กฟ้องเรียกเงินตามเช็กจากผู้ส่งจ่ายต้องนับแต่วันที่เช็กถึงกำหนด หรือวันที่ลงในเช็กตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1002 หาใช่เริ่มนับตั้งแต่วันที่มอบเช็กไม่

โจทก์จำเลยเล่นแชร์กัน จำเลยเป็นนายวงแชร์ การลงแชร์ครั้งแรกลงเงินมือละ 20,000 บาท จำเลยในฐานะเป็นนายวงแชร์ได้รับเงินที่ลงแชร์ไปก่อนโดยไม่ต้องประมูลจำเลยรับเงินของโจทก์ไป 20,000 บาท แล้วออกเช็กให้โจทก์ในเดือนเมษายน 2512 โดยลงวันที่ แต่ไม่ได้ลงเดือนและปีไว้เพื่อใช้คืนให้โจทก์เมื่อโจทก์ประมูลแชร์ได้ซึ่งเป็นที่เห็นได้ว่าเป็นเจตนาของโจทก์ และจำเลยผู้ส่งจ่ายที่จะให้เว้นไว้เพื่อให้โจทก์ไปลง (เดือนและปีในเช็ก) เอาเองในภายหลัง เมื่อโจทก์ลงเดือนและปีส่งจ่ายในเช็กเป็นเดือนสิงหาคม 2518 ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็กในวันที่ 5 กันยายน 2518 และโจทก์นำคดีมาฟ้องในวันที่ 23 กันยายน 2518 ฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 919/2522

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910, 989, 1599, 1600

ว. ผู้ตายเป็นลูกหนี้โจทก์ตามเช็คพินาทซึ่ง ว. เป็นผู้สั่งจ่ายแต่มิได้ลงวันที่ไว้การที่ ว. ตายไม่ทำให้หนี้สินระงับเมื่อ ว. ตายลงก็ไม่มีทางที่จะลงวันที่สั่งจ่ายในเช็คได้การที่โจทก์จัดการลงวัน เดือน ปี ภายหลังที่ ว. ตายแล้วโจทก์ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิจะจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910 วรรคห้า, 989เช็คฉบับพินาทจึงเป็นเช็คที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

4. คำพิพากษาฎีกาที่ 1841/2524

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 293, 910, 1002ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 175

เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2519 จำเลยที่ 1 ออกเช็คโดยมิลงวันที่แล้วนำไปขายให้โจทก์โดยขอเวลาไว้ 3 ปี จึงให้โจทก์นำเช็คไปขึ้นเงินระหว่างนี้จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยให้โจทก์ตลอดมาจนถึงเดือนตุลาคม 2520 จึงหยุดชำระ โจทก์จึงลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2520 ในเช็คแล้วเก็บรอไว้จนครบ 3 ปี จึงนำเช็คไปเรียกเก็บเงินเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2521 การที่โจทก์ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2520 ในเช็ค จึงเป็นการกระทำโดยสุจริตตามข้อตกลง และเป็นกรณีจำเลยที่ 1 ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญาขายลดเช็ค คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ

โจทก์ยื่นคำบอกกล่าวขอถอนฟ้องว่า 'จำเลยที่ 5 ถึงแก่กรรมเสียแล้วโจทก์จึงขอถอนฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 5' ดังนี้ หาใช่เป็นการแสดงความประสงค์ปลดหนี้ให้จำเลยที่ 5 ไม่

5. คำพิพากษาฎีกาที่ 3973/2526

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 6, 910, 914, 989, 992
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84

การจดวันสั่งจ่าย 'ตามที่ถูกต้องแท้จริง' ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910 ประกอบด้วยมาตรา 989 หมายถึงวันที่ผู้ทรงเช็คเห็นสมควรที่จะจดหรือกรอกลงในเช็คซึ่งผู้ทรงมีสิทธิกระทำได้โดยพลการ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้สั่งจ่ายหรือผู้ใดแจ้งให้จด ส่วนคำว่า 'ทำการโดยสุจริต' นั้น กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนทำการโดยสุจริตตามนัยมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากจำเลยหรือผู้ใดอ้างว่าการจดหรือกรอกวันสั่งจ่ายโดยมิสุจริตผู้กล่าวอ้างต้องระบุให้ชัดแจ้งถึงเหตุที่ไม่สุจริต และมีหน้าที่นำสืบด้วย

การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงจดวันสั่งจ่ายลงในเช็คภายหลังจากทราบจากผู้สั่งจ่ายถึงแก่ความตาย ถือได้ว่าโจทก์ทำการโดยสุจริต

ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สตั๊กหลังถึงแก่ความตายบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินหรือเช็ค ยังคงต้องรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตั๋วเงินหรือเช็คนั้น

กรณีที่ผู้ส่งจ่ายเช็คถึงแก่ความตาย ผู้ทรงมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาจากกองมรดกของผู้ตาย ได้ 2 วิธีคือ 1. นำเช็คไปยื่นแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงินตามเช็คถ้าธนาคารทราบว่าผู้ส่งจ่ายตายก็จะ ปฏิเสธการจ่ายเงินตามมาตรา 992(2) เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินด้วยเหตุใดก็ตาม ผู้ทรงเช็คมี สิทธิฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกตลอดจนมีสิทธิฟ้องผู้สตั๊ก หลังเช็คด้วย หรือ 2. ผู้ทรงมีสิทธิทวงถามให้ชำระเงินตามเช็คจากทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการ มรดกและผู้สตั๊กหลัง ได้เลยถ้าผู้ถูกทวงถามไม่ชำระเงินตามเช็ค ผู้ทรงก็มีสิทธิฟ้องเรียกเงินตาม เช็คได้โดยไม่ต้องนำเช็คไปยื่นหรือเรียกเก็บเงินจากธนาคารตามมาตรา 990

(อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1003/2524)

แม้จำเลยจะได้ให้การต่อสู้ไว้ว่าคดีโจทก์ขาดอายุความแต่จำเลยมิได้ขอให้ศาลชั้นต้นยกขึ้น เป็นประเด็นเพื่อวินิจฉัยถือว่าจำเลยสละข้อต่อสู้ในประเด็นข้อนี้แล้วและศาลก็ไม่รับฎีกาข้อนี้ ของจำเลย จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2015/2532

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 910, 989, 1002.ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งมาตรา 55, 84 (1), 183.ประมวลรัษฎากร มาตรา 118.

จำเลยนำเช็คพิพาทไปแลกเงินสดจาก ช. โดยไม่ได้ลงวันเดือน ปี ที่ออกเช็คไว้แต่มี พฤติการณ์ที่แสดงว่าจำเลยยอมให้ ช. ลงวัน เดือน ปี ในเช็คพิพาทแล้วนำไปเรียกเก็บเงิน จากธนาคาร ตามเช็คได้เองเมื่อต้องการเงินคืน ช. ถึงแก่ความตายเสียก่อนที่จะนำเช็คพิพาทไป เรียกเก็บเงิน โจทก์ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ช. จึงได้ลงวัน เดือน ปี ในเช็คพิพาท ทั้ง 10 ฉบับ แล้วนำไปเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บเงิน ถือได้ว่าเป็นการลงวันที่ออกเช็คที่ถูกต้องแท้จริง โดยสุจริตตามข้อตกลง ซึ่งโจทก์ชอบที่จะกระทำได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 910ประกอบมาตรา 989.

โจทก์ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายและสตั๊กหลังให้รับผิดชอบชำระเงินตามเช็คพิพาทซึ่งลง วันที่ 26 มีนาคม 2527 อันเป็นวันตามที่ถูกต้องแท้จริง และเป็นวันกำหนดชำระเงินภายใน กำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ลงในเช็คดังกล่าว คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ.

จำเลยให้การรับว่า จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทและผู้สตั๊กหลังเช็ค พิพาท ทั้งมิได้โต้เถียงว่า ธนาคาร ตามเช็คไม่ได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน ฉะนั้น โจทก์ทั้งสองจึงไม่

ต้องส่งอ้างเช็คพิพาทเป็นพยานหลักฐานอีกเพราะเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยยอมรับแล้ว ดังนั้น แม้เช็คพิพาทจะปิดอากรแสตมป์ไม่ถูกต้อง ก็รับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้ส่งจ่ายและสลักหลังเช็คพิพาท.

7. คำพิพากษาฎีกาที่ 2474/2534

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910.

การที่จำเลยกู้ยืมเงิน ส. โดยส่งจ่ายเช็คพิพาทให้ ส.ไว้ ย่อมเป็นการแสดงอยู่ในตัวว่า จำเลยยินยอมให้ผู้ทรงเช็คลงวันที่เองตามที่เห็นสมควรเพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็ค เอาชำระหนี้นั้นได้ โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมายจึงย่อมลงวันที่ใดก็ได้ และเมื่อ โจทก์ได้ลงวันที่ไปแล้วย่อมเป็นการชอบ อีกทั้งการที่เจ้าหน้าที่ธนาคารลงวันที่ส่งจ่ายในเช็คก็ถือเป็นปริยายได้ว่าเจ้าหน้าที่ธนาคารได้ลงวันที่ส่งจ่ายโดยสุจริตแทน โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรง และเป็นการลงวันที่ส่งจ่ายเช็คที่ถูกต้องแท้จริง.

8. คำพิพากษาฎีกาที่ 8149/2544

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910, 989

จำเลยที่ 1 กู้ยืมเงินจากโจทก์และส่งจ่ายเช็คพิพาทซึ่งจำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อสลักหลังให้ โจทก์ยึดถือไว้ เมื่อจำเลยที่ 1 ผิดนัดผิดสัญญาไม่ชำระดอกเบี้ยและโจทก์กำหนดเวลาให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้แล้ว จำเลยที่ 1 ไม่ชำระ โจทก์มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายจะจดแจ้งลงวันเดือนปี ในเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 910 วรรคท้าย ประกอบด้วย มาตรา 989 วรรคหนึ่ง เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินจำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่ายและจำเลยที่ 2 ผู้สลักหลังเช็คพิพาทต้องร่วมกันรับผิดชอบ โจทก์ผู้ทรง

“ผู้ส่งจ่ายเขียนข้อกำหนดให้ คิดดอกเบี้ยตามจำนวนเงินใน ตัวเงินนั้นก็ได้ ถ้าไม่กำหนด ว่าคิดเมื่อใด ให้คิดตั้งแต่วันที่ ลงในตัว”	มาตรา 911 ผู้ส่งจ่ายจะเขียนข้อความกำหนดลงไว้ว่าจำนวน เงินอันจะพึงใช้นั้นให้คิดดอกเบี้ยด้วยก็ได้ และในกรณีเช่นนั้นถ้ามิได้กล่าวลงไว้เป็นอย่างอื่น ท่านว่าดอกเบี้ยย่อมคิดแต่ วันที่ลงในตัวเงิน
---	--

มาตรานี้ บัญญัติให้สิทธิผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดระบุให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ส่งจ่ายในตั๋วแลกเงินได้อันเป็นประโยชน์แก่ผู้รับเงินหรือผู้ทรง ตามปกติต้องไม่เกิน 15 % ต่อปี ถ้าเกินต้องลดลงมาเป็น 15% ต่อปี (มาตรา 654) แต่ถ้าผู้ส่งจ่ายได้เขียนกำหนดดอกเบี้ยลงไว้ในตั๋ว แต่ไม่ได้กำหนดว่าร้อยละเท่าไร ดังนั้นต้องนำมาตรา 7 มาบังคับ คือคิดร้อยละ 7.5 ต่อปี มีปัญหาต่อไปว่าจะเริ่มคิดดอกเบี้ยแต่เมื่อใด ตามปกติแล้วผู้ส่งจ่ายมีอำนาจกำหนดได้ แต่ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายมิได้กำหนดไว้ชัดว่าให้คิดดอกเบี้ยตั้งแต่เมื่อใด เช่นนี้ มาตรา 911 ท่านให้คิดดอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันที่ลงในตั๋ว (หรือวันออกตั๋ว) เป็นต้นไป ซึ่งเป็นวันก่อนวันถึงกำหนดใช้เงินตามตั๋วแลกเงินนั้น มาตรา 911 นี้ จึงเป็นบทยกเว้นหลักทั่วไปในมาตรา 224 ในเรื่องหน้าที่บัญญัติให้คิดดอกเบี้ยได้นับตั้งแต่วันที่นี้ถึงกำหนดและลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้

ข้อสังเกต

(1) มาตรา 911 นี้ นำไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย แต่ไม่ใช่กับเช็ค (ดูมาตรา 989 วรรคแรก ในตั๋วสัญญาใช้เงินคู่สัญญาจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยเสมอ) (ดูมาตรา 985 วรรคแรก)

(2) ถ้าผู้ส่งจ่ายตั๋วแลกเงินไม่ลงข้อกำหนดดอกเบี้ยลงในตั๋วแลกเงิน ก็จะไม่คิดให้กันตามมาตรานี้ แม้อันต่อมาผู้ส่งจ่ายจะผิดนัดไม่ใช้เงินก็ตาม แต่ผู้ทรงยังมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากจำนวนเงินในตั๋วแลกเงินได้ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินตามมาตรา 968 (2) (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1222/2517)

(3) การคิดดอกเบี้ยตามมาตรา 911 ให้เริ่มนับจากวันที่ลงในตั๋วแลกเงินหรือวันออกตั๋วแลกเงิน กรณีข่มเป็นผลให้ได้ดอกเบี้ยมากกว่าอัตราดอกเบี้ยจากการไต่เบี่ยตามมาตรา 968 (2) ซึ่งผู้ทรงจะเรียกเอาได้โดยนับจากวันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินเป็นต้นไป

(4) ผู้ส่งจ่ายเช็คจะกำหนดดอกเบี้ยในเช็คไม่ได้ เพราะมาตรา 989 วรรคแรก มิได้บัญญัติให้นำมาตรา 911 ไปใช้บังคับกับเช็คด้วย ดังนั้นการคิดดอกเบี้ยในเช็ค จึงคิดได้ตามหลักทั่วไปในเรื่องนี้ กล่าวคือ คิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 คือ ร้อยละ 7 ต่อปีในระหว่างผิดนัด (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 901/2505) ถ้ามีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในเช็ค กรณีข่มเป็นผลตาม มาตรา 899

ตัวอย่างมาตรา 911 นำไปใช้กับตัวสัญญาใช้เงิน

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 312/2531 (ประชุมใหญ่)

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 940, 959, 967, 968, 985

ตัวสัญญาใช้เงินซึ่งมิได้ระบุเรื่องดอกเบี้ยไว้ เมื่อถึงกำหนดชำระผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ยเรียกเอาดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันที่ตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนดชำระจากบรรดาผู้สลักหลังผู้ออกตัวและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวสัญญาใช้เงินนั้นผู้ทรงมีสิทธิเรียกเอาดอกเบี้ยได้ในอัตราเพียงร้อยละห้าต่อปีจากผู้รับอาวัลตัวสัญญาใช้เงินซึ่งต้องร่วมกันรับผิดชอบบุคคลดังกล่าว

2. คำพิพากษาฎีกาที่ 193/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 911, 985.

ป.พ.พ. ว่าด้วยตัวสัญญาใช้เงินไม่ได้บัญญัติในเรื่องดอกเบี้ยไว้ แต่มาตรา 985 บัญญัติให้นำเอาบทบัญญัติว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนมาบังคับ ซึ่งหมวดดังกล่าวมาตรา 911 บัญญัติว่า ผู้ส่งจ่ายจะเขียนข้อความกำหนดลงไว้ว่าจำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้นให้คิดดอกเบี้ยด้วยก็ได้ และกรณีเช่นนั้นถ้ามิได้กล่าวลงไว้เป็นอย่างอื่น ดอกเบี้ยย่อมคิดแต่วันที่ลงในตัวเงิน ดังนี้ เมื่อตัวสัญญาใช้เงินพิพาทมิได้กล่าวถึงเรื่องการคิดดอกเบี้ยไว้เป็นอย่างอื่น จึงต้องคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2517 อันเป็นวันที่ลงในตัวสัญญาใช้เงินนั้นเป็นต้นไป หาใช่ตั้งแต่วันที่กำหนดใช้เงินตามตัวสัญญาใช้เงินไม่.

3. คำพิพากษาฎีกาที่ 3421/2525

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224, 900, 904, 914, 967, 989

เช็คพิพาทเป็นเช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ย่อมโอนให้แก่กันได้โดยการส่งมอบ เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 ถึงแม้โจทก์จะสลักหลังโอนเช็คให้ ป. และ ป. นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารไม่ได้ ซึ่งถือว่า ป. เป็นผู้เสียหายในขณะที่เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทคืนมา โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรงในการที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 ประกอบกับมาตรา 989 การที่โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หากทำให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแพ่งไปด้วยไม่ จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อไว้ที่ด้านหลังเช็ค ย่อมเป็นผู้สลักหลังเมื่อจำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลัง

อยู่ก่อนโจทก์ก็ต้องรับผิดชอบโจทก์

หนี้เงินตามเช็คที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินนั้น จะคิดดอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินซึ่งถือว่าจำเลยตกเป็นผู้ผิดนัด จะคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ลงใบเช็คหาได้ไม่(อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 901/2505)

ตัวอย่าง การระงับอัตราดอกเบี้ยในตั๋วเงิน (มาตรา 911)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2872/2537

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคสอง, 911.

จำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินแก่โจทก์ 2 ฉบับเพื่อชำระหนี้โจทก์โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ด้วย จำเลยได้ชำระต้นเงินตามตั๋วเงินแล้วแต่ยังไม่ได้ชำระดอกเบี้ย ต่อมาจำเลยออกตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับพิพาทเพื่อชำระดอกเบี้ยดังกล่าว พร้อมกับกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้อีกด้วยถือว่าจำนวนเงินตามตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับพิพาทกลายเป็นหนี้ใหม่และเป็นเงินต้น โจทก์จึงมีสิทธิได้ดอกเบี้ยจากเงินจำนวนนี้หาใช่เป็นการคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยไม่

“คู่สัญญาในตัวแลกเปลี่ยน อาจมีเพียง มาตรา 912 อันตัวแลกเปลี่ยนนั้นจะออกสั่งให้ใช้เงินตาม 2 ฝ่ายก็ได้ คือผู้สั่งจ่ายและผู้รับ คำสั่งของผู้สั่งจ่ายก็ได้ เงินเป็นคนเดียวกัน หรือผู้สั่งจ่าย หนึ่ง จะสั่งจ่ายเอาจากตัวผู้สั่งจ่ายเอง หรือสั่งจ่ายเพื่อ และผู้จ่ายเป็นคนเดียวกัน” บุคคลภายนอกก็ได้

โดยหลักของมาตรา 908 กำหนดคู่สัญญาในตัวแลกเปลี่ยนไว้ 3 ฝ่าย คือ ผู้สั่งจ่าย ผู้จ่าย และผู้รับเงิน แต่มาตรา 912 บัญญัติให้มีเพียง 2 ฝ่ายก็ได้ เช่น ความในวรรคแรกที่ว่า “อันตัวแลกเปลี่ยนนั้นจะออกสั่งให้ใช้เงินตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายก็ได้” นั้น หมายความว่า ผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินเป็นบุคคลคนเดียวกัน กล่าวคือผู้สั่งจ่ายจะสั่งให้ลูกหนี้ของตนจ่ายเงินให้แก่ตนตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นก็ได้

ตัวอย่าง

ก.ออกตัวแลกเปลี่ยนสั่งให้ ข. ลูกหนี้ของตนจ่ายเงินให้แก่ ก. ก.ได้รับตัวนี้แล้วอาจนำไปขายลดหรือสลักหลังโอนต่อไปได้

สำหรับความในวรรคท้ายที่ว่า “จะสั่งจ่ายเอาจากตัวผู้สั่งจ่ายเองหรือสั่งจ่ายเพื่อบุคคล

ภายนอกก็ได้” นั้น หมายความว่า ผู้ส่งจ่ายกับผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกัน โดยส่งจ่ายให้แก่บุคคลภายนอก (บุคคลที่ 3) หรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก มักเกิดกับนิติบุคคลที่มีสำนักงานใหญ่และมีสาขาหลายแห่ง

ตัวอย่าง

ธนาคารสินทอง สาขาราชบุรี ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ธนาคารสินทองสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพฯ จ่ายเงินให้แก่แดง หรือตามคำสั่งของแดง

ข้อสังเกต

มาตรา 912 นี้ มาตรา 985 มิได้บัญญัติให้นำไปใช้กับตั๋วสัญญาใช้เงิน และมาตรา 989 มิได้บัญญัติให้นำไปใช้บังคับเช็คได้ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว นำไปใช้บังคับกันได้กับเช็ค จึงน่าจะอนุโลมให้นำไปใช้บังคับกับเช็คได้ สมควรเพิ่มเติมเข้าไปในมาตรา 989 วรรคแรก

ตัวอย่าง

- (1) ก.ออกเช็คสั่งให้ธนาคารสินไทยจ่ายเงินตามเช็คให้ ก. (มาตรา 912 วรรคแรก)
- (2) ธนาคารสินทองสำนักงานสาขาออกเช็คสั่งธนาคารสินทองสำนักงานใหญ่จ่ายเงินให้แก่แดง (มาตรา 912 วรรคท้าย)

“วันถึงกำหนดใช้เงินของตั๋วแลกเงิน” มาตรา 913 อันวันถึงกำหนดของตั๋วแลกเงินนั้น ท่านว่า **เงินมี 4 แบบ**

ย่อมเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ หรือ
- (2) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตั๋วนั้น หรือ
- (3) เมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น หรือ
- (4) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น

วันถึงกำหนดใช้เงินของตั๋วแลกเงินนั้น มีความสำคัญไม่น้อย การที่ผู้ส่งจ่ายมิได้ลงวันเดือนปีที่ถึงกำหนดใช้เงินไว้ผู้ทรงจะเต็มเอาตามใจชอบย่อมไม่ได้ แต่มาตรา 910 วรรค 2 กำหนดให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็นย่อมเป็นผลให้ผู้ทรงเก็บตั๋วไว้ยาวนานเกินกว่า 6 เดือนนับแต่

วันที่ลงในตั๋วไม่ได้ (ตามมาตรา 944 ประกอบ 928) มิฉะนั้นผู้ทรงอาจเสียดสิทธิไปเบียดผู้สั่งจ่ายและผู้
สลักหลัง ตามมาตรา 973 (1) และวรรค 2

ความสำคัญของวันถึงกำหนดใช้เงินของตั๋วแลกเงิน คือ

ทำให้รู้ว่าจะมีการใช้เงินกันวันใด (และตามมาตรา 941)

กำหนดอายุความในการฟ้องคู่สัญญาในตั๋วให้ต้องรับผิดชอบ ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ตั๋วถึง
กำหนดใช้เงิน (ตามมาตรา 1001 และ 1002)

วันถึงกำหนดของตั๋วแลกเงิน ก็คือวันถึงกำหนดใช้เงินตามตั๋วแลกเงิน ที่ผู้ทรงจะได้รับ
การใช้เงิน ผู้สั่งจ่ายและผู้รับเงินหรือผู้ทรงอาจตกลงเลือกเอาแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ ตามความ
ต้องการของทั้ง 2 ฝ่ายถูกต้องตรงกัน จึงควรทำความเข้าใจการกำหนดวันดังกล่าวในแต่ละแบบ
ตามลำดับพอสังเขป

(1) ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ แบบนี้เป็นการกำหนดวันใช้เงินไว้อย่างแน่นอน ซึ่ง
ไม่จำกัดว่าเป็นวันตามปฏิทินเท่านั้น แต่รวมถึงวันตามเทศกาล ที่บุคคลทั่วไปรู้ได้อย่างแน่นอน
ด้วย เช่นระบุให้จ่ายเงินในวันที่ 5 ธ.ค. 2548 หรือในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวปีนี้

(2) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตั๋ว นั้น เป็นแบบที่ต้องมีการ
คำนวณนับกันเสียก่อนจึงจะทราบวันถึงกำหนดใช้เงินที่แน่นอน วิธีการคือให้เริ่มนับจากวันที่ลง
ในตั๋ว (วันออกตั๋ว) ไปตามระยะเวลาที่ผู้สั่งจ่ายกำหนดไว้จนครบจึงจะทราบวันที่จะพึงใช้เงิน
ตามตั๋ว เช่น วันที่ลงในตั๋วคือวันที่ 1 ธ.ค. 2546 ผู้สั่งจ่ายระบุไว้ว่า "เมื่อครบ 30 วัน นับแต่วันที่ลงใน
ตั๋วนี้ ให้แดงจ่ายเงินแก่เขี้ยว จำนวน 30,000 บาท" ดังนี้ วันที่ถึงกำหนดใช้เงินตามตั๋วนี้ คือวันที่ 1
ม.ค. 2547

(3) เมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น เป็นแบบที่ผู้ทรงเร่งด่วนมาก หมายความว่า ผู้ทรงยื่น
ตั๋วแลกเงินให้ผู้จ่ายเมื่อใด ผู้จ่ายต้องจ่ายทันที ถือว่าผู้ทรงได้ทวงถามแล้ว หรือผู้ทรงยื่นตั๋วแลก
เงินให้ผู้จ่ายได้เห็น ก็ย่อมหมายความว่า ผู้ทรงต้องการให้ผู้จ่ายได้จ่ายเงินเมื่อได้เห็นตั๋วแลกเงิน
นั้น

คำว่า "เมื่อทวงถาม" ตั๋วแลกเงินชนิดนี้มักเรียกว่า "On Demand Bill" หมายถึงเมื่อผู้ทรง
ทวงถาม เช่น แแดงผู้สั่งจ่ายระบุไว้ว่า "ให้ม่วงจ่ายเงินแก่ขาวเมื่อทวงถาม"

คำว่า “เมื่อได้เห็น” ตัวแลกเงินชนิดนี้มักเรียกว่า “At Sight Bill” หมายถึงเมื่อผู้จ่ายได้เห็นเพราะผู้ทรงนำตัวมาขึ้น เช่น ผู้สั่งจ่ายระบุว่า “เมื่อท่านได้เห็นตัวนี้ ให้จ่ายเงินแก่ข้าวจำนวน.....”

(4) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็น คำว่า “นับแต่ได้เห็น หมายถึงนับแต่วันรับรองนั่นเอง (ดูมาตรา 927 วรรคแรก ประกอบ 943 วรรคแรก) มีวิธีการนับเช่นเดียวกับ (2) เช่น ผู้สั่งจ่ายระบุว่า “ภายใน 30 วัน นับแต่ท่านได้เห็นตัวนี้ ให้ท่านจ่ายเงินแก่ข้าวจำนวน.....” ขาวจำเป็นต้องนำตัวไปให้ผู้จ่ายเห็นด้วยการรับรองเสียก่อน จึงจะคำนวณนับ 30 วัน ต่อจากนั้นจึงจะทราบวันถึงกำหนดใช้เงินตาม (4) ได้

หมายเหตุ มาตรา 985 วรรคแรก บัญญัติให้นำมาตรา 913 นี้ไปใช้บังคับตัวสัญญาใช้เงินด้วย แต่มิได้บัญญัติให้นำไปใช้กับเช็ค เพราะสภาพของเช็คเป็นการสั่งให้ธนาคารใช้เงินเมื่อผู้ทรงไปทวงถามตามวันที่ปรากฏในเช็ค (มาตรา 987 ประกอบ มาตรา 988 (6)) เช่นเดียวกับตัวแลกเงิน มาตรา 913 (3) ดังนั้น ถ้ามีการกำหนดวันใช้เงินลงในเช็คตามวันใดวันหนึ่งในมาตรา 913 ธนาคารไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม ให้ถือว่าข้อความนั้นไม่เป็นผล (มาตรา 899)

ตัวอย่าง วันถึงกำหนดใช้เงินตามตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา 913, มาตรา 985 วรรคแรก)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1062/2540 (ประชุมใหญ่)

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/12, 204, 913, 1001

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 169 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น กำหนดให้อายุความเริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไปเมื่อตัวสัญญาใช้เงินพิพาทกำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินแก่โจทก์เมื่อทวงถาม ดังนั้น วันถึงกำหนดใช้เงินของตัวสัญญาใช้เงินพิพาทจึงหมายถึงวันที่โจทก์ทวงถามให้ใช้เงินตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 9013(3) หาใช่ถึงกำหนดใช้เงินในวันออกตัวไม่ ทั้งได้มีการทวงถามให้ผู้ออกตัวและจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้รับอาวัลชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินพิพาทแล้ว อายุความจึงไม่อาจเริ่มนับจากวันที่ออกตัวได้

ในหนังสือบอกกล่าวทวงถามของโจทก์ได้ให้เวลาจำเลยทั้งสองชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินให้เสร็จสิ้นภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือดังกล่าว หมายความว่าโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะ

เรียกให้จำเลยทั้งสี่ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลานั้นหาได้ไม่ แต่จำเลยทั้งสี่ซึ่งเป็นลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นได้ หากพ้นกำหนดดังกล่าวแล้วไม่ชำระก็ถือว่าจำเลยทั้งสี่ผิดนัด โจทก์อาจบังคับให้จำเลยทั้งสี่ชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินพิพาทในฐานะผู้รับอาวัลได้ นับแต่วันครบกำหนดตามหนังสือทวงถามแล้วเป็นต้นไป วันครบกำหนด 7 วัน ตามหนังสือทวงถามคือวันที่ 19 กันยายน 2533 อายุความจึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2533 เป็นต้นไปหาใช่เริ่มนับแต่วันที่จำเลยทั้งสี่ได้รับหนังสือบอกกล่าวทวงถามไม่เมื่อโจทก์ฟ้องคดีที่ 14 กันยายน 2536 ยังไม่ครบกำหนด 3 ปี คดีโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001

<p>“ความรับผิดของผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังเมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ซึ่งผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินเสียก่อน”</p>	<p>มาตรา 914 บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลังตัวแลกเงินย่อมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นได้นำขึ้นโดยชอบแล้ว จะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัวถ้าและตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่ยอมรับรองก็ดีหรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สลักหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว</p>
--	--

ตามที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 900 วรรคแรก เรื่องผู้ลงลายมือชื่อของตนลงในตัวเงินต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวเงินนั้น ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 909 (8), 914) หากได้ออกตัวแลกเงินสั่งให้ผู้จ่ายจ่ายเงินแก่ผู้รับเงิน (ผู้ทรง) ย่อมมีลักษณะเป็นการให้คำมั่นสัญญาต่อผู้รับเงิน (ผู้ทรง) ว่าตัวแลกเงินนั้น ผู้จ่ายจะรับรองการจ่ายเงินหรือจะใช้เงินให้ ซึ่งถ้าหากต่อมาตัวแลกเงินนั้นต้องขาดความเชื่อถือลงเพราะผู้จ่ายไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน (ตามความในมาตรา 959 ข) (1) หรือ ก)) ตนเองจะเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่ผู้ทรง ในทำนองเดียวกัน ถ้าตัวแลกเงินนั้นมีการสลักหลังโอนต่อไปอีกโดยผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังคนต่อ ๆ มา ผู้นั้นก็อยู่ในฐานะเป็นผู้สลักหลัง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914)

และต่างก็อยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ค้ำประกันสัญญาต่อผู้รับสลักหลัง (ผู้ทรง) เช่นเดียวกับผู้สั่งจ่าย หนึ่ง ค้ำประกันสัญญาว่าจะใช้เงินนั้นมีได้ให้ไว้แก่ผู้ทรงคนเดียวแต่มีผลรวมไปถึงผู้สลักหลังคนหลังคนใดคนหนึ่งที่ต้องถูกผู้ทรงบังคับให้ใช้เงิน ไปก่อนแล้วด้วย แต่ทั้งนี้ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านให้ถูกต้อง ถ้าหากตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือลงเพราะผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน (มาตรา 960-964) เว้นแต่จะมีข้อกำหนดชัดเจนที่ผู้ทรงลงไว้ในตัวนั้นว่า “ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน “หรือ” คำคัดค้านยกเว้น” (มาตรา 915 (2) ประกอบมาตรา 964) หรือกรณีที่เป็นตัวแลกเงิน ภายในประเทศที่ผู้จ่ายได้บันทึกลงไว้ในตัวเป็นข้อความบอกปิดไม่ยอมรับรับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน ทั้งลงวันที่และลายมือชื่อไว้ด้วย (มาตรา 965) เช่นนี้ ผู้ทรงก็ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน

สรุป มาตรการนี้ กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงินที่มีต่อผู้ทรง หรือต่อผู้สลักหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงิน ในกรณีที่ตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่ยอมรับรับรองหรือไม่ยอมใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น ทั้งนี้ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินเสียก่อนจึงจะมีสิทธิฟ้องบังคับเอาจากผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังได้

ตัวอย่าง

ก. ออกตัวแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. จำนวนเงิน 10,000 บาท ค. สลักหลังและส่งมอบตัวแลกเงินนั้นชำระหนี้ ง. นำตัวแลกเงินนั้นไปสลักหลังโอนขายลดให้แก่ จ. นำตัวฯ นั้นไปสลักหลังชำระหนี้แก่ ฉ. ฉ. นำตัวฯ นั้นไปให้ ข. ผู้จ่ายรับรอง ข. ไม่ยอมรับรับรอง หรือ ข. รับรองแล้วแต่ไม่ยอมใช้เงินเมื่อตัวถึงกำหนด (ดูมาตรา 959ข) (1) หรือ ก)) ดังนี้ได้ชื่อว่าตัวฯ นั้นขาดความเชื่อถือ หาก ฉ. ผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ย่อมมีสิทธิฟ้องบังคับ ก. ผู้สั่งจ่าย ค. ง. และ จ. ผู้สลักหลัง รวมทั้ง ข. ถ้าได้รับรองตัวฯ นั้นแล้ว และทั้งหมดต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อผู้ทรง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 967 วรรคแรก) ฉ. อาจเลือกฟ้องบังคับหนี้เงินเต็มจำนวนเอากับคนใดคนหนึ่งก่อนหรือหลังก็ได้โดยไม่ต้องไม่คำนึงถึงลำดับที่ที่บุคคลเหล่านั้นลงลายมือชื่อผูกพัน หรือจะฟ้องให้บุคคลเหล่านั้นร่วมกันรับผิดชอบก็ได้ (มาตรา 967 วรรค 2, วรรคท้าย) หนึ่ง ถ้า ฉ. บังคับเอากับ ง. ผู้สลักหลังตัวฯ คนที่ 2 หาก ง. ได้ใช้เงินให้ ฉ. ไปแล้ว ง. ก็ได้เข้าสวมสิทธิ ฉ. บังคับเอากับ ก. ผู้สั่งจ่ายหรือ ค. ผู้สลักหลังคนก่อนได้ (ดูมาตรา 967 วรรค 3)

ผู้ทรงตัวแลกเงินยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองตัวฯ แล้วเมื่อถึงกำหนดใช้เงินตามตัวฯ

ผู้รับรองจ่ายเช็คให้เป็นการชำระเงินตามตัวฯ แต่เรียกเก็บเงินตามเช็คนั้นไม่ได้ ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินยังคงต้องรับผิดชอบใช้เงินให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงินนั้นอยู่ตามเดิม (คำพิพากษาฎีกาที่ 862/2467)

ผลคือ มูลหนี้ตามตัวแลกเงินยังคงอยู่ อีกทั้งมูลหนี้เดิมก่อนสั่งจ่ายตัวแลกเงินนั้นก็ยังคงมีอยู่ (ดู มาตรา 321 วรรคท้าย) และมาตรา 1005

ข้อสังเกต

(1) ความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงินตามความในมาตรา 914 นี้ มาตรา 989 วรรคแรกได้บัญญัติให้นำไปใช้บังคับกับเช็คด้วย นั่นคือผู้สั่งจ่ายเช็คและผู้สลักหลังเช็คต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989 วรรคแรก แต่กรณีที่เป็นเช็คภายในประเทศที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินหรือไม่ยอมรับรอง ถือว่าเช็คขาดความเชื่อถือตามมาตรา 959ก) หรือ ข) (1), 989 วรรคแรก ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน ผู้ทรงฟ้องบังคับเอาจากผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังเช็คได้เลย เพราะมาตรา 989 วรรคแรกมิได้บัญญัติให้นำเอาวิธีการทำคำคัดค้านในเรื่องตัวแลกเงิน (มาตรา 960-964) ไปใช้บังคับกับเช็คภายในประเทศด้วย เว้นแต่เป็นเช็คที่ออกมาจากต่างประเทศ (ดูมาตรา 989 วรรคท้าย และคำพิพากษาฎีกาที่ 655/2498, 713/2521)

(2) ความรับผิดชอบของผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงินจะปรากฏต่อเมื่อตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือ เพราะผู้จ่ายไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมใช้เงินเสียก่อน(มาตรา 959ข) (1) หรือ ก) และผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านภายในระยะเวลาและตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด ผู้ทรงจึงจะมีสิทธิฟ้องบังคับเอาเงินตามตัวฯ นั้นได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 610/2520) เว้นแต่ต้องด้วยข้อยกเว้นที่ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านตามมาตรา 915 (2) ประกอบ 964, 959 ข) (2) ประกอบ 960 วรรค 5, 959 ข) (3) ประกอบ 960 วรรคท้าย และ 965

(3) การที่ผู้ทรงไม่ทำคำคัดค้านภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ทรงอาจสิ้นสิทธิได้ เบียดเอาแก่ผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลัง และคู่สัญญาอื่น ๆ ปกติให้แก่ผู้รับอาวัล เว้นแต่ผู้รับรอง (ดูมาตรา 973 (2) และ วรรค 2)

(4) กรณีที่ผู้จ่ายได้รับรองตัวแลกเงินแล้ว แต่ครั้งตัวถึงกำหนดกลับไม่ยอมใช้เงินตามเนื้อความที่ตนรับรองไว้ เช่นนี้ ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน ก็ฟ้องบังคับเอาจากผู้รับรองได้ แม้จะเลยกำหนดเวลาทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินตามมาตรา 960 แล้วก็ตาม (ดูมาตรา 973 วรรค 2) สำหรับผู้รับอาวัลนั้น ในกรณีที่ตัวแลกเงินนั้นมีผู้รับอาวัล (ผู้ค้ำประกัน) การใช้เงิน

ตามตัวๆ นั้น (ตามมาตรา 938- 940) การทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินถือว่าเป็นระเบียบของตัวเงินอย่างหนึ่ง หากผู้ทรงประสงค์จะฟ้องบังคับผู้รับอาวัล ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านๆ ให้ถูกต้องตามระเบียบและวิธีการตามกฎหมายตัวเงินด้วย มิฉะนั้นผู้รับอาวัลอาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ (ตามมาตรา 940 วรรค 2) เว้นแต่ผู้สั่งจ่ายจะเป็นผู้เขียนข้อกำหนดลงไว้ในตัวว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” หรือสำนวนอื่นใดทำนองเช่นเดียวกัน (ตามมาตรา 964วรรค 3)

(5) ความในมาตรา 914 นี้ไม่นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงิน ดังนั้น ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินและผู้สลักหลังตัวสัญญาใช้เงินจึงไม่มีความรับผิดชอบตามมาตรา 914 (มาตรา 985 วรรคแรก) และผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน เว้นแต่เป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ (มาตรา 985 วรรคท้าย) ความรับผิดชอบของผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินมีบทเฉพาะในมาตรา 986 วรรค 1 สำหรับความรับผิดชอบของผู้สลักหลังตัวสัญญาใช้เงิน ปรับได้กับมาตรา 967 ประกอบ มาตรา 985 วรรค 1 หรือกรณีเป็นตัวสัญญาใช้เงินที่สั่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็น ซึ่งผู้ทรงมีหน้าที่ต้องนำตัวสัญญาใช้เงินไปให้ผู้ออกตัววงครบุรีภายในระยะเวลาตามมาตรา 928 (6เดือน) ถ้าผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินไม่ยอมจกรบุรี ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้าน (ตามมาตรา 986 วรรคท้าย)

<p>“ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังจะลงข้อกำหนดลงหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนหรือลดละหน้าที่ให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนก็ได้”</p>	<p>มาตรา 915 ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเปลี่ยนและผู้สลักหลังคนใด ๆ ก็พึงจะจกรข้อกำหนดซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ลงไว้ชัดแจ้งในตัวนั้นก็ได้ คือ</p> <p>(1) ข้อกำหนดลงหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้ทรงตัวเงิน</p> <p>(2) ข้อกำหนดยอมลดละให้แก่ผู้ทรงตัวเงินซึ่งหน้าที่ทั้งหลายอันผู้ทรงจะพึงต้องมีแก่ตนบางอย่างหรือทั้งหมด</p>
---	---

เนื่องด้วยตัวแลกเปลี่ยนเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ทั้งผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังต่างก็เป็นคู่สัญญาซึ่งโดยหลักแล้วย่อมต้องผูกพันรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตัวแลกเปลี่ยนนั้น แต่คู่สัญญาดังกล่าวอาจสมัครใจเข้าผูกพันรับผิดชอบเพียงใดก็ได้ ตามมาตรา 915 (1) สุดแต่แต่จะตกลงกัน ผู้ทรงในฐานะเป็นเจ้าของนี้ตามมูลหนี้ในตัวเงินมีสิทธิที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ ไม่ยอมรับตัวเงินที่มี

ข้อกำหนดดังกล่าวได้ ซึ่งถ้าหากยอมรับเอาตัว ที่มีข้อกำหนดดังกล่าวเพราะเชื่อเครดิต (Credit) ผู้จ่ายแล้ว ผู้ทรงต้องแบกเอาข้อกำหนดดังกล่าวตามที่ปรากฏชัดแจ้งในตัวๆ นั้นไปด้วย

ข้อกำหนดคล้ายความรับผิด เป็นข้อกำหนดที่ผู้ลงฯ ไม่ประสงค์จะผูกพันรับผิดชอบ เนื่องจากแห่งตัวๆ นั้น โดยสิ้นเชิง เช่น ใช้คำว่า “ปราศจากการไล่เบียด” (without recourse หรือ ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า Sanc recours) หรือ “ไล่เบียดข้าพเจ้าไม่ได้” (without recourse to me) หรือคำอื่นในทำนองเช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง แดงในฐานะผู้จัดการบริษัทจำกัดแห่งหนึ่งได้เซ็นชื่อสั่งจ่ายตั๋วแลกเงินให้แก่ ขาวเจ้าหนี้ของบริษัทนั้น โดยระบุให้คำเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวๆ ฉบับนี้ในราคา 50,000 บาท แดง ได้ลงข้อกำหนดคล้ายความรับผิดลงในตั๋วแลกเงินนั้นไว้ด้วยว่า “ไล่เบียดแดงไม่ได้” ขาวยอมรับ ตัวๆ นั้นไว้เพราะเชื่อถือในตัวคำว่าจะจ่ายเงินตามตัวๆ นั้นอย่างแน่นอน แต่หากต่อมาตัวๆ นั้น ไม่มีการใช้เงิน ขาวจะไปฟ้องบังคับเอาหนี้เงินตามตัวๆ นั้นจากแดงไม่ได้เลย

ข้อกำหนดจำกัดความรับผิด เป็นข้อกำหนดที่ผู้ลงฯ ประสงค์จะเข้าผูกพันรับผิดชอบ เพียงบางส่วน เช่นกรณีตามตัวอย่าง ตัวๆ ราคา 50,000 บาท แต่แดงลงข้อกำหนดลงในตัวๆ นั้นไว้โดย จำกัดความรับผิดเพียง 10,000 บาท ขาวยอมฟ้องบังคับเอาหนี้เงินตามตัวๆ นั้นจากแดงได้เพียง 10,000 บาท พร้อมอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย หนึ่งในกรณีที่ตัวๆ ยังไม่ถึงกำหนดใช้เงิน ขาวอาจ นำตัวๆ นั้นไปสลักหลังโอนให้แก่บุคคลอื่นต่อไปได้ และขาวในฐานะผู้สลักหลังย่อมมีสิทธิลง ข้อกำหนดคล้ายความรับผิดหรือจำกัดความรับผิดไว้เช่นเดียวกัน

ข้อกำหนดยอมลดละให้แก่ผู้ทรงตัวเงินซึ่งหน้าที่ทั้งหลายอันผู้ทรงจะพึงต้องมีแก่คน หมายถึงข้อกำหนดลดละหน้าที่ทั้งหลายที่กฎหมายบังคับให้ผู้ทรงต้องทำเสียก่อนไล่เบียดจึงจะมี สิทธิบังคับไล่เบียดเอาจากผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังได้ เช่น หน้าที่ที่ผู้ทรงจะต้องทำคำคัดค้าน การไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินเมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือ (มาตรา 960) หน้าที่ที่ผู้ทรง จะต้องให้คำบอกกล่าวการที่ตัวขาดความเชื่อถือนั้นต่อผู้สลักหลังถัดตนขึ้นไปกับทั้งผู้สั่งจ่ายด้วย (มาตรา 963, 966) หน้าที่ของผู้ทรงดังกล่าวนั้นผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังอาจเขียนลงในตัวเงินเป็น ข้อกำหนดเพื่อลดหน้าที่ของผู้ทรงดังกล่าวเสีย เพื่อมิให้ผู้ทรงต้องยุ่งยากเสียเวลาด้วยความสมัคร ใจของผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังเอง หรืออาจลงไว้เพราะได้รับการขอร้องจากผู้ทรงในชั้นตอนที่

ออกหรือโอนตัวก็ได้ ข้อความที่ใช้มักใช้คำว่า “ไม่ต้องทำคำคัดค้าน” , “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” , “ไม่มีคัดค้าน” หรือ “คำบอกกล่าวยกเว้น” หรือคำอื่นในทำนองเช่นเดียวกัน ดังเช่นตัวอย่างแรก แดงลงข้อกำหนดตลอดหน้าทีของชาวผู้ทรงลงไว้ในตัวฯ ว่า “ไม่ต้องทำคำคัดค้าน” เช่นนี้ กรณีที่ตัวฯ ขาดความเชื่อถือลงเพราะคำไม่ยอมใช้เงิน ชาวก็ฟ้องบังคับเอากับแดงได้โดยไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน

มีปัญหาว่าคิดว่า การที่ผู้สั่งจ่ายออกตัวแลกเปลี่ยน และมีข้อกำหนดคล้ายความรับผิดชอบหรือข้อกำหนดตลอดหน้าทีให้แก่ผู้ทรงลงไว้ในตัวฯ จะมีผลบังคับรวมไปถึงบรรดาผู้สืบทอดหลังต่อ ๆ มาหรือไม่ เห็นว่าข้อมมีผลบังคับรวมไปถึงบรรดาผู้สืบทอดหลังทุกคนด้วย (ดูมาตรา 964 วรรคท้าย) ทางปฏิบัติตัวแลกเปลี่ยนที่ใช้กันส่วนใหญ่ในปัจจุบันนั้นจัดพิมพ์รายการต่าง ๆ ไว้เกือบครบถ้วน เว้นเพียงบางรายการให้กรอกเพิ่มเติม และมักจะมีข้อความกำหนดตลอดหน้าทีให้แก่ผู้ทรงไว้ชัดเจน มักนิยมใช้คำว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” (Protest not necessary) สำหรับข้อกำหนดคล้ายความรับผิดชอบที่กำหนดโดยผู้สั่งจ่ายนั้น หากผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดว่า “ปราศจากการไต่เบียด” แล้ว ข้อมมีผลรวมไปถึงบรรดาผู้สืบทอดหลังทุกคนด้วย ผู้ทรงจึงฟ้องบังคับหนี้ตามตัวฯ นั้นไม่ได้ ทางออกของผู้ทรงคือต้องฟ้องตามมูลหนี้เดิม (มาตรา 1005) แต่ถ้าผู้สั่งจ่ายลงข้อความกำหนดว่า “ไต่เบียดเข้าหาไม่ได้” เช่นนี้ น่าจะมีผลปลดเปลื้องเฉพาะตัวผู้สั่งจ่ายที่ลงข้อกำหนดนี้เท่านั้นไม่รวมไปถึงผู้สืบทอดหลังด้วย

ข้อสังเกต

ข้อกำหนดดังกล่าว กฎหมายอนุญาตให้ผู้สั่งจ่ายและหรือผู้สืบทอดเป็นผู้มีสิทธิลงได้ ผู้รับรอง, ผู้รับอาวัล และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า จึงไม่มีสิทธิที่จะลงข้อกำหนดดังกล่าว แต่ผู้รับรองมีสิทธิรับรองบางส่วนได้ (ดูมาตรา 935- 936) และผู้รับอาวัลบางส่วนได้ (ดูมาตรา 938) หากบุคคลดังกล่าวลงข้อกำหนดตามมาตรา 915 ในตัวฯ ข้อกำหนดนั้นก็ย่อมไม่มีผล (มาตรา 899)

ความในมาตรา 915 นี้ มาตรา 989 วรรคแรกบัญญัติให้นำไปใช้บังคับกับเช็คด้วย ดัง

⁹ ตัวอย่าง เช่น ตัวแลกเปลี่ยนของธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง มักมีถ้อยคำว่า “ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน” ลงไว้ด้านหน้าตัวแลกเปลี่ยนนั้น

นั้นผู้ส่งจ่ายเช็คและหรือผู้สตั๊กหลังเช็คมีสิทธิที่จะลงข้อกำหนดคลังหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนต่อผู้ทรงเช็คได้ ผู้ทรงเช็คจะยอมรับหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและผู้สตั๊กหลังตั๋วสัญญาใช้เงินไม่ได้สิทธิตามมาตรา 915 นี้ เพราะมาตรา 985 มิได้บัญญัติให้นำความในมาตรา 915 นี้ไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย

“ถูกหนีในตัวแลกเงินจะยกข้อ มาตรา 916 บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลในตัวแลกเงินหา ต่อผู้โดยอาศัยความเกี่ยวพัน อาจจะต้องผู้ผู้ทรงด้วยข้อต่อผู้อันอาศัยความเกี่ยวพันกัน เฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้ตั้ง เฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้ส่งจ่ายหรือกับผู้ทรงคนก่อนๆ จ่ายหรือกับผู้ทรงคนก่อนเพื่อใช้ นั้นได้ไม่ เว้นแต่การ โอนจะได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันหรือฉล ยันผู้ทรงที่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้”

บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลตัวแลกเงิน หมายถึงถูกหนีในตัวแลกเงินนั่นเอง ได้แก่ผู้ส่งจ่าย ผู้สตั๊กหลัง ผู้รับรอง ผู้รับอาวัต และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า บุคคลดังกล่าวอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตัวแลกเงินนั้น หรือตามเนื้อความที่สมัครใจเข้าผูกพันรับผิดชอบตามมูลหนี้แห่งตัวแลกเงินนั้น บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งจะยกข้อต่อผู้ผู้ทรง (ผู้ฟ้อง) โดยอาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตน (ผู้ถูกฟ้อง) กับผู้ตั้งจ่ายหรือระหว่างตน (ผู้ถูกฟ้อง) กับผู้ทรงคนก่อน ๆ นั้นไม่ได้ เว้นแต่การ โอนจะเกิดขึ้นจากการคบคิดกันฉ้อฉลระหว่างผู้โอน (คนก่อน) กับผู้ทรง (ผู้รับ โอน) อนึ่งคำว่า ผู้ทรงคนก่อน ๆ หมายความว่าผู้สตั๊กหลังโอนคนก่อน ๆ (กรณีเป็นตัวระบุชื่อ) และผู้ทรงตัวผู้ถือคนก่อน ๆ (กรณีเป็นตัวผู้ถือ) ด้วย

ตัวแลกเงินเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ อาจมีการโอนต่อ ๆ กันหลายทอด ทำให้มีคู่สัญญาเข้าผูกพันรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับคนคนสุดท้ายไม่อาจทราบว่ามีคู่สัญญาคนก่อน ๆ ในตัวๆ นั้นมีความเกี่ยวพันกันอย่างไร ผู้ทรงคนก่อนอาจได้รับตัวๆ นั้นมาโดยทุจริตและปิดบังไว้มิให้ผู้รับ โอน (ผู้ทรง) ทราบ โดยหลักทั่วไปในเรื่องนี้แล้ว ถือว่าผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิถือว่าผู้โอน ซึ่งหมายความว่าผู้โอนมีสิทธิปกพร่องเพียงใด ผู้รับโอนก็ย่อมได้รับโอนสิทธิที่ปกพร่องไปเพียงนั้น แสดงว่าผู้รับโอนไม่อาจได้สิทธิบริบูรณ์ในตัวๆ นั้น (ดูมาตรา 308 วรรคท้าย) แต่ในเรื่องตัวเงิน จำเป็นต้องให้ผู้รับโอนโดยทุจริตได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษให้เป็นที่เชื่อได้ว่าถ้า

คนทำการ โดยสุจริตแล้วจะไม่ได้รับความเสียหาย แม้ผู้โอนจะไม่มีสิทธิอันสมบูรณ์ในตัวเงินนั้น มิฉะนั้นการที่จะให้ตัวเงินหมุนเวียนได้ย่อมจะไม่ได้ผล เพราะแม้ว่าจะต้องสอบสวนความสมบูรณ์ในสิทธิของผู้โอนอยู่ย่อมจะไม่ทันความต้องการ¹⁰ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้บัญญัติหลัก มาตรา 916 นี้ไว้มิให้คู่สัญญาคนก่อน ๆ คนใดคนหนึ่งที่ถูกฟ้องข่มขู่โดยอาศัยความ เกี่ยวพันระหว่างกันขึ้นต่อสู้ผู้ทรงที่สุจริตได้ ดังนั้นมาตรา 916 จึงเป็นบทคุ้มครองผู้ทรงที่สุจริต อีกบทหนึ่ง เช่นเดียวกับมาตรา 905 ซึ่งเป็นบทยกเว้นหลักทั่วไปที่ว่า “ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิ ดีกว่าผู้โอน” แต่มาตรา 916 เป็นเรื่องและผู้ทรงเป็นผู้ฟ้องคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนในตัว ๆ ให้ต้องรับผิด ต่างกับมาตรา 905 วรรค 2-3 ซึ่งเป็นเรื่องและผู้ทรงถูกฟ้องเรียกตัวๆ คิน หนึ่ง หนึ่ง อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งอื่น ๆ นั้นต่างก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน (ดูมาตรา 312, 313)

ตัวอย่าง

ก. ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. เนื่องจากเสียการพนัน ค. จำนวน 20,000 บาท ต่อมา ค. สลักหลังโอนตัวๆ นั้นชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่ ง. ต่อมาตัวๆ นั้นขาดความเชื่อถือ เพราะ ข. ไม่ยอมใช้เงิน ง. ฟ้องบังคับ ค. ค. จะข่มขู่ต่อสู้ว่าตนเองได้รับตัวๆ นั้นมาจาก ก. ผู้สั่ง จ่ายเนื่องมาจากมูลหนี้การพนันจึงไม่มีความรับผิดชอบ ง. ผู้ทรง เช่นนี้ ค. จะต่อสู้ ง. ผู้ทรง ด้วยข้อ ต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันดังกล่าวระหว่างตนกับ ก. ผู้สั่งจ่าย ก. จะต่อสู้ ง. ก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน เว้นแต่ ก. จะพิสูจน์ได้ว่าการ โอนตัวเงินระหว่าง ค. และ ง. เกิดขึ้นเพราะได้คบคิดกันฉ้อฉล หรือไม่สุจริตนั่นเอง เช่น ก. พิสูจน์ได้ว่า ค. โอนตัวๆ ให้ ง. เพราะรู้ตัวว่าตนเองไม่มีสิทธิฟ้อง บังคับเอาจาก ก. จึงแกล้ง โอนตัวๆ นั้นให้ ง. ง. รับไว้โดยรู้เช่นนั้นแล้ว ดังนี้ ก. ขอบที่จะข่มขู่ ต่อสู้ที่ตนมีอยู่กับ ค. ขึ้นต่อสู้ ง. ได้ และไม่ต้องรับผิดชอบต่อ ง. แต่อย่างไร

แดงออกเช็คสั่งให้ธนาคารกรุงเทพที่ตนเปิดบัญชีกระแสรายวันไว้ชำระหนี้ราคาสินค้าสำเร็จรูปชนิดหนึ่งแก่ขาว ปรากฏว่าสินค้าสำเร็จรูปที่แดงได้รับจากขาวนั้นมีคุณสมบัติไม่ ครบถ้วนตามสัญญา ปกติแดงมีสิทธิปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นและบอกเลิกสัญญาเสียได้ ขาว ได้โอนเช็คนั้นชำระหนี้ดำ คำรับไว้โดยสุจริต ดังนี้ ถ้าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเพราะแดงสั่ง ห้ามมิให้ธนาคารกรุงเทพจ่ายเงิน แแดงยังต้องรับผิดในหนี้เงินตามเช็คนั้นอยู่ แแดงจะต่อสู้ว่าขาวผิด

¹⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตัวเงิน พ.ศ. 2497- แก้วไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2523 พิมพ์ครั้งที่ 23 (กรุงเทพฯ 2 : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524) หน้า 34.

สัญญาซึ่งเป็นความเกี่ยวพันระหว่างแดงกับขาวโดยเฉพาะขึ้นต่อผู้ค้าผู้ทรงที่ได้เชื้คมาโดยสุจริต มิได้ เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าคำทราบที่ว่าแดงไม่มีมูลหนี้ที่จะต้องชำระแก่ขาว แสดงว่าคำรับโอนเชื้ค นั้นไว้โดยไม่สุจริตหรือรับไว้โดยคบคิดกันฉ้อฉลนั่นเอง ดังนี้ แแดงก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อค้า

คำพิพากษาฎีกาที่ 768/2511 จำเลยสั่งจ่ายเชื้คให้แก่ผู้ทรงคนก่อนเพื่อเป็นการประกัน การปฏิบัติตามสัญญา เมื่อผู้ทรงคนก่อนยังไม่ปฏิบัติตามสัญญาและจำเลยสั่งห้ามธนาคารจ่ายเงิน ตามเชื้ค ผู้ทรงคนก่อนจึงสลักหลังโอนเชื้คให้โจทก์มาฟ้องเอาเงินจากจำเลยจ่ายเงินตามเชื้ค เป็นการขี้มมือโจทก์ฟ้อง ดังนี้ถือว่าคบคิดกันฉ้อฉล จำเลยผู้สั่งจ่ายไม่ต้องรับผิดชอบ (และดูคำพิพากษา ฎีกาที่ 622/2512, 1486/2513, 802/2522, 166/2523)

ข้อสังเกต

(1) ความในมาตรา 916 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเชื้คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรกและ 989 วรรคแรก) สำหรับตัวแลกเงินและเชื้คนั้นใช้ได้ทั้งตัวระบุชื่อและตัวผู้ถือ (ดูคำ พิพากษาฎีกาที่ 80/2514, 1612, 1613/2521)

(2) กฎหมายห้ามยกเอาความเกี่ยวพันกันเฉพาะบุคคล (คู่สัญญา) ที่อยู่ห่างกันกับผู้ทรง คนฟ้องขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงซึ่งเป็นบุคคลที่สามและได้ตัวๆ มาโดยสุจริต แต่กฎหมายมิได้ห้าม ยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่กับผู้ทรงคนฟ้อง หรือระหว่างคู่สัญญาที่ใกล้ชิดกับผู้ทรง หรือข้อต่อสู้ในเนื้อหา ของตัวๆ หรือที่เกี่ยวกับตัวแต่อย่างใด ดังนั้นคู่สัญญาที่อยู่ในสภาพดังกล่าวย่อมยกเหตุเหล่านั้น ขึ้นต่อสู้ผู้ทรง และไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรง เช่น

(2.1) กฎหมายไม่ห้ามผู้ถูกฟ้องยกข้อต่อสู้ในกรณีที่มีสิทธิของผู้ทรงบกพร่อง เช่น เป็นผู้ ทรงเชื้คที่เกิดจากมูลหนี้อันขัดต่อความสงบเรียบร้อยฯ ผู้สั่งจ่ายยอมยกข้อต่อสู้ได้ (คำพิพากษา ฎีกาที่ 1288/2501, 2022/2519), ผู้ทรงรับโอนเชื้คไว้โดยรู้ว่าผู้สั่งจ่ายไม่มีหนี้ที่จะต้องชำระให้แก่ผู้ โอน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1238/2501), ผู้ทรงรับโอนเชื้คไว้โดยไม่สุจริต แม้ไม่คบคิดกันฉ้อฉลก็ไม่ มีอำนาจฟ้อง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2517), ผู้ทรงรับเชื้คไว้โดยปราศจากมูลหนี้ (คำพิพากษา ฎีกาที่ 2932/2519)

(2.2) กฎหมายไม่ห้ามผู้ถูกฟ้องยกข้อต่อสู้ระหว่างคู่สัญญาที่ใกล้ชิดกัน เช่น ระหว่างผู้สั่ง จ่ายกับผู้รับเงิน (ผู้ทรง) หรือระหว่างผู้สลักหลังโอนกับผู้รับสลักหลัง (ผู้ทรง) โดยที่ตัวๆ นั้น ยังมีได้โอนต่อไปยังผู้ทรงซึ่งเป็นบุคคลที่สาม คู่สัญญาที่ถูกฟ้องจึงมีสิทธิยกข้อต่อสู้ผู้ทรงคน ฟ้องได้โดยตรง

ตัวอย่าง โจทก์ (ผู้ทรง) ฟ้องเรียกเงินตามเช็ค โดยอ้างว่าจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 1 ร่วมกันกู้เงินโจทก์แล้วจำเลยที่ 1 เป็นผู้ออกเช็ค จำเลยที่ 2 เป็นผู้สลักหลังเชคนั้นให้โจทก์ยึดถือไว้ ดังนั้นเมื่อปรากฏว่าจำเลยที่ 2 มิได้กู้ ย่อมยกความปราศจากมูลหนี้ระหว่างจำเลยที่ 2 กับโจทก์ขึ้นเป็นข้อต่อสู้โจทก์ได้

(2.3) กฎหมายไม่ห้ามผู้ถูกฟ้องยกข้อต่อสู้เกี่ยวกับเนื้อหาของตัว ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน เช่น ผู้ทรงยังไม่ทำคำคัดค้าน, ตัว ๆ ยังไม่ขาดความเชื่อถือ, ตัว ๆ ขาดรายการสำคัญทำให้ไม่สมบูรณ์ เป็นตัว ๆ, การสลักหลังโอนตัว ๆ ไม่ต่อเนื่องหรือขาดสาย, ตัว ๆ มีลายมือชื่อปลอม ๆ, ตัว ๆ ขาดอายุความ ฯลฯ กรณีดังกล่าว คู่สัญญาที่เกี่ยวข้องคนใดก็ชอบที่ยกเป็นข้อต่อสู้ขึ้นได้

ตัวอย่าง การยกความเกี่ยวพันและข้อต่อสู้ของผู้ทรงตัวเงิน (มาตรา 916)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 2932/2519

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 145, 194, 916, 989

โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทฟ้องให้จำเลยชำระเงินตามเช็ค ในฐานะที่จำเลยเป็นผู้สั่งจ่าย จำเลยให้การว่า จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทให้ ป. เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับที่ดิน ป. เอาเช็คดังกล่าวไปชำระให้โจทก์เป็นค่าซื้อหิน 2 ก้อน ที่โจทก์อ้างว่าเป็นเหล็กไหลโดยมีเงื่อนไขว่า ป. ขอนำหินดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิสูจน์ก่อนว่าใช่เหล็กไหลหรือไม่ ถ้าใช่จึงจะรับซื้อ ถ้าไม่ใช่จะเอามาคืนและรับเช็คคืน ผลการพิสูจน์ปรากฏว่าไม่ใช่เหล็กไหล สัญญาซื้อขายไม่เกิดขึ้น โจทก์ต้องคืนเช็คให้ป. จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ดังนี้ เท่ากับจำเลยต่อสู้ว่าสิทธิของโจทก์ที่ได้เช็คพิพาทมาไว้ในความครอบครอง อันเนื่องมาจากการซื้อขายดังกล่าวนั้นไม่สมบูรณ์ ซึ่งทำให้โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกเงินตามเช็คที่ฟ้องในฐานะผู้ทรง เพราะไม่มีมูลหนี้ตนเอง อันเป็นการยกข้อต่อสู้ที่มีต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงคนปัจจุบัน มิใช่ข้อต่อสู้ที่จำเลยมีต่อผู้ทรงคนก่อนๆ จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916 คดีย่อมมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับการซื้อขายเหล็กไหล ว่า วัตถุ 2 ก้อนที่โจทก์ขายนั้นเป็นเหล็กไหลหรือไม่ และเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าไม่ใช่เหล็กไหล สัญญาซื้อขายเหล็กไหลก็ไม่เกิดขึ้น จึงไม่มีมูลหนี้ที่โจทก์จะเรียกร้องเงินตามเช็คจากจำเลย

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1545/2524

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 910, 916, 989, 1007

แม้จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทโดยมิได้ลงวันสั่งจ่าย ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายและทำการโดย
สุจริต ก็มีอำนาจที่จะจงด่วนออกเช็คตามที่ถูกต้องแท้จริงลงได้ ไม่ทำให้เช็คพิพาทเป็นเอกสาร
ปลอม และการจงด่วนออกเช็คในกรณีดังกล่าวมิใช่เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเช็คตามความหมาย
ของมาตรา 1007

เมื่อฟังไม่ได้ว่าการโอนเช็คพิพาทระหว่าง ล. กับโจทก์มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล แม้จำเลย
จะสั่งจ่ายเช็คพิพาทให้ ล. โดยมีมูลหนี้มาจากการเล่นการพนันสลากกินรวบจำเลยก็จะยกเหตุ
ดังกล่าวซึ่งเป็นความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคล. ระหว่างจำเลยกับ ล. ซึ่งเป็นผู้ทรงคนก่อนมาเป็นข้อ
ต่อสู้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916 เช็คพิพาทจึงไม่
ตกเป็น โฉมะ

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 4336/2536

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 42, 49 เดิม, 386. ประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา 249.

แม้จำเลยจะได้ย้ายภูมิลำเนาจากจังหวัดสงขลาไปอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แต่จำเลยไม่ได้แจ้งให้
โจทก์ทราบ และโทรศัพท์ตามฟ้องยังคงติดตั้งอยู่ที่บ้านของจำเลยตามสัญญาเช่าโทรศัพท์ โจทก์
จึงชอบที่จะบอกเลิกสัญญาเช่าโทรศัพท์แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาตามสัญญาเช่าโทรศัพท์ได้

จำเลยมิได้กล่าวคัดค้านโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ว่าวินิจฉัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย
ข้อใดตอนใดผิดถูกอย่างไรเป็นฎีกาไม่ขัดแย้งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่งมาตรา 249

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 371/2534

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5, 916.

ขณะรับ โอนเช็คพิพาทโจทก์รู้ข้อตกลงระหว่างจำเลยที่ 1 กับที่ 2 อยู่แล้วว่าจำเลยทั้งสองได้
ตกลงกันให้เช็คพิพาทเป็นเพียงเช็คค้ำประกันเงินกู้ มิให้นำเช็คพิพาทไปเรียกเก็บเงินและไม่ให้
โอนไปยังผู้อื่น การที่โจทก์รับโอนเช็คพิพาทไว้จากจำเลยที่ 2 ทั้ง ๆ ที่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว
เช่นนี้ จึงเท่ากับ โจทก์กระทำโดยไม่สุจริต ถือได้ว่าโจทก์รับ โอนเช็คไว้โดยคบคิดกันฉ้อฉลกับ
จำเลยที่ 2 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 916 ประกอบด้วยมาตรา 989 โจทก์จึงไม่มีอำนาจนำเช็คพิพาทมา
ฟ้องเรียกเก็บเงินจากจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คพิพาทให้โจทก์.

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 4279/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916.

การโอนเช็คด้วยการคบคิดกันฉ้อฉลที่จะเป็นเหตุให้ผู้ส่งจ่ายความเกี่ยวพันระหว่างตนกับผู้ทรงคนก่อนขึ้นต่อผู้ผู้ทรงได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916 จะต้องเป็นการคบคิดกันฉ้อฉลขณะที่ผู้ทรงรับโอนเช็คเท่านั้น มิใช่เป็นการคบคิดกันฉ้อฉลภายหลังจากที่มีการฟ้องร้องเรียกเงินตามเช็ค ดังนั้นการที่จำเลยที่ 2 ผู้ทรงคนก่อนให้การต่อสู้คดีแล้วสละข้อต่อสู้ในภายหลังก็ดี หรือเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วโจทก์ผู้ทรงบังคับคดีเอาแก่จำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่ายเพียงคนเดียวก็ดี จะถือว่าโจทก์กับจำเลยที่ 2 คบคิดกันฉ้อฉลจำเลยที่ 1 หาได้ไม่

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 1271/2537

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916.

พฤติการณ์แห่งคดีที่ได้จากการนำสืบของโจทก์ที่ว่า น. ภริยาของ ป. ผู้ทรงเช็คเดิมพำจำเลยที่ 1 มาพบโจทก์เพื่อขอกู้เงินจำเลยที่ 1 ส่งจ่ายเช็คพิพาทสองฉบับแลกเงินสดไปจากโจทก์ ซึ่งขัดกับคำบรรยายฟ้องของโจทก์ที่ว่า จำเลยที่ 1 มอบเช็คให้ผู้มีชื่อมาแลกเงินสดไปจากโจทก์ อันเป็นข้อพิรุธให้เห็นว่าโจทก์ทราบแล้วว่าเช็คพิพาทเป็นเช็คที่ไม่มีมูลหนี้ ซึ่ง ป. ต้องคืนแก่จำเลยทั้งสอง ประกอบกับคำเบิกความของโจทก์ตอบทนายจำเลยตามคำอ้างที่ว่า โจทก์รู้จักสนิทสนมกับ น. มานาน น. เป็นผู้จัดหาและเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทุกคดีในศาลชั้นต้นที่เกี่ยวข้องกับโจทก์ ดังนี้ฟังได้ว่า โจทก์สมคบกับ น. นำเช็คพิพาท 2 ฉบับ ซึ่งจำเลยที่ 1 ออกให้ ป. เป็นประกันการชำระหนี้ และมูลหนี้ได้ระงับไปแล้วมาฟ้องให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบโดยไม่สุจริต เป็นการคบคิดกันฉ้อฉล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916 ประกอบมาตรา 989 โจทก์จึงไม่มีอำนาจนำเช็คพิพาท 2 ฉบับมาฟ้องเรียกเงินจากจำเลยทั้งสอง

(7) คำพิพากษาฎีกาที่ 3213/2538

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 24, 177 วรรคสอง. ศาลชั้นต้นพิเคราะห์คำฟ้องคำให้การแล้วยกปัญหาข้อกฎหมายขึ้นวินิจฉัยให้โจทก์ชนะคดีเป็นคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในปัญหาข้อกฎหมายซึ่งทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่อง ไม่ใช่

คำสั่งระหว่างพิจารณา จำเลยไม่ได้โต้แย้งคำสั่งไว้ก็มีสิทธิอุทธรณ์ได้

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คที่นำมาแลกเงินสดไปจาก

โจทก์ จำเลยให้การว่าจำเลยไม่เคยออกเช็คให้โจทก์ จำเลยสั่งจ่ายเช็คให้แก่ ส. เพื่อชำระหนี้ การพนัน โดย ส. สมคบกับน้องโจทก์ฉ้อฉลเล่นการพนันกับจำเลยและ ส. กับน้องโจทก์สมคบกับโจทก์นำเช็คมาฟ้องจำเลย เป็นคำให้การที่แสดงโดยชัดแจ้งว่าจำเลยปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ รวมทั้งเหตุแห่งการนั้นและแสดงให้เห็นว่า โจทก์นำเช็คมาฟ้องจำเลยโดยคบคิดกันฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916 คดีจึงมีประเด็นที่ต้องนำสืบพยาน การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งสืบพยานแล้วพิพากษาให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์ตามฟ้องจึงไม่ชอบ

<p>“ตัวแลกเงินระบุชื่อ ย่อมโอนได้ ด้วยการสลักหลังและส่งมอบ”</p>	<p>มาตรา 917 อันตัวแลกเงินทุกฉบับ ถึงแม้ว่าจะมิใช่สั่งจ่ายให้แก่บุคคลเพื่อเขาสั่งก็ตาม ท่านว่าย่อมโอนให้กันได้ด้วยสลักหลังและส่งมอบ</p>
<p>“ผู้สั่งจ่ายลงข้อห้ามโอนด้านหน้าตัวแลกเงินนั้นแล้ว ย่อมโอนได้ ด้วยวิธีสามัญ”</p>	<p>เมื่อผู้สั่งจ่ายเขียนลงในด้านหน้าแห่งตัวแลกเงินว่า “เปลี่ยนมือไม่ได้” ดังนี้ก็ดี หรือเขียนคำอื่นได้ความเป็นทำนองเช่นเดียวกันนั้นก็ดี ท่านว่าตัวเงินนั้นย่อมจะโอนให้กันได้แต่โดยรูปการและด้วยผลอย่างการ โอนสามัญ</p>
<p>ตัวแลกเงินนั้นอาจถูกโอนกลับมายังคู่สัญญาแห่งตัวนั้นคนใดก็ได้”</p>	<p>อนึ่งตัวเงินจะสลักหลังให้แก่ผู้จ่ายก็ได้ ไม่ว่าผู้จ่ายจะได้รับรองตัวนั้นหรือไม่ หรือจะสลักหลังให้แก่ผู้สั่งจ่ายหรือให้แก่คู่สัญญาฝ่ายอื่นใดแห่งตัวเงินนั้นก็ดี ส่วนบุคคลทั้งหลายเหล่านี้ก็ย่อมจะสลักหลังตัวเงินนั้นต่อไปอีกได้</p>

มาตรา 917 วรรคแรก หมายความว่าตัวแลกเงินระบุชื่อทุกฉบับ ถ้าผู้ทรงประสงค์จะโอนต่อไป ย่อมทำได้ง่ายเพียงสลักหลังและส่งมอบ ถือเป็น การ โอนหนี้ตามตัวเงินนั้นแล้ว

ข้อความที่ว่า “แม้ว่าจะมิใช่สั่งจ่ายให้แก่บุคคลเพื่อเขาสั่ง” นั้น หมายความว่าตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายมีคำสั่งให้ผู้จ่ายจ่ายเงินแก่ผู้รับเงินนั้น ตามความหมายในมาตรา 908 ผู้สั่งจ่ายอาจจะระบุเป็นคำสั่งว่า “ให้จ่ายเงินแก่ผู้รับเงิน หรือตามคำสั่งของผู้รับเงิน” เช่น ก. ออกตัวแลกเงินระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. ว่า “ให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. หรือตามคำสั่งของ ค.” ดังนี้ แม้ว่าจะไม่มีคำว่า

“หรือตามคำสั่งของ ค.” อยู่ในตัวนั้นเลข ค. ก็มีสิทธิที่จะโอนตัวฯ นั้นต่อไปให้บุคคลอื่นด้วยการสลักหลังและส่งมอบ

การสลักหลัง (Indorsement) เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดในตัวเงินนั้นไปยังผู้รับสลักหลัง (ตามมาตรา 920 วรรคแรก) การสลักหลังมีวิธีการตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 919 ควรทำความเข้าใจไว้ก่อนด้วย (ตามมาตรา 919)

ข้อสังเกต มาตรา 917 วรรคแรก

การโอนตัวระบุชื่อด้วยการส่งมอบเพียงอย่างเดียว การโอนตัวฯ ย่อมไม่ชอบด้วยมาตรา 917 วรรคแรก และถือว่าการโอนตัวระบุชื่อนั้นขาดตอนหรือขาดสายลง แม้อต่อมาจะโอนถูกต้อง ผู้ทรงก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับโอนตัวฯ นั้นมาจากการสลักหลังติดต่อกัน เรียบร้อยไม่ขาดสายตามมาตรา 905 วรรคแรก แต่ตัวฯ ระบุชื่ออาจโอนโดยส่งมอบเพียงลำพังก็ได้ ถ้าผู้ทรงได้ตัวระบุชื่อนั้นมาจากการสลักหลังลอย (ตามมาตรา 920 วรรค 2 (3))

การโอนตัวผู้ถือ กระทำได้ง่ายกว่า เพียงส่งมอบให้ก็เป็นการโอนที่สมบูรณ์แล้ว (ตามมาตรา 918) ความในมาตรา 917 วรรคสอง เป็นเรื่องผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดห้ามโอนไว้ด้านหน้าตัวแลกเงินโดยใช้คำว่า “เปลี่ยนมือไม่ได้” (Not negotiable) หรือคำอื่นอันได้ความทำนองเช่นเดียวกัน เช่น “ห้ามโอน” (cannot be transferred) หรือ “ห้ามสลักหลังต่อ” (No further indorsement) หรือระบุความว่า “จ่ายให้นาย ก. เท่านั้น” (pay for Mr. ก. only) หรือระบุความว่า “จ่ายเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น” (account payee only) ย่อมมีผลเป็นการห้ามเปลี่ยนมือหรือห้ามโอนเช่นเดียวกัน (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4/2512)

เป็นเพราะตัวแลกเงินเป็นสัญญา ผู้สั่งจ่ายแก่ไม่ประสงค์จะไปมีนิติสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกเหนือจากบุคคลที่ตนประสงค์จะออกตัวฯ ให้ กฎหมายเคารพเจตนาของผู้สั่งจ่ายจึงได้บัญญัติข้อกำหนดนี้ไว้เพื่อผู้สั่งจ่ายโดยเฉพาะ กล่าวคือ ถ้าผู้สั่งจ่ายลงข้อความเป็นการห้ามโอนต่อไปอีกลงในด้านหน้าตัวฯ นั้น แล้ว ผู้รับเงิน (ผู้ทรง) จะโอนตัวแลกเงินนั้นต่อไปด้วยการสลักหลังและส่งมอบดังเช่นวรรคแรกนั้นไม่ได้ นั่นคือจะโอนตัวฯ นั้นตามวิธีการโอนตัวเงินและเพื่อก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้รับโอน (ผู้ทรง) ตามมาตรา 917 วรรคแรกและ 920 วรรคแรกต่อไปไม่ได้ แต่ตัวฯ นั้นก็ยังโอนต่อไปได้ตามแบบสามัญ (คือการโอนหนี้หรือสิทธิเรียกร้องธรรมดาตามมาตรา 306) กล่าวคือต้องทำเป็นหนังสือโอนหนี้ตามตัวฯ นั้นระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอน และผู้โอนต้องบอกกล่าวการโอนเป็นหนังสือไปยังผู้สั่งจ่าย หรือให้ผู้สั่งจ่ายยินยอมด้วยโดยทำเป็น

หนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด เช่นนี้ผู้ส่งจ่ายจึงจะมีความผูกพันรับผิดชอบต่อผู้รับโอน และต้องส่งมอบตัวฯ นั้นให้แก่ผู้รับโอนด้วย (มาตรา 524)

ตัวอย่าง

ก. ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. และได้ลงข้อความ “ห้ามเปลี่ยนมือ” ไว้ด้านหน้าตัวฯ นั้น ดังนี้ ค. จะโอนตัวฯ นั้นต่อไปด้วยการสลักหลังและส่งมอบตามวิธีการโอนตัวฯ ระบุชื่อดังกล่าวในมาตรา 917 วรรคแรกไม่ได้ หาก ค. ประสงค์จะโอนตัวฯ นั้นต่อไปเพื่อให้มีผลผูกพัน ก. ผู้ส่งจ่าย ค. ต้องทำการ โอนหนี้ตามตัวฯ นั้นตามแบบสามัญ หรือการ โอนหนี้ธรรมดาตามมาตรา 306 กล่าวคือ ค. ต้องทำหนังสือโอนหนี้ตามตัวฯ นั้นกับผู้รับโอน ทั้งต้องบอกกล่าวการโอนนั้น ไปยังผู้ส่งจ่ายโดยทำเป็นหนังสือหรือจะบอกกล่าวด้วยวาจาก็ได้แต่ ก. ผู้ส่งจ่าย จะต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อ ค. ปฏิบัติดังกล่าวแล้วจึงจะมีสิทธิโอนตัวฯ นั้นให้แก่บุคคลอื่นต่อไปได้ และเป็นผลให้ ก. ผู้ส่งจ่ายต้องผูกพันรับผิดชอบต่อผู้รับโอนด้วย แต่ถ้า ค. มิได้ปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าว หรือ ก. ผู้ส่งจ่าย ไม่ยินยอมด้วยในการ โอนนั้น ก. ผู้ส่งจ่ายก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้รับโอนตัวฯ จาก ค. แต่ยังคงรับผิดชอบต่อ ค.

ข้อสังเกต มาตรา 917 วรรค 2

(1) ข้อความห้ามโอนที่ผู้ส่งจ่ายลงไว้ด้านหลังตั๋วแลกเงิน น่าจะถือว่าตัวฯ นั้นไม่มีข้อกำหนดห้ามโอนลงไว้ในตัวฯ เลย (มาตรา 899)

(2) การ โอนตัวฯ ตามวิธีการในกฎหมายตัวเงิน ปกติผู้รับโอนย่อมจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 905, 916 แต่การ โอนหนี้หรือสิทธิเรียกร้องธรรมดาตามมาตรา 306 ผู้รับโอนไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 905 และ 916 ดังนั้นผู้โอนยังยกข้อต่อสู้คดีที่มีอยู่กับคู่สัญญาคนก่อนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้ เพราะหนี้ธรรมดานั้นมิใช่หนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง (ตามมาตรา 312,313)

ตัวอย่าง

ก. ทำสัญญาซื้อขายสินค้าสำเร็จรูปกับ ข. มีข้อตกลงในรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของสินค้านั้นไว้ในสัญญา ก. ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ จ. จ่ายเงินแก่ ข. พร้อมทั้งลงข้อกำหนด “ห้ามเปลี่ยนมือ” ไว้ด้านหน้าตัวฯ นั้นด้วย ข. ร่อนเงินนำตัวฯ นั้นไปขายลดให้กับ ค. แต่ทำในรูปโอนหนี้ตามตัวฯ นั้นให้ ค. ซึ่ง ก. ก็ยินยอมด้วยในการ โอนนั้น ตามมาตรา 306 แต่ ข. ได้ส่งมอบสินค้าที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามสัญญา ก. จึงบอกห้าม จ. มิให้จ่ายเงินตามตัวฯ นั้นให้ ค. และ

ก. สามารถยกข้อต่อสู้ที่มีต่อ ข. ขึ้นต่อสู้ ก. ได้ แม้ว่า ก. จะได้รับโอนหนี้ตามตัวฯ นั้นมาโดย
สุจริตก็ตาม ค. จะอ้างมาตรา 916 มาใช้บังคับกับ ก. ไม่ได้

(3) ข้อห้ามโอนดังกล่าวในมาตรา 917 วรรค 2 นั้น ผู้สละหลังก็มีสิทธิลงได้ แต่มีวิธี
การและผลต่างกัน (ดูมาตรา 923)

(4) ความในมาตรา 917 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (ดูมาตรา 985
วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

มาตรา 917 วรรคท้าย หมายความว่า ตัวแลกเปลี่ยนระบุชื่อที่ส่งจ่ายล่วงหน้าและมีวิธีการ
โอนที่แสนง่ายเพียงด้วยการสละหลังและส่งมอบตามความในวรรคแรก ตัวฯ นั้นอาจถูกสละ
หลังกลับคืนมายังผู้จ่าย หรือคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวฯ คนใดคนหนึ่งก็ได้ เช่นผู้
ส่งจ่าย ผู้สละหลัง ผู้รับรอง ผู้รับอาวัล หรือผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า แต่คู่สัญญาที่ได้รับสละ
หลังตัวฯ กลับคืนมานั้น จะใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนยอมต้องรับผิดชอบต่อเขาอยู่ก่อน
แล้วไม่ได้ (ดูมาตรา 971)

ตัวอย่าง

แดงออกตัวแลกเปลี่ยนล่วงหน้าสั่งให้ขาวจ่ายเงินแก่ดำ ขณะที่ตัวฯ ยังไม่ถึงกำหนดใช้เงิน
ดำอาจสละหลังโอนตัวฯ นั้นไปชำระหนี้ให้แก่ขาวผู้จ่ายหรือดำอาจสละหลังตัวฯ นั้น ชำระหนี้
เขียว ตัวฯ นั้น อาจถูกสละหลังโอนต่อ ๆ กันมาตามลำดับโดยผ่านเหลืองและฟ้า จนถึงน้ำเงิน น้ำ
เงินซึ่งเป็นผู้ทรงตัวฯ นั้น อาจเป็นลูกหนี้คู่สัญญาในตัวฯ คนใดคนหนึ่งหนึ่งก็ได้ น้ำเงินอาจสละ
หลังโอนตัวฯ นั้นกลับคืนมายังคู่สัญญาในตัวฯ นั้นคนใดคนหนึ่งก็ได้ แต่สิทธิของคู่สัญญาที่
ได้รับสละหลัง โอนตัวฯ นั้น มาตรา 971 บัญญัติให้คู่สัญญาที่ได้รับสละหลังกลับคืนมานั้น จะไล่
เบียดเอากับบุคคลซึ่งตนต้องรับผิดชอบต่อเขาอยู่ก่อนแล้วไม่ได้ เช่นกรณีตามตัวอย่าง ถ้าน้ำเงินผู้ทรง
สละหลังโอนตัวฯ นั้นกลับคืนไปให้ดำผู้สละหลังคนแรก ดำจึงเป็นผู้ทรงในฐานะผู้รับสละหลัง
และขณะเดียวกันดำก็เป็นผู้สละหลังอยู่ก่อนแล้วด้วย ซึ่งตามปกติดำจะต้องรับผิดชอบต่อเขียว เหลือง
ฟ้า และน้ำเงิน อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นดำจะไล่เบียดเขียว เหลือง ฟ้า และน้ำเงินไม่ได้ เพราะบุคคล
ดังกล่าวเป็นคู่สัญญาที่ดำจะต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้วตามฐานะเดิมของตน ดำยังคงมีสิทธิฟ้องบังคับ
เอากับแดงผู้ส่งจ่ายได้ เพราะดำมิได้รับผิดต่อแดง แแดงต่างหากที่ต้องรับผิดชอบดำในฐานะที่แดง
เป็นผู้ส่งจ่าย (ดูมาตรา 971)

ข้อสังเกต มาตรา 917 วรรคท้าย

การที่คู่สัญญาผู้ต้องรับผิดชอบก่อนแล้ว ได้รับสัถหลังตัวๆ นั้นกลับคืนมาอีก ตามปกติแล้วหนีตามตัวๆ นั้นน่าจะเคลื่อนกลืนกันไป (ดูมาตรา 353) แต่มาตรา 917 วรรค 3 มิได้ บัญญัติให้หนีตามตัวๆ นั้นระงับไปเพราะเหตุดังกล่าว แต่ได้บัญญัติให้ผู้เป็นคู่สัญญาดังกล่าวมี สิทธิที่จะสัถหลังโอนตัวๆ ต่อไปได้

ตัวอย่าง การระงับข้อความห้ามโอน หรือห้ามเปลี่ยนมือโดยผู้ส่งจ่ายและผู้ออกตัว (มาตรา 917 วรรค 2)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 (ประชุมใหญ่)

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 917, 921, 938, 939, 989

การที่จำเลยลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังของเช็ค โดยไม่ปรากฏด้วยคำสำนวนว่าใช้ได้เป็นอาวัล หรือสำนวนอื่นใดทำนองเดียวกัน ไม่เป็นการลงลายมือชื่อเป็นผู้รับอาวัลตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์มาตรา 939 วรรค 1 และ 2 ประกอบด้วยมาตรา 989

จำเลยลงลายมือชื่อด้านหลังของเช็คแม้เช็คดังกล่าวระบุชื่อโจทก์ เป็นผู้รับเงินขีดฆ่าคำว่า หรือผู้ถือ และที่มุมซ้ายบนด้านหน้ามีข้อความ ว่าเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น ห้ามเปลี่ยนมือก็ ตามแต่ด้วยความสมัครใจ ของจำเลยยอมผูกพันตนต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงในอันที่จะรับผิดชอบ เป็นอย่างเดียวกับผู้ส่งจ่าย ด้วยการลงลายมือชื่อของตนในตัวเงิน ยอมรับผิดตามเนื้อความในตัว เงินดังกล่าวบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 ดังนั้น เมื่อธนาคาร ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบชำระเงิน ตามเช็คให้แก่โจทก์

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1705/2527

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 904, 917 ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 โจทก์ซื้อตั๋วแลกเงินพิพาทระบุชื่อบริษัทผู้รับเงินและ ได้ขีด คร่อม ห้ามเปลี่ยนมือ(A/C PAYEE ONLY)ไว้แล้วนำไปชำระหนี้ค่าซื้อรถยนต์ ให้แก่บริษัทซึ่ง ระบุชื่อไว้ในตั๋วแลกเงินดังกล่าว แต่มีบุคคลอื่นนำ ตั๋วแลกเงินพิพาทเข้าบัญชีของตนผ่าน ธนาคารจำเลยเพื่อเรียกเก็บเงิน จากธนาคารผู้จ่าย เป็นเหตุให้ธนาคารผู้จ่ายจ่ายเงินตามตั๋วแลก เงินให้บุคคลอื่นไป แม้ตั๋วแลกเงินพิพาทจะได้ขีดคร่อมและมีข้อความ อันมีความหมายถึงห้าม เปลี่ยนมือ ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายโดยตรงก็คือบริษัทผู้รับเงินตามตั๋วแลกเงินหาใช่โจทก์

แต่อย่างไรก็ตาม โจทก์ จึงมิได้เป็นผู้ทรงตัวแลกเงินรายพิพาทไม่มีอำนาจฟ้องเรียกร้องให้ธนาคาร
จำเลยต้องรับผิดชอบใช้เงินตามตัวแลกเงินดังกล่าว

การที่โจทก์มิได้รับมอบรถยนต์ที่ซื้อจากบริษัทผู้รับเงินตาม ตัวแลกเงินพิพาท มิใช่ความ
เสียหายโดยตรงอันเกิดจากการกระทำของจำเลย และพฤติการณ์ของจำเลยที่ส่งตัวแลกเงิน
พิพาทไปเรียกเก็บเงินจาก ธนาคารผู้จ่าย ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์อันจะทำให้
โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยได้

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1539/2530

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 917, 988, 995, 1000

การที่ธนาคารจำเลยนำเช็คซึ่งระบุชื่อ โจทก์ เป็นผู้รับเงินและเป็นเช็คขีดคร่อมเฉพาะ มี
คำสั่งในระหว่างเส้นขีดคร่อมนั้นว่า ACCOUNT PAYEE ONLY ไปเข้าบัญชีของจำเลยร่วม โดย
กระทำไปตามคำสั่งของจำเลยร่วมซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการของ โจทก์ มีอำนาจสั่งจ่ายเงินจาก
บัญชีของโจทก์ได้ ทั้งไม่ได้ความว่าการที่จำเลยไม่นำเงินตามเช็คดังกล่าวมาเข้าบัญชีโจทก์เป็น
เหตุให้โจทก์ต้องเสียหาย ธนาคารจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คแก่โจทก์

เช็คที่มีข้อความครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 988 แล้ว ถึงแม้จะใช้ถ้อยคำ
ว่า "โปรดจ่าย" หรือใช้ถ้อยคำว่า "ให้ใช้เงิน" ก็ย่อมมีความหมายอย่างเดียวกันว่าให้ธนาคาร
จ่ายเงินตามเช็คนั้นจึงเป็นเช็คที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย.

(4) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1162/2533

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306, 917 วรรคสอง, 989.

เช็ค พินาทจำเลยที่ 1 ที่ 2 ร่วมกันลงชื่อเป็นผู้สั่งจ่ายระบุชื่อ จำเลยที่ 3 เป็นผู้รับเงินโดย ชิดฉมา
คำว่า "หรือผู้ถือ" ออก และด้านหน้าบนซ้าย ของเช็ค มีตราประทับเป็นภาษาอังกฤษว่า "เอ/ซี เพื่อ
โอนลี่" แสดงว่าเปลี่ยนมือไม่ได้ จำเลยที่ 3 จะต้องนำเข้าบัญชีของตน จำเลยที่ 3 จะ โอนเช็ค
พิพาทให้โจทก์ได้ แต่โดยรูปการและด้วย ผลอย่างการ โอนหนี้สามัญ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 917
วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 989 และการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306 วรรคหนึ่ง การที่
จำเลยที่ 3 ชำระหนี้ให้โจทก์ด้วยเช็ค พินาทตาม สัญญาประนีประนอมยอมความในศาล โดย มิให้
โอนกันอย่างการ โอนสามัญ ดังนี้โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาทที่จะใช้สิทธิไล่เบี้ย จำเลย
ที่ 1 ที่ 2 ได้.

(5) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2055/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306, 917.

เช็คพิพาทจำเลยที่ 1 สั่งธนาคารจำเลยที่ 4 ให้จ่ายเงินแก่จำเลยที่ 2 หรือผู้ถือ โดยขีดคร่อมและพิมพ์ข้อความว่า A/C PAYEE ONLY ซึ่งแปลว่า เฉพาะบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น อันได้ความเป็นทำนองเช่นเดียวกันกับเปลี่ยนมือไม่ได้ไว้ที่ด้านหน้าเช็ค จำเลยที่ 2 จะโอนเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ โดยการสลักหลังและส่งมอบในฐานะเป็นผู้รับเงินหรือจะโอนให้แก่โจทก์โดยการส่งมอบในฐานะผู้ถือหาได้ไม่ จำเลยที่ 2 จะต้องนำเข้าบัญชีของตน หากจำเลยที่ 2 จะโอนเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ก็ทำได้แต่โดยรูปการและด้วยผลของการโอนนี้สามัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 917 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 989 และการโอนสิทธิเรียกร้องตาม มาตรา 306 วรรคแรก การที่จำเลยที่ 2 โอนเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ด้วยวิธีสลักหลังและส่งมอบเท่านั้น การโอนจึงไม่สมบูรณ์ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาท โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย ส่วนจำเลยที่ 4 เป็นเพียงคู่สัญญาของจำเลยที่ 1 มิได้เป็นคู่สัญญาของโจทก์ เมื่อโจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องจำเลยที่ 1 แล้วก็ย่อมไม่มีสิทธิฟ้องจำเลยที่ 4

(6) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2419/2533

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 306, 917, 985.พระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 91, 94, 102.

การโอนตัวสัญญาใช้เงินที่ผู้สั่งจ่ายเขียนลงด้านหน้าว่า "เปลี่ยนมือไม่ได้" จะโอนให้กันได้แต่โดยรูปการและด้วยผลของการโอนสามัญตาม ป.พ.พ. มาตรา 985, 917, 306 การโอนระหว่างผู้โอนกับผู้รับ โอนจึงต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอน มิฉะนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เมื่อปรากฏเพียงว่าตัวสัญญาใช้เงินที่ลูกหนี้เป็นผู้ออกนั้น ผู้โอนได้โอนให้เจ้าหนี้ด้วยวิธีสลักหลังและส่งมอบเท่านั้น การโอนดังกล่าวย่อมไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เจ้าหนี้ยังไม่เป็นผู้ทรง แม้หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้แล้ว ผู้โอนจะได้ทำคำบอกกล่าวให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบถึงการสลักหลังและส่งมอบตัวสัญญาใช้เงินให้เจ้าหนี้ก็หาทำให้เจ้าหนี้กลับเป็นผู้ทรงโดยชอบไม่ ดังนี้ เจ้าหนี้จึงไม่มีสิทธิขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ และไม่อาจนำหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินนี้ไปหักกลบลบหนี้กับหนี้ที่เจ้าหนี้เป็นหนี้ลูกหนี้ได้.

(7) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3292/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306, 917, 940.

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บ. ออกตั๋วสัญญาใช้เงินชนิดเปลี่ยนมือไม่ได้ให้แก่บริษัท ส. จำเลย ลงชื่อเป็นผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ต่อมาบริษัท ส. ทำหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องตามตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่โจทก์โดยได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ออกตั๋วแล้วเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องครบถ้วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 วรรคแรก มาตรา 917 วรรคสอง ประกอบมาตรา 985 วรรคแรก โจทก์จึงเป็นผู้รับโอนโดยชอบด้วยกฎหมายจำเลยซึ่งเป็นผู้รับออกตั๋วจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

ตัวอย่าง กรณีที่ไม่ถือว่ามีความห้ามโอนหรือห้ามเปลี่ยนมือ ตามมาตรา 917 วรรคสอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 4975/2533

ชอฎฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 917.

เช็คที่จำเลยที่ 4 สั่งจ่ายระบุชื่อ จ่ายให้แก่บริษัทจำเลยที่ 1 โดยขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก และขีดคร่อมระบุไว้กลางเส้นขนานที่ขีดคร่อมว่า "เฉพาะ" คำว่า "เฉพาะ" ยังถือไม่ได้ว่าเป็นคำอื่นอันได้ความทำนองเดียวกับคำว่า "เปลี่ยนมือไม่ได้" ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรคสอง เช็كدังกล่าวจึงเป็นเช็คที่โอนเปลี่ยนมือกันได้ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรคแรก.

“ตั๋วแลกเงินผู้ถือ ย่อมโอนได้ ด้วยการส่งมอบ”	มาตรา 918 ตั๋วแลกเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ นั้น ท่านว่า ย่อมโอน ไปเพียงด้วยส่งมอบให้กัน
---	--

ตั๋วแลกเงินอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ อาจเรียกให้เข้าใจง่ายและสั้น ๆ คือ “ตั๋วผู้ถือ” วิธีการโอนตั๋วผู้ถือ นั้นง่ายมาก เพียงผู้โอน (ผู้ทรงคนก่อน) ส่งมอบตั๋วผู้ถือให้ผู้ทรง (ผู้รับโอน) หรือตัวแทนของผู้ทรงก็สมบูรณ์แล้ว ไม่จำเป็นต้องสลักหลังโอนดังเช่นตั๋วระบุชื่อตามที่กล่าวแล้วในมาตรา 917 วรรคแรก หากผู้ทรงคนก่อนสลักหลังโอนตั๋วผู้ถือแล้วส่งมอบตัวฯ นั้นให้ผู้ทรง เช่นนี้ การโอนตั๋วผู้ถือ นั้นย่อมสมบูรณ์เพราะการส่งมอบ มิได้สมบูรณ์เพราะการสลักหลัง แต่ผู้ทรงคนก่อนที่สลักหลังโอนตั๋วผู้ถือ นั้น มาตรา 921 บัญญัติให้ถือว่าเป็นการค้ำประกัน (อ่าวล) ผู้

สั่งจ่าย นั่นคือต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่ายและต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่าย (มาตรา 921, 940 วรรคแรก) มิใช่รับผิดชอบในฐานะผู้สัถกหลังดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 914
ตัวผู้ถือมิใช่กับตัวแลกเงินและเช็ค (ดูมาตรา 909 (6) และ 988 (4)) แต่ไม่มีใช้กับตัวสัญญาใช้เงิน (ดูมาตรา 983 (5)) ส่วนใหญ่นิยมใช้กับเช็คเพราะผู้ทรงเช็คได้รับความสะดวกในการโอนได้มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้โอนไม่จำเป็นต้องลงชื่อสัถกหลังโอนแต่อย่างใด ตัวผ่านมือไปโดยไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบในฐานะใดตามมูลหนี้ในตัวๆ นั้นอีก

ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินผู้ถือและเช็คผู้ถือ อาจระบุชื่อผู้รับเงินลงในตัวๆ ก็ได้ แต่มิได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก ตัวๆ นั้นยังคงเป็นตัวผู้ถือ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 622/2512, 99/2519, 1612-1613/2521) ผู้ที่มีชื่อเป็นผู้รับเงิน ยังคงเป็นผู้ทรงตัวผู้ถือ มีสิทธิโอนตัวๆ ต่อไปด้วยการส่งมอบก็สมบูรณ์แล้ว

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 918 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คด้วย (ดูมาตรา 989 วรรคแรก) ส่วนใหญ่ผู้สั่งจ่ายนิยมกรอกข้อความว่า "เงินสด" ลงในช่องผู้รับเงินและไม่ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก จึงเป็นเช็คผู้ถือ แต่ถ้าระบุว่าจะจ่าย "เงินสด" และขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก เช็คนั้นย่อมไม่สมบูรณ์เป็นเช็คตามมาตรา 987, 988 (4), 910 วรรคแรกและ 989 วรรคแรก ธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เพราะถือว่าเช็คนั้นขาดรายการสำคัญคือไม่มีชื่อผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1577/2523)

ตัวอย่าง การโอนตัวเงินผู้ถือ (มาตรา 918)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 622/2512

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 904, 916, 918, 987, 989

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172, 177

บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในเช็คย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คนั้น
เช็คซึ่งสั่งจ่ายโดยระบุชื่อผู้รับเงินแต่มิได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกนั้น ย่อมแสดงว่าผู้สั่งจ่ายประสงค์สั่งจ่ายไม่เฉพาะผู้รับเงินซึ่งระบุชื่อหากยอมจ่ายให้แก่ผู้ถือด้วย

เช็คซึ่งสั่งจ่ายแก่ผู้ถือนั้น เมื่อโอนเปลี่ยนมือตกมาอยู่กับโจทก์โจทก์เป็นผู้ครอบครองหรือผู้ถือเช็คย่อมเป็นผู้ทรงตามกฎหมาย เมื่อโจทก์เรียกเก็บเงินตามเช็คจากธนาคารไม่ได้ย่อมมี

อำนาจฟ้องจำเลยผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็คนั้น

ในการฟ้องคดีไม่จำเป็นที่โจทก์จะต้องบรรยายฟ้องว่าโจทก์ได้รับเช็คซึ่งโจทก์เป็นผู้ทรงมาอย่างไรแม้จะกล่าวฟ้องว่า จำเลยสั่งจ่ายเช็คนั้นชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่โจทก์ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ไม่ทำให้สิทธิของโจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็คโดยชอบต้องเสียไป

จำเลยให้การต่อสู้ว่า โจทก์ได้เช็คมาโดยไม่สุจริตและไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ไม่กล่าวให้ชัดว่าไม่สุจริตและไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไรเป็นคำให้การคลุมเครือไม่ชัดเจน

ถึงแม้จำเลยจะสั่งจ่ายเช็คให้แก่บุคคลอื่นและบุคคลนั้น ไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันจำเลยจึงแจ้งอายัดเช็คไว้แต่จำเลยจะยกข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันระหว่างตนกับบุคคลนั้นขึ้นต่อสู้โจทก์ผู้ทรงเช็คไม่ได้เว้นแต่การ โอนจะได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1169/2514

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921, 939, 989

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 245(1), 247

ผู้ที่ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือต้องผูกพันในฐานะเป็นผู้รับอาวัลสำหรับผู้สั่งจ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921, 989 โดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา 939 อันเป็นแบบอาวัลทั่วไป

หนี้ตามเช็คเป็นหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คพร้อมดอกเบี้ย ยกฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 2 ผู้สลักหลัง ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบด้วย เมื่อจำเลยที่ 2 แต่ผู้เดิวยุติขึ้นมา และศาลฎีกาเห็นว่า ศาลล่างคำนวณดอกเบี้ยผิด โดยให้จำเลยใช้ดอกเบี้ยเกินไป ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิพากษาแก้เรื่องดอกเบี้ยให้มีผลถึงจำเลยที่ 1 ซึ่งมีได้อุทธรณ์ฎีกาด้วยได้

3. คำพิพากษาฎีกาที่ 1083/2517

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 700, 914, 919, 967, 989

การลงลายมือชื่อของตนที่ด้านหลังเช็คต้องถือว่าเป็นการ สลักหลังตัวแลกเงินโดยสมบูรณ์. ตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 919 อันมีผลให้ผู้สลักหลังต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตามมาตรา 914 และมาตรา 989 ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ในเรื่องเช็คด้วย ผู้สลักหลังจึงต้องรับผิดชอบใช้เงินที่ค้างชำระให้แก่ผู้ทรง ในเมื่อธนาคารไม่ยอมจ่ายเงินตามเช็คนั้น

ผู้สกลหลังมีฐานะเป็นลูกหนี้ต้องร่วมกับผู้ส่งจ่ายรับผิดชอบผู้ทรงมิได้มีฐานะเป็นผู้ค้ำประกัน จึงนำมาตรา 700 มาใช้บังคับกรณีนี้มีได้

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 2181/2517

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 921, 940, 967, 990

การสกลหลังเช็คซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือหนี้ ฐานะของผู้สกลหลังยอมเป็นเพียงผู้ค้ำประกันการใช้เงินตามเช็คนั้น (อาวัล) สำหรับผู้ส่งจ่ายตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 และตามมาตรา 940 ผู้สกลหลังยอมอยู่ในฐานะที่จะต้องผูกพันในเช็คที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกันกับผู้ส่งจ่ายเช็คนั้น และยอมต้องรับผิดชอบผู้ทรงเช็ค ตามมาตรา 967

ผู้ที่เซ็นชื่อสกลหลังเช็ค มีฐานะเป็นผู้รับประกันการใช้เงิน (อาวัล) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 มีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ส่งจ่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 940 หากมีฐานะเป็นผู้สกลหลังไม่ กรณีจึงไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 990

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 411/2518

ข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 3

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4)ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 918

จำเลยยืมเงินจากโจทก์ และออกเช็คสั่งจ่ายเงินแก่ผู้ถือมอบให้โจทก์ไว้เพื่อชำระหนี้ โจทก์ยอมเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 ต่อมาโจทก์นำเช็คเข้าบัญชีผู้อื่น โดยยื่นเช็คต่อธนาคารให้เรียกเก็บเงินเองตราบที่เรียกเก็บเงินไม่ได้ และโจทก์ไม่ได้โอนเช็คให้ผู้หนึ่งผู้ใดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 โจทก์ยอมเป็นผู้ทรงเช็คนั้นอยู่ เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินมายังโจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4)

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 1612-1613/2521

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 916

เช็คสั่งจ่ายแก่ ก. มิได้ขีดคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก โจทก์เป็นผู้ถือจึงเป็นผู้ทรง จำเลยเป็นผู้สั่งจ่ายและสลักหลังเช็คต้องรับผิดชอบ โจทก์จะอ้างข้อต่อสู้ซึ่งมีต่อ ก. มาชี้ยันโจทก์ ซึ่งมีได้คบคิดกับ ก. น้อยลง โจทก์ไม่ได้

(7) คำพิพากษาฎีกาที่ 2485/2523

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 917, 994 วรรคแรก, 999

เช็คพิพาทเป็นเช็คขีดคร่อมทั่วไป สั่งจ่ายเงินให้จำเลยที่ 1 หรือผู้ถือ ย่อมเปลี่ยนมือได้ เมื่อจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ได้ทำสัญญาขายลดเช็คทั้งสองฉบับดังกล่าวให้โจทก์ โดยได้สลักหลังเช็คทั้งสองฉบับโอนให้โจทก์และ โจทก์ได้ชำระเงินค่าขายลดเช็คให้จำเลยที่ 1 แล้ว โจทก์ย่อมเป็นผู้ทรงเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 904

(8) คำพิพากษาฎีกาที่ 2460/2526

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921, 940, 967, 989, 990, 1007

จำเลยที่ 2 สลักหลังเช็คซึ่งจำเลยที่ 1 เป็นผู้สั่งจ่ายแก่ผู้ถือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ให้ถือว่าการสลักหลังนั้นเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย จำเลยที่ 2 จึงต้องผูกพันตนเป็นอย่างเดียวกันและรับผิดชอบร่วมกันกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรง ตามมาตรา 940, 967, 989

กำหนดเวลาที่ต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 เป็นเรื่องเงื่อนไขแห่งสิทธิไต่เบี่ยของผู้ทรงเช็คต่อผู้สลักหลังโอนเช็คเท่านั้น มิได้รวมถึงผู้สลักหลังเช็คในฐานะผู้รับประกันการใช้เงิน (ผู้รับอาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตามเช็คนั้นด้วย

จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้สลักหลังเช็ครู้เห็นยินยอมด้วยกับการที่จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายแก่วันที่สั่งจ่ายในเช็คอันเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 1 ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อสำคัญในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1007

(9) คำพิพากษาฎีกาที่ 3506/2528

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164, 921, 940, 989, 1002, 1003

จำเลยสั่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ถือ โจทก์ผู้ทรงได้สลักหลังเช็คนั้นโดยมิได้ ระบุข้อความใดๆไว้แล้วนำไปขายลดให้แก่บุคคลภายนอกผู้รับซื้อเช็คไว้ ย่อมเป็นผู้ทรงการสลักหลังของ โจทก์เป็นเพียงประกันหนี้ตามเช็คที่จำเลย จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรง โจทก์ย่อมอยู่ในฐานะผู้ค้ำประกันหนี้ตามเช็ค

ของจำเลยเมื่อผู้ทรงรับเงินตามเช็คไม่ได้และโจทก์ได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรง แทนจำเลยไปยอม
เข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงที่จะไล่เบี้ยเอาจากจำเลยสิทธิเรียกร้องของ โจทก์ดังกล่าว ไม่มีกฎหมาย
บัญญัติเรื่องอายุความไว้ จึงต้องใช้อายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 164 กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 1002 ซึ่งบัญญัติไว้แต่เฉพาะกรณีที่ ผู้ทรงเช็คฟ้องผู้สตั๊กหลัง
และผู้สั่งจ่ายและโจทก์ก็มีได้อยู่ในฐานะ ผู้สตั๊กหลังเช็คตามมาตรา 1003

(10) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3996/2533

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164, 921, 940, 989 พระราชบัญญัติ
ล้มละลายมาตรา 94(1).

เจ้าหนี้สตั๊กหลังเช็คพิพาทเป็นอาวัดผู้สั่งจ่าย เมื่อธนาคารตามเช็คพิพาทปฏิเสธการ
จ่ายเงิน เจ้าหนี้ในฐานะผู้รับอาวัดได้ใช้เงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรง เจ้าหนี้อย่อมได้สิทธิในอันที่จะไล่
เบี้ยเอาแก่จำเลยบุคคลซึ่งตนได้ประกันตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
940 ซึ่งไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะจึงต้องใช้อายุความ 10 ปี ตามมาตรา 164
คำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้จึงไม่ขาดอายุความ

(11) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5595/2533

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164, 226, 921, 989, 1003.

ผู้สตั๊กหลังเช็คซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือยอมอยู่ในฐานะผู้ค้ำประกันหนี้ตามเช็ค ตาม
ป.พ.พ. มาตรา 921 ประกอบมาตรา 989 เมื่อได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรงไปแล้วยอมมีสิทธิไล่เบี้ย เอา
จากผู้สั่งจ่ายและเข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงที่มีเหนือผู้สั่งจ่ายด้วยกรณีเช่นนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติ
ไว้โดยเฉพาะว่าจะต้องฟ้องร้องภายในกำหนดอายุความเท่าใด สิทธิเรียกร้องของผู้รับช่วงสิทธิ
จากผู้ทรงต่อผู้สั่งจ่าย จึงมีอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 164

ผู้สตั๊กหลังเช็คซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือมิใช่ผู้สตั๊กหลังตามความหมายของ ป.พ.พ.
มาตรา 1003 จึงไม่นำอายุความ 6 เดือนตามมาตรานี้มาใช้บังคับ.

<p>“วิธีการโอนตั๋วแลกเงินระบุชื่อด้วยการสลักหลังเฉพาะ”</p>	<p>มาตรา 919 คำสลักหลังนั้นต้องเขียนลงในตั๋วแลกเงินหรือใบประจำต่อ และต้องลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง</p>
<p>“วิธีการโอนตั๋วแลกเงินระบุชื่อด้วยการสลักหลังลอย”</p>	<p>การสลักหลังย่อมสมบูรณ์แม้ทั้งมิได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้ด้วยหรือแม้ผู้สลักหลังจะมีได้กระทำการอะไรซึ่งไปกว่าลงลายมือชื่อของตนที่ด้านหลังตั๋วแลกเงินหรือที่ใบประจำต่อก็ย่อมพึงเป็นสมบูรณ์ด้วยกัน การสลักหลังเช่นนี้ท่านเรียกว่า“สลักหลังลอย”</p>

มาตรา 919 วรรคแรก กล่าวถึงวิธีการสลักหลังตั๋วแลกเงินระบุชื่อ ผู้โอนต้องเขียนคำสลักหลังลงในตั๋วแลกเงิน จะเป็นด้านหน้าหรือด้านหลังก็ได้ แต่ส่วนใหญ่นิยมสลักหลังด้านหลังตั๋ว นั่น ถ้าเนื้อที่ในตั๋วฯ ไม่เพียงพอที่จะเขียนคำสลักหลังได้ อาจเป็นเพราะมีการ โอนต่อ ๆ กันมากราย ผู้โอนจะเขียนคำสลักหลังโอนลงในใบประจำต่อก็ได้ตามวิธีการในมาตรา 907 วรรคท้าย และการสลักหลังทุกครั้ง ผู้สลักหลังจะต้องลงลายมือชื่อสลักหลังลงในตั๋วฯ หรือใบประจำต่อหน้าด้วย

วิธีการสลักหลังตั๋วแลกเงิน ผู้สลักหลังมักจะระบุชื่อและหรือชื่อสกุลของผู้รับสลักหลังลงในตั๋วเงินด้วย เช่น ขาวเป็นผู้ทรงตั๋วแลกเงินในฐานะผู้รับเงินประสงค์จะโอนตั๋วแลกเงินของตนให้เขียว ขาวอาจเขียนคำสลักหลังระบุไว้ในตั๋วฯ นั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของตนกำกับไว้ จะลงวันเดือนปีหรือไม่ก็ได้ เช่น

<p>“จ่ายให้เขียว” หรือ (ลงชื่อ) ขาว</p>	<p>“โอนให้เขียว” หรือ (ลงชื่อ) ขาว</p>	<p>ระบุชื่อ “เขียว” เพียงลำพังก็ได้ (ลงชื่อ) ขาว</p>
---	--	--

เมื่อขาวเขียนคำสลักหลังดังกล่าวแล้วมอบตั๋วฯ นั้นให้เขียวไป เขียวในฐานะเป็นผู้รับประโยชน์ย่อมเป็นผู้ทรงในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง การสลักหลังระบุชื่อบุคคลผู้รับสลักหลังดังกล่าว เรียกว่า “สลักหลังเฉพาะ”

ยังมีวิธีการสลักหลังโอนตั๋วแลกเงินอีกวิธีหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในวรรคท้ายซึ่งผู้สลักหลังไม่จำเป็นต้องระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลัง เพียงลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังเพียงลำพังที่

ด้านหลังตั๋วแลกเงินนั้นหรือด้านหลังใบประจำตอกก็เพียงพอแล้ว การสลักหลังดังกล่าว เรียกว่า "สลักหลังลอย" เช่น ขาวประสงค์จะโอนตั๋วแลกเงินของตนให้เขียว ขาวจึงลงลายมือชื่อของตนที่ด้านหลังตั๋ว นั้น แล้วมอบตั๋ว นั้นให้เขียวไป เช่นนี้ เขียวยอมอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงที่ได้ตั๋ว มาจากการสลักหลังลอยของขาว (ดูมาตรา 905 วรรคแรก)

จากการศึกษามาตรา 905 วรรคแรก, 917 และ 919 อาจสรุปได้ว่าการสลักหลังโอนตั๋วแลกเงินระบุชื่อมี 2 วิธี คือ

1. การสลักหลังเฉพาะ - ระบุชื่อของผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังและมีการลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง
2. การสลักหลังลอย - ไม่ต้องระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลัง เพียงลงลายมือชื่อของผู้สลักหลังเพียงคำพ้อง

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 919 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

ตัวอย่าง การสลักหลังโอนตั๋วเงินระบุชื่อ (มาตรา 919)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1952/2537

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 905.

จำเลยสั่งจ่ายเช็คระบุชื่อ ข. เป็นผู้รับเงินและขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก แม้ ข. จะลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังเช็คแต่ไม่ได้ความว่าลงชื่อไว้ในฐานะอะไร การที่โจทก์มีเช็คไว้ในครอบครอง แต่โจทก์ไม่สามารถแสดงให้เห็นปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย ยังถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค โดยชอบด้วยกฎหมาย

“ผลของการสลักหลังโอนตั๋วแลกเงิน 920 อันการสลักหลังยอมโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิเงินระบุชื่อ” อันเกิดแต่ตั๋วแลกเงิน

“สิทธิของผู้ทรงที่ได้ตั๋วแลกเงิน ระบุชื่อนั้นมาจากการสลัก ถ้าสลักหลังลอย ผู้ทรงจะปฏิบัติดังกล่าวต่อไปนี้
หลังลอย” ประการหนึ่งประการใดก็ได้ คือ

- (1) กรอกความลงในที่ว่างด้วยเขียนชื่อของตนเอง หรือชื่อบุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง
- (2) สลักหลังตั๋วเงินต่อไปอีกเป็นสลักหลังลอย หรือสลักหลังให้แก่บุคคลอื่นผู้ใดผู้หนึ่ง
- (3) โอนตั๋วเงินนั้นให้ไปแก่บุคคลภายนอกโดยไม่กรอกความลงในที่ว่างและไม่สลักหลังอย่างหนึ่งอย่างใด

มาตรา 920 วรรคแรกกล่าวถึง ผลของการสลักหลัง โอนตั๋วแลกเงินตามวิธีการดังกล่าวมา ในมาตรา 917 และ 919 (ตั๋วระบุชื่อ) กล่าวคือ การสลักหลังตั๋วแลกเงินเป็นการแสดงเจตนาโอน สิทธิทั้งหลายอันเกิดแก่ตั๋วแลกเงินนั้นทั้งหมดไปยังผู้รับสลักหลัง

สิทธิต่าง ๆ ที่ผู้ทรงจะพึงมีพึงได้ตามตั๋วแลกเงินที่ตนได้รับสลักหลังมาได้แก่

สิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ตามตั๋วแลกเงินนั้น (มาตรา 914, 959, 967)

สิทธิที่จะบังคับไล่เบี้ยเรียกเอาหนี้เงินตามตั๋วแลกเงินนั้นจากคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบ ตั๋วฯ นั้น (มาตรา 900, 914, 959, 967)

สิทธิที่จะสลักหลัง โอนตั๋วแลกเงินนั้นต่อไป (มาตรา 917 วรรคแรก, วรรคท้าย, 919)

สิทธิที่จะขัดขวางหรือติดตามทวงถามเรียกคืนตั๋วแลกเงินของตนจากบุคคลที่ไม่มี

สิทธิที่จะยึดถือตั๋วฯ นั้นไว้ (มาตรา 904, 905 วรรค 2-3, 1008, 1010, 1011)

ความในวรรคสองของมาตรา 920 กล่าวถึงสิทธิของผู้ทรงในฐานะที่ได้รับตั๋วแลกเงินมา จากการสลักหลังลอยตามความในมาตรา 919 วรรคท้าย

เช่น เขียวเป็นผู้ทรงตั๋วแลกเงินจากการสลักหลังลอยของขาว เขียวอาจเลือกกระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใดใน 3 ประการต่อไปนี้ก็ได้คือ

ระบุชื่อของเขียวเองลงเหนือลายมือชื่อขาวผู้สลักหลังลอย เท่ากับว่าขาวสลักเฉพาะ

ให้เขียน หรือเขียนอาชญากรรมชื่อบุคคลอื่นที่ตนประสงค์จะ โอนตัวฯ ต่อไปให้ เช่นเขียนอาชญากรรม
“จ่ายให้เหลือ” ลงเหนือลายมือชื่อขาว มีผลเท่ากับว่าชาวสลักหลังโอนตัวฯ นั้นให้เหลือ
โดยตรง หรือ

เขียนอาจสลักหลังตัวแลกเงินนั้นต่อไปอีกด้วยการลงลายมือชื่อตนเองเพียงลำพัง
เป็นการสลักหลังลอยโอนตัวฯ นั้นให้บุคคลอื่น หรือสลักหลังเฉพาะ โดพระบุชื่อบุคคลอื่นพร้อม
ทั้งลงลายมือชื่อของตน โอนตัวนั้นต่อไป หรือ

เขียนอาจโอนตัวแลกเงินนั้นต่อไปด้วยการส่งมอบตัวฯ นั้นให้กับบุคคลอื่นเช่นให้
เหลือ โดยไม่กรอกข้อความใด ๆ และไม่จำเป็นต้องสลักหลังแต่อย่างใดก็ได้ เมื่อเหลือได้รับตัวฯ
นั้นไว้แล้วก็เป็นผู้ทรง และถือว่าเหลือได้ตัวฯ นั้นมาจากการสลักหลังลอยของชาวโดยตรง
เหลือย่อมมีสิทธิโอนตัวฯ นั้นได้เช่นเดียวกับเขียน

การโอนตัวระบุนชื่อตามมาตรา 920 (3) นั้น จึงทำได้ง่ายเพียงการส่งมอบก็สมบูรณ์
เช่นเดียวกับตัวผู้ถือ แต่ตัวฯ นั้นยังคงเป็นตัวระบุนชื่อตลอดไป ถ้าเหลือสลักหลังเฉพาะต่อให้น้ำ
เงิน (ระบุนชื่อน้ำเงิน) ตามมาตรา 920 (2) ตอนท้าย หากน้ำเงินประสงค์จะ โอนตัวฯ นั้นต่อไปอีก ก็
ต้องสลักหลังและส่งมอบตามวิธีการที่กล่าวแล้วในมาตรา 917 วรรคแรก และ 919

ข้อสังเกต

กรณีที่เป็นตัวผู้ถือ ผู้รับ โอนตัวผู้ถือก็มีสิทธิบริบูรณ์เช่นเดียวกับผู้รับสลักหลัง (ตัว
ระบุนชื่อ) ตามความหมายในมาตรา 920 วรรคแรก

การที่จะทราบว่าเป็นตัวระบุนชื่อหรือตัวผู้ถือ ให้ดูที่รายการชื่อผู้รับเงิน ดูว่าระบุนชื่อผู้
รับเงินไว้ในตัวและมีคำว่า “หรือผู้ถือ” อยู่หรือไม่ ถ้ามีคำว่า “หรือผู้ถือ” อยู่ในตัวฯ ย่อมเป็นตัวผู้
ถือ

ผู้ที่สลักหลัง โอนตัวระบุนชื่อตามมาตรา 917 วรรคแรก, 919 และ 920 (1)-(2) ย่อม
ต้องผูกพันรับผิดชอบผู้ทรงในฐานะเป็นผู้สลักหลัง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 959) และต้องรับ
ผิดร่วมกับผู้สั่งจ่าย (มาตรา 967 วรรคแรก)

ความในมาตรา 920 นี้ ให้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา
985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

ตัวอย่าง ผลของการสลักหลังตัวเงิน (มาตรา 920)

คำพิพากษาฎีกาที่ 6339-6340/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 920, 989, 1003.

เช็คพิพาทเป็นเช็คระบุชื่อยอมโอนให้กันได้ด้วยสลักหลังและส่งมอบ โจทก์สลักหลังเช็คพิพาทแล้วส่งมอบให้ธนาคารก.เพื่อขายลดเช็ค ย่อมโอนไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่เช็คนั้นธนาคารก. จึงเป็นผู้ทรงเช็ค โดยชอบ และเมื่อนำเช็คไปเรียกเก็บเงินจึงมิใช่ควรเรียกเก็บเงินในฐานะที่โจทก์ยังเป็นผู้ทรงเช็คอยู่ครั้นเมื่อธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ได้ชำระเงินตามเช็คให้ธนาคารก.และรับเช็คพิพาทคืนมาโจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้สลักหลังหาใช่ผู้ทรงเช็ค ขณะนั้นไม่จึงต้องฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่จำเลยซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายภายในเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่โจทก์เข้าถือเอาเช็คพิพาทและใช้เงิน

แผนภูมิที่ 3 ตัวแลกเปลี่ยน มี 2 ชนิดคือ

(พิจารณาจากกรอบการครอบงำของผู้ทรงคนแรก)

- 1. ตัวระบุชื่อผู้รับเงิน หรือ ตามคำสั่งของผู้รับเงิน (เรียกว่า **ตัวแลกเปลี่ยนระบุชื่อ: Order bill**)
- 2. ตัวผู้ถือ (อาจระบุชื่อผู้รับเงินและผู้ถือรวมอยู่ด้วยก็เรียกว่า **ตัวแลกเปลี่ยนผู้ถือ: Bear bill**)

การโอน

- โอนต่อ ได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบ

(กรณีที่ไม่มีการโอนโอนตามมาตรา 917 วรรค 2) มาตรา 917 วรรคแรก, 919 วรรค 1-2)

การสลักหลังโอนตัวแลกเปลี่ยนระบุชื่อ

มี 2 วิธีคือ

- 1. สลักหลังเฉพาะ
- ระบุชื่อผู้รับสลักหลังและ
ลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง
(ด้านหลังหรือหลังตัว
(มาตรา 917 วรรค 1, 919 วรรคแรก)
- 2. สลักหลังลอย
- ไม่ระบุชื่อผู้รับสลักหลัง
เพียงลงลายมือชื่อผู้สลักหลัง
โดยอ้างด้านหลังตัว
(มาตรา 919 วรรคท้าย)

การโอน

- โอนต่อ ได้ด้วยการส่งมอบ (มาตรา 918)

การโอนตัวๆ ด้วยการส่งมอบ

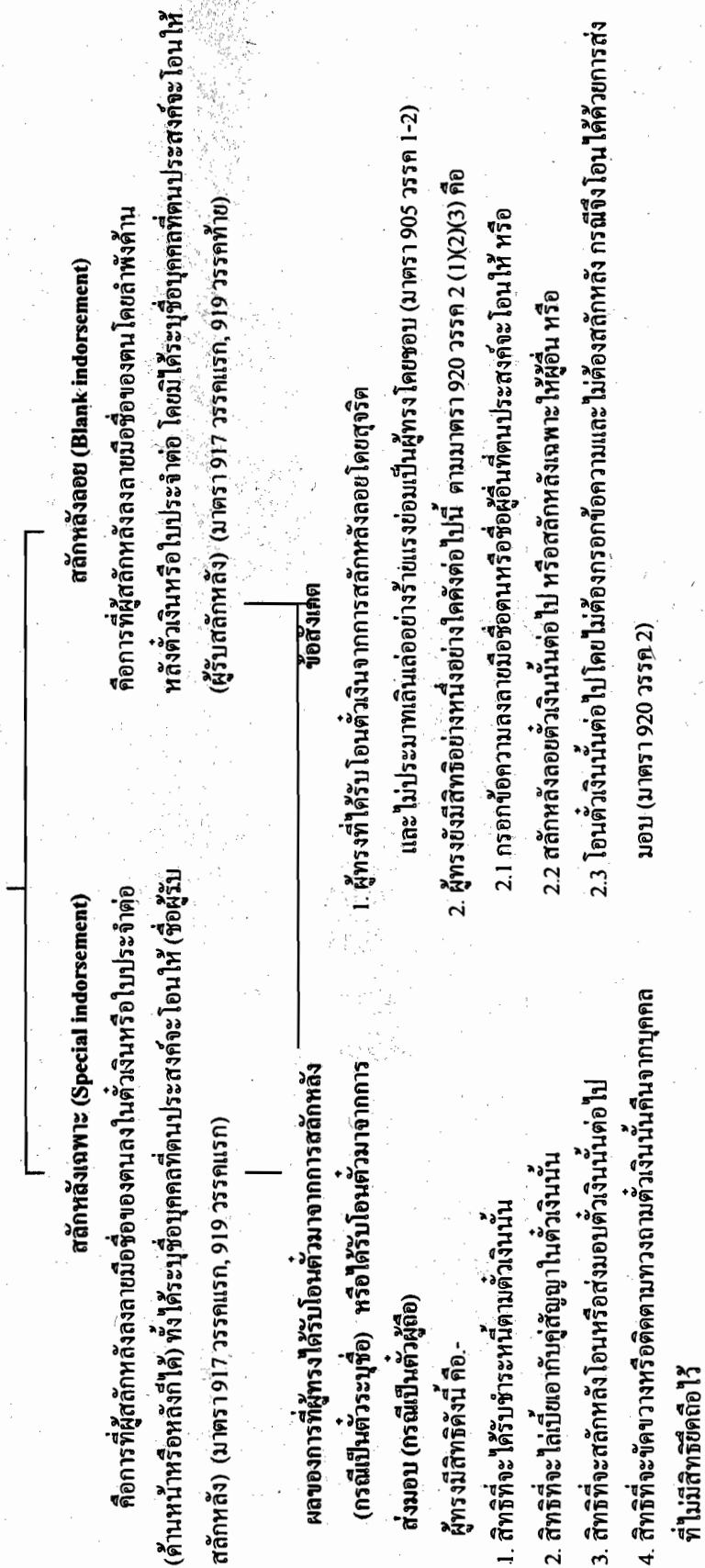
อาจทำได้ในตัวของ 2 ชนิดคือ

- 1. ตัวแลกเปลี่ยนผู้ถือ (มาตรา 918)
จากการที่ผู้โอน สลักหลังลอยให้
- ผู้ทรงมีสิทธิโอนตัวนี้ด้วยการส่งมอบ
ก็ได้ (มาตรา 920 วรรคสอง (3))
- 2. ตัวแลกเปลี่ยนระบุชื่อ ที่ผู้ทรงได้รับโอนมา

แผนภูมิที่ 4

การสลักหลังโอนตั๋วแลกเงินระบุชื่อ (การโอนตั๋วระบุชื่อ)

(การสลักหลัง คือ การแสดงเจตนาโอนสิทธิเรียกร้องตามตั๋วเงินนั้นไปยังผู้รับสลักหลัง) (มาตรา 920
วรรคแรก) การสลักหลังโอนตั๋วแลกเงินระบุชื่อ มี 2 วิธี คือ-

**“ผู้สละหลังตัวแลกเงินผู้ถือ ต้องรับผิดชอบ มาตรา 921 การสละหลังตัวแลกเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงิน
ในฐานะเป็นผู้รับอาวัลผู้สั่งจ่าย” แต่ผู้ถือนั้นยอมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย**

เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ตัวแลกเงินผู้ถือ (ตัวผู้ถือ) ถูกโอนเปลี่ยนมือได้ โดยง่ายเพียงส่งมอบตามความในมาตรา 918 และส่วนใหญ่ผู้ทรงตัวผู้ถือชอบที่จะได้รับตัวผู้ถือ เพราะไม่มีชื่อตนเองปรากฏ และอาจโอนต่อไปด้วยการส่งมอบ จึงไม่มีลายมือชื่อเข้าไปผูกพันกับตัวฯ ฉบับนั้นแต่ตัวผู้ถืออาจถูกผู้ทรงเดิมสละหลังโอนต่อไป (จะเป็นสละหลังเฉพาะหรือสละหลังลอยก็ตาม) ตัวฯ นั้นก็ยังคงเป็นตัวผู้ถือตลอดไป ผู้ทรงที่ได้รับสละหลังตัวผู้ถือมา ยังคงโอนตัวผู้ถือนั้นด้วยการส่งมอบตามมาตรา 918 ได้ต่อไป แต่ผู้ที่สละหลังโอนตัวผู้ถือนั้น ต้องถือว่ามิเจตนาเข้าผูกพันรับผิดชอบโดยผลของกฎหมาย และมาตรา 921 บัญญัติให้ผูกพันรับผิดชอบในฐานะอาวัลผู้สั่งจ่าย (หมายถึงต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่าย อาจถูกผู้ทรงฟ้องบังคับให้ใช้เงินแทนผู้สั่งจ่ายได้ ดูมาตรา 940 วรรคแรก) ดังนั้นผู้สละหลังตัวผู้ถือจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงในฐานะเป็นผู้สละหลังตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 914 เพราะมีมาตรา 921 และ 940 วรรคแรกบัญญัติความรับผิดชอบไว้โดยเฉพาะแล้ว

ตัวอย่าง แดงออกตัวแลกเงินระบุสั่งให้ขาวจ่ายเงินแก่ดำหรือผู้ถือ แล้วส่งมอบตัวฯ นั้นให้ดำไป ต่อมาดำสละหลังโอนตัวนั้นชำระหนี้ให้เขียว ดังนี้การโอนตัวผู้ถือระหว่างดำและเขียวนั้นสมบูรณ์ตามมาตรา 918 แล้วเพียงด้วยส่งมอบให้กัน แต่การที่ดำสละหลังตัวผู้ถือดังกล่าว ดำต้องรับผิดชอบต่อเขียวผู้ทรงในฐานะเป็นผู้รับอาวัล (ประกัน) แดงผู้สั่งจ่าย และต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับแดง (มาตรา 900 วรรคแรก, 921 และ 940 วรรคแรก) มิใช่รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สละหลัง (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1169/2514, 918/2522)

ข้อสังเกต

(1) การสละหลังตัวผู้ถือ ผู้สละหลังตกอยู่ในฐานะเป็นผู้รับอาวัล จึงเรียกว่า “ผู้รับอาวัล” เป็นการรับอาวัลโดยผลของกฎหมายพิเศษ (มาตรา 921) นอกเหนือจากวิธีการรับอาวัลตามแบบที่บัญญัติไว้ในมาตรา 938-939

(2) ตัวเงินที่สามารถโอนให้แก่กันได้เพียงส่งมอบ คือ ตัวแลกเงินผู้ถือและเช็คผู้ถือ และ

ตัวเงินระบุชื่อ (ตัวแลกเงิน, ตัวสัญญาใช้เงินและเช็คระบุชื่อ) ที่ผู้ทรงได้มาจากการสลักหลังลอย จากผู้สลักหลังคนก่อน ผู้ทรงสามารถโอนได้ด้วยการส่งมอบเหมือนตัวผู้ถือ (มาตรา 920 วรรค 2 (3), 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

(3) ความในมาตรา 921 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คผู้ถือด้วย (มาตรา 989 วรรคแรก)

ตัวอย่าง ผลของการสลักหลังตัวเงินผู้ถือ (มาตรา 921)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 2417/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 921.

คำว่า "บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตน" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 วรรคแรก หมายถึง บุคคลธรรมดาที่เขียนลายมือชื่อด้วยตนเองหรือนิติบุคคลตามกฎหมายที่ผู้มีอำนาจกระทำการแทนลงลายมือชื่อกระทำการแทน โดยจะลงชื่อสมมติ หรือนามแฝงหรือชื่อเสียงที่ใช้ในการค้าอันเป็นที่แน่นอนว่าหมายถึงบุคคลใดซึ่งมีเจตนาให้ลายมือชื่อที่ลงในตัวเงินนั้นเป็นชื่อของตน

การที่จำเลยที่ 2 เขียนคำว่า "แสงรุ่งเรือง" ซึ่งเป็นชื่อร้านของจำเลยที่ 2 ลงด้านหลัง เช็คพิพาททั้งสองฉบับ ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 เจ้าของร้านเป็นผู้ลงลายมือชื่อของตนในเช็คดังกล่าวจึงเป็นการลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900 วรรคแรก, 919, 989 วรรคแรก เมื่อเช็คพิพาทเป็นเช็คผู้ถือจำเลยที่ 2 จึงเป็นผู้ประกัน (อาวัล) จำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 921, 940 และ 989 วรรคแรก ย่อมอยู่ในฐานะต้องผูกพันใช้เงินตามเนื้อความในเช็คเช่นเดียวกับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่ายตามมาตรา 967, 989 วรรคแรก

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1007/2542

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921, 940, 967, 989, 990

โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยสุจริต แม้เช็คพิพาทเป็นเช็คให้ใช้เงินเมืองเดียวกันกับที่ออกเช็ค และโจทก์มิได้ ยื่นแก่ธนาคารให้ใช้เงินภายใน 1 เดือน นับแต่วันออกเช็คก็ตาม แต่จำเลยที่ 2 สลักหลังเช็คพิพาทซึ่งจำเลยที่ 1 เป็นผู้สั่งจ่ายแก่ผู้ถือ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบด้วยมาตรา 989 ให้ถือว่าการสลักหลังนั้นเป็นเพียง ประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการ รับประกันเพื่อการใช้เงินตามเช็คนั้น จำเลยที่ 2 จึงต้องผูกพันตนเป็นอย่างเดียวกันและรับผิดชอบร่วมกันกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงตาม มาตรา 940 และ 967 ประกอบด้วยมาตรา 989 ในฐานะผู้รับประกันการใช้เงิน (อาวัล) สำหรับผู้

สั่งจ่าย จำนวนที่ 2 มิได้อยู่ในฐานะผู้สละหลังทั้งปวงอัน จะพึงต้องรับผิดชอบตามมาตรา 990 ซึ่งเป็น บทบัญญัติเกี่ยวกับ เรื่องเงื่อนไขแห่งการใช้สิทธิไต่เบี่ยงของผู้ทรงเช็คต่อผู้สละหลัง โอนเช็คชนิด ระบุชื่อผู้รับเงินเท่านั้น บทบัญญัติมาตรา 990 ดังกล่าวหาได้รวมถึงผู้สละหลังเช็คในฐานะเป็นผู้ รับประกัน การใช้เงิน (ผู้รับอาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่ายตามเช็คซึ่งสั่ง ให้ใช้เงินแก่ผู้ถือเช็คด้วยไม่ ซึ่งเป็นกรณีต่างกัน จึง ไม่อาจ นำมาปรับแก้กรณีนี้ได้

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 3509/2542 ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 899, 910, 921, 940. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249.

จำเลยให้การว่า จำเลยกู้เงินบ. โดยออกเช็คไว้ ต่อมาบ. ขอร่วมลงทุนทำการค้า โดยถือเอาเงินที่ จำเลยเป็นเงินร่วมลงทุน และตกลงยกเลิกการกู้ยืม มูลหนี้ตามเช็คจึงระงับไป จำเลยอุทธรณ์และ ฎีกาว่า จำเลยออกเช็คโดยมิช้อตกลงในขณะที่ ออกเช็คไม่นำเช็คไปเรียกเก็บเงินและนำเข้า บัญชี จึงเป็นข้อ ที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่าง

เช็คเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ต้องการความเชื่อถือในระหว่าง ผู้สั่งจ่ายและผู้ทรงทั้งหลาย ว่า เมื่อนำเช็คไปเรียกเก็บเงิน แล้วจะมีการจ่ายเงินตามเช็ค ข้อกำหนดเงื่อนไขใด ๆ อันเป็น การ ห้ามหรือจำกัดการจ่ายเงินจะพึงมีได้จึงต้องเป็นไปตาม บทบัญญัติของกฎหมายการที่จำเลยขีด เส้นสีดำไว้ในช่องวันที่ การกระทำได้กล่าวไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้ว่า กระทำ ได้ ข้อความดังกล่าวจึงหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใด แก่เช็คนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 899 จึงถือว่าจำเลยออกเช็คโดยมิได้ลงวันออกเช็คไว้ เมื่อโจทก์ ได้รับเช็คและ นำเข้าบัญชี โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ธนาคารจึง ลงวันที่ในเช็คได้ตามมาตรา 910 วรรคท้าย ประกอบ มาตรา 898

โจทก์ลงลายมือชื่อสละหลังเช็คผู้ถือ ต้องถือว่าเป็น การประกันหรืออาวัลผู้สั่งจ่ายตาม มาตรา 921 ประกอบมาตรา 989 เป็นการอาวัลตามผลของกฎหมายมิใช่การอาวัลตาม มาตรา 939 จึง ไม่ต้องมีการเขียนข้อความระบุว่า ใช้ได้เป็นอาวัล โจทก์ต้อง รับผิดชอบ บ. ตาม มาตรา 940 วรรคหนึ่ง และต้องชำระหนี้ไปตามความรับผิดชอบที่มีต่อ บ. ตามตัวเงิน การ ชำระหนี้นี้โจทก์ไม่ต้องแจ้งให้จำเลยทราบและจะถือว่าเป็นการชำระหนี้ โดยขึ้นใจลูกหนี้ไม่ได้

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 4383/2545

ชื่อกฎหมาย กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 1002, 921 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 55

เช็คพิพาทระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับเงิน แต่ไม่ได้ขีดฆ่าคำว่าผู้ถือจึงเป็นเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือด้วย หากมีการสลักหลังเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบด้วยมาตรา 989 จึงบัญญัติว่าเป็นเพียงประกัน (อ่าวล) สำหรับผู้สั่งจ่าย หาได้ถือว่าเป็นผู้สลักหลังไม่ ดังนั้น การที่โจทก์สลักหลังเช็คพิพาท ไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อเรียกเก็บเงินผ่านบัญชีของผู้อื่นซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์ หรือโอนเช็คพิพาทไป เมื่อเช็คพิพาทถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ได้เช็คพิพาทกลับมาครอบครอง โจทก์ย่อมมีฐานะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท ตามมาตรา 904 ไม่อยู่ในฐานะผู้สลักหลัง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยผู้สั่งจ่ายภายในอายุความ 1 ปีนับแต่วันที่เช็คพิพาทถึงกำหนดตามมาตรา 1002 ไม่ใช่กรณีที่จะบังคับตามมาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้สลักหลังถือเอาตัวเงินและใช้เงิน

ผู้ทรงเช็คที่จะมีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็ค มิได้จำกัดเฉพาะผู้ทรงเช็คขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้น ผู้ที่รับโอนเช็คมาโดยสุจริตหลังจากธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินก็เป็นผู้ทรงเช็คที่มีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็คได้ ดังนั้น โจทก์จะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินหรือไม่ แต่เมื่อโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทขณะยื่นฟ้อง โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 7191/2544

ชื่อกฎหมาย. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918, 989, 1601

เช็คพิพาทเป็นเช็คผู้ถือ ย่อมโอนไปเพียงด้วยการส่งมอบให้แก่กันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 ประกอบด้วยมาตรา 989 เมื่อ ศ. นำเช็คพิพาทมาขายลดให้แก่โจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท เมื่อ โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยในฐานะทายาทของ พ. จึงต้องร่วมรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คแก่โจทก์ แต่ต้องไม่เกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดแก่ตน

**“สลักหลัง ต้องไม่มีเงื่อนไข
ถ้ามี ให้ถือว่าไม่มี”**

มาตรา 922 การสลักหลังนั้นต้องให้เป็นข้อความอัน
ปราศจากเงื่อนไข ถ้าและวางเงื่อนไขบังคับลงไว้โดยใด
ท่านให้ถือเสมือนว่าข้อเงื่อนไขนั้นมิได้ลงไว้เลย

**“การสลักหลังโอนบางส่วน การ
โอนนั้นเสียเปล่า”**

อนึ่ง การสลักหลังโอนแต่บางส่วน ท่านว่าเป็น โฆษะ

เงื่อนไข คือข้อความใด ๆ ที่บังคับไว้ให้นิติกรรม**เป็นผล** ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใด
อันหนึ่งเกิดขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน (มาตรา 144) อาจกล่าวเพื่อความเข้าใจโดยง่าย เงื่อนไข
หมายถึง ข้อกำหนดเหตุการณ์ในอนาคตและไม่แน่นอน

การสลักหลังมีเงื่อนไข หมายถึงการสลักหลังโอนสิทธิต่าง ๆ ในตัวแลกเปลี่ยนนั้นจะเป็น
ผลก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน เช่น ก. สลักหลังโอนตัว
แลกเปลี่ยนชำระหนี้ ข. โดยระบุว่า “ให้การสลักหลังครั้งนี้เป็นผลต่อเมื่อสินค้าที่ ก. ซื้อจาก ข. มี
คุณสมบัติครบถ้วนตามสัญญา” ดังนี้ มาตรา 922 วรรคแรก ให้ถือว่าเงื่อนไขในการสลักหลังนั้น
มิได้ถูกเขียนลงไว้ในตัวแลกเปลี่ยนนั้นเลย ทำนองเดียวกับมาตรา 899 ตัวๆ นั้นยังสมบูรณ์ เพียงแต่
การวางเงื่อนไขในการสลักหลังไม่มีผล ถือว่าการสลักหลังถูกต้องและสมบูรณ์ ข. ผู้ทรงในฐานะ
ผู้รับสลักหลังจาก ก. ยังมีสิทธิบริบูรณ์ตามตัวๆ นั้น เสมือนว่าไม่มีเงื่อนไขอยู่ในตัวๆ นั้นเลย
หลักการของมาตรานี้บัญญัติไว้คล้ายกับขั้นตอนแรกของการออกตัวๆ กล่าวคือผู้ส่งจ่ายจะมีคำสั่ง
จ่ายโดยมีเงื่อนไขไม่ได้ (มาตรา 909 (2)) ถ้าสั่งจ่ายโดยมีเงื่อนไข ตัวๆ นั้นจะไม่สมบูรณ์เป็นตัว
แลกเปลี่ยน (มาตรา 910 วรรคแรก) แตกต่างกับการสลักหลังมีเงื่อนไข ตัวๆ นั้นยังคงสมบูรณ์
เพียงแต่กฎหมายบัญญัติให้เงื่อนไขนั้นไม่เป็นผลและถือว่าไม่มีเงื่อนไขในตัวๆ นั้นเลย

การสลักหลัง โอนตัวๆ นอกจากจะสลักหลังโอนโดยปราศจากเงื่อนไขแล้ว ยังต้องสลัก
หลังโอนจำนวนเงินทั้งหมดในตัวๆ นั้น ไปยังผู้รับสลักหลังด้วย ถ้าสลักหลังโอนบางส่วน การ
สลักหลังนั้นตกเป็น โฆษะ เท่ากับว่ามิได้สลักหลังโอนตัวๆ นั้นให้แก่ผู้รับสลักหลังเลย

เช่น ก. ผู้ทรงในฐานะเป็นผู้รับเงินตามตัวแลกเปลี่ยนฉบับหนึ่ง ราคา 50,000 บาท ก. เป็น
หนี้ ข. อยู่ 40,000 บาท ก. จึงสลักหลัง โอนตัวๆ นั้นให้ ข. จำนวน 40,000 บาท ดังนี้การสลักหลัง
นั้นเป็น โฆษะ ผลก็คือ ถือว่า ข. มิได้เป็นผู้ทรงตัวๆ นั้นเลย จึงไม่มีสิทธิเรียกเงินตามตัวๆ นั้น และ
ก. ยังอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงตัวๆ ฉบับนั้น ถ้าได้ตัวๆ นั้นไว้ในครอบครองอีก

ข้อสังเกต

ขั้นตอนแรกของการออกตั๋วเงิน กฎหมายห้ามมิให้มีเงื่อนไข (มาตรา 909 (2), 983 (2) และ 988 (2)) ถ้าผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วฯ ฝ่าฝืนวางเงื่อนไขลงไว้แล้ว ตั๋วเงินนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ (มาตรา 910 วรรคแรก, 984 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก ประกอบ 910 วรรคแรก) แต่ขั้นตอนการสลักหลังโอนนั้น กฎหมายห้ามสลักหลังมีเงื่อนไข ถ้าฝ่าฝืน กล่าวคือผู้สลักหลังสลักหลังโดยมีเงื่อนไขตั๋วเงินนั้นยังคงสมบูรณ์ เสมือนว่าไม่มีเงื่อนไขในการสลักหลัง (มาตรา 922 วรรคแรก)

การสลักหลังโอนตั๋วฯ บางส่วน หมายถึงการสลักหลังโอนเงินในตัวฯ นั้นเพียงบางส่วน มีลักษณะใกล้เคียงกับการที่ผู้สลักหลังลงข้อจำกัดความรับผิดตามมาตรา 915 (1) จำต้องสังเกตถ้อยคำหรือข้อความให้ดี เพราะมีผลต่างกันมาก

เช่น ก. เป็นผู้รับเงินตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่งราคา 50,000 บาท ก. สลักหลังโอนตั๋วฯ นั้นชำระหนี้ ข. โดยระบุข้อความในการสลักหลังไว้ว่า “โอนให้ ข. แต่ขอรับผิดเพียง 30,000 บาท” ดังนี้ เป็นการจำกัดความรับผิดตามมาตรา 915 (1) ซึ่ง ก. มีอำนาจทำได้ การโอนสมบูรณ์

ความในมาตรา 922 นี้ นำไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

**“ผู้สลักหลังระบุข้อความห้าม
สลักหลังลงในตั๋วแลกเงินแล้ว
หากฝ่าฝืน ผู้สลักหลังก็ไม่ต้องรับ
ผิดต่อผู้รับสลักหลังคนหลัง ๆ”**

มาตรา 923 ผู้สลักหลังคนใดระบุข้อความห้ามสลักหลังลงไปลงไว้แล้ว ผู้สลักหลังคนนั้นย่อมไม่ต้องรับผิดต่อบุคคลอื่นเขาสลักหลังตั๋วแลกเงินนั้นให้ไปในภายหลัง

ผู้สลักหลังเป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดตามตั๋วแลกเงินเช่นเดียวกับผู้สั่งจ่าย อาจไม่ประสงค์จะเข้าผูกพันรับผิดหรือไม่ประสงค์จะมีนิติสัมพันธ์กับผู้รับโอนคนอื่น ๆ เพราะตั๋วเงินเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ง่ายและอาจถูกโอนต่อ ๆ ไปได้หลายทอด กฎหมายจึงให้สิทธิผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามโอนหรือห้ามสลักหลังต่อลงไว้ในตั๋วแลกเงินได้ เช่นเดียวกับผู้สั่งจ่าย (มาตรา 917 วรรค 2) ซึ่งถ้าผู้รับสลักหลังฝ่าฝืนข้อห้ามทำการสลักหลังโอนต่อไปอีก ผลก็คือ ผู้สลักหลังที่ระบุ

ข้อความห้ามโอนไว้ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบผู้ทรงคนสุดท้ายตลอดจนบรรดาผู้สละหลังทั้งหลายที่สละหลังภายหลังผู้สละหลังที่ถูกระบุห้ามโอนนั้น

เช่น ก. เป็นผู้ทรงในฐานะเป็นผู้รับเงินตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง ก. ได้สละหลังโอนตัวฯ นั้นชำระราคาสินค้า ข. พร้อมทั้งระบุข้อความห้าม ข. สละหลังต่อลงไว้ในตัวนั้นด้วย ต่อมา ข. นำตัวฯ นั้นไปสละหลังโอนขายลดให้ ค. ค. สละหลังโอนตัวซื้อสินค้า ง. ดังนี้ ก. ผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบ ง. ผู้ทรง และไม่ต้องรับผิดชอบ ค. ผู้สละหลังภายหลัง ข. ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกระบุห้ามสละหลังโอนแต่ ก. ยังคงรับผิดชอบ ข. ซึ่งเป็นผู้ที่ ก. โอนให้เพียงคนเดียวสำหรับ ง. ผู้ทรงยังมีสิทธิบังคับไล่เบี้ยเอาจาก ข. และ ค. ตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 914

อนึ่ง สำหรับถ้อยคำหรือข้อความห้ามโอนที่ผู้สละหลังเขียนตามมาตรา 923 นี้ คงมีความหมายเช่นเดียวกับที่ผู้ตั้งจ่ายเขียนตามมาตรา 917 วรรค 2 คืออาจระบุไว้ว่า “เปลี่ยนมือไม่ได้” (Not negotiable), “ห้ามโอน” (cannot be transferred), “ห้ามสละหลังต่อ” (no further indorsement) หรือระบุว่า “สละหลังให้ ข. เท่านั้น” หรือ “จ่ายให้ ค. คนเดียว” หรือความอื่นอันมีความหมายทำนองเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

การที่ผู้สละหลังห้ามโอน ตัวฯ ยังถูกโอนต่อไปได้ตามปกติและมีผลตามมาตรา 920 วรรคแรก เพียงแต่ผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้สละหลังภายหลังผู้ที่ตนห้ามโอน

ผู้สละหลังระบุข้อความห้ามโอนลงบนด้านหน้าหรือด้านหลังตัวฯ ก็ได้

ความในมาตรา 923 นี้ ใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 , 989)

แผนภูมิที่ 6

สรุป

ข้อแตกต่างระหว่าง

ผู้ส่งจ่ายที่ลงชื่อกำหนดห้ามโอน (มาตรา 917 วรรค 2) กับผู้ถือหลักหลังที่ลงชื่อกำหนดห้ามโอน (มาตรา 923)

- กรณีที่ผู้ส่งจ่ายห้ามโอน (มาตรา 917 วรรค 2)

1. ตัวเงินเปลี่ยนมือไม่ได้มาแต่ต้น จะสลักหลังโอนเพื่อให้มีผลตามมาตรา 920 วรรคแรกมิได้ หากจะโอนต่อไปต้องทำตามวิธีการ โอนหนี้หรือสิทธิหรือเรียกร้องธรรมดาตามมาตรา 306 ซึ่งมิใช่เป็นการ โอนสิทธิอันเกิดแต่ตัวเงิน
2. ผู้ส่งจ่ายต้องเขียนข้อความห้าม โอนลงในตำแหน่งตัวเงินหรือใบประจำต่อ ถ้าเขียนด้านหลัง ข้อความห้าม โอนนั้นย่อมไม่มีผล (มาตรา 899)

ข้อสังเกต

- (1) การเขียนข้อความห้ามโอนเช็ดโดยผู้ส่งจ่ายตามมาตรา 917.2. และ 989.1 ใช้ภาษาอังกฤษว่า "A/C Payee only" หมายถึง ให้นำเงินตามเช็คเพื่อเข้าบัญชีของผู้รับเงินของผู้รับเงินคนเดิมเท่านั้น ถือว่าเป็นคนอื่นอันได้ความทำงานของตนเช่นเดียวกับ "เปลี่ยนมือไม่ได้"
- (2) กรณีที่ผู้ทรงฝ่าฝืน โดย โอนเช็คนั้นต่อไป ย่อมเป็นผลให้ผู้รับโอนมีใช้ผู้ทรงตามกฎหมายจึง ไม่มีสิทธิไล่เบี้ย (ดูฎีกาที่ 1622533)
- (3) การ โอนหนี้ตามตัวเงิน โควิวิทาม ม.306 ย่อมเป็นผลให้ผู้รับ โอน ไม่มีสิทธิไล่เบี้ยผู้โอน

11 เถลิง ธงบุญเกิด, เรื่องเดียวกัน, หน้า 77

- กรณีที่ผู้ถือหลักห้ามโอน (มาตรา 923)

1. ตัวเงินยังคงถูกโอนกันได้ต่อไปตามปกติ และมีผลเป็นการ โอนสิทธิอันเกิดแต่ตัวเงิน ตามมาตรา 920 วรรคแรกแรก แต่ผู้ทรงฟ้องบังคับเอากับผู้ถือหลักหลังที่ระบุนามห้ามโอนไม่ได้
2. ผู้ถือหลักหลังจะเขียนข้อความห้าม โอนลงในตำแหน่งหน้าหรือด้านหลังตัวเงินนั้นก็ ได้เพราะ ไม่มีกฎหมายบัญญัติบังคับทำนองเดียวกับการสลักหลังเฉพาะ (มาตรา 919 วรรค 1)

ข้อสังเกต

- การสลักหลังที่มีใช้เป็นการ โอนบรรดสิทธิอันเกิดแต่ตัว ตามมาตรา 920 วรรคแรก ยังมีอีกเช่น สลักหลังให้ตัวแทน (มาตรา 925) และสลักหลังเพื่อจำนำ (มาตรา 926)

“สิทธิของผู้รับสลักหลังตั๋วแลกเงิน มาตรา 924 ถ้าตั๋วแลกเงินสลักหลังต่อเมื่อสิ้นเวลา
เมื่อสิ้นเวลาคัดค้านการไม่รับรอง เพื่อคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินนั้นแล้ว
หรือการไม่ใช้เงิน”

ไซร์ ท่านว่าผู้สลักหลังยอมได้ไปซึ่งสิทธิแห่งการรับรอง
ตามแต่มีต่อผู้จ่าย กับสิทธิไล่เบี่ยเอาแก่บรรดาผู้ซึ่งสลัก
หลังตั๋วเงินนั้นภายหลังที่สิ้นเวลาเช่นนั้น

“สิทธิของผู้รับสลักหลังตั๋วแลกเงิน แต่ถ้าตั๋วเงินนั้นได้มีคำคัดค้านการไม่รับรอง
ที่ได้มีการคัดค้านการไม่รับรอง หรือการไม่ใช้เงินมาแต่ก่อนสลักหลังแล้วไซร์ ท่าน
หรือการไม่ใช้เงินแล้ว”

ว่าผู้รับสลักหลังยอมได้ไปแต่เพียงสิทธิของผู้ซึ่ง
สลักหลังให้แก่ตนอันมีต่อผู้รับรอง ต่อผู้สั่งจ่าย
และต่อบรรดาผู้ซึ่งสลักหลังตั๋วเงินนั้นมาก่อนย้อน
ขึ้นไปจนถึงเวลาคัดค้านเท่านั้น

ปกติผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตลอดทั้งคู่สัญญาอื่น ๆ จะรับผิดชอบเมื่อตั๋วแลกเงินนั้นขาด
ความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่ยอมรับรับรองหรือไม่ยอมรับใช้เงิน (มาตรา 914, 959) ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำ
คำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินภายในระยะเวลาและวิธีการที่กฎหมายกำหนด (มาตรา
960-964) มิฉะนั้น ผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบี่ยผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง และคู่สัญญาอื่น ๆ เว้นแต่ผู้รับรอง
ที่ยังต้องรับผิดชอบ (มาตรา 973 (2) และวรรค 2) ตั๋วแลกเงินที่ต้องทำคำคัดค้านกันนั้น เป็นตัวที่สิ้น
ลักษณะเปลี่ยนมือ การสลักหลังเมื่อสิ้นเวลาทำคำคัดค้าน โดยจะได้ทำคำคัดค้านไว้หรือไม่ก็ตาม มี
ผลเป็นการโอนหนี้ธรรมดา คือ โอนไปเพียงสิทธิตามตัวๆ ของผู้สลักหลัง แต่ความรับผิดชอบของผู้
สลักหลังตามมาตรา 914 หาได้ตามคิดไปไม่ นอกจากนั้นหลักผู้รับ โอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอนตาม
มาตรา 916 ก็ใช้บังคับในกรณีนี้ไม่ได้

มาตรา 924 วรรคแรก วางเป็นหลักไว้ว่าถ้าตั๋วแลกเงินที่ไม่ได้ทำคำคัดค้าน ถูกสลักหลัง
โอนต่อไปอีกภายหลังเมื่อสิ้นเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินตามมาตรา 960 แล้ว มี
ผลต่อผู้รับสลักหลัง (ผู้รับ โอน) 2 ประการคือ (1) ผู้รับสลักหลังยังได้สิทธิที่จะยื่นตัวๆ ให้ผู้จ่าย
รับรองได้อีก (กรณีที่ยังมิได้รับรอง) และ (2) ผู้รับสลักหลังยังมีสิทธิเฉพาะที่จะไล่เบี่ยเอาจาก

บรรดาผู้สละหลังตัวฯ นั้นภายหลังที่สิ้นเวลาคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน
เท่านั้น เพราะว่าสละหลังโดยรู้ข้อผูกพันอยู่แล้ว¹²

ตัวอย่าง

ก.ออกตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่ง ระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 100,000 บาท ค. สละหลังโอน
ตัวฯ นั้นชำระหนี้ ง. ต่อมา จ. นำตัวฯ นั้นยื่นให้ ข. รับรอง ข. ไม่ยอมรับรับรอง ง. มิได้ทำคำคัดค้าน
การไม่รับรองภายในวันนั้นหรือ 3 วันต่อจากนั้น (รวม 4 วัน) ตามมาตรา 960 วรรค 3 จากนั้น ง.
นำตัวฯ นั้นไปชำระหนี้ด้วยการสละหลังโอนให้ จ. จ. นำตัวฯ นั้นสละหลังโอนขายลดให้ ฉ.
เช่นนี้ ฉ. ในฐานะผู้รับสละหลังยังได้สิทธิที่จะยื่นตัวฯ นั้นให้ ข. (ผู้จ่าย) รับรองได้อีก และยังคงมี
สิทธิไล่เบี้ย ง. และ จ. ซึ่งเป็นผู้สละหลังภายหลังที่สิ้นเวลาคัดค้านการไม่รับรองนั้น ตามมาตรา
924 วรรคแรกแต่ ฉ. ไม่มีสิทธิไล่เบี้ย ก. และ ค. เพราะ ง. มิได้ทำคำคัดค้านมาแต่แรกตามมาตรา
914, 960-964 ก. และ ค. จึงหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา 973 (2) และวรรค 2

แต่ถ้าตั๋วแลกเงินนั้น ผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินภายใน
กำหนดเวลาและวิธีการตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 914, 960-964) แล้ว ตั๋วแลกเงินนั้นได้ถูก
สละหลังโอนต่อไปอีก เช่นนี้ มาตรา 924 วรรคท้าย บัญญัติให้ผู้รับสละหลังได้ไปแต่เพียงสิทธิ
ของผู้ซึ่งสละหลังให้แก่ตน (ผู้ทรงเดิม) อันมีต่อผู้รับรอง ผู้สั่งจ่าย และบรรดาผู้สละหลังตัวฯ นั้น
นับแต่ได้ออกตัวฯ จนถึงเวลาคัดค้าน นั่นคือผู้รับสละหลังยังมีสิทธิเหมือนผู้ทรงเดิมในอันที่จะไล่
เบี้ยผู้สั่งจ่าย ผู้สละหลังคนก่อน ๆ ที่จะมีการทำคำคัดค้าน ตลอดทั้งยังมีสิทธิที่จะบังคับเอากับผู้
รับรองได้ แต่ผู้รับสละหลังไม่มีสิทธิไล่เบี้ยผู้สละหลังภายหลังที่ได้ทำคำคัดค้านแล้วเพราะตัวฯ
นั้นสิ้นลักษณะในอันที่จะเปลี่ยนมือ กล่าวคือไม่เป็นตั๋วแลกเงินอีกต่อไป อนึ่งข้อความที่ว่า
“บรรดาผู้ที่สละหลังตัวเงินนั้นมาก่อนย้อนขึ้นไปจนถึงเวลาคัดค้าน” นั้น หมายความว่านับตั้งแต่
ออกตัวฯ ไปจนถึงเวลาคัดค้านหากมีผู้สละหลังในระหว่างนั้น

ตัวอย่าง

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 92

ก. ออกตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่งระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 100,000 บาท ค. สลากหลังโอน
ตั๋วฯ นั้นชำระหนี้ ง. ง. นำตั๋วฯ นั้นขึ้นให้ ข. รับรอง ข. ไม่ยอมรับรอง หรือรับรองแล้วแต่ต่อมา
ไม่ยอมใช้เงิน ง. ได้ทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินถูกต้อง (มาตรา 914, 960-964)

จากนั้น ง. ได้สลักหลังตั๋วฯ นั้นชำระหนี้ จ. จ. สลากหลังตั๋วฯ นั้นขายลดให้ ฉ. เช่นนี้ ฉ.
ผู้รับสลักหลังมีสิทธิไล่เบี้ย ก., ค. และฟ้องบังคับเอาจาก ข. (ถ้ารับรอง) ตามมาตรา 900 วรรคแรก
, 937 เพราะเป็นคู่สัญญาก่อนที่ได้ทำคำคัดค้านไว้ตามระเบียบแล้วตามมาตรา 924 วรรคท้าย แต่
ฉ. ไม่มีสิทธิไล่เบี้ย ง. และ จ. เพราะเป็นผู้สลักหลังภายหลังจากทำคำคัดค้านแล้ว

ข้อสังเกต

ถ้าสลักหลังตั๋วแลกเงินภายหลังจากที่สิ้นเวลาคัดค้านฯ แล้ว ทั้งมิได้ทำคำคัดค้านถูกต้องตาม
ระเบียบ ผด ผู้รับสลักหลังได้สิทธิที่จะไล่เบี้ยเฉพาะผู้สลักหลังภายหลังจากที่สิ้นเวลาคัดค้านนั้น
(มาตรา 924 วรรคแรก)

แต่ถ้าได้มีการทำคำคัดค้านฯ ถูกต้องตามระเบียบแล้ว มีการสลักหลัง โอนตั๋วแลกเงิน
ต่อไปอีก ผด ผู้รับสลักหลังได้สิทธิไล่เบี้ยเฉพาะผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ที่มีการทำคำ
คัดค้าน (มาตรา 924 วรรคท้าย)

สำหรับผู้รับรอง ต้องรับผิดชอบตามความในมาตรา 900 วรรคแรก, 937, 967 วรรคแรก
และ 973 วรรค 2

ความในมาตรานี้ มิได้นำไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็ค ดังนั้น การสลักหลังเช็ค
ภายหลังที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วย่อมไม่อยู่ในบังคับมาตรา 924 (ดูคำพิพากษาฎีกาที่
313/2521)

การสลักหลัง โอนตามความในมาตรา 924 ถือเป็น การโอนสิทธิอันเกิดแต่ตั๋วแลกเงินตาม
มาตรา 920 วรรคแรก แต่ผู้รับสลักหลังไม่เป็นผู้ทรงบริบูรณ์ตามมาตรา 904, 905 มาตรานี้เป็นบท
พิเศษที่จำกัดสิทธิของผู้รับสลักหลังบางประการ ซึ่งถ้าไม่ถือว่าเป็นการโอนสิทธิตามมาตรา 920
วรรคแรก ผู้รับสลักหลังย่อมไม่อาจบังคับตามสิทธิในตัวเงินนั้นได้เลย

“วิธีการสลักหลังตัวแลกเงินให้ มาตรา 925 เมื่อใดความที่สลักหลังมีข้อกำหนดว่า **ผู้รับสลักหลังเพื่อเป็นตัวแทน** “ราคาอยู่ที่เรียกเก็บ” ก็คือ “เพื่อเรียกเก็บ” ก็คือ “ในฐานะ **และสิทธิของผู้รับสลักหลังซึ่ง** จัดการแทน” ก็คือ หรือความสำนวนอื่นใดอันเป็นปริยาย **เป็นตัวแทน”** ว่าตัวแทนไซริ์ ท่านว่าผู้ทรงตัวแลกเงินจะใช้สิทธิทั้ง **ปวงอันเกิดแต่ตัวนั้นก็ย่อมได้ทั้งสิ้น** แต่ว่าจะ สลักหลัง **ได้เพียงในฐานะเป็นตัวแทน**

“คู่สัญญาซึ่งต้องรับผิดชอบ ในกรณีเช่นนี้ คู่สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบอาจจะ **ยกความเกี่ยวพันที่มีกับผู้สลัก** ต่อผู้ผู้ทรงได้เพียงด้วยข้อต่อสู้อันจะพึงใช้ได้ต่อผู้สลักหลังเท่า **ขึ้นต่อผู้ผู้ทรง(ตัวแทน)ได้”** นั้น

มาตรา 925 วรรคแรกกล่าวถึงการสลักหลังตัวแลกเงินเพื่อให้ผู้รับสลักหลังซึ่งเป็น ตัวแทนไปเรียกเก็บเงินตามตัวแลกเงินนั้นแทนผู้สลักหลังซึ่งเป็นตัวการ ผู้รับสลักหลังซึ่งเป็น ตัวแทนยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ทรงตัวแลกเงินนั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้สิทธิทั้งปวงอันเกิดแต่ตัวๆ นั้น เช่น เรียกร้อง, ไล่เบี้ย, ทำคำคัดค้าน ฯลฯ แทนผู้สลักหลังซึ่งเป็นตัวการ แต่ถ้าหากมีการสลักหลังโอน ต่อไป ผู้ทรงก็ย่อมทำได้ แต่ให้ถือว่าเป็นการสลักหลังโอน ในฐานะเป็นตัวแทนของผู้สลักหลัง การสลักหลังให้ตัวแทน จึงมิใช่เป็นการสลักหลังโอนสิทธิตามตัวๆ ไปยังผู้รับสลักหลังตามความ ในมาตรา 920 วรรคแรก ข้อความที่ใช้ในการสลักหลังให้ตัวแทนคือ “ราคาอยู่ที่เรียกเก็บ” (value in correction) หรือ “เพื่อเรียกเก็บ” (for correction) หรือ “ในฐานะจัดการแทน” (by procuration) หรือจะระบุไว้ชัดเจนว่าให้ใครเป็นผู้เรียกเก็บเงินแทน หรือความสำนวนอื่นในทำนอง เช่นเดียวกันอันเป็นปริยายว่าเป็นตัวแทน

ตัวอย่าง

ก.เป็นผู้รับสลักหลังตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง สลักหลังตัวๆ นั้นให้ ข. เพื่อเป็นตัวแทนเรียก เก็บเงินจากผู้ส่งจ่ายหรือจากผู้สลักหลังคนก่อนๆ ก. อาจระบุนความดังต่อไปนี้ในการสลักหลังคือ “จ่าย ข. ราคาอยู่ที่เรียกเก็บ” หรือ “โอนให้ ข. เพื่อเรียกเก็บ” หรือ “ข. ในฐานะจัดการแทน” แล้ว มอบตัวๆ ให้ ข. ไป ดังนี้ ข. เป็นผู้รับสลักหลังและอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงตัวๆ นั้นแทน ก. ผู้สลัก หลัง มีสิทธิต่าง ๆ ในตัวๆ แทน ก. เช่น สิทธิที่จะทำคำคัดค้านๆ กรณีที่ตัวๆ นั้นขาดความเชื่อถือ สิทธิที่จะบังคับไล่เบี้ยเข้ากับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ฯลฯ แต่ถ้า ข. จะสลักหลังโอนตัวๆ นั้นชำระหนี้

ก. เจ้าหนี้ของคุณแล้ว จะกระทำไม่ได้ ถ้าสลักหลังโอนไปก็ไม่มีผลเป็นการโอนสิทธิในตัวฯ ตาม มาตรา 920 วรรคแรก การสลักหลัง โอนของ ข. เป็นเพียงตัวแทนของ ก. นั่นคือ ค. อยู่ในฐานะ เป็นผู้เรียกเก็บเงินแทน ก. ต่อไปหาก ค. เรียกเก็บเงินได้ต้องส่งคืน ก. แต่ถ้า ค. เป็นเจ้าหนี้ ก. ก. อาจสั่งให้ ข. ตัวแทนสลักหลังโอนตัวฯ นั้นชำระหนี้ ค. แทน ก. ก็ได้

ความในวรรคท้ายกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาผู้ต้องรับผิดชอบตัวฯ นั้นกับผู้ ทรงในฐานะตัวแทน โดยให้ถือว่าคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตัวและถูกฟ้องจะยกข้อต่อสู้ที่ตนมีอยู่ กับผู้ทรง (ตัวแทน) ขึ้นต่อสู้ผู้ทรง (ตัวแทน) ไม่ได้ เพราะผู้ทรงใช้สิทธิแทนผู้สลักหลัง (ตัวการ) แต่ถ้าคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบและถูกฟ้องนั้นมีข้อต่อสู้อยู่กับผู้สลักหลัง (ตัวการ) แล้ว ย่อมยกข้อต่อสู้ นั้นขึ้นต่อสู้ผู้ทรง (ตัวแทน) ได้

ตัวอย่าง

แดงออกตั๋วแลกเงินสั่งขาวจ่ายเงินแก่ดำ คำสลักหลัง โอนให้เหลืองเพื่อเรียกเก็บ ตัวขาด ความเชื่อถือ เหลืองมีสิทธิทำคำคัดค้านฯ แทนดำ และเรียกเก็บเงินโดยไล่เบี้ยเอากับแดงแทนดำ หากแดงเป็นเจ้าหนี้เหลือง แแดงจะยกหนี้ขึ้นต่อสู้เหลืองไม่ได้ เพราะเหลืองทำแทนดำ แต่ถ้า แแดงมีข้อต่อสู้อยู่กับดำเพียงใด เช่น แแดงออกตัวฯ ให้ดำเพราะถูกดำฉ้อฉล เช่นนี้ แแดงมีสิทธิยกข้อ นั้นขึ้นต่อสู้เหลืองได้

ข้อสังเกต

(1) ตัวเงินที่มีคำสั่งห้าม โอนโดยผู้สั่งจ่าย (มาตรา 917 วรรค 2) หรือผู้สลักหลัง (มาตรา 923) ก็ตาม ยังมีการสลักหลังโอนตามมาตรานี้ได้

(2) ความในมาตรานี้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรค แรก และ 989 วรรคแรก)

ตัวอย่าง การสลักหลังตัวเงินให้ตัวแทนเรียกเก็บเงินแทน (มาตรา 925)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 2516/2530

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 909, 925.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55.

ตัวแลกเงินระบุว่า ธนาคาร ฮ.เป็นผู้รับเงิน มีชื่อบริษัทจำเลยและตราบริษัท กับลายมือชื่อ ของผู้มีอำนาจลงชื่อแทนบริษัทจำเลยอีกแห่งหนึ่งอันหมายความว่าถึงการรับรองตัวแลกเงิน

จึงถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้จ่ายจำต้องมีข้อความระบุว่า 'ผู้จ่าย' ด้วยไม่ ส่วนบริษัทฯ ซึ่งในตัวแลกเงินมีระบุชื่อบริษัทดังกล่าวและลายมือชื่อกรรมการผู้จัดการด้วย จึงต้องถือว่าบริษัทดังกล่าวเป็นผู้ส่งจ่าย และไม่จำเป็นต้องมีข้อความเขียนว่า 'ผู้ส่งจ่าย' เช่นกัน

ธนาคาร ฮ. ผู้รับเงินตามตัวแลกเงินซึ่งเป็นผู้ทรงได้สลักหลังให้ธนาคาร ก. จัดการแทน และธนาคาร ก. ได้สลักหลังต่อไปยังโจทก์ในฐานะจัดการแทน โจทก์จึงมีฐานะเป็นผู้ทรงตัวแลกเงิน และจะใช้สิทธิทั้งปวงอันเกิดแต่ตัวนั้นได้ทั้งสิ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 925 โจทก์จึงมีสิทธิติดตามทวงถามเงินตามตัวแลกเงินและฟ้องคดีได้ด้วยตนเอง.

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 772/2531

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 982, 985, 916, 1001.

โจทก์มอบเงินแก่จำเลยจำนวนหนึ่งแล้วจำเลยได้ออกตัวสัญญาใช้เงินให้โจทก์ และโจทก์ได้สลักหลังมอบให้จำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ฯ โดยตกลงกันให้จำเลยนำตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวมาหักหนี้ค่าซื้อหลักทรัพย์ที่โจทก์ค้างชำระ ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า จำเลยได้ซื้อหลักทรัพย์ให้โจทก์ ตัวสัญญาใช้เงินที่จำเลยรับไว้ จึงปราศจากมูลหนี้ที่โจทก์จะต้องชำระแก่จำเลย จำเลยจึงไม่เป็นผู้ทรง และมีตัวสัญญาใช้เงินไว้ในครอบครองโดยฐานเป็นผู้รับเงินคงเป็น เพียงผู้ยึดถือตัวสัญญาใช้เงินไว้แทนโจทก์เท่านั้น โจทก์ยังคงเป็นผู้ทรงและมีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตัวสัญญาใช้เงินจากจำเลยผู้ส่งจ่ายได้

ตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนดใช้เงินวันที่ 4 พฤษภาคม 2523 โจทก์ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2525 ยังไม่พ้นเวลา 3 ปี นับแต่วันตัวเงินถึงกำหนดใช้เงิน ฟ้องโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001

**“วิธีการสลักหลังตัวแลกเปลี่ยนให้
ผู้รับสลักหลังเพื่อจำนำและสิทธิ
ของผู้รับสลักหลังซึ่งเป็นผู้รับ
จำนำ”**

มาตรา 926 เมื่อใดความที่สลักหลังมีข้อกำหนดว่า
“ราคาเป็นประกัน” ก็คือ “ราคาเป็นจำนำ” ก็คือ หรือข้อ
กำหนดอย่างอื่นใดอันเป็นปริยายว่าจำนำไซ้ ท่าน
ว่าผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนจะใช้สิทธิทั้งปวงอันเกิดแต่ตัว
นั้นก็ย่อมได้ทั้งสิ้น แต่ถ้าผู้ทรงสลักหลังตัวนั้น ท่าน
ว่าการสลักหลังย่อมใช้ได้เพียงในฐานะเป็นคำสลัก
หลังของตัวแทน

“คู่สัญญาซึ่งต้องรับผิดชอบ จะยก

คู่สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบ

ความเกี่ยวพันที่มีกับผู้สลักหลังขึ้น อาจจะต้องผู้ทรงด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพัน
ต่อสู้ผู้ทรง(ผู้รับจำนำ) ไม่ได้ เฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้สลักหลังนั้น ไม่ได้
เว้นแต่ กรณีมีการผ่อนลด เว้นแต่ การสลักหลังจะได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันผ่อนลด

จำนำ คือสัญญาที่ผู้จำนำส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่ผู้รับจำนำเพื่อเป็นประกัน
การชำระหนี้ (มาตรา 747) ตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งจ่ายล่วงหน้าย่อมจำนำกันได้ตามความในมาตรา 926
วรรคแรก ประกอบมาตรา 747 ด้วยการนำตัวแลกเปลี่ยนนั้นไปมอบไว้เป็นประกันการชำระหนี้แก่
เจ้าหนี้ แต่ต้องทำตามวิธีการในมาตรา 926 คือ ผู้สลักหลังจำนำจะต้องใช้ข้อความว่า “ราคาเป็น
ประกัน” (value in security) หรือ “ราคาเป็นจำนำ” (value in pledge) หรือสลักหลังระบุไว้ชัดเจน
ว่า “สลักหลังเพื่อจำนำ” หรือข้อความอื่นใดอันมีความหมายเป็นปริยายว่าจำนำ เมื่อได้มอบตัว
นั้นแล้ว ผู้รับจำนำย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนนั้นและจะใช้สิทธิทั้งปวงจากตัวนั้นได้
เช่น ทำคำคัดค้านฯ หรือไล่เบียด เพื่อนำเงินนั้นมาชดใช้ตามมูลหนี้ที่รับจำนำ (ดูมาตรา 767) แต่จะ
สลักหลังโอนตัวนั้น ชำระหนี้บุคคลอื่นไม่ได้ เว้นแต่ลูกหนี้ผู้สลักหลังจำนำจะมอบหมาย และ
ถ้าสลักหลังโอนตัวนั้นต่อไป ก็ไม่มีผลเป็นการโอนสิทธิในตัวนั้น ตามมาตรา 920 วรรคแรก แต่
การสลักหลังโอนของผู้ทรงที่รับจำนำ อยู่ในฐานะเป็นคำสลักหลังของตัวแทน กล่าวคือเป็นการ
สลักหลังโอนแทนผู้สลักหลังจำนำนั่นเอง เช่นเดียวกับมาตรา 925 วรรคแรก

และความในวรรคท้าย ถ้าผู้ทรงในฐานะผู้รับจำนำใช้สิทธิไล่เบียดคู่สัญญาทั้งหลายซึ่งต้อง
รับผิดชอบตามตัวแลกเปลี่ยนนั้น คู่สัญญาเหล่านั้นจะต่อสู้ผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) ด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความ
เกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้สลักหลัง (ผู้จำนำ) ไม่ได้ เพราะว่าผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) ใช้สิทธิ

เรียกร้องของเขาในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ มิใช่เรียกร้องแทนดังเช่นมาตรา 925 เว้นแต่ การสลักหลัง
จำนำนั้นจะได้เกิดมีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉลระหว่างผู้สลักหลัง (ผู้จำนำ) กับผู้ทรง (ผู้รับจำนำ)
ทำนองเดียวกับมาตรา 916 นั่นเอง

ตัวอย่าง

ก. ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 50,000 บาท ต่อมา ค. เป็นหนี้ ง. 40,000
บาท ค. จึงสลักหลังจำนำตั๋วฯ นั้นแก่ ง. โดยระบุข้อกำหนดในการสลักหลังว่า "ราคาเป็นจำนำแก่
ง." เช่นนี้ ง. เป็นผู้ทรง (ผู้รับจำนำ) มีสิทธินำตั๋วฯ นั้นให้ ข. รับรองหรือใช้เงิน แต่ ง. จะโอนตั๋วฯ
นั้นชำระหนี้เจ้าหนี้ของตนไม่ได้ หากโอนไป ง. ก็อยู่ในฐานะเป็นเพียงตัวแทนของ ค. กล่าวคือ
สลักหลังแทน ค. นั่นเอง ผู้รับสลักหลังจึงไม่ได้รับ โอนสิทธิในตั๋วฯ นั้นตามมาตรา 920 วรรคแรก
และถ้าตั๋วฯ นั้นขาดความเชื่อถือ ง. มีสิทธิทำคำคัดค้านฯ และไล่เบี้ย ก. ผู้สั่งจ่ายได้เต็ม 50,000
บาท ง. คงหักไว้ตามมูลหนี้จำนำคือ 40,000 บาท และอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย เงินที่เหลือ ง.
ต้องคืนให้ ค. ไป (ทำนองเดียวกับกรณีกบับจำนำ มาตรา 767)

ในกรณีที่ ง. ไล่เบี้ย ก. หาก ก. มีข้อต่อสู้ข้อใดข้อหนึ่งกับ ค. อยู่ก่อน เช่น หลังจาก ก. ออกตั๋วฯ
ให้ ค. แล้ว ก. กลับเป็นเจ้าหนี้ ค. ในภายหลัง ดังนี้ ก. จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อขอหักกลบลบหนี้
กับ ง. ไม่ได้ เพราะว่า ง. มิใช่ตัวแทนของ ค. แต่ ง. ใช้สิทธิไล่เบี้ยในนามของตน เว้นแต่ ก. จะ
พิสูจน์ได้ว่า ค. คบคิดกับ ง. เพื่อฉ้อฉล ก. แต่ถ้า ก. มีข้อต่อสู้ข้อใดข้อหนึ่งกับ ง. แล้ว ก. ย่อมยกขึ้นต่อสู้
ง. ได้เพราะ ก. มิได้ยกข้อต่อสู้โดยอาศัยความเกี่ยวพันใด ๆ ระหว่างตนกับ ค. ผู้สลักหลังจำนำ แต่
ยกข้อต่อสู้ ง. ผู้รับจำนำโดยตรง เช่น ก. เป็นเจ้าหนี้ ง. และขอหักกลบลบหนี้กับ ง. เป็นต้น

ข้อสังเกต

มาตรา 926 กล่าวเฉพาะผู้สลักหลังจำนำตั๋วแลกเงิน กรณีถ้าเป็นผู้สั่งจ่าย สั่งจ่ายในนาม
ของตนให้แก่ตนเอง (เป็นผู้รับเงิน) ย่อมมีสิทธิสลักหลังจำนำตั๋วฯ นั้นได้เช่นเดียวกันตามวิธีการ
ในมาตรา 926 (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 2121/2518)

ความในมาตรา 926 วรรคท้าย แตกต่างกับมาตรา 925 วรรคท้าย คือ-

มาตรา 926 วรรคท้าย คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตั๋วเงิน จะยกข้อต่อสู้ของตนที่มีต่อผู้ทรง
(ผู้รับจำนำ) ได้ แต่จะยกข้อต่อสู้ของตนที่มีต่อผู้สลักหลัง (ผู้จำนำ) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรง (ผู้รับ

จำหน่าย **ไม่ได้ เว้นแต่** การสลักหลังจำหน่าย จะมีขึ้นเนื่องจากผู้สลักหลัง (ผู้จำหน่าย) และผู้ทรง (ผู้รับจำหน่าย) ได้คบคิดกันฉ้อฉล (เช่นเดียวกับมาตรา 916)

มาตรา 925 วรรคท้าย คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงิน จะยกข้อต่อสู้ของตนที่มีต่อผู้ทรง (ตัวแทน) **ไม่ได้** แต่จะยกข้อต่อสู้ของตนที่มีต่อผู้สลักหลัง (ตัวการ) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรง (ตัวแทน) **ได้**

ความในมาตรา 926 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

ตัวอย่างการสลักหลังจำหน่ายตัวเงิน (มาตรา 926)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4135/2532

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 926. พระราชบัญญัติ ล้มละลาย มาตรา 22.

ผู้ร้องสลักหลังจำหน่ายตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท. ไว้แก่จำเลยที่ 1 เพื่อประกันหนี้ของผู้ร้อง และตัวสัญญาใช้เงิน **ไม่ได้** ห้ามเปลี่ยนมือ การสลักหลังดังกล่าวยอมทำให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินเรียกเก็บเงินตามตัวได้ในวันถึงกำหนด โดยไม่ต้องบอกกล่าวการจำหน่ายแก่บริษัท. และบังคับเอากับบริษัท. ผู้ออกตัวได้ และการที่จำเลยที่ 1 ทำหนังสือตกลงสละสิทธิที่จะไม่เรียกร้องให้ผู้ร้องชำระหนี้อื่นอีก หากการบังคับจำหน่ายตัวสัญญาใช้เงินแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินนั้น จำเลยที่ 1 มุ่งประสงค์จะบังคับชำระหนี้โดยการบังคับจำหน่ายตามตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัท. ออกให้แก่ผู้ร้องเท่านั้นซึ่งจำเลยที่ 1 ต้องถูกผูกพันเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงเรียกให้ผู้ร้องชำระหนี้รายนี้อีก **ไม่ได้**

ส่วนที่ 2 การรับรอง (Acceptance)

การรับรอง หมายถึงการแสดงเจตนาของผู้จ่ายในอันที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย โดยทั่วไป ตัวแลกเงินฉบับหนึ่งจะมีคู่สัญญาที่ต้องผูกพันรับผิดชอบและคู่สัญญาที่ไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ ผู้จ่ายเป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาในตัวเงินที่ยังไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ เพราะเพียงถูกระบุชื่อไว้ในตัวฯ นั้น ต่อเมื่อผู้จ่ายได้ลงลายมือชื่อรับรองตัวแลกเงินนั้นแล้ว เช่นนี้ ผู้จ่ายจะเปลี่ยนฐานะเป็นผู้รับรอง และต้องผูกพันรับผิดชอบในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นต่อผู้ทรง (มาตรา 900 วรรคแรก, 937) และต้องรับผิดชอบร่วมกันกับผู้สั่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลัง (ถ้ามี) ต่อผู้ทรง (ดูมาตรา 967 วรรคแรก) ดังนั้นการรับรองตัวแลกเงินจึงมิได้เฉพาะตัวผู้จ่ายเท่านั้น บุคคลอื่นจะลงลายมือชื่อรับรองตัวแลกเงินไม่ได้ ถ้าลงไปก็ไม่มีผลเป็นการรับรอง (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 359/2511)

วันถึงกำหนดใช้เงินของตัวแลกเงินนั้น ได้กล่าวแล้วในมาตรา 913 ผู้สั่งจ่ายสามารถกำหนดวันใช้เงินตามตัวแลกเงินได้ 4 แบบ หรือ 4 ประเภท แต่อาจสรุปได้เป็น 2 แบบใหญ่ คือ ตัวแลกเงินที่สั่งให้ผู้จ่าย จ่ายเงินเมื่อถึงวันที่กำหนดไว้ หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้นับแต่ วันที่ลงในตัวฯ นั้น (มาตรา 913 (1), (2)) และตัวแลกเงินที่สั่งให้ผู้จ่าย จ่ายเงินเมื่อทวงถามหรือ เมื่อได้เห็น หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็น (มาตรา 913 (3), (4))

“ผู้ทรงหรือผู้ใดที่มีตัวเงินไว้ในครอบครอง จะนำตัวแลกเงินไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองก็ได้”

มาตรา 927 อันตัวแลกเงินนั้นจะนำไปยื่นแก่ผู้จ่าย เพื่อให้รับรองเมื่อไรก็ได้ จนกว่าจะถึงเวลากำหนดใช้เงิน และผู้ทรงจะเป็นผู้ยื่นหรือเพียงแต่ผู้ที่ได้ตัวนั้นไว้ในครอบครองจะเป็นผู้นำไปยื่นก็ได้

“ผู้สั่งจ่ายจะลงข้อกำหนดเวลาให้ผู้ทรงยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองหรือไม่ก็ได้”

ในตัวแลกเงินนั้น ผู้สั่งจ่ายจะลงข้อกำหนดไว้ว่าให้นำยื่นเพื่อรับรองโดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่นหรือไม่กำหนดเวลาก็ได้

“ผู้สั่งจ่ายจะห้ามผู้ทรงนำตั๋วแลกเงินยื่นให้ผู้จ่ายรับรองก็ได้”	ผู้สั่งจ่ายจะห้ามการนำตั๋วแลกเงินยื่นเพื่อรับรองก็ได้ เว้นแต่ในกรณีที่เงินเฉพาะ ณ สถานที่อื่นใดอันมิใช่ภูมิสำเนาของผู้จ่าย หรือได้ออกสั่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่ง นับแต่ได้เห็น
“ผู้สั่งจ่ายจะลงข้อกำหนดยังไม่ให้ผู้ทรงนำตั๋วยื่นให้รับรองก็ได้”	ผู้สั่งจ่ายจะลงข้อกำหนดไว้ว่ายังมีให้นำตั๋วยื่นเพื่อรับรองก่อนถึงกำหนดวันใดวันหนึ่งก็ได้
“ผู้สลักหลังจะลงข้อกำหนดให้ผู้ทรงยื่นตั๋วแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองหรือไม่ก็ได้”	ผู้สลักหลังทุกคนจะลงข้อกำหนดไว้ว่า ให้นำตั๋วเงินยื่นเพื่อรับรอง โดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่นหรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ เว้นแต่ ผู้สั่งจ่ายจะได้ห้ามการรับรอง

ความในวรรคแรก ที่ว่า “จนกว่าจะถึงเวลากำหนดใช้เงิน” แสดงว่าตั๋วแลกเงินนั้นเป็นตัวที่สั่งจ่ายล่วงหน้าโดยผู้สั่งจ่ายระบุสั่งให้ผู้จ่าย จ่ายเงินเมื่อถึงกำหนดเวลาใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ ตั๋วฯ ดังกล่าวผู้ทรงจะนำไปยื่นให้แก่ผู้จ่ายเพื่อรับรองก่อนที่ตั๋วฯ จะถึงกำหนดใช้เงิน หรือผู้ทรงจะมอบให้ผู้แทนหรือตัวแทนที่ได้ครอบครองตั๋วฯ นั้นไว้โดยชอบ (มาตรา 925, 926) เป็นผู้นำตั๋วฯ นั้นไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองก็ได้ อย่างไรก็ดี โดยทั่วไปแล้ว ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องนำตั๋วแลกเงินไปให้ผู้จ่ายรับรอง (ดูมาตรา 913 (1), (2)) เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้ในตั๋วแลกเงินนั้นโดยผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังกำหนดให้ผู้ทรงนำตั๋วฯ ไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรอง (มาตรา 927 วรรค 2, 4 และวรรคท้าย)

ตามวรรคสองและสี่ ผู้สั่งจ่าย อาจลงข้อกำหนดดังต่อไปนี้ลงไว้ในด้านใดด้านหนึ่งของตั๋วแลกเงินก็ได้ คือ

1. ลงข้อกำหนดให้ผู้ทรงนำตั๋ว ยื่นเพื่อรับรองโดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่น (มาตรา 927 วรรค 2) เช่น ก. ผู้สั่งจ่ายทำสัญญาบัญชีเดินสะพัดกับ ข. มีข้อตกลงหักบัญชีในวันสิ้นเดือนของทุกเดือน ประมาณกลางเดือน ก. ตรวจสอบบัญชีแล้ว เห็นว่าตนเองเป็นเจ้าของ บ. จำนวนหนึ่ง จึงออกตั๋วแลกเงินสั่ง ข. จ่ายเงินแก่ ก. 10,000 บาท และกำหนดให้ ก. นำตั๋วยื่นให้ ข. รับรองภายใน 15 วันนับแต่วันออกตั๋วฯ ดังนี้ ก. มีหน้าที่ต้องนำตั๋วฯ ไปยื่นให้ ข. รับรองตามกำหนดดังกล่าว

2. ลงข้อกำหนดให้ผู้ทรงนำตัวฯ ยื่นเพื่อรับรองโดยไม่กำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่น (มาตรา 927 วรรค 2) เช่นตัวอย่างใน 1. ค. ผู้ทรงจะยื่นตัวฯ นั้นให้ ข. รับรองเมื่อไรก็ได้ก่อนตัวฯ ถึงกำหนด

3. ลงข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ทรงนำตัวฯ ยื่นเพื่อรับรองก่อนถึงกำหนดวันใดวันหนึ่ง (มาตรา 927 วรรค 4) เช่นตัวอย่างใน 1. หาก ก. ตรวจบัญชีเดินสะพัด เห็นว่าตนเองเป็นหนี้ ข. เมื่อหักบัญชีสิ้นเดือน ธ.ค. 25 แต่คาดว่าจะป็นเจ้าหนี้ ข. จำนวนหนึ่งเมื่อหักบัญชีในงวดเดือนถัดไปขณะนั้น ก. เป็นลูกหนี้ ค. 10,000 บาท ก. จึงออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ก. 10,000 บาท และ ก. ลงข้อกำหนดห้าม ค. นำตัวฯ นั้นไปยื่นให้ ข. รับรองก่อนวันที่ 30 ธ.ค. 25 ซึ่งถ้า ก. ไม่กำหนดเช่นนั้น ค. อาจนำตัวฯ ไปยื่นก่อนสิ้น ธ.ค. และ ข. คงไม่ยอมรับรองตัวฯ นั้น

ความในวรรคสาม ผู้สั่งจ่ายจะห้ามผู้ทรงนำตัวแลกเงินนั้นยื่นให้ผู้จ่ายรับรองก็ได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระหว่างผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่ายค้าขายติดต่อกันมานานมีการบันทึกบัญชีหนี้สินระหว่างกันถูกต้องเสมอมาและไว้วางใจกัน การที่กำหนดให้ยื่นตัวรับรองก็เพื่อให้ผู้จ่ายยืนยันหนี้สินจึงไม่ควรนำมาใช้กับลูกหนี้ที่ค้ำของกิจการ¹³ หรืออาจเป็นเพราะผู้สั่งจ่ายยังคงลังกั้นไม่ได้ในเรื่องหนี้สิน แต่มีข้อยกเว้นที่ผู้สั่งจ่ายจะห้ามผู้ทรงนำตัวแลกเงินยื่นให้ผู้จ่ายรับรองไม่ได้เฉพาะตัวแลกเงิน 2 ประเภทดังนี้คือ

1. ตัวแลกเงินที่ได้ออกสั่งให้ใช้เงิน ณ สถานที่อื่น นอกจากภูมิลำเนาของผู้จ่าย และ
2. ตัวแลกเงินที่ได้ออกสั่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น

กรณีตาม 1. ปกติสถานที่ใช้เงินมักจะเป็นภูมิลำเนาของผู้จ่าย (มาตรา 909 (5), 910 วรรค 3) การที่ผู้สั่งจ่ายกำหนดสถานที่ใช้เงินนอกเหนือไปจากภูมิลำเนาของผู้จ่าย ผู้จ่ายอาจไม่สะดวกต่อการจ่ายเงิน ดังนี้แม้จะมีข้อกำหนดห้ามนำยื่นเพื่อรับรองของผู้สั่งจ่าย ผู้ทรงก็ควรที่จะสอบถามผู้จ่ายก่อนว่าจะขัดข้องหรือไม่

ส่วนกรณีตาม 2. ตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น (มาตรา 913 (4)) ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องนำตัวฯ ไปยื่นให้ผู้จ่ายได้เห็นด้วยการรับรองเสียก่อนภายใน 6 เดือนนับแต่วันออกตัวฯ (มาตรา 943 วรรคแรก, 928) ทั้งนี้เพื่อจะได้คำนวณนับวันถึงกำหนดใช้เงินได้ โดยคำนวณนับตั้งแต่วันรับรองไปภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วจะได้นับถึงกำหนดใช้เงิน แต่ถ้าไม่

¹³ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 136.

นำไปยื่นเพื่อให้รับรองข้อมไม่อาจทราบวันถึงกำหนดใช้เงินได้เลย ดังนั้นคำบอกห้ามฯ ของผู้ส่งจ่ายจึงไม่มีผล

ความในวรรคสุดท้าย กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้สกลหลังทุกคนลงชื่อกำหนดให้ผู้ทรงนำตัวฯ ยื่นเพื่อรับรองโดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่น หรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ เช่นเดียวกับผู้ส่งจ่ายตามความในวรรคสอง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นผลตามมาตรา 973 วรรคท้าย เว้นแต่ผู้ส่งจ่ายจะได้ลงชื่อกำหนดห้ามยื่นเพื่อรับรองลงไว้ในตัวก่อนแล้ว ผู้สกลหลังข้อมไม่มีอำนาจลงชื่อกำหนดให้ผู้ทรงนำยื่นเพื่อรับรองได้อีก

<p>“ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนแบบที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นเวลากำหนดนับแต่ได้เห็น ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว”</p>	<p>มาตรา 928 ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนอันสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลากำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้น ต้องนำตัวเงินยื่นเพื่อรับรองภายในหกเดือนนับแต่วันที่ลงในตัวเงิน หรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้ส่งจ่ายจะได้ระบุไว้</p>
--	--

ตัวแลกเปลี่ยนที่ผู้ส่งจ่ายระบุสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลากำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็น (มาตรา 913 (4)) เช่น ก. ผู้ส่งจ่ายระบุว่า “ให้ ข. (ผู้จ่าย) จ่ายเงินจำนวน 10,000 บาทแก่ ค. เมื่อครบ 3 เดือนนับแต่ได้เห็น” คำว่า “นับแต่ได้เห็น” หมายถึงนับแต่วันที่ผู้จ่ายได้รับรองตัวฯ นั้น หรือนับแต่วันที่ผู้จ่ายได้เห็นตัวฯ นั้นด้วยการรับรองตัวฯ นั้นด้วยนั่นเอง (มาตรา 943 วรรคแรก)

การที่ผู้ส่งจ่ายระบุวันถึงกำหนดใช้เงินดังกล่าว หากผู้ส่งจ่ายมิได้ลงชื่อกำหนดจำกัดระยะเวลาให้ผู้ทรงยื่นตัวฯ เพื่อให้ผู้จ่ายรับรองไว้ (ตามมาตรา 927 วรรค 2) ผู้ทรงอาจเก็บตัวฯ นั้นไว้เป็นเวลานาน เพราะว่าทราบไค้ผู้ทรงยังไม่นำตัวฯ ไปยื่นให้ผู้จ่ายได้เห็นด้วยการรับรอง ก็ไม่สามารถคำนวณนับวันถึงกำหนดใช้เงินอีก 3 เดือนต่อไปได้ ดังนี้เพื่อมิให้คู่สัญญาในตัวฯ ต้องผูกพันรับผิดชอบเป็นเวลานาน มาตรานี้จึงได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อบังคับให้ผู้ทรงตัวฯ ประเภทนี้ให้นำตัวฯ ไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในตัวฯ นั้น หรือภายในเวลาช้าหรือเร็วกว่านั้นตามทีผู้ส่งจ่ายระบุไว้ตามมาตรา 927 วรรค 2 เมื่อผู้จ่ายรับรองแล้วข้อมคำนวณนับวันถึงกำหนดใช้เงินต่อไปอีก 3 เดือนได้ โดยนับตั้งแต่วันที่รับรองไปจนครบกำหนด 3 เดือน วันที่ครบนั้นเองถือเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินของตัวฯ ฉบับนั้น ถ้าหากผู้ทรงฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 928

LW 213 บทที่ 6

นี้ ผู้ทรงยอมสิทธิไถ่เบียผู้ส่งจ่าย, ผู้สตัคหลัง และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง (มาตรา 973 (1) ตอนท้าย, วรรค 2)

**“ตัวแลกเงินแบบอื่น ๆ นอกจาก มาตรา 929 ภายในบังคับบทบัญญัติมาตรา 927 ผู้ทรง
มาตรา 927 ผู้ทรงมีสิทธิที่จะยื่น ตัวแลกเงินมีสิทธิที่จะยื่นตัวเงินแก่ผู้จ่ายได้ในทันที
ตัวให้ผู้จ่ายรับรองได้ทันที”** เพื่อให้รับรอง ถ้าและเขาไม่รับรองภายในเวลาสี่สิบ
สี่ชั่วโมง ไซร์ ผู้ทรงก็มีสิทธิที่จะคัดค้าน

ข้อความที่ว่า “ภายในบังคับบทบัญญัติ มาตรา 927” นั้น หมายความว่าตัวแลกเงินฉบับใด
ที่ไม่มีกำหนดเวลาบังคับให้ยื่นหรือไม่มีข้อห้ามนำยื่นตามความในมาตรา 927 หากผู้ทรงได้ตัว
แลกเงินดังกล่าวมา ย่อมมีสิทธิยื่นตัวฯ นั้นให้แก่ผู้จ่ายรับรองได้ในทันทีที่ได้รับโอนตัวมา เพื่อจะได้
ทราบว่าคุณจ่ายจะรับรองหรือไม่ ถ้าผู้จ่ายไม่รับรองภายในเวลา 24 ชั่วโมง ถือได้ว่าตัวฯ นั้นได้ขาด
ความเชื่อถือลงแล้ว ผู้ทรงยอมมีสิทธิที่จะทำคำคัดค้านเพื่อเป็นหลักฐานในอันที่จะไถ่เบียคู่สัญญา
ที่ต้องรับผิดชอบตามตัวฯ นั้นต่อไป (มาตรา 914, 959 ข) (1), 960-964, 967 วรรคแรก) เว้นแต่ กรณี
จะต้องด้วยมาตรา 965 และหรือมาตรา 915 (2) กรณีที่ผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดชัดเจนหน้าที่ทำคำ
คัดค้านให้แก่ผู้ทรง (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 459/2500)

ข้อสังเกต

กำหนดเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่วันเวลาที่ได้ยื่นตัวฯ นั้นให้แก่ผู้จ่ายรับรองเป็นครั้งแรก ถ้า
ไม่ยอมรับรับรอง ผู้ทรงอาจยื่นตัวฯ นั้นให้ผู้จ่ายรับรองอีกเป็นครั้งที่ 2 ก็ได้ (มาตรา 930 วรรค 2)

**“การยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ผู้จ่าย มาตรา 930 ในการยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้เขารับรองนั้น
รับรอง ผู้ทรงไม่ต้องปล่อยตัวไว้ ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องปล่อยตัวนั้นให้ไว้ในมือผู้จ่าย
กับผู้จ่าย แต่ผู้จ่ายจะเรียกให้ยื่น หนึ่ง ผู้จ่ายจะเรียกให้ยื่นตัวแลกเงินแก่ตนอีกเป็น
ตัวอีกครั้งก็ได้”** ครั้งที่สองในวันรุ่งขึ้นแต่วันที่ยื่นครั้งแรกนั้นก็
**“ผู้จ่ายจะเรียกให้ผู้ทรงยื่นตัว ท่านห้ามมิให้ผู้กรณีที่มิได้เสียยกเอาการที่มีได้
ให้รับรองในวันรุ่งขึ้นก็ได้”** อนุวรรตน์ตามคำเรียกอันนี้ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เว้น
แต่ การเรียกนั้นได้ระบุไว้ในคำคัดค้าน

ความในวรรคแรก ขณะที่ผู้ทรงยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองนั้น ผู้จ่ายอาจขอเก็บตัว
นั้นไว้ก่อน ถ้าไม่ไว้ใจกันผู้ทรงไม่จำเป็นต้องปล่อยตัวฯ นั้นไว้กับผู้จ่าย เพราะเป็นขั้นที่จะทำการ
รับรองเท่านั้น ผู้ทรงยังต้องมีหน้าที่นำตัวฯ นั้นไปยื่นให้ผู้รับรองใช้เงินอีกตามวันที่ถึงกำหนดใช้
เงินนั้น (ดูมาตรา 941)

ตามวรรคท้าย กฎหมายให้โอกาสผู้ทรงยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองอีกเป็นครั้งที่ 2 ก็ได้
นับจากครั้งแรกที่ได้รับการปฏิเสธ (มาตรา 929) แสดงว่ากฎหมายเอื้ออำนวยให้ผู้จ่ายมีสิทธิ
คัดค้านและเรียกให้ผู้ทรงนำตัวฯ ไปยื่นให้ตนเองรับรองใหม่ได้อีกครั้งหนึ่งในวันรุ่งขึ้น และไม่
ถือว่าเป็นการบอกปิดไม่รับรองในครั้งแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้จ่ายยังไม่ได้ติดต่อกับผู้ส่งจ่ายใน
รายละเอียดจำนวนหนี้ที่แน่ ๆ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ทรงจะยื่นตัวฯ ให้ผู้จ่ายรับรองอีกนั้นเป็น
สิทธิของผู้ทรง ผู้ทรงจะไม่ยื่นอีกก็ได้ และการที่ผู้ทรงไม่นำตัวฯ ไปยื่นอีกครั้งหนึ่ง คู่สัญญาที่ต้อง
รับผิดชอบตามตัวฯ นั้นก็ไม่อาจยกเอาข้อต่อสู้ตามความในวรรคท้ายนี้ขึ้นต่อสู้ปฏิเสธความรับผิดชอบของ
ตนที่มีต่อผู้ทรงได้ เว้นแต่ได้มีการระบุไว้ในคำคัดค้านว่าผู้จ่ายได้เรียกให้ผู้ทรงยื่นตัวฯ อีกเป็นครั้งที่
2 แต่ผู้ทรงไม่ยื่น ดังนี้ คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวฯ นั้น ย่อมยกข้อต่อสู้ดังกล่าวขึ้นเพื่อปฏิเสธ
ความรับผิดชอบของตนได้

“วิธีการรับรองตัวแลกเงิน ผู้จ่าย ต้องลงข้อความและลงลายมือชื่อ หรือลงลายมือชื่อเพียงคำทางด้าน หน้าตัวแลกเงิน”	มาตรา 931 การรับรองนั้นพึงกระทำด้วยเขียนลง ไว้ในด้านหน้าแห่งตัวแลกเงินเป็นถ้อยคำสำนวนว่า “รับรองแล้ว” หรือ ความอย่างอื่นทำนองเช่นเดียวกันนั้น และลงลายมือชื่อของผู้จ่าย อนึ่งแต่เพียงลายมือชื่อของ ผู้จ่ายลงไว้ในด้านหน้าแห่งตัวแลกเงิน ท่านก็จัดว่า เป็นคำรับรองแล้ว
---	--

การรับรองตัวแลกเงินของผู้จ่ายนั้น กฎหมายได้กำหนดแบบหรือวิธีการรับรองไว้โดย
กำหนดให้ผู้จ่ายลงข้อความว่า “รับรองแล้ว” (accepted) หรือข้อความอย่างอื่นทำนองเช่นเดียวกัน
เช่น “รับรองจะใช้เงิน” หรือ “ยินยอมใช้เงิน” ฯลฯ และลงลายมือชื่อของผู้จ่ายใน**ด้านหน้าแห่งตัว**
แลกเงินนั้น และอาจลงวันที่รับรองไว้หรือไม่ก็ได้ หรือเพียงแต่ผู้จ่ายลงลายมือชื่อของตนใน

ด้านหน้าแห่งตัวแลกเงินนั้นเพียงลำพังโดยไม่จำเป็นต้องมีข้อความดังกล่าวอยู่เลย ก็จัดว่าเป็นคำ
รับรองแล้วเช่นเดียวกัน

กรณีที่ผู้จ่ายลงลายมือชื่อรับรองจะจ่ายเงินตามวิธีการในมาตรา 931 นี้ ย่อมเป็นผลให้ผู้
จ่ายซึ่งเดิมเป็นคู่สัญญาที่ไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับรอง และเป็นคู่สัญญาที่ต้อง
ผูกพันรับผิดชอบตามเนื้อความที่ตนรับรองในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้น (มาตรา 900 วรรคแรก, 937)

ข้อสังเกต

การรับรองตามแบบที่มาตรา 931 กำหนดไว้ ย่อมมีผลเฉพาะตัวผู้จ่ายที่ทำการรับรอง
เท่านั้น บุคคลอื่นที่มีชื่อผู้จ่าย หากได้ทำการรับรองตามความในมาตรานี้ ก็มีได้ในฐานะเป็นผู้
รับรอง (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 359/2511) แต่อาจต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับอาวัล (มาตรา 940)
หรือเป็นผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 953) ก็ได้

การที่ผู้จ่ายทำการรับรองที่ด้านหลังตัวแลกเงิน ถือว่าเป็นการรับรองที่ผิดแบบหรือวิธีการ
ที่กฎหมายกำหนด ไม่ถือว่าเป็นการรับรอง หรือคำรับรองนั้นไม่เป็นผลตามมาตรา 899 และไม่
น่าจะถือว่าเป็นการรับอาวัลหรือเป็นการสลักหลังแต่อย่างใด

**“ตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินภายใน
ระยะเวลาหนึ่ง แต่มิได้ลงวันที่
ออกตัว หรือตัวที่ผู้รับรองมิได้
ลงวันที่รับรอง ผู้ทรงจะจกวัน
ออกตัว หรือวันที่รับรองตาม
ความเป็นจริงก็ได้”**

**“ผู้ทรงทำการโดยสุจริต แม้ลง
วันเดือนปีในตัวเงินคลาดเคลื่อน
โดยสำคัญผิด ตัวเงินนั้นยังคง
ใช้ได้”**

มาตรา 932 ตัวแลกเงินฉบับใดเขียนสั่งให้ใช้เงินในกำหนด
ระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่วันที่ลงในตัวเงินนั้น
แต่หากมิได้ลงวันไว้ก็ดี หรือตัวเงินฉบับใดสั่งให้ใช้เงินใน
กำหนดระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่ง นับแต่ได้เห็นแต่หาก
คำรับรองตัวนั้นมีได้ลงวันไว้ก็ดี ตัวแลกเงินเช่นว่ามานี้
ท่านว่าผู้ทรงจะจกวันออกตัวหรือวันรับรองลงตามที่แท้จริงก็
ได้ แล้วพึงให้ใช้เงินตามนั้น

อนึ่ง ท่านบัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ผู้ทรงทำการโดย
สุจริตแต่ลงวันคลาดเคลื่อนไปด้วยสำคัญผิด และในกรณีลงวัน
ผิดทุกสถาน หากว่าในภายหลังตัวเงินนั้นตกไปยังมือผู้ทรง
โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ตัวเงินจะเสียไปเพราะเหตุนั้นก็หาไม่
ท่านให้คงเป็นตัวเงินที่ใช้ได้และพึงใช้เงินกันเสมือนดังว่าวันที่
ได้จกลงนั้น เป็นวันที่ถูกต้องแท้จริง

ความในวรรคแรก หมายความว่าถึงตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายเขียนวันถึงกำหนดใช้เงินใน 2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. ตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายเขียนสั่งให้ใช้เงินในกำหนดระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่วันที่ลงในตัวนั้น (มาตรา 913 (2)) แต่ผู้สั่งจ่ายมิได้ลงวันไว้ ผู้ทรงจะจดวันออกตัวฯ ตามที่แท้จริงก็ได้ และพึงใช้เงินตามนั้นเช่นเดียวกันกับกรณีที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 909 (7) และ 910 วรรคท้าย

2. ตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายเขียนสั่งให้ใช้เงินในกำหนดระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็น (มาตรา 913 (4)) แต่ผู้รับรองมิได้ลงวันไว้ ผู้ทรงจะจดวันที่รับรองตามที่แท้จริงก็ได้ และนับจากวันนั้นต่อไปภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็จะถึงวันกำหนดใช้เงิน (ดูมาตรา 943 วรรคแรก)

ตามวรรคท้าย ในกรณีที่ผู้ทรงลงวันที่โดยสุจริตดังกล่าวไว้ในวรรคแรก แต่ลงวันคลาดเคลื่อนไปเพราะเหตุสำคัญผิด แม้จะลงวันผิดทุกสถาน (คือผิดทั้งวัน-เดือน-ปี) ก็ตาม หากตัวเงินนั้นได้ตกไปอยู่ในมือผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ตัวเงินนั้นก็ไม่เสียไปเพราะเหตุดังกล่าว แต่ยังคงใช้บังคับเป็นตัว ๆ ได้ต่อไป และพึงใช้เงินตามตัว ๆ นั้น เสมือนว่าวันที่ลงไปนั้นถูกต้องแท้จริงแล้ว

ข้อสังเกต

(1) การลงวันที่ตามความในวรรคแรกนั้น ผู้ทรงต้องกระทำโดยสุจริตและตรงตามความเป็นจริง จึงจะเป็นผลตามวรรคแรก

(2) ถ้าผู้ทรงกระทำโดยสุจริต แต่ไม่ตรงตามความเป็นจริงหากคลาดเคลื่อนไปเพราะเหตุสำคัญผิด ถ้าตัวฯ ตกอยู่กับผู้ทรงโดยชอบฯ แล้ว ตัวนั้นยังใช้ได้และบังคับไปตามนั้นเสมือนเป็นวันที่ถูกต้อง (มาตรา 932 วรรคท้าย)

(3) ถ้าผู้ทรงกระทำโดยไม่สุจริต ข้อความนั้นย่อมไม่มีผล (มาตรา 899)

(4) กรณีที่ผู้สั่งจ่ายลงวันที่ออกตัวฯ ไว้แล้ว แม้จะลงผิดความจริงไป ผู้ทรงจะนำมาตรา 932 วรรคแรกมาใช้เพื่อแก้ไขไม่ได้ (ดูมาตรา 1007)

“ถ้าผู้รับรองมิได้ลงวันที่รับรอง มาตรา 933 ถ้าการรับรองมิได้ลงวัน ท่านให้ถือให้ถือเอาวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาอันกำหนดไว้สำหรับรับรองนั้นเป็นวันรับรอง”

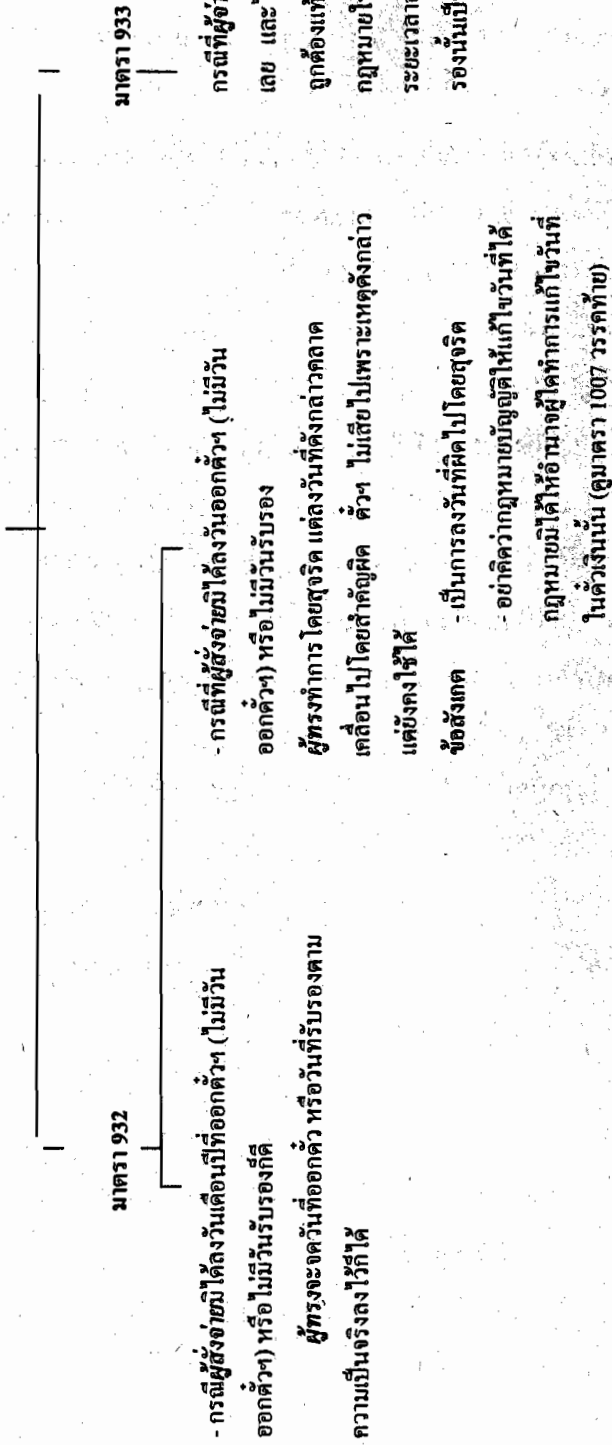
การรับรองของผู้จ่ายตามมาตรา 931 นั้น ไม่มีบทบังคับให้ผู้รับรองต้องลงวันที่รับรอง ผู้รับรองจะลงวันที่รับรองหรือไม่ก็ได้ แต่ในกรณีที่เป็นตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินในกำหนดระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นตามมาตรา 913 (4) นั้น วันรับรองย่อมมีความสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการคำนวณนับวันถึงกำหนดใช้เงิน ดังนั้น กรณีที่เป็นตัวๆ ประเภทดังกล่าว ผู้รับรองมิได้ลงวันที่รับรองไว้ กฎหมายให้ถือเอาวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาอันกำหนดไว้เพื่อรับรองนั้นเป็นวันรับรอง

ข้อความที่ว่า “ให้ถือเอาวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาอันกำหนดไว้เพื่อรับรองนั้น” หมายถึงวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้ทรงยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรอง ซึ่งอาจกำหนดโดยผู้สั่งจ่าย (มาตรา 927 วรรค 2) หรือผู้สลักหลัง (มาตรา 927 วรรคท้าย) ก็ได้

ตัวอย่าง

ก. ออกตัวแลกเงิน ลงวันที่ 1 ธ.ค. 25 ระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. เมื่อครบ 7 วันนับแต่ได้เห็น และ ก. ได้ระบุจำกัดเวลาให้ ค. ยื่นตัวๆ นี้เพื่อให้ผู้จ่ายรับรอง ภายใน 10 วันนับแต่วันที่ลงในตัวๆ ค. นำตัวๆ ไปยื่นให้ ข. รับรองภายใน 10 วัน ข. ลงลายมือชื่อรับรองแล้วแต่มิได้ลงวันที่รับรองไว้ ดังนี้มาตรา 933 ถือว่า ข. ได้รับรองตัวๆ นี้ในวันที่ 11 ธ.ค. 25 อันถือเป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาอันกำหนดไว้เพื่อรับรอง และหากนับต่อไปอีก 7 วันก็จะถึงวันกำหนดใช้เงิน ซึ่งก็คือวันที่ 18 ธ.ค. 25 นั้นเอง

แผนภูมิที่ 7
การลงวันที่ในตัวเลขเงิน

หมายเหตุ คำว่า "วันที่" หมายถึง วันเดือนและปีนั่นเอง

“ผู้จ่ายขีดฆ่าคำรับรองของตน ก่อนคืนตัวให้ผู้ทรง ถือว่าเป็น การบอกปิดไม่รับรอง เว้นแต่ ผู้จ่ายได้แจ้งความเป็นหนังสือ ถึงผู้ทรงหรือคู่สัญญาอื่น ๆ ใน ตัวเงินว่าตนได้รับรองตัวนั้นแล้ว ผู้จ่ายยังคงผูกพันรับผิดชอบ”	มาตรา 934 ถ้าผู้จ่ายเขียนคำรับรองลงในตั๋วแลกเงิน แล้วแต่หากกลับขีดฆ่าเสียก่อนตัวเงินนั้นหลุดพ้นไปจาก มือตน ไซ้ร้ ท่านถือเป็นอันว่าได้บอกปิดไม่รับรองแต่ถ้าผู้จ่าย ได้แจ้งความเป็นหนังสือ ไปยังผู้ทรง หรือคู่สัญญาฝ่ายอื่น ซึ่งได้ลงนามในตั๋วเงินว่าตนรับรองตัวเงินนั้นก่อนแล้ว จึงมาขีดฆ่าคำรับรองต่อภายหลัง ไซ้ร้ ท่านว่าผู้จ่ายก็คง ต้องผูกพันอยู่ตามเนื้อความที่ตน ได้เขียนรับรองนั่นเอง
--	---

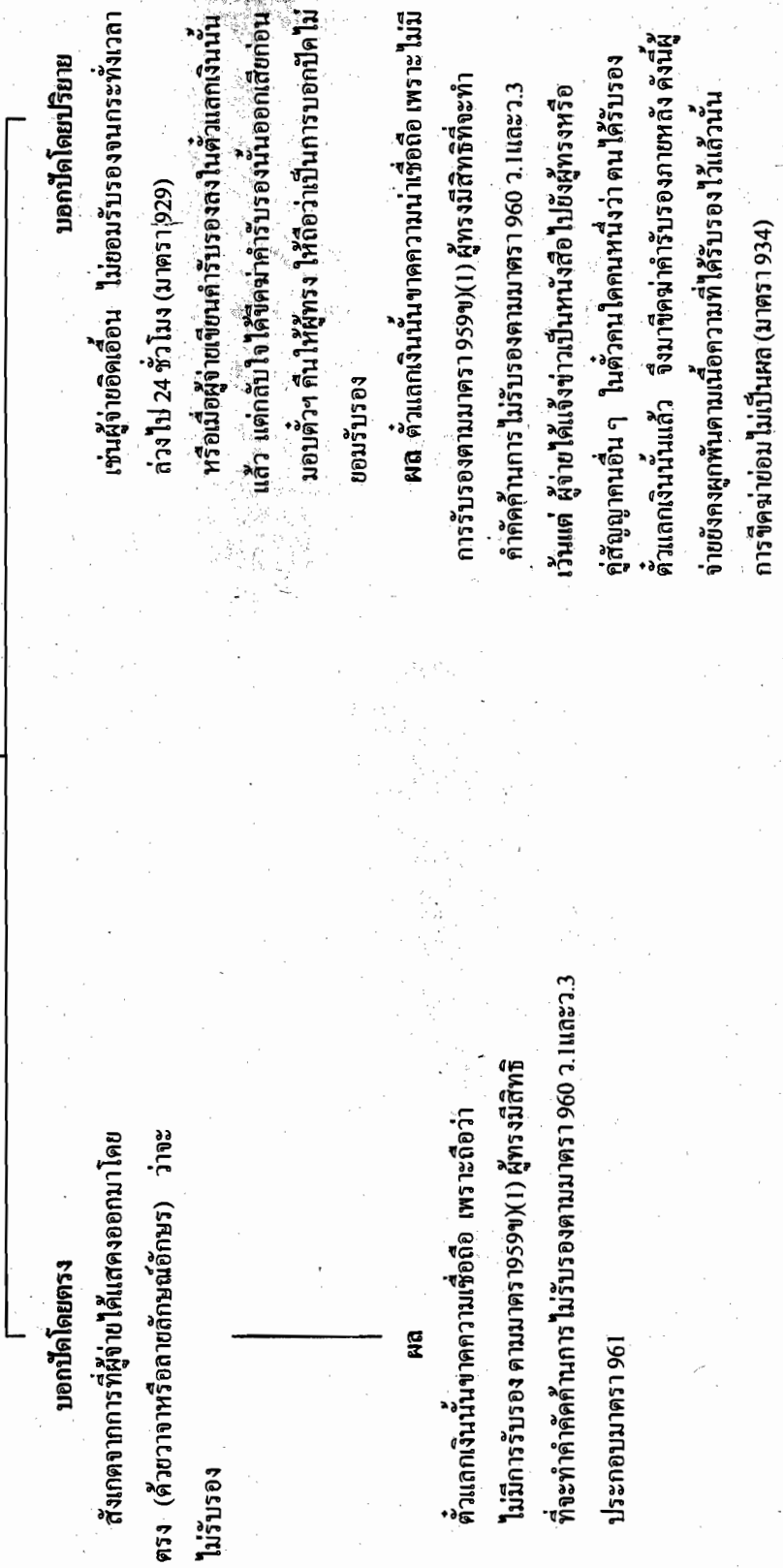
ได้เคยกล่าวแล้วว่าตั๋วแลกเงินเป็นสัญญา การลงลายมือชื่อรับรองตั๋วแลกเงินของผู้จ่ายจึงเป็นการแสดงเจตนาเข้าทำสัญญาเพื่อผูกพันรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 937) แต่การแสดงเจตนาของผู้จ่ายนั้นหากยังไม่มีผล ผู้จ่ายย่อมมีสิทธิที่จะเพิกถอนการแสดงเจตนา นั้นได้ตามหลักทั่วไป

ดังนั้นการที่ผู้จ่ายเขียนคำรับรอง (ทั้งข้อความรับรองและลายมือชื่อเพียงลำพังตามมาตรา 931) ลงในตั๋วเงินแล้วแต่กลับขีดฆ่าคำรับรองของตนนั้นก่อนที่ตัวเงินหลุดพ้นไปจากมือ (ก่อนเป็นผล) ดังนี้ถือว่าผู้จ่ายแสดงเจตนาเพิกถอนการรับรองนั้น มีผลเท่ากับว่าผู้จ่ายบอกปิดไม่รับรองตัวเงิน (เช่นเดียวกับมาตรา 959 ข) (1) เพราะถือว่าการแสดงเจตนาของผู้จ่ายยังไม่สำเร็จ (เป็นผล) แต่แม้ถึงว่าตัวๆ นั้นจะยังมีได้หลุดไปจากมือผู้จ่ายก็ตาม หากผู้จ่ายได้บอกกล่าวเป็นหนังสือเรื่องการรับรองดังกล่าวไปยังผู้ทรงหรือคู่สัญญาที่มีชื่อในตัวคนใดคนหนึ่ง ว่าตนได้รับรองตัวๆ นั้นก่อนแล้วจึงขีดฆ่าคำรับรองภายหลัง ดังนี้การขีดฆ่าคำรับรองภายหลังย่อมไม่มีผล กฎหมายให้ถือว่าผู้จ่ายนั้นต้องผูกพันรับผิดชอบตามเนื้อความที่ตนได้เขียนรับรองไว้ก่อนนั้นตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 937

ข้อสังเกต

- (1) หากผู้จ่ายได้รับรองตัวๆ แล้วโอนต่อไป จะตามไปขีดฆ่าคำรับรองออกก็ไม่เป็นผลเช่นกัน
- (2) การบอกกล่าวการรับรองนั้นต้องทำเป็นหนังสือ เพื่อเป็นพยานหลักฐานที่จะใช้ยืนยันผู้รับรองได้อย่างแน่นอน ดังนั้นการบอกกล่าวการรับรองแล้วด้วยวาจา ย่อมไม่มีผลบังคับกับผู้บอกกล่าว (ผู้จ่าย) และถือว่าผู้จ่ายบอกปิดไม่รับรองตัวๆ

แผนภูมิที่ 8
การบอกปิดไม่รับรอง
(มาตรา 929, 934)
มี 2 กรณี คือ

“การรับรอง มี 2 ประเภท”	มาตรา 935 อันการรับรองนั้นย่อมมีได้สองสถาน คือ รับรองตลอดไป หรือรับรองเบี่ยงบ่าย
“การรับรองตลอดไป คือการรับรองตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย”	การรับรองตลอดไป คือยอมตกลงโดยไม่แก้อ้างคำสั่งของผู้สั่งจ่ายแต่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย
“การรับรองเบี่ยงบ่าย คือการรับรองผิดไปจากคำสั่งของผู้สั่งจ่าย เช่น รับรองอย่างมีเงื่อนไข หรือรับรองแต่เพียงบางส่วน”	ส่วนการรับรองเบี่ยงบ่ายนั้น กล่าวเป็นเนื้อความทำผลแห่งตัวเงินให้แก่ไปจากที่เขียนสั่งไว้ กล่าวโดยเฉพาะก็คือว่า ถ้าคำรับรองมีเงื่อนไขก็ดี หรือรับหรือรับรองแต่เพียงบางส่วนก็ดี ท่านว่าเป็นรับรองเบี่ยงบ่าย

มาตรานี้ได้แบ่งการรับรองของผู้จ่ายออกเป็น 2 ประเภท คือ การรับรองตลอดไป และการรับรองเบี่ยงบ่าย

การรับรองตลอดไป (A General Acceptance) หมายถึงการที่ผู้จ่ายรับรองการจ่ายเงินทั้งหมดตามจำนวนเงินที่ปรากฏในตัว โดยไม่มีข้อแม้หรือเงื่อนไขในการจ่ายเงิน

การรับรองเบี่ยงบ่าย (A Qualified Acceptance) หมายถึงการที่ผู้จ่ายรับรองการจ่ายเงินเพียงบางส่วน หรือมีเงื่อนไขในการจ่ายเงิน

ดังนั้น การรับรองเบี่ยงบ่ายจึงมีได้ 2 กรณี คือ

การรับรองเบี่ยงบ่ายอย่างมีเงื่อนไข (A conditional Acceptance) และ **2.2 การรับรองเบี่ยงบ่ายบางส่วน (A patial Acceptance)**

การรับรองเบี่ยงบ่ายอย่างมีเงื่อนไข เช่น ผู้จ่ายรับรองจะจ่ายเงินจำนวนทั้งหมดในตัวแลกเงินฉบับนี้ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน (มาตรา 144) เช่น ระบุว่า “จะจ่ายเงินตามตัวฯ ต่อเมื่อมีเงินเหลือพอจ่าย” หรือ “จะจ่ายเงินตามตัวฯ ต่อเมื่อได้ตรวจรับสินค้าไว้และสินค้านั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนตามสัญญา” ฯลฯ

การรับรองเบี่ยงบ่ายบางส่วน เช่น ตัวแลกเงินราคา 50,000 บาท ผู้จ่ายรับรองการจ่ายจำนวน 40,000 บาท เป็นต้น

<p>“ผู้ทรงมีสิทธิปฏิเสธคำรับรอง เบี่ยงบ่ายและถือว่าตัวแลกเงิน นั้นขาดความเชื่อถือ”</p>	<p>มาตรา 936 คำรับรองเบี่ยงบ่ายนั้น ผู้ทรงตัวแลกเงิน จะบอกปิดเสียก็ได้ และถ้าไม่ได้คำรับรองอันไม่เบี่ยง บายจะถือเอาว่าตัวเงินนั้นเป็นอันขาดความเชื่อถือรับรอง ก็ได้</p>
<p>“-คำรับรองอย่างมีเงื่อนไข ผู้ทรง ต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับความ ยินยอมจากผู้ส่งจ่าย และผู้สลัก หลังมิฉะนั้นผู้ทรงจะสิ้นสิทธิได้ เบี้ย”</p>	<p>ถ้าผู้ทรงรับเอาคำรับรองเบี่ยงบ่าย และผู้ส่งจ่ายหรือผู้ สลักหลังมิได้ให้อำนาจแก่ผู้ทรง โดยแสดงออกชัดหรือ โดยปริยายให้รับเอาคำรับรองเบี่ยงบ่ายเช่นนั้นก็ดี หรือ ไม่ยินยอมด้วยในภายหลังก็ดี ท่านว่าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลัก หลังนั้น ๆ ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัวเงินนั้น</p>
<p>“-คำรับรองแต่เพียงบางส่วน ผู้ทรง ต้องบอกกล่าวไปยังผู้ส่งจ่ายหรือผู้ สลักหลังเสียก่อน จึงจะมีสิทธิได้ เบี้ย”</p>	<p>แต่บทบัญญัติทั้งนี้ ท่านมิให้ใช้ไปถึงการรับรอง แต่บางส่วน ซึ่งได้บอกกล่าวก่อนแล้วโดยชอบ</p>
<p>“กรณีที่ดีว่าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลัก หลังได้ให้ความยินยอมด้วยในคำ รับรองอย่างมีเงื่อนไข”</p>	<p>ถ้าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังตัวเงินรับคำบอกกล่าว การรับรองเบี่ยงบ่ายแล้วไม่ได้แย้งไปยังผู้ทรงภายใน เวลาอันสมควร ท่านให้ถือว่าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง นั้นเป็นอันได้ยินยอมด้วยกับการนั้นแล้ว</p>

ความในวรรคแรก กำหนดให้ผู้ทรงตัวแลกเงินบอกปิดการรับรองเบี่ยงบ่ายก็ได้ และให้ถือว่าตัวฯ นั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรอง เป็นผลให้ผู้ทรงมีสิทธิทำคำคัดค้านและไล่เบี้ยคู่สัญญาฯ ในตัวฯ ก่อนตัวฯ ถึงกำหนดได้ (มาตรา 914, 959 ข) (1) แต่ถ้าผู้จ่ายให้การรับรองตลอดไป ผู้ทรงไม่มีสิทธิที่จะบอกปิดเสียได้ และไม่ถือว่าตัวขาดความเชื่อถือจนกว่าจะถึงวันกำหนดใช้เงิน

สำหรับความในวรรคสองและวรรคท้าย ได้กล่าวถึงผลของการที่ผู้ทรงยอมรับเอาการรับรองเบี่ยงบ่ายอย่างมีเงื่อนไขนั้น แตกต่างกับการรับรองเบี่ยงบ่ายบางส่วน กล่าวคือ

การรับรองเบี่ยงบ่าอย่างมีเงื่อนไข หากผู้ทรงยอมรับเอาโดยที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง มิได้ให้อำนาจ (อนุญาต) หรือมิได้ให้ความยินยอม ดังนี้ หากไม่มีการใช้เงินตามคำรับรอง ดังกล่าว ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด ฉะนั้นความสำคัญจึงอยู่ที่การให้อำนาจหรือความยินยอม ซึ่งจะทำโดยชัดแจ้ง (มาตรา 936 วรรค 2) หรือโดยปริยาย (มาตรา 936 วรรคท้าย) ก็ได้ กรณีที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังคนใดยินยอมหรืออนุญาต ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังคนนั้นยังคงต้องผูกพันรับผิด

การรับรองเบี่ยงบ่าบางส่วน หากผู้ทรงยอมรับเอาผู้ทรงต้องบอกกล่าวไปยังผู้ส่งจ่าย และผู้สลักหลังเสียก่อน ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังจะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม ยังคงต้องรับผิดตามจำนวนเงินในตั๋วฯ นั้น ทั้งที่ยังมิได้รับรองและทั้งที่ได้รับรองแล้ว ฉะนั้นความสำคัญจึงอยู่ที่การบอกกล่าวของผู้ทรง

ตัวอย่าง

(1) ก. ทำสัญญาบัญชีเดินสะพัดกับ ข. ต่อมา ก. ได้ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 20,000 บาท ค. สลักหลังโอนตั๋วฯ นั้นชำระหนี้ ง. ง. นำตั๋วฯ ไปให้ ข. รับรอง ข. รับรองว่า "จะจ่ายเงินตามตั๋วนี้ ต่อเมื่อหักบัญชีแล้ว ข. เป็นหนี้ ง. เกินกว่าจำนวนเงินตามตั๋วนี้" ดังนี้ ถือว่า ข. **รับรองเบี่ยงบ่าอย่างมีเงื่อนไข** ง. มีสิทธิบอกปิดไม่รับและถือว่าตั๋วฯ นั้น ไม่มีการรับรอง (มาตรา 936 วรรคแรก, 959 ข) (1) ถ้า ง. ยอมรับเอาคำรับรองฯ ดังกล่าวโดยที่ ก. หรือ ค. มิได้มอบอำนาจหรือให้ความยินยอมโดยตรงหรือโดยปริยาย หากต่อมา ข. มิได้ใช้เงินตามตั๋วฯ นั้น ง. จะบังคับไล่เบี้ยเอาจาก ก. และ ค. ไม่ได้ เพราะทั้ง ก. และ ค. หลุดพ้นจากความรับผิดแล้วตามมาตรา 936 วรรค 2

(2) กรณีตามตัวอย่าง (1) ข. รับรองจะจ่ายเพียง 10,000 บาท จึงเป็นการ **รับรองเบี่ยงบ่าบางส่วน** ง. มีสิทธิบอกปิดไม่รับ และถือว่าตั๋วฯ นั้น ไม่มีการรับรอง (มาตรา 936 วรรคแรก, 959 ข) (1) แต่ถ้า ง. ยอมรับเอาคำรับรองของ ข. และได้บอกกล่าวไปยัง ก. และ ค. ให้ทราบก่อนแล้ว ดังนี้ ก. และ ค. จะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม ก. และ ค. ก็ยังคงต้องผูกพันรับผิดตามเนื้อความเดิมแห่งตั๋วฯ นั้น ทั้งที่ยังมิได้รับรองหรือทั้งที่ได้รับรองแล้วแต่ไม่มีการใช้เงิน

อนึ่ง การที่ ง. ผู้ทรงบอกกล่าวการรับรองเบี่ยงบ่าบางส่วนไปยัง ก. แต่มิได้บอกกล่าวให้ ค. ทราบ ดังนี้ ค. ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะถือว่า ง. มิได้บอกกล่าวให้ ค. ทราบก่อนโดยชอบ

สรุป มาตรา 936 วรรค 2-3

การรับรองเบี่ยงปายอย่างมีเงื่อนไข -จะผูกพันผู้ตั้งจ่าย, ผู้สละหลังต่อเมื่อตนเองได้อนุญาตหรือยินยอม (โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย) ให้ผู้ทรงยอมรับเอา ถ้าไม่อนุญาตหรือยินยอม หากผู้ทรงฝ่าฝืนไปยอมรับเอา ผู้ตั้งจ่ายหรือผู้สละหลังนั้นย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

การรับรองเบี่ยงปายบางส่วน -จะผูกพันผู้ตั้งจ่าย, ผู้สละหลังต่อเมื่อผู้ทรงได้บอกกล่าวไปยังผู้ตั้งจ่ายและผู้สละหลัง ผู้สละหลังจะยินยอมด้วยหรือไม่ก็ตาม ยังคงต้องผูกพันทั้งจำนวนที่ผู้จ่ายไม่รับรองหรือรับรองแล้วแต่ไม่จ่ายเงิน

ข้อสังเกต

ผู้ที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ กฎหมายบัญญัติเฉพาะผู้ตั้งจ่ายและผู้สละหลัง จึงไม่รวมไปถึงผู้รับอาวัลด้วย

ผู้ทรงต้องบอกกล่าวโดยชอบ ไปยังผู้ตั้งจ่ายและผู้สละหลังทุกคน ไม่บอกคนใดคนนั้น ย่อมหลุดพ้น เพราะถือว่ามิได้บอกกล่าวก่อนแล้วโดยชอบ

แผนภูมิที่ 9
วิธีการรับรองตัวเสถียร (ของผู้จ่าย)
(มาตรา 931)
มี 2 วิธี คือ

- 1. ผู้จ่ายเขียนข้อความว่า "รับรองแล้ว" หรือข้อความอื่นที่ตนเองคนเดียว
 กั้น และลงลายมือชื่อของผู้จ่ายในค้ำหมักตัวเสถียรนั้น
 ผล ผู้จ่ายต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับรอง(มาตรา 900ว.และ 937)
- 2. ผู้จ่ายลงลายมือชื่อของตนเองเพียงลำพังในค้ำหมักตัวเสถียรนั้น

ประเภทของการรับรองตัวเสถียร (มาตรา 935)
มี 2 ประเภทคือ

1. การรับรองตลอดไป

คือการรับรองที่ผู้จ่ายรับรองการชำระเงินทั้งหมดโดยไม่มีข้อแม้หรือ
เงื่อนไขในการจ่าย

ผล

ผู้จ่ายกลายเป็นผู้รับรองและตกอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้เงินค้ำคืน ต้องรับ
ผิดความเมื่อความที่คนได้รับรองไว้ (มาตรา 937)

2. การรับรองเพียงบางส่วน มี 2 กรณี คือ

2.1 การรับรองเพียงบางส่วนอย่างมีเงื่อนไข คือการที่ผู้จ่ายรับรองการชำระเงิน
ผิดแต่จากค่าส่งของผู้ส่งจ่าย เช่น รับรองจะจ่ายต่อเมื่อมีเหตุการณ์
อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในอนาคตและไม่แน่นอน
ปกติมักเป็นเงื่อนไขบางอย่างกับก่อน

2.2 การรับรองเพียงบางส่วนบางส่วน คือการที่ผู้จ่ายรับรองการชำระเงินผิด
แต่จากค่าส่งของผู้ส่งจ่าย เช่น รับรองจะจ่ายไม่ครบจำนวนที่เขาส่งจ่ายไว้

ผล

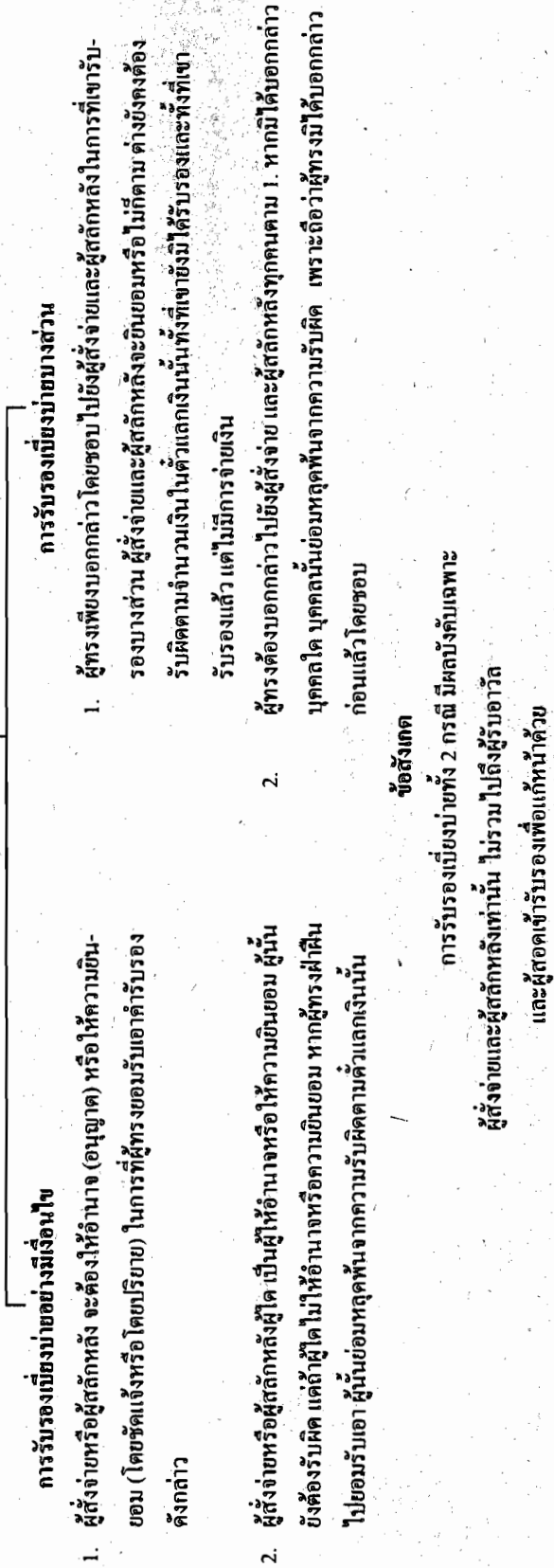
- 1. ผู้ทรงฯ บอกปัดได้ และถือว่าตัวเสถียรนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรอง
(มาตรา 936 วรรคแรกประกอบ 959 ข(1))
- 2. ถ้าผู้ทรงฯ ขอมรับ ย่อมเป็นผลหรือถิ่นผลตามมาตรา 936 วรรคท้าย

แผนภูมิที่ 10

ข้อแตกต่างระหว่าง

การรับรองเพียงอย่างเดียวที่มีเงื่อนไข และการรับรองเพียงบางส่วน

(มาตรา 936)

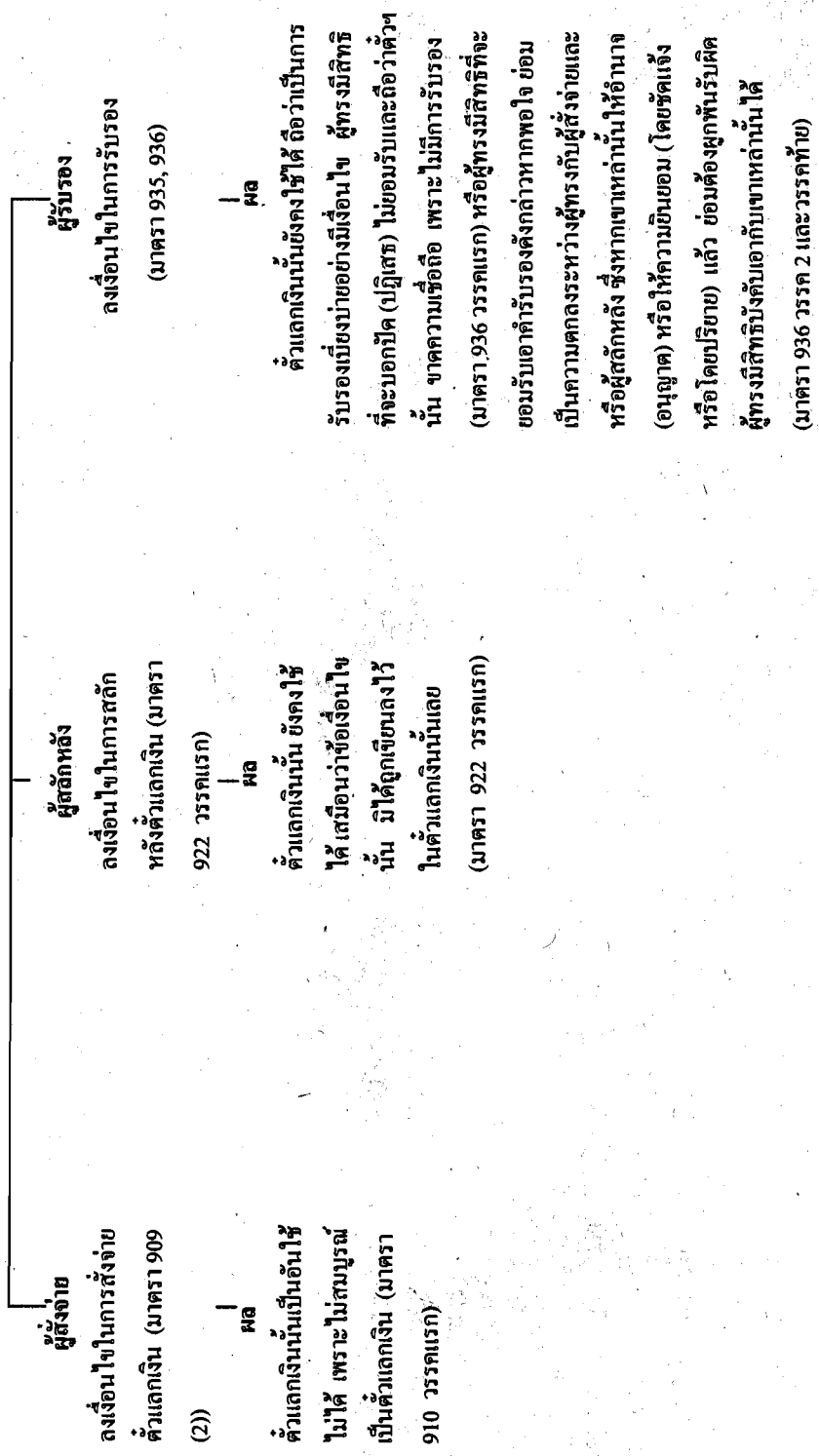

ข้อสังเกต

การรับรองเพียงบางทั้ง 2 กรณี มีผลบังคับเฉพาะ

ผู้ส่งจ่ายและผู้สัถกหลังเท่านั้น ไม่รวม ไปถึงผู้รับอาวัล และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หนี้ด้วย

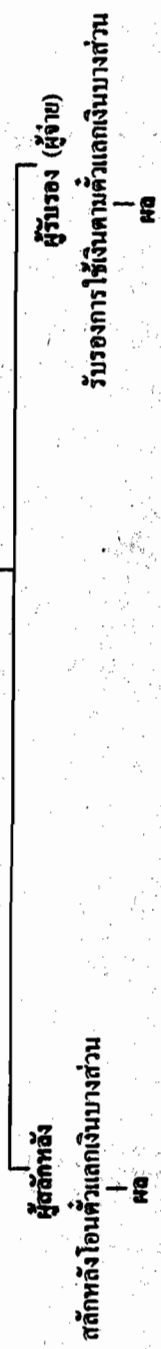
แผนภูมิที่ 11
ผลของการที่สัญญาแต่ละฝ่ายวางเงื่อนไขในตัวเงิน

แผนภูมิที่ 12

ขอฝากต่างระหว่าง

การชักหักงวงส่วนและการรับรองบางส่วน

เฉพาะการสลักหลังโอนบางส่วนนั้น ตกเป็นโมฆะ (เสียเปล่า หรือ ใช้ไม่ได้เลย) กล่าวคือมีผลเท่ากับมิได้มีการสลักหลังโอนค้ำเงินบางส่วน คำว่า นันยังคงสมบูรณ์เฉพาะผู้สัญญาเดิม ก่อนที่จะมีการสลักหลังโอนบางส่วนนั้น (มาตรา 922 วรรคท้าย)

ค้ำเงินยังคงใช้ได้ ถือว่าเป็นการรับรองเพียงบางส่วน ผู้ทรงมีสิทธิที่จะบอกปิด (ปฏิเสธ) ไม่ยอมรับและถือว่าคำฯ นั้นขาดความเชื่อถือเพราะ ไม่มีการรับรอง (มาตรา 936 วรรคแรก) ถ้าผู้ทรงยอมรับเอา คงบังคับเท่ากับผู้รับรองได้ตามเนื้อความที่เขารับรองนั้น (มาตรา 937) และถ้าผู้ทรง ได้บอกกล่าว โดยชอบ ไปยังผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังแล้ว บุคคลเหล่านี้ยังคงต้องรับผิดชอบเนื่องความทั้งหมดในคำฯ นั้น (มาตรา 936 วรรคสอง)

ข้อสังเกต

1. กรณีผู้รับอาวัล รับอาวัลค้ำเงินบางส่วน กฎหมายบัญญัติให้ทำได้ (มาตรา 938 วรรคแรก)
2. กรณีผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า สอดเข้ารับรองการใช้เงินบางส่วน ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำได้ แต่ก็ไม่มีการห้ามด้วยบัญญัติห้ามไว้ กฎหมายเพียงบัญญัติถึงวิธีการสอดฯ (มาตรา 952) และผลของการสอดฯ (มาตรา 953) ไว้ ดังนั้น จึงน่าจะทำได้ และผู้ทรงก็มีสิทธิที่จะรับหรือปฏิเสธได้

ส่วนที่ 3

อวัล

(Aval)

มูลหนี้ที่เกิดจากสัญญาธรรมดาทั่วไปย่อมมีการค้ำประกันกันได้ (มาตรา 680, 681) สำหรับมูลหนี้ตามตั๋วเงิน ก็มีการค้ำประกันกันได้เช่นเดียวกัน แต่ตั๋วเงินเป็นสัญญาพิเศษ จึงมีกฎหมายบัญญัติเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะ เรียกว่า “อวัล” (มาตรา 938 วรรคแรก)

อวัล (Aval) เป็นศัพท์ที่แปลงมาจากภาษาฝรั่งเศส คือ Avaloir (อวาโลัวร์) ซึ่งแปลว่าทำให้มีค่า หรือมีความมั่นคง ซึ่งก็คือค้ำประกันนั่นเอง ดังนั้น อวัลจึงหมายถึงการค้ำประกันการใช้เงินตามตั๋วเงิน ผู้ที่เข้าค้ำประกันการใช้เงินตามตั๋วเงินนับว่าเป็นคู่สัญญาคนหนึ่ง เราเรียกว่า “ผู้รับอวัล” สำหรับคู่สัญญาที่ถูกเขารับอวัล เราเรียกว่า “ผู้ถูกรับอวัล” หรือ “ผู้ที่เอาอวัล”

ตามปกติ ตั๋วเงินฉบับหนึ่ง ๆ ที่มีการออกและโอนกันต่อไป จะมีคู่สัญญาที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตั๋วเงินนั้นหลายคน ได้แก่ ผู้สั่งจ่าย, ผู้สลักหลัง และผู้รับรอง แต่ตั๋วเงินนั้นอาจจะยังไม่มีเครดิตคือ ผู้ทรงตั๋วอาจขอร้องให้คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้ว หากคนอื่นเข้ามารับอวัลการใช้เงินตามตั๋วฯ นั้นอีกก็ได้ ย่อมเป็นผลให้ตั๋วฯ นั้นมีค่ายิ่งขึ้น

“อวัล คือการรับประกัน การ ใช้เงินตามตั๋วเงิน จะรับประกัน ทั้งจำนวนหรือบางส่วนก็ได้”	มาตรา 938 ตั๋วแลกเงินจะมีผู้ค้ำประกันรับประกันการ ใช้เงินทั้งจำนวนหรือแต่บางส่วนก็ได้ ซึ่งท่านเรียกว่า “อวัล”
“บุคคลภายนอก หรือคู่สัญญา แห่งตั๋วเงินนั้นจะเป็นผู้รับประกัน ก็ได้”	อันอวัลนั้นบุคคลภายนอกคนใดคนหนึ่งจะเป็นผู้รับ หรือแม้คู่สัญญาแห่งตั๋วเงินนั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้รับก็ ได้

วรรคแรก คำว่า “ผู้ค้ำประกัน” หมายถึงผู้รับอวัลนั่นเอง ผู้รับอวัลการใช้เงินของคู่สัญญาคนใด จะรับอวัลทั้งจำนวนหรือรับอวัลบางส่วนก็ได้ เช่นตั๋วแลกเงินราคา 10,000 บาท

แดงเข้ารับอวัลการส่งจ่ายเงินของผู้ส่งจ่าย (ผู้ถูกรับอวัล) เพียง 5,000 บาทก็ได้ ผู้ทรงจะยอมรับหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

วรรคท้าย ผู้รับอวัล อาจเป็นบุคคลภายนอกซึ่งมีเครดิตดีหรืออาจเป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวฯ นั้นคนใดคนหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์หรือความตกลงใจของผู้ทรง สำหรับผู้ที่ถูกรับอวัลนั้น จะเป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้นคนใดคนหนึ่งก็ได้

ตัวอย่าง

ตัวเลขเงินฉบับหนึ่ง มีแดงเป็นผู้ส่งจ่าย ดำเป็นผู้จ่ายและขาวเป็นผู้รับเงิน ก่อนที่ขาวจะรับตัวฯ นั้นมา อาจขอร้องให้แดงหาคนอื่น (บุคคลภายนอก) มารับอวัลการส่งจ่ายเงินของแดงก็ได้ ต่อมาขาวสลักหลังโอนตัวฯ นั้นชำระหนี้เขียว เขียวไม่แน่ใจในเครดิตคู่สัญญาก่อน ๆ ดีพอเพราะไม่คุ้นเคย เขียวจะขอให้ขาวนำเหลือง (บุคคลภายนอก) เข้ามารับอวัลการสลักหลังของขาวก็ได้หรือขาวอาจขอร้องให้แดงผู้ส่งจ่ายและหรือดำผู้จ่ายรับอวัลการสลักหลังของขาวก็ได้

ข้อสังเกต

ผู้รับอวัลมีสิทธิที่จะกำหนดความรับผิดชอบแสดงเจตนาเข้ารับอวัลได้ด้วยการขอรับอวัล (ถ้าประกันการใช้เงิน) บางส่วน (มาตรา 938 วรรคแรก) แต่ผู้รับอวัลไม่มีสิทธิที่จะลงข้อกำหนดจำกัดความรับผิดชอบของตนเองได้ (ดูมาตรา 951 (1)) ต้องสังเกตถ้อยคำที่แสดงเจตนาเข้ารับอวัลหรือจำกัดความรับผิดชอบให้ถ่องแท้ เช่น ตัวเงินราคา 50,000 บาท ผู้รับอวัลระบุว่า “รับประกันการใช้เงิน 20,000 บาท” หรือ “ข้าพเจ้าจำกัดความรับผิดชอบเพียง 20,000 บาท” จะสังเกตได้ว่ามีความหมายต่างกัน

ความในมาตรา 938 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (ดูมาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

“วิธีการอวัลต์ตัวแลกเงินต้อง **มาตรา 939** อันการรับอวัลต์ยอมทำให้กันด้วยเขียนลง
เขียนข้อความทำนองว่ารับประ- ในตัวเงินนั้นเองหรือที่ใบประจำต่อในการนี้พึงใช้ถ้อยคำ
กันระบุชื่อบุคคล ที่ตนจะรับ ส่วนว่า “ใช้ได้เป็นอวัลต์” หรือ ส่วนอื่นใดทำนอง
อวัลต์และลงลายมือชื่อผู้รับอวัลต์ เดียวกันนั้นและลงลายมือชื่อผู้รับอวัลต์
ลงในตัวเงินหรือใบประจำต่อหรือ หนึ่งเพียงแต่ลงลายมือชื่อของผู้รับอวัลต์ในด้านหน้า
เพียงลงลายมือชื่อผู้รับอวัลต์เพียง แห่งตัวเงิน ท่านก็จัดว่าเป็นคำรับอวัลต์แล้ว เว้นแต่ในกรณี
ถ้าพิมพ์ลงในด้านหน้าตัวก็ได้ ห้าม ที่เป็นลายมือชื่อของผู้จ่ายหรือผู้ส่งจ่ายในคำรับอวัลต์ต้อง
เฉพาะผู้จ่ายและผู้ส่งจ่าย ระบุว่าจะรับประกันผู้ใด หากมิได้ระบุท่านให้ถือว่า
ถ้าไม่ระบุว่าจะรับอวัลต์ใคร ให้ถือ รับประกันผู้ส่งจ่าย
ว่ารับอวัลต์ผู้ส่งจ่าย”

ความในมาตรา 939 กล่าวถึงวิธีการรับอวัลต์ตัวเงินหรือวิธีการเข้ามาเป็นคู่สัญญาใน
ฐานะเป็นผู้รับอวัลต์คู่สัญญาในตัวเงินนั้น

วิธีการรับอวัลต์ กระทำได้ 2 วิธีคือ

ลงข้อความใน (ด้านหน้าหรือด้านหลังก็ได้) ตัวเงินหรือใบประจำต่อโดยใช้ถ้อยคำ
ส่วนว่า “ใช้ได้เป็นอวัลต์” (Good as aval) หรือส่วนอื่นใดทำนองเดียวกัน เช่น “คำประกัน”
หรือ “รับประกัน” หรือ “ขอประกัน” ฯลฯ และต้องลงลายมือชื่อผู้รับอวัลต์ ทั้งต้องระบุชื่อผู้ถูก
รับอวัลต์ หากไม่ระบุไว้ ให้ถือว่ารับอวัลต์ผู้ส่งจ่าย (มาตรา 939 วรรคแรก, วรรคสองและวรรค
ท้าย) หรือ

ลงลายมือชื่อผู้รับอวัลต์เพียงคำพ้องในด้านหน้าตัวเงินนั้น โดยไม่ต้องเขียนข้อความ
ดังกล่าวในวรรค 2 ก็ถือเป็นการรับอวัลต์เช่นเดียวกัน (โดยถือว่าเป็นการอวัลต์ผู้ส่งจ่าย) ยกเว้น
การลงลายมือชื่อของผู้จ่ายและผู้ส่งจ่าย ทั้งนี้เพราะการลงลายมือชื่อของผู้จ่าย เพียงคำพ้องนั้นจะ
ไปพ้องกับการรับรองตัวๆ ของผู้จ่าย (มาตรา 931) ทำให้พิสูจน์ยุ่งยาก สำหรับการลงลายมือชื่อ
ของผู้ส่งจ่ายนั้น กฎหมายห้ามไว้เพราะมีลักษณะเป็นการอวัลต์การจ่ายเงินตัวเอง ซึ่งไม่มี
ประ โยชน์ต่อผู้ทรงแต่อย่างใด (มาตรา 939 วรรค 3) ซึ่งถ้าเป็นบุคคลภายนอกที่มีฐานะการเงินดี
ยอมเป็นผลให้ตัวเงินนั้นมีเครดิตยิ่งขึ้น (ดูมาตรา 938 วรรคท้าย) โดยเฉพาะผู้จ่ายที่เป็นธนาคาร

หากเข้ารับอวัลลูกค้าของธนาคารซึ่งเป็นผู้ออกตัวเงิน ธนาคารต้องผูกพันรับผิดชอบในฐานะผู้รับอวัล (คู่มือพิพากษาฎีกาที่ 833/2523)

ข้อสังเกต

การรับอวัล เป็นวิธีการหรือเป็นแบบอย่างหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากผู้รับอวัลทำไม่ถูกต้องตามมาตรา 939 การรับอวัลนั้นย่อมไม่เป็นผล

การแสดงความเจตนาเข้ารับอวัลคู่สัญญาคนใดต้องระบุนามคู่สัญญาคนนั้นด้วย มิฉะนั้นจะถือว่ารับอวัลผู้ส่งจ่ายเพราะเป็นผู้ให้กำเนิดตัว ทำนองเดียวกับมาตรา 952

ผู้ทรงควรจัดให้ผู้รับอวัลรับอวัลคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงิน เพราะจะเป็นผลให้ผู้รับอวัลรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับบุคคลที่ตนประกัน (มาตรา 940 วรรคแรก) ถ้ารับอวัลคู่สัญญาที่ไม่ต้องรับผิดชอบก่อน เช่นผู้จ่าย ย่อมไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่ เพราะถ้าผู้จ่ายไม่รับรองการจ่ายเงินแล้วก็ไม่มีทางที่จะบังคับเอาจากผู้รับอวัลผู้จ่ายได้

ความในมาตรา 939 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (ดูมาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

ตัวอย่าง กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นการรับอวัลตามมาตรา 939 วรรค 3

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 3788/2524 (ประชุมใหญ่)

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 917, 921, 938, 939, 989

การที่จำเลยลงลายมือชื่อไว้ด้านหลังของเช็ค โดยไม่ปรากฏถ้อยคำสำนวนว่าใช้ได้เป็นอวัลหรือสำนวนอื่นใดทำนองเดียวกันไม่เป็นการลงลายมือชื่อเป็นผู้รับอวัลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 939 วรรค 1 และ 2 ประกอบด้วยมาตรา 989

จำเลยลงลายมือชื่อด้านหลังของเช็คแม้เช็คดังกล่าวระบุชื่อโจทก์ เป็นผู้รับเงินขีดฆ่าค่าว่าหรือผู้ถือ และที่มุมซ้ายบนด้านหน้ามีข้อความว่าเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น ห้ามเปลี่ยนมือก็ตามแต่ด้วยความสมัครใจ ของจำเลยยอมผูกพันตนต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงในอันที่จะรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกับผู้ส่งจ่าย ด้วยการลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงิน ยอมรับผิดตามเนื้อความในตั๋วเงินดังบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 ดังนั้น เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์

2. ตัวอย่าง กรณีที่ผู้จ่ายรับอาวัลตัวแลกเงิน (มาตรา 938-939)

คำพิพากษาฎีกาที่ 833/2523

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 931, 938, 939, 940, 992

โจทก์ออกตัวแลกเงินสั่งสาขานาคารจำเลยที่ 3 ให้จ่ายเงินแก่จำเลยที่ 1 หรือตามคำสั่ง โดยสาขานาคารของจำเลยที่ 3 ผู้จ่ายลงลายมือชื่อด้านหน้าของตัวแลกเงินได้ข้อความว่า 'เป็นอาวัล คำประกันผู้สั่งจ่าย' ต้องถือว่าการลงลายมือชื่อของสาขานาคารจำเลยที่ 3 ดังกล่าวเป็นอาวัล และผู้จ่ายเป็นผู้รับอาวัลได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 938 วรรคสอง ตอนสุดท้าย

มาตรา 939 วรรคสามที่บัญญัติว่า 'อนึ่งเพียงแต่ลงลายมือชื่อผู้รับอาวัลในด้านหน้าแห่งตัวเงิน ท่านก็จัดว่าเป็นคำรับอาวัลแล้ว เว้นแต่เป็นลายมือชื่อของผู้จ่ายหรือผู้สั่งจ่าย' นั้น หมายความว่า ถ้าผู้จ่ายลงลายมือชื่อด้านหน้าของตัวเงินอย่างเดียวโดยไม่มีถ้อยคำสำนวนตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสอง กฎหมายจึงไม่ให้ถือว่าเป็นคำรับอาวัล เพราะการลงลายมือชื่อดังกล่าวเป็นการรับรองการจ่ายเงินตามมาตรา 931 อยู่แล้ว หากมาตรา 939 วรรคสาม ไม่ยกเว้นไว้ก็จะเป็นทั้งคำรับรองการจ่ายเงินและคำรับอาวัลซ้ำกัน ไม่อาจทราบได้ว่าลงลายมือชื่อในฐานะใด

สาขานาคารจำเลยที่ 3 เป็นผู้รับอาวัลต้องบังคับตามมาตรา 940 คือจำเลยที่ 3 มีความผูกพันอย่างเดียวกับโจทก์ผู้สั่งจ่าย การที่จำเลยที่ 3 จ่ายเงินตามตัวแลกเงินซึ่งสาขาของตนรับอาวัล จึงเป็นการปฏิบัติไปตามกฎหมาย โจทก์ผู้สั่งจ่ายไม่มีอำนาจสั่งห้ามจำเลยที่ 3 จ่ายเงิน

อำนาจสั่งห้ามตามมาตรา 992 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องเช็คโดยเฉพาะจะนำมาใช้กับตัวแลกเงินไม่ได้

<p>“ความรับผิดชอบของผู้รับอ่าวัดซึ่งต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งตนรับอ่าวัด แม้ว่าบุคคลนั้นอาจหลุดพ้นจากความรับผิดไป แต่หากการหลุดพ้นไปนั้นมิใช่เป็น</p> <p>“สิทธิของผู้รับอ่าวัดเมื่อได้ใช้เงินไปแล้ว ย่อมได้สิทธิไต่เบี่ยผู้</p> <p>ที่ตนประกันและคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบผู้ที่ตนประกัน”</p>	<p>มาตรา 940 ผู้รับอ่าวัดย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน</p> <p>แม้ว่าความรับผิดชอบใช้เงินอันผู้รับอ่าวัดได้ประกันอยู่นั้นจะตกเป็นใช้ไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ นอกจากเพราะทำผิดแบบระเบียบ ท่านว่าข้อที่สัญญาผู้รับอ่าวัดนั้นก็ยังคงสมบูรณ์เรื่องผิดแบบระเบียบแล้ว ผู้รับอ่าวัดก็ยังคงต้องรับผิดชอบ</p> <p>เมื่อผู้รับอ่าวัดได้ใช้เงินไปตามตัวแลกเงินแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันจะไต่เบี่ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบแทนตัวผู้นั้น</p>
--	--

ความในมาตรา 940 วรรคแรก กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้รับอ่าวัด ต้องผูกพันรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน กล่าวคือหนี้และความรับผิดชอบของผู้รับอ่าวัดและผู้ถูกรับอ่าวัดเป็นหนี้เงินจำนวนเดียวกัน (เว้นแต่ ผู้รับอ่าวัดจะขอรับอ่าวัดบางส่วนตามมาตรา 938 วรรคแรก) เช่น แดงรับอ่าวัดจากผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง แดงก็ต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับขาวผู้ส่งจ่าย (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 422/2521) การฟ้องร้องผู้รับอ่าวัดผู้ส่งจ่ายต้องใช้อายุความ 1 ปี ตามมาตรา 1002 เช่นเดียวกับผู้ส่งจ่าย (คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2518, 393/2518) และการฟ้องผู้รับอ่าวัดผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ต้องใช้อายุความ 3 ปี ตามมาตรา 1001 เช่นเดียวกับผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2518, 359/2522)

ความที่ว่า “ต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน” จึงมีความหมายว่าบุคคลซึ่งตนประกันมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบอย่างไร ผู้รับอ่าวัดก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบตามส่วนที่ตนประกันนั้น อนึ่ง คำว่า “บุคคลซึ่งตนประกัน” ก็หมายถึงผู้ถูกรับอ่าวัด นั่นเอง ดังนั้นการที่ผู้รับอ่าวัดได้รับอ่าวัดคู่สัญญาในตัวเงินคนใด ผู้รับอ่าวัดต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับคู่สัญญาคนนั้น แต่มิได้รับผิดต่อคู่สัญญาคนนั้น นอกจากนี้ ผู้รับอ่าวัดยังต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้ทรงตัวเงินด้วย (มาตรา 967 วรรคแรก)

ความในวรรคสองได้เน้นความรับผิดชอบของผู้รับอ่าวัดเป็นทำนองว่า ผู้รับอ่าวัดต้องรับผิดชอบเสมอ แม้บางกรณีผู้ถูกรับอ่าวัด (บุคคลซึ่งตนประกัน) อาจหลุดพ้นจากความรับผิดไปได้ เช่นผู้

ถูกรับอวัลเข้าเป็นคู่สัญญาในตัวเงินเพราะถูกกลั่นแกล้งหรือถูกหลอกลวงเข้ามาหรือถูกข่มขู่ให้เข้าเป็นคู่สัญญาหรือเป็นบุคคลห่อนความสามารถเช่นเป็นผู้เช่าหรือวิกจริต ดังนี้ผู้ถูกรับอวัลอาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้อันเนื่องจากบุคคลนั้นหรือผู้แทนโดยชอบธรรมได้บอกล้างนิติกรรมนั้นแล้วก็ตาม แต่ผู้รับอวัลยังคงต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้นอยู่ กฎหมายถือว่า "ข้อที่สัญญารับอวัลนั้นก็ยังคงสมบูรณ์" ผู้รับอวัลจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเมื่อตัวเงินนั้นผิดแบบหรือระเบียบ เช่น

ตัวเงินขาดรายการสำคัญแม้เพียงรายการเดียวย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวเงิน (ดูมาตรา 909 ประกอบ 910, 983 ประกอบ 984 และ 988 ประกอบ 910, 989 วรรคแรก)

การสลักหลังลอยผิดแบบ (มาตรา 919 วรรคท้าย)

การรับรองผิดแบบ (มาตรา 931)

การทำคำตัดค้ำ (มาตรา 960-964) ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ทรง หากผู้ทรงละเลย หรือทำไม่ถูกต้อง ผู้รับอวัลก็อ้างตนให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ตามมาตรา 973 (2), วรรค 2 ประกอบ 940 วรรค 1-2 นี้

มาตรา 940 วรรคท้าย กล่าวถึงสิทธิของผู้รับอวัลที่ได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้ว ย่อมได้สิทธิจากผู้ทรงไล่เบี้ยเอากับบุคคลซึ่งตนประกัน (ผู้ถูกรับอวัล) และไล่เบี้ยเอากับบุคคลทั้งหลายที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่ตนประกัน แต่ไม่มีสิทธิที่จะสลักหลังโอนตัวต่อไปเพราะผู้รับอวัลได้ไปแต่เพียงสิทธิไล่เบี้ย และที่สำคัญคือตัวเงินนั้น ได้มีการใช้เงินไปแล้ว ย่อมสิ้นสภาพเป็นตัวเงินสำหรับบุคคลอื่นอีกต่อไป

ตัวอย่าง

แดง , ดำ, เขียวและเหลือง เป็นคู่สัญญาในตัวแลกเงินฉบับหนึ่งในฐานะผู้สลักหลังตามลำดับ โดยมีม่วงเป็นผู้สั่งจ่าย แสดเป็นผู้จ่าย และชมพูเป็นผู้ทรง สัมเข้ารับอวัลการสลักหลังของเขียวตามวิธีการดังกล่าวมาแล้วในมาตรา 938-939 ต่อมาตัว นั้นขาดความเชื่อถือเพราะแสดไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงิน ชมพูผู้ทรงทำคำตัดค้ำแล้วฟ้องไล่เบี้ยสัมผู้รับอวัลเขียว สัมใช้เงินแล้วเรียกตัว ๆ นั้นคืนมาพร้อมหลักฐานต่าง ๆ (ดูมาตรา 970 วรรคแรก) สัมยอมได้สิทธิจากชมพูไปไล่เบี้ยเอาแก่เขียวบุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับทั้งได้สิทธิไล่เบี้ยม่วงผู้สั่งจ่าย, แแดงและดำผู้สลักหลังคนก่อน ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อเขียวก่อนแล้ว แต่สัมไม่มีสิทธิไล่เบี้ยเหลือง เพราะเหลือง

มิได้เป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ถ้าหากล้มไม่ประสงค์จะไต่เบียด แต่อยากจะโอนตัว ๆ นั้น
ต่อไป สัมหามีสหิตคั้งนั้นไม่ หากโอนต่อไป ผู้รับ โอนก็มีได้เป็นผู้ทรงตามกฎหมายตัวเงิน

ข้อสังเกต

การรับอวัลสิทธิ์กรณีหนึ่งซึ่งได้กล่าวแล้วคือ การรับอวัลโดยผลของกฎหมาย
(มาตรา 918, 921) ซึ่งผู้รับอวัลย่อมต้องผูกพันรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งตนประกันคือรับ
ผิดเช่นเดียวกับผู้ส่งจำนนเอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 940 วรรคแรก)

กรณีที่ตัวเงินฉบับหนึ่ง มีผู้รับอวัลหลายคน เข้ารับอวัลคู่สัญญาในตัวเงินหลายคน
และต่างคนกัน ผู้รับอวัลมีสิทธิไต่เบียดกันได้ เพราะความรับผิดชอบของคู่สัญญาคนก่อน ๆ ในตัว
เงินต่างต้องรับผิดชอบต่อคู่สัญญาคนหลัง ๆ และต่อผู้ทรง เป็นความรับผิดชอบต่อกันมิใช่รับผิดชอบแทนกัน
ดังถ้อยคำในมาตรา 940 วรรคท้าย เช่น ผู้ส่งจำต้องรับผิดชอบต่อผู้สลักหลังและต่อผู้ทรง และหรือผู้
สลักหลังคนก่อนต้องรับผิดชอบต่อผู้สลักหลังคนหลังและต่อ ๆ ไปจนถึงผู้ทรง เป็นต้น

ตัวอย่าง

แดงเป็นผู้ส่งจำตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง ขาวเป็นผู้จ่าย ดำ, เขียว และเหลืองเป็นผู้สลักหลัง
ตามลำดับ นอกจากนี้มี ก. เข้ารับอวัลการส่งจำเงินของแดง ข. ค. และ ง. เข้ารับอวัลการสลัก
หลังของดำ, เขียวและเหลืองตามลำดับ ชมพูเป็นผู้ทรง กรณีที่ตัวขาดความเชื่อถือ ชมพูทำคำ
คัดค้านแล้วไต่เบียด ก. ผู้รับอวัลเขียว ค. ใช้เงินไปแล้วยอมได้สิทธิไต่เบียดเขียวบุคคลซึ่งตน
ประกัน และได้สิทธิไต่เบียดบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อเขียว คือ แดงและดำ รวมทั้ง ก. และ ข. ซึ่งเป็น
ผู้รับอวัลแดงและดำด้วย

กรณีที่ตัวเงินฉบับหนึ่งมีผู้รับอวัลหลายคนเข้ารับอวัลคู่สัญญาในตัวเงินนั้นเพียง
คนเดียว ผู้รับอวัล ไม่มีสิทธิไต่เบียดกันได้ เพราะทุกคนรับผิดชอบเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งตนประกัน
แต่มีได้รับผิดชอบกัน

ตัวอย่าง

แดงออกตัวแลกเงินฉบับหนึ่งสั่งให้ขาวจ่ายเงินแก่ผู้ถือแล้วส่งมอบตัว ๆ นั้นให้ดำ ดำ
สลักหลังโอนตัว ๆ นั้นให้เขียว เขียวสลักหลังโอนให้เหลือง เหลืองสลักหลังโอนให้ส้ม ปกติตัวผู้
ถือนั้นยอมโอนได้โดยส่งมอบ หากมีการสลักหลังโอนให้ถือว่าผู้สลักหลังตัวนั้นต้องรับผิดชอบใน
ฐานะเป็นผู้รับอวัลผู้ส่งจำ (มาตรา 918, 921) ดังนั้น ดำ เขียว และเหลือง จึงต้องรับผิดชอบในฐานะ
เป็นผู้รับอวัลแดงผู้ส่งจำ มิใช่รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สลักหลัง (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 2181/2517)

คำ เชี่ยว และเหลือ จึงต้องรับผิดชอบเดียวกับแดงผู้ส่งจ่าย (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 940 วรรคแรก) ถ้าส้มผู้ทรงไล่เบี้ยเหลือ หากเหลือได้ใช้เงินไปแล้ว เหลือยอมได้สิทธิไล่เบี้ยแดง บุคคลซึ่งตนประกันสำหรับบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบต่อแดงบุคคลที่ตนประกันนั้น ไม่มี เหลือ ไม่มี สิทธิไล่เบี้ยดำและเขียวซึ่งเป็นผู้รับอวัลเช่นเดียวกับเหลือและรับผิดชอบเดียวกับแดงและ เหลือ กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 940 วรรค 3 ดังเช่นข้อสังเกต (2)

ความผูกพันรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงิน กับผู้รับอวัลซึ่งมีต่อผู้ทรง มิใช่เป็นลูก หนี้ร่วมในอันที่จะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เมื่อผู้ส่งจ่ายไม่ชำระเงินตามตัวแลกเงิน ผู้รับ อวัลใช้เงินให้ผู้ทรง ไปบางส่วน แม้ไม่ถึงกึ่งของจำนวนเงินในตัวแลกเงิน ผู้รับอวัลก็ได้สิทธิใน อันที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่าย (คำพิพากษาฎีกาที่ 343/2516)

กรณีที่ผู้รับอวัลได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้ว ผู้รับอวัลยอมได้สิทธิของผู้ทรงไล่ เบี้ยบุคคลซึ่งตนประกัน (ผู้ถูกรับอวัล) ได้ภายในอายุความ 10 ปี (มาตรา 164) เพราะไม่มี กฎหมายบัญญัติอายุความเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะ (ดูมาตรา 1001-1003)

ความในมาตรา 940 นี้ ให้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (ดูมาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

ตัวอย่างความรับผิดชอบของผู้รับอวัล (มาตรา 940 วรรคแรก)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 5547/2537

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30, 940.

จำเลยส่งจ่ายเช็คผู้ถือนอมอบให้โจทก์ โจทก์ได้สลักหลังแล้วนำไปแลกเงินสดจาก บุคคลภายนอก การสลักหลังดังกล่าวยอมเป็นเพียงประกัน(อวัล) สำหรับผู้ส่งจ่ายตาม ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921ประกอบด้วยมาตรา 989 โดยโจทก์อยู่ในฐานะผู้ค้าประกัน หนี้ตามเช็คที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ทรงเท่านั้นเมื่อโจทก์ได้ชำระหนี้ตาม เช็คแก่บุคคลภายนอกแทนจำเลยไป ย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากจำเลยตาม ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 940วรรคสาม ประกอบด้วยมาตรา 989 โดยมีอายุความ 10 ปี ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 (เดิม) อันเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ขณะโจทก์ฟ้องคดีนี้

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 4768/2543

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 916, 921, 940, 989

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 84, 177

เช็คพิพาททั้ง 2 ฉบับ จำเลยที่ 1 สั่งจ่ายระบุผู้รับเงินคือจำเลยที่ 2 โดยมีได้ขีดฆ่าคำว่า ผู้ถือ ในเช็คออก จึงเป็นเช็คผู้ถือผู้จ่ายอาจจ่ายเงินให้แก่จำเลยที่ 2 หรือบุคคลใดก็ได้ที่มีเช็คอยู่ในครอบครอง การที่จำเลยที่ 2 สลักหลังโอนให้แก่โจทก์ ย่อมเป็นประกัน (อาวัล) ผู้สั่งจ่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 จำเลยที่ 2 ต้องผูกพันตนเป็นอย่างเดียวกันกับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย ตามมาตรา 940 วรรคหนึ่ง โจทก์เป็นผู้ครอบครองเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือ โจทก์ย่อมเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 904

การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คอ้างว่าโจทก์รับโอนเช็คมาจากจำเลยที่ 2 ได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล จำเลยที่ 1 จึงมีหน้าที่นำสืบและจะนำสืบได้ก็ต่อเมื่อจำเลยที่ 1 ได้ยกเรื่องดังกล่าวเป็นข้อต่อสู้ไว้ในคำให้การ โดยชัดแจ้งว่าจำเลยที่ 1 ยอมรับหรือปฏิเสธคำฟ้องโจทก์ เหตุแห่งการนั้นอีกด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง

จำเลยที่ 1 ให้การแต่เพียงว่า จำเลยที่ 2 กับโจทก์ได้ร่วมกันกระทำการโดยไม่สุจริต กล่าวคือ จำเลยที่ 2 ได้โอนเช็คพิพาททั้งสองฉบับและฉบับอื่นให้แก่โจทก์ด้วยคบคิดกันฉ้อฉล โดยที่จำเลยที่ 2 มิได้เป็นหนี้โจทก์ โจทก์จึงมิใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคำให้การดังกล่าวเป็นเพียงคำให้การปฏิเสธที่ไม่มีรายละเอียดแห่งการปฏิเสธว่าคบคิดกันฉ้อฉลอย่างไร จำเลยที่ 1 จึงไม่อาจนำพยานเข้าสืบตามข้อต่อสู้ได้ แต่ตามคำให้การที่ว่าจำเลยที่ 2 มิได้เป็นหนี้โจทก์โจทก์จึงมิใช่ผู้ทรงโดยชอบ เท่ากับจำเลยที่ 1 ต่อสู้ว่าสิทธิของโจทก์ที่ได้เชิคมานั้นไม่สมบูรณ์ ซึ่งทำให้โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกเงินตามเช็คที่ฟ้องในฐานะผู้ทรงเนื่องจากไม่มีมูลหนี้นั่นเอง จำเลยที่ 1 ย่อมกล่าวอ้างและนำสืบได้เพราะเป็นการยกขึ้นต่อสู้ที่มีต่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงคนปัจจุบัน

ตัวอย่าง กรณีผู้รับอวัลด์ซื้อต่อผู้ทรงตัวเงิน (มาตรา 940 วรรค 2)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1295/2531

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 916, 940

กรณีที่ ข. ยอมตกลงกับจำเลยซึ่งเป็นผู้รับอวัลด์เช็คว่า จำเลยไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการจ่ายเงินตามเช็คพิพาท โดย ข. จะไปเรียกเก็บเอาจากผู้ส่งจ่ายเองภายหลัง ข. จัดการโอนเช็คพิพาทไปให้โจทก์ โดยหวังว่าโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมิได้เกี่ยวข้องกับข้อตกลงดังกล่าวจะได้ใช้สิทธิในฐานะผู้ทรงฟ้องบังคับเอากับจำเลยได้นั้น พฤติการณ์ดังกล่าวย่อมเป็นการฉ้อฉลโดยตรง จำเลยจึงชอบที่จะยกข้อต่อสู้อันมีอยู่กับ ข. ตามข้อตกลงดังกล่าวขึ้นใช้ชั้นโจทก์ได้ และปัญหานี้มิใช่เป็นกรณีตามมาตรา 940 โจทก์จึงไม่อาจอ้างเงื่อนไขของบทบัญญัติมาตรา นี้มาใช้ปิดปากจำเลยในอันที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 916 ขึ้นใช้ชั้นโจทก์เพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบได้.

ตัวอย่าง กรณีที่ผู้รับอวัลด์ตัวเงินผู้ถือใช้สิทธิไล่เบี้ย (มาตรา 940 วรรคท้าย)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2806/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203, 910, 940 วรรคสาม, 1002.

ผู้ตายได้ออกเช็คพิพาทโดยวันรายการวันที่ออกเช็คไว้ให้ลูกแชร์ คือผู้ทรงไป โดยมีข้อตกลงว่าให้ผู้ทรงไปลงวันที่เองตามกำหนดที่เปียแชร์ได้ แต่นายวงแชร์ถึงแก่ความตาย วงแชร์จึงล้มไม่มีการเปีย เวลาฟังชำระหนี้ตามเช็คที่อาศัยการเปียแชร์เป็นวิธีกำหนดจึงตกเป็นการพ้นวิสัย และจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็มีได้ เข้านี้คือผู้ทรงเช็คยอมมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน แต่ผู้ตายถูกคนร้ายฆ่าเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2528 สิทธิของผู้ทรงที่จะลงวันที่ส่งจ่ายในเช็คพิพาทเพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องที่มีอยู่ต่อผู้ส่งจ่ายจึงเริ่มมีขึ้นและมีอยู่ตลอด ไปถึงวันครบกำหนดอายุความที่อาจบังคับใช้สิทธิเรียกร้องตามมูลตัวเงินนั้น ซึ่งสิทธิเรียกร้องดังกล่าวมีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันตัวเงินถึงกำหนด ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1002 ปรากฏว่าผู้ทรงได้ลงวันที่ส่งจ่ายในเช็คพิพาทเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2529 ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจใช้สิทธิได้ดังกล่าว จึงเป็นการลงวันที่ส่งจ่ายโดยถูกต้องแท้จริงตามสิทธิโดยสุจริตแล้ว รายการในเช็คพิพาทจึงสมบูรณ์ครบถ้วน เมื่อการลงวันที่ในเช็คพิพาทมีผลตามกฎหมาย วันที่ลงในเช็คพิพาทอันเป็นวันที่เช็คถึงกำหนดใช้เงินที่ปรากฏดังกล่าวคือวัน

ที่ 20 พฤศจิกายน 2529 และธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงินในวันนั้น โจทก์ผู้ทรงฟ้องจำเลย
ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2530 จึงไม่เกินกำหนด 1 ปี ยังไม่ขาด
อายุความ

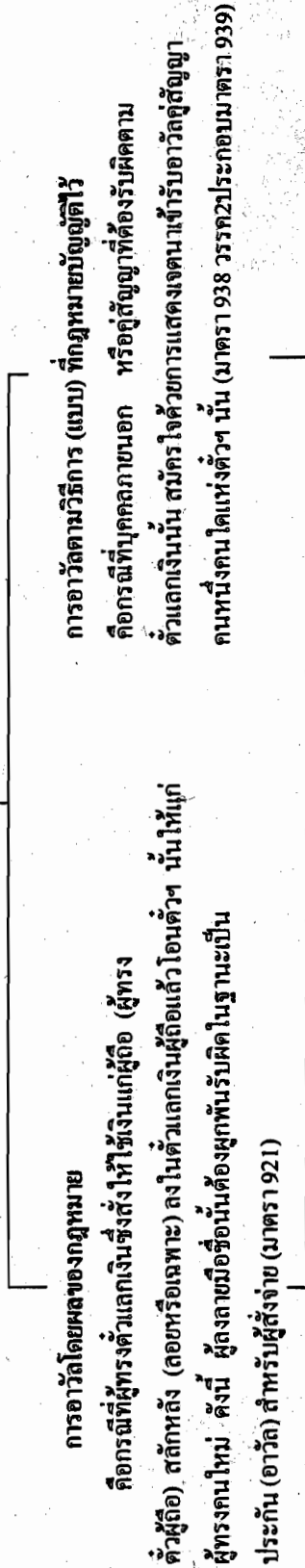
โจทก์สกลหลังเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คออกให้แก่ผู้ถือ จึงมีผลเป็นการประกัน (อาวัล) สำหรับผู้
สั่งจ่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921, 989 เมื่อได้ชำระเงินตามเช็คพิพาท
ให้แก่ผู้ทรงตามที่เรียกเรื่องแล้ว โจทก์ยอมอยู่ในฐานะผู้รับอาวัลที่ได้ใช้เงินตามเช็คไปแล้ว ย่อม
ได้สิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นบุคคลที่ตนได้ประกันไว้ตามมาตรา 940 วรรคสาม

แผนภูมิที่ 13

อาวัล

ถือการรับประกัน (ค่าประกัน) การใช้เงินตามตัวเงิน

การอาวัลเกิดขึ้นได้ใน 2 กรณี คือ

ผล

1. ผู้รับอาวัลต้องผูกพันรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน (มาตรา 940 วรรคแรก)
2. คู่สัญญาผู้ที่ถูกรับอาวัลออกจากเหตุจากความรับผิดชอบเหตุอื่น ผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วยไม่ แต่ถ้าคู่สัญญาผู้ที่ถูกรับอาวัลหลุดพ้นฯ เพราะเป็นเรื่องผิดแบบแล้วผู้รับอาวัลก็ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปด้วย (มาตรา 940 วรรคสอง)
3. ผู้รับอาวัล หากได้ใช้เงินให้ผู้ทรงไปแล้ว ย่อมได้สิทธิได้เป็นเอกากับบุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้และคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่ตนประกัน (มาตรา 940 วรรคท้าย)

แผนภูมิที่ 14
วิธีรับอวัลตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้

(มาตรา 939)

มี 2 วิธี คือ

1. ผู้รับอวัลเขียนข้อความว่า "ใช้ได้เป็นอวัล" หรือจำนวนอื่นใดทำนองเช่นเดียวกัน ต้องระบุว่ารับอวัลคู่สัญญาคนใด (หากไม่ระบุไว้ให้ถือว่ารับอวัลผู้ส่งจ่าย) และต้องลงลายมือชื่อผู้รับอวัลในด้านหน้า หรือด้านหลังตัวแลกเปลี่ยนก็ได้ (มาตรา 939 วรรค 1-2 และวรรค4)
2. ผู้รับอวัล ลงลายมือชื่อของตนเพียงลำพังในด้านหน้าตัวแลกเปลี่ยนนั้น ยกเว้น 2 คนคือ
 - 2.1 ผู้จ่าย เพราะไปพร้อมกับการรับรอง และ
 - 2.2 ผู้ส่งจ่าย เพราะเป็นการอวัลตัวเอง (มาตรา 939 วรรคสาม)

ส่วนที่ 4
การใช้เงิน
(Payment)

การใช้เงินเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่ง กฎหมายบัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 941-949 ในกรณีที่กฎหมายตัวเงินมิได้บัญญัติเรื่องใดโดยเฉพาะคงต้องนำหลักทั่วไปในเรื่องนี้มาอนุโลมใช้บังคับได้

“ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องนำตัวแลกเงิน มาตรา 941 อันตัวแลกเงินนั้นย่อมจะพึงใช้ไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันถึง เงินในวันถึงกำหนดและถึงกำหนดวันใด ผู้ทรงต้องกำหนด” นำตัวเงินไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น

วันถึงกำหนดใช้เงินของตัวแลกเงิน กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 913 ซึ่งผู้ตั้งจ่ายมีสิทธิเลือกกำหนดแบบใดแบบหนึ่งใน 4 แบบ หนึ่ง วันถึงกำหนดใช้เงินนับเป็นรายการหนึ่งที่มีอยู่ในตัวเงิน (มาตรา 909 (4)) แต่ถึงแม้ว่าจะพลั้งพลาดมิได้ระบุงลงไว้ ตัวแลกเงินนั้นก็ยังคงสมบูรณ์ใช้บังคับได้ โดยให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น (มาตรา 910 วรรค 2)

กฎหมาย มาตรา 941 บัญญัติบังคับไว้ชัดเจนว่าถ้าตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินในวันใด ผู้ทรงต้องนำตัวฯ ไปยื่นให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันนั้น ซึ่งอาจจะเป็นวันหนึ่งวันใดตาม มาตรา 913 (1), (2) หรือ 913 (3), 944, 928 หรือ 913 (4), 928, 943 ก็ได้ ขึ้นอยู่กับวันถึงกำหนดใช้เงินนั้นจะถูกระบุเป็นวันใด ถ้าผู้ทรงไม่นำตัวฯ ไปยื่นภายในวันดังกล่าวย่อมเป็นผลให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไต่เบี่ยผู้ตั้งจ่าย ผู้สตกหลัง, ผู้รับอาวัล ตามมาตรา 973 สำหรับผู้รับรองจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเมื่อได้นำเงินตามจำนวนที่รับรองนั้นไปไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ ตามมาตรา 947

ตัวบทใช้คำว่า “ผู้ทรงต้องนำตัวเงินไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น” อาจทำให้เข้าใจผิดไปได้ว่า ผู้ทรงคนเดียวเท่านั้นที่ต้องนำไปยื่น ความจริงแล้วผู้ทรงจะมอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นตัวแทนตามมาตรา 925 เช่น ให้ธนาคารเรียกเก็บเงินแทน โดยเสียค่าธรรมเนียมเรียกเก็บให้แก่

ธนาคารหรืออาจเป็นผู้รับจำนำตัวฯ นั้นเองเป็นผู้ไปเรียกเก็บเงิน ตามมาตรา 926 ก็ได้ หรืออาจ
แต่งตั้งหรือมอบฉันทะให้คนอื่นนำตัวฯ ไปยื่นเพื่อรับเงินแทนก็ได้

ข้อสังเกต

- (1) กฎหมายไม่ประสงค์ให้ผู้ทรงเก็บตัวฯ ไว้นานอันเป็นผลให้คู่สัญญาบางคนในตัวฯ
ต้องผูกพันรับผิดชอบโดยไม่มีจำกัดเวลาจนเกินจากกำหนดอายุความ (มาตรา 1001-1003)
- (2) ความในมาตรานี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (ดูมาตรา 985 วรรคแรก)

**“ผู้ใดจะบังคับให้ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน มาตรา 942 อันจะบังคับให้ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน
รับเงินก่อนตัวถึงกำหนดไม่ได้”** รับเงินใช้ก่อนตัวเงินถึงกำหนดนั้น ท่านว่าหาอาจจะทำได้ไม่
“ผู้จ่ายใช้เงินก่อนตัวถึงกำหนด หนึ่ง ผู้จ่ายคนใดใช้เงินไปแต่ก่อนเวลาตัวเงิน
ต้องเสี่ยงเคราะห์เอง” ถึงกำหนด ท่านว่าย่อมทำเช่นนั้นด้วยเสี่ยงเคราะห์
ของตนเอง

ความในวรรคแรก ตัวแลกเปลี่ยนที่ถูกส่งจ่ายล่วงหน้า อาจถูกหมุนเวียนเปลี่ยนมือไปได้
หลายทอดตราบใดที่ตัวฯ ยังไม่ถึงกำหนดใช้เงิน ผู้จ่ายหรือผู้เป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวฯ
นั้นคนหนึ่งคนใดจะบังคับให้ผู้ทรงตัวฯ รับเงินตามตัวฯ ก่อนตัวฯ นั้นถึงกำหนดไม่ได้ เพราะ
กำหนดวันใช้เงินตามตัวฯ นั้นเป็นเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ทรง ขณะเดียวกันก็เป็น
ประโยชน์สำหรับคู่สัญญาในตัวคนอื่นด้วย เช่นจะได้มีเวลาเตรียมตัวชำระหนี้เงินตามตัวฯ นั้น
ดังนั้นหากผู้จ่ายเรียกให้ผู้ทรงรับเงินก่อน ผู้ทรงจึงชอบที่จะปฏิเสธได้

วรรคท้าย หมายความว่า ผู้ทรงไปยอมรับเอาเงินตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นก่อนถึงกำหนดใช้
เงินเพราะผู้จ่ายยินดีจ่ายเงินให้ก่อน ถ้าจ่ายเงินให้กับผู้ทรงโดยชอบก็แล้วไป แต่ถ้าจ่ายเงินไป
ให้แก่ผู้ทรงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ย่อมเป็นการเสี่ยงเคราะห์ของผู้จ่ายที่จะต้องจ่ายเงินให้แก่
ผู้เป็นเจ้าของเดิม (ผู้ทรงเดิมที่ชอบด้วยกฎหมาย) ของตัวแลกเปลี่ยนนั้นอีก

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 942 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (ดูมาตรา 985 วรรคแรก)
เพราะผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้นำเงินไปฝากสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ทรัสต์
(Trust) จะได้ตัวสัญญาใช้เงินเก็บไว้ หากเก็บไว้ครบกำหนดระยะเวลาหนึ่ง จะมีสิทธิได้รับ

ดอกเบี้ยในอัตราต่าง ๆ ดังนั้นวันถึงกำหนดใช้เงินตามตัวสัญญาใช้เงินนั้นย่อมเป็นเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ทรงมาก หากผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินจะบังคับให้ผู้ทรงนำตัวฯ ไปยื่นเพื่อขอรับเงินก่อน ย่อมทำให้ผู้ทรงขาดประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยนั้นได้ แต่อย่างไรก็ดี ประโยชน์แห่งเงื่อนไขนั้น ผู้ทรงจะสละเสียก็ได้ (ดูมาตรา) ซึ่งถ้าผู้ทรงไปยอมรับเอาเงินก่อนกำหนด ผู้ออกตัวฯ ซึ่งเป็นผู้จำต้องเสี่ยงเคราะห์ของตนเองตามมาตรา 942 วรรคท้าย

“ตัวแลกเงินแบบซึ่งสั่งให้ใช้เงิน มาตรา 943 อันการถึงกำหนดแห่งตัวแลกเงิน **เมื่อสิ้นระยะเวลาใดนับแต่ได้** ซึ่งสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันใดอันหนึ่ง **เห็น ให้เริ่มนับแต่วันรับรองหรือ** นับแต่วันได้เห็นนั้น ท่านให้กำหนดนับแต่วัน **วันคัดค้าน”** รับรอง หรือวันคัดค้าน

“ถ้าไม่ลงวันที่รับรองหรือไม่มี ถ้าไม่มีคำคัดค้านและคำรับรองมิได้ลงวัน **คำคัดค้านก็ให้ถือเอาวันท้ายแห่ง** ท่านให้ถือว่าผู้รับรองได้ให้คำรับรองนั้น **กำหนดเวลาที่จำกัดไว้ตามกฎหมาย-** ในวันท้ายแห่งกำหนดเวลาซึ่งจำกัดไว้ตาม **หมายหรือตามสัญญา”** กฎหมาย หรือตามสัญญาเพื่อการยื่นตัวนั้น

ตัวแลกเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันใดอันหนึ่งนับแต่วันได้เห็น ผู้สั่งจ่ายออกได้ตามมาตรา 913 (4) เช่น ผู้สั่งจ่ายตกลงกับผู้จ่ายโดยระบุให้ผู้จ่าย จ่ายเงินให้ผู้รับเงินเมื่อครบ 30 วันนับแต่ได้เห็น ผู้เห็นคือผู้จ่าย การเห็นอย่างเดียวย่อมไม่มีหลักเกณฑ์อันเป็นจุดเริ่มต้นนับเวลา 30 วันได้ ดังนั้นกฎหมายจึงถือเอาวันรับรองหรือวันที่คัดค้านการไม่รับรองเป็นหลักฐานแห่งการเห็นและเป็นจุดเริ่มต้นในการนับระยะเวลา 30 วัน เมื่อครบ 30 วันนับแต่ได้เห็นด้วยการรับรองหรือคัดค้านแล้ว วันนั้นจึงเป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน ดังนั้น คำว่า “นับแต่วันได้เห็น” จึงหมายถึงนับแต่วันที่ผู้จ่ายได้รับรองและได้ลงวันรับรองไว้ (กรณีที่ผู้จ่ายยอมรับรอง) หรือนับแต่วันที่ผู้ทรงคัดค้านและได้ลงวันคัดค้านตามมาตรา 962 (4) (กรณีที่ผู้จ่ายไม่ยอมรับรอง)

ตัวอย่าง

ก.ออกตัวแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. ภายในกำหนด 30 วันนับแต่วันที่ได้เห็นตัวนี้ แต่ ก.มิได้จำกัดระยะเวลาให้ ค. นำตัวนี้ไปยื่นให้ ข. รับรองเป็นอย่างอื่น ดังนี้ ค. จะต้องนำตัวนี้ไปยื่นให้ ข. รับรองภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัวนี้ (ดูมาตรา 928) ถ้า ข. รับรองและลงวันที่

รับรองไว้ ก็นับจากวันรับรองไปจนครบ 30 วัน ก็จะถึงวันกำหนดใช้เงิน หรือถ้า ข. ไม่ยอม
รับรองแต่ ค. ได้ทำคำคัดค้านและได้ลงวันที่คัดค้านไว้ตามมาตรา 962 (4) ก็นับจากวันคัดค้านไป
จนครบ 30 วัน ก็จะถึงวันกำหนดใช้เงิน แต่กรณีที่ผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านไว้แล้ว ย่อมเกิดสิทธิไต่
เบี่ยงได้ก่อนตัวถึงกำหนดอยู่แล้ว (ดูมาตรา 959 ข) (1) ถ้าผู้ทรงไม่ใช่สิทธิไต่เบี่ยงผู้ส่งจ่าย, ผู้สกล
หลังและผู้สัญญาอื่น ๆ ผู้ทรงอาจเสียดสิทธิไต่เบี่ยงตามมาตรา 973 (1) และวรรคสอง

ในกรณีที่มีการรับรอง แต่ผู้รับรองมิได้ลงวันที่รับรองไว้ ให้ถือว่าผู้รับรองได้รับรองใน
วันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลาที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สกลหลังได้จำกัดไว้ให้ยื่นตัวเพื่อรับรองตาม
สัญญา (มาตรา 927 วรรค 2, 4 หรือ 5) ทำนองเดียวกับมาตรา 933 หรือตามกฎหมายเพื่อการยื่น
ตัวเงินนั้น (มาตรา 928) เช่นกรณีตามตัวอย่าง ก. ได้ลงข้อกำหนดจำกัดเวลาให้ ค. ผู้ทรงนำตัวยื่น
ให้ ข. รับรองภายใน 15 วันนับแต่วันที่ลงในวันนั้น สมมุติว่าตัวเงินออกเมื่อวันที่ 1 ธ.ค. 25 ก.
นำตัวไปให้ ข. รับรองในวันที่ 10 ธ.ค. 25 แต่ ข. มิได้ลงวันที่รับรองไว้ ดังนี้ให้ถือว่า ข. รับรอง
ตัวนั้นในวันที่ 16 ธ.ค. 25 และเริ่มนับต่อจากวันที่ 16 ไปอีก 30 วัน ก็จะถึงวันกำหนดใช้เงิน

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 943 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

**“ตัวแลกเปลี่ยนซึ่งสั่งให้ใช้เงินเมื่อ
ได้เห็น ผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่าย
ใช้เงินภายใน 6 เดือน ตาม
มาตรา 928”**

มาตรา 944 อันตัวแลกเปลี่ยนซึ่งให้ใช้เงินเมื่อ
ได้เห็นนั้น ท่านว่ายอมจะพึงใช้เงินในวันเมื่อ
ยื่นตัว ทั้งนี้ต้องยื่นให้ใช้เงินภายในกำหนด
เวลาซึ่งบังคับไว้ เพื่อการยื่นให้รับรองตัวเงิน
ชนิดให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้
เห็นนั้น

ตัวแลกเปลี่ยนซึ่งให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น ผู้ส่งจ่ายออกได้ตามมาตรา 913 (3) ซึ่งน่าจะรวมถึง
ตัวแลกเปลี่ยนที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถามด้วย ตัวประเภทนี้หากผู้ทรงนำไปยื่นให้ผู้จ่ายเมื่อใด ย่อม
แสดงว่าผู้ทรงทวงถามให้จ่ายเงินเมื่อนั้น หรือเมื่อผู้จ่ายได้เห็นตัวที่ผู้ทรงยื่นเมื่อใด ผู้จ่ายต้องใช้
เงินเมื่อนั้นหากผู้ทรงไม่นำตัวประเภทนี้ไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน ก็ไม่มีทางที่ผู้จ่ายจะใช้เงินให้
ดังนั้นผู้ทรงอาจเก็บตัวประเภทนี้ไว้นานเกินควร กฎหมายจึงบังคับให้ผู้ทรงยื่นตัวประเภทนี้ให้ผู้

จ่ายใช้เงินภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในตัวเงินนั้น ตามมาตรา 928 ซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกับ
ตัวเงินชนิดให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นตามมาตรา 913 (4) นั้นเอง ถ้าผู้ทรงฝ่า
ฝืนกล่าวคือยื่นตัวฯ ซึ่งสั่งให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นเกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว ย่อมเป็นผลให้ผู้
ทรงสิทธิไต่เบียดผู้สั่งจ่าย ผู้สละหลังและคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง (ดูมาตรา
973 (1) และวรรคสอง)

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 944 นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก) (ดูคำ
พิพากษาฎีกาที่ 404/2515)

ตัวอย่าง การใช้เงินตามตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น (มาตรา 944
ประกอบมาตรา 985 วรรคแรก)

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 199/2532

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 913 (3), 944, 986 วรรคสอง.

การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม มีหนังสือทวงถามให้
จำเลยที่ 1 ผู้ออกตัวและจำเลยที่ 2 ผู้รับอาวัล ใช้เงินตามตัวสัญญาใช้เงินแล้วจำเลยทั้งสองไม่
ชำระ โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองให้รับผิดชอบใช้เงินได้ ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของ
ป.พ.พ. มาตรา 944 ที่จะต้องนำตัวขึ้นเพื่อให้ใช้เงินภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในตัว.

2. คำพิพากษาฎีกาที่ 3340/2536

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 928, 944, 985, 1001. ผู้รับอาวัลตัว
สัญญาใช้เงินมีความผูกพันเป็นอย่างเดียวกับผู้ออกตัว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 940 วรรคหนึ่งการฟ้องให้ผู้ออกตัวรับผิดชอบตามตัวสัญญาใช้เงินต้องฟ้อง
ภายใน 3 ปีนับแต่วันที่ถึงกำหนดใช้เงิน ตามมาตรา 1001 ดังนั้นการฟ้องผู้รับอาวัลจึงต้องฟ้อง
ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ตัวสัญญาใช้เงินไม่ได้ระบุเวลาใช้เงิน ถือว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงินชนิดพึงใช้เงินเมื่อเห็นตาม
มาตรา 984 วรรคสองซึ่งตัวประเภทนี้จะพึงใช้เงินในวันขึ้นตัว แต่ผู้ทรงต้องยื่นให้ใช้เงินภายใน
กำหนดเวลาซึ่งบังคับไว้เพื่อการยื่นให้ผู้รับรองตัวเงินชนิดให้ใช้เงินในเวลาหนึ่งภายหลังได้
เห็น ตามมาตรา 944 ประกอบมาตรา 985 สำหรับกำหนดเวลาขึ้นให้ผู้รับรองตัวเงินนั้น มาตรา 928
บัญญัติให้ผู้ทรงต้องนำตัวขึ้นให้ผู้รับรองภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว หรือภายใน

กำหนดช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้ส่งจ่ายจะได้ระบุไว้ ดังนั้นผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินชนิดพึงใช้เงินเมื่อ
ได้เห็นอาจนำตัวยื่นให้ผู้ออกตัวใช้เงินได้ตั้งแต่วันออกตัว ซึ่งก็คือวันที่ลงในตัวจนถึงวันครบ
กำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัวอันเป็นวันสุดท้ายที่อาจยื่นให้ใช้เงินได้

ตัวสัญญาใช้เงินลงวันที่ 31 มกราคม 2520 ครบกำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัวคือ
วันที่ 31 กรกฎาคม 2520 ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวไม่ปรากฏว่าลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ทรงตัวสัญญาใช้เงินนำ
ตัวไปยื่นให้ใช้เงินแต่อย่างใด จึงต้องถือว่าวันที่ 31 กรกฎาคม 2520 อันเป็นวันสุดท้ายที่อาจ
บังคับให้ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับอาวัลใช้เงินตามตัวสัญญาใช้เงินได้เป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน กำหนด
อายุความ 3 ปี ต้องเริ่มนับแต่วันดังกล่าว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้านพึงใช้สิทธิของลูกหนี้
เรียกร้องให้ผู้ร้องใช้เงินเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2530 จึงขาดอายุความ

“วิธีการใช้เงิน ผู้ใช้เงินจะเรียก ตัวแลกเงินไว้และจะให้ผู้ทรงลง ลายมือชื้อรับเงินในตัวเงินนั้นก็ ได้”	มาตรา 945 การใช้เงินจะเรียกเอาได้ต่อเมื่อได้ เวนตัวแลกเงินให้ ผู้ใช้เงินจะให้ผู้ทรงลงลาย มือชื้อรับเงินในตัวเงินนั้นก็
--	---

ความในมาตรานี้ บัญญัติไว้ทำนองเดียวกับมาตรา 970 วรรคแรก และผู้ใช้เงินตาม
มาตรานี้จะเป็นใครก็ได้ที่อยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินนั้นเมื่อถูกผู้ทรง
บังคับให้ใช้เงิน และได้ใช้เงินไปให้แก่ผู้ทรงซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามตัวแล้ว ผู้ใช้เงินนั้นชอบที่จะเรียก
ตัวแลกเงินนั้น ถ้าผู้ทรงไม่คืนตัวให้ ผู้ใช้เงินจะเกี่ยวไม่ยอมใช้เงินให้ก็ได้ ทำนองหมู่ไปไก่อมา
และผู้ใช้เงินจะให้ผู้ทรงลงลายมือในตัวนั้นเพื่อเป็นหลักฐานในการที่ได้รับเงินตามตัวนั้นไปแล้ว
ก็ได้ หรือจะไม่ลงก็ได้เพราะเพียงผู้ใช้เงินได้ตัวคืนจากผู้ทรงยอมเห็นได้ว่าตัวเงินนั้นได้มีการ
ใช้เงินแล้ว เนื่องจากผู้ใช้เงินอยู่ในฐานะเป็นผู้ชำระหนี้ เมื่อได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ (ผู้ทรง) แล้ว
ชอบที่จะได้รับใบเสร็จรับเงินหรือได้รับเวนคืนเอกสาร (ตัวเงิน) อันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ (ดู
มาตรา 326)

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 945 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (ดูมาตรา 985
วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

<p>“ถ้าเขาใช้เงินตามตัวแลกเงินแต่เพียงบางส่วน ผู้ทรงจะบอกปิดเสียก็ได้”</p>	<p>มาตรา 946 อันตัวแลกเงินนั้น ถ้าเขาจะใช้เงินให้แต่เพียงบางส่วน ท่านว่าผู้ทรงจะบอกปิดเสียไม่ยอมรับเอาก็ได้</p>
<p>“ถ้าผู้ทรงยอมรับ ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องบันทึกข้อความนั้นลงไว้ในตัว และส่งมอบใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ใช้เงิน”</p>	<p>ถ้าและรับเอาเงินที่เขาใช้แต่เพียงบางส่วน ผู้ทรงต้องบันทึกข้อความนั้นลงไว้ในตัวเงิน และส่งมอบใบรับให้แก่ผู้ใช้เงิน</p>

ด้วยเหตุที่กฎหมาย (มาตรา 935, 936) เปิดโอกาสให้ผู้จ่ายรับรองการใช้เงินบางส่วนได้ และย่อมต้องรับผิดชอบตามเนื้อความที่ตนรับรอง (บางส่วน) นั้น (มาตรา 937) เมื่อถึงขั้นใช้เงิน ผู้ใช้เงิน (แม้มิได้รับรองตัวนั้น) ชอบที่จะใช้เงินบางส่วนได้ แต่จะบังคับให้ผู้ทรงรับการใช้เงินบางส่วนไม่ได้ ผู้ทรงจึงชอบที่จะบอกปิดไม่ยอมรับเอาการใช้เงินบางส่วนนั้น และถือว่าตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการใช้เงิน และผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยได้ เมื่อได้ทำคำคัดค้านตามกฎหมายแล้ว (มาตรา 959 ก), 960) ท่านองเดียวกับที่รับรองบางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 936 วรรคแรก

ถ้าผู้ทรงยอมรับเอาการใช้เงินบางส่วนจากผู้ใช้เงิน ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องคืนตัวเงินให้ผู้ใช้เงิน ดังเช่นมาตรา 945 เพราะยังเหลือเงินอีกส่วนหนึ่งที่ผู้ทรงจะต้องนำตัวเงินนั้นไปใช้ไล่เบี้ยต่อไป กรณีที่ผู้ทรงรับเอาการใช้เงินบางส่วน ผู้ทรงต้องจดบันทึกข้อความการใช้เงินบางส่วนนั้นลงไว้ในตัวเงินและทำใบสำคัญการรับเงิน (ใบเสร็จรับเงิน) บางส่วนนั้นให้แก่ผู้ใช้เงิน

มีปัญหาว่าในชั้นใช้เงินบางส่วนนี้ ในกรณีที่ไม่มีการนำตัวเงินคืนให้ผู้จ่ายรับรองมาก่อน แต่ผู้ใช้เงินซึ่งอาจจะเป็นผู้จ่าย หรือคู่สัญญาคนอื่นเช่นผู้รับอาวัลได้ใช้เงินเพียงบางส่วนให้แก่ผู้ทรง ผู้ทรงจะต้องบอกกล่าวการใช้เงินบางส่วนนั้นไปยังผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังก่อนหรือไม่ กรณีเช่นนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนดังเช่นการรับรองตามมาตรา 936 วรรคสอง แต่เห็นว่าผู้ทรงน่าจะต้องบอกกล่าวผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังทราบก่อนเช่นเดียวกัน มิฉะนั้นผู้ทรงอาจเสียสิทธิไล่เบี้ยผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลัง

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 946 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก)

“ผู้รับรองมีสิทธิฟ้องคนให้หยุด มาตรา 947 ถ้าตัวแลกเงินมิได้ยื่นเพื่อให้ใช้
พ้นจากความรับผิดด้วยการวาง เงินในวันถึงกำหนดชำระ ท่านว่าผู้รับรอง
เงินตามตัวแลกเงินนั้นเพื่อผู้ทรง จะฟ้องคนให้พ้นจากความรับผิด โดยวาง
ก็ได้” จำนวนเงินที่ค้างชำระตามตัวนั้นไว้ก็ได้”

ปกติ ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวเงินถึงกำหนด (มาตรา 941) มิฉะนั้นผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไต่เบียดผู้ส่งจ่าย ผู้สละหลักและคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบแต่ผู้รับรอง (มาตรา 973 (3) และวรรคสอง) ดังนั้น การที่ตัวแลกเงินนั้นมีการรับรอง และผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้รับรองใช้เงินภายในวันที่ถึงกำหนดใช้เงิน แม้ผู้รับรองจะไม่หยุดพ้นจากความรับผิดตามมาตรา 973 วรรคสอง แต่ผู้รับรองอาจปลดเปลื้องความรับผิดของตนเองได้ด้วยการวางจำนวนเงินที่ตนรับรองหรือตามที่ค้างชำระนั้นไว้ที่สำนักงานวางทรัพย์ (มาตรา 331, 333) และผู้รับรองย่อมไม่ต้องเสียดอกเบี้ยในเงินดังกล่าวตามมาตรา 968 (1) ให้แก่ผู้ทรงนับตั้งแต่วันที่ได้วางเงินเป็นต้นไป ผู้ทรงจะนำความในมาตรา 973 วรรคสอง มาใช้บังคับผู้รับรองเพื่อให้เป็นผลตามมาตรา 968 (1) และ 967 วรรคแรกอีกไม่ได้

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 947 นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

“ผลของการที่ผู้ทรงตัวแลกเงิน ยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้จ่าย ผู้ทรงสิทธิไล่เบียดผู้ก่อน ก่อน ๆ ที่มีได้ตกลงในการผ่อน เวลานั้น”	มาตรา 948 ถ้าผู้ทรงตัวแลกเงินยอมผ่อนเวลา ให้แก่ผู้จ่ายไซ้ ท่านว่าผู้ทรงสิทธิที่จะไล่ เบียดเอาแก่ผู้เป็นคู่สัญญาคนก่อน ๆ ซึ่งมีได้ ตกลงในการผ่อนเวลานั้น
--	--

คำว่า “คู่สัญญาคนก่อน” หมายถึง ผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สตกหลัง (มาตรา 906)

โดยหลักทั่วไปแล้ว ในการใช้เงินตามตัวเงิน ท่านห้ามมิให้ให้วันผ่อน (มาตรา 903) เพราะมูลหนี้ตามตัวแลกเงินนั้นมักเกิดจากมูลหนี้เดิมที่ผูกพันกันมาก่อนแล้ว และเพื่อมิให้ คู่สัญญาคนก่อน ๆ (ผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สตกหลัง) ที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวเงินนั้นต้องผูกพัน รับผิดชอบนานออกไป มาตรการนี้ จึงบัญญัติห้ามมิให้ผู้ทรงตัวแลกเงินยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้จ่าย หากผู้ทรงฝ่าฝืนโดยยินยอมผ่อนเวลา (วัน) ใช้เงินให้แก่ผู้จ่ายแล้ว ผู้ทรงยอมสิทธิไล่เบียดผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สตกหลังคนก่อน ๆ ทุกคนที่มีได้ตกลงหรือยินยอมในการผ่อนเวลาใช้เงิน นั้น ทำนองเดียวกับการค้าประกันตามมาตรา 700

ตัวอย่าง

ก. ออกตัวแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินให้แก่ ก. 20,000 บาท ก. สตกหลังโอนตัวให้ ง. ง. สตกหลังโอนชำระหนี้ จ. ตัวนี้ถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ 30 พ.ย. 25 ถึงกำหนด จ. นำตัวนั้นไปให้ ข. จ่าย ข. ขอผลัดไปใช้เงินใน 31 ธ.ค. 25 จ. ไม่ขัดข้องจึงตกลงด้วย โดยที่ ก. ผู้ส่งจ่าย ค. และ ง. ผู้สตกหลังมิได้ตกลงหรือยินยอมด้วยในการผ่อนเวลานั้น ต่อมาเมื่อถึงกำหนดวันที่ 31 ธ.ค. 25 ข. ไม่ยอมจ่ายเงินดังนี้ จ. ผู้ทรงไม่มีสิทธิไล่เบียด ก. ค. และ ง. เพราะ ก. ค. และ ง. หลุดพ้นจากความรับผิดชอบแล้วตั้งแต่วันที่ จ. ตกลงหรือยินยอมผ่อนเวลาให้แก่ ข. ผู้จ่าย

ข้อสังเกต

ควบทใช้คำว่า “ผู้จ่าย” แต่ให้หมายความรวมไปถึง “ผู้รับรอง” ด้วย เพราะเป็นคนเดียวกัน ดังนั้น การที่ผู้ทรงตัวแลกเงินผ่อนเวลาให้ผู้รับรอง โดยมีได้บอกให้ผู้ส่งจ่ายทราบ ผู้ส่งจ่ายย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา 948 (คำพิพากษาฎีกาที่ 921/2501)

มาตรา 948 นี้ มิได้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็ค (ดูมาตรา 985 วรรค

แรก และ 989 วรรคแรก) แม้ถึงว่ามาตรา 903 ที่เกี่ยวข้องกับมาตรานี้จะมีผลใช้กับตัวเงินทั้ง 3 ประเภทก็ตาม ดังนั้น การที่ผู้ทรงเชื่อก่อนเวลาให้ผู้ส่งจ่ายใช้เงินตามเช็ค ข้อมไม่เป็นเหตุให้ผู้สลักหลังหรือผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1853/2511)

คำว่า “คู่สัญญาคนก่อน ๆ” หมายความว่าผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลัง โอนคนก่อน ๆ เท่านั้น (มาตรา 906) ไม่น่าจะรวมไปถึงผู้รับรอง, ผู้รับอาวัลและผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าค้ำย

ในการผ่อนเวลาใช้เงินนั้น หากผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังคนใดตกลงหรือยินยอมด้วยผู้นั้นข้อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิด

การที่ผู้ทรงหนึ่งเฉยไม่นำตัวแลกเงิน ไปยื่นในวันที่ถึงกำหนด ไม่ถือว่าผู้ทรงยอมผ่อนเวลาใช้เงิน เพราะไม่มีการตกลงกัน แต่ผู้ทรงอาจเสียสิทธิไต่เบี่ย ตามมาตรา 1002 หรือมาตรา 973 แล้วแต่กรณี

“ผู้ใช้เงินจะหลุดพ้นจากความรับผิด ต่อเมื่อใช้เงินในเวลาถึงกำหนด โดยสุจริตและไม่ประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง ทั้งต้องพิสูจน์ว่าได้มีการสลักหลังไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ลายมือชื่อผู้สลักหลัง”	มาตรา 949 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009 บุคคลผู้ใช้เงินในเวลาถึงกำหนด ข้อมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ตนจะได้ทำการฉ้อฉลหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อนึ่ง บุคคลซึ่งกล่าวนี้ จำต้องพิสูจน์ให้เห็นจริงว่าได้มีการสลักหลังติดต่อกัน เรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ลายมือชื่อของเหล่าผู้สลักหลัง
---	--

เมื่อผู้ใช้เงินได้ใช้เงินไปแล้ว ผู้ใช้เงินจะหลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงินเพียงใดหรือไม่ นั้น มาตรา 949 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผลของการใช้เงินตามตัวแลกเงิน โดยที่ผู้ใช้เงินเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งอาจเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงินนั้นคนใดคนหนึ่งและได้ถูกผู้ทรงบังคับไต่เบี่ยก็ได้

หลักเกณฑ์ที่ผู้ใช้เงินจะหลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงินก็ต่อเมื่อ
ใช้เงินไปในเวลาที่ตัวเงินถึงกำหนด และ
ใช้เงินไปโดยไม่ฉ้อฉล (โดยสุจริต) และไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และ

ต้องพิสูจน์ให้เห็นจริงว่าได้มีการสลักหลังตัวเงินนั้นติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย
(กรณีที่มีการสลักหลัง) โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าลายมือชื่อเหล่านั้นเป็นลายมือชื่อผู้
สลักหลังปลอม หรือเป็นลายมือชื่อผู้สลักหลังที่ลงโดยปราศจากอำนาจหรือไม่

ข้อยกเว้นที่ผู้ใช้จ่ายเงินจะไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการใช้เงินก็ต่อเมื่อ

1. ใช้เงินไปก่อนเวลาที่ตัวเงินถึงกำหนด (ซึ่งต้องเสี่ยงเคราะห์ของตนเอง มาตรา 942
วรรคท้าย) หรือ
2. ใช้เงินไปโดยฉ้อฉล (ทุจริต) หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ
3. ใช้เงินไปตามตัวเงินที่มีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่
ลงโดยปราศอำนาจ (มาตรา 1008 และดูหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2924/2522)

ตัวอย่าง

ก. ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 30,000 บาท ค. สลักหลังเฉพาะ โอน
ขายลดตัวเงินนั้นแก่ ง. ในราคา 28,000 บาท ง. นำตัวนั้นตกหายไปแดงเก็บได้ จึงสลักหลังลอย
ด้วยการปลอมลายมือชื่อ ง. ชำระสินค้าที่ตนเองซื้อจาก จ. จ. รับตัวนั้นไว้โดยสุจริตและไม่
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แล้วนำตัวๆ นั้นไปให้ ข. รับรองการจ่าย ข. รับรองและได้ใช้เงิน
ในวันที่ตัวนั้นถึงกำหนดโดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ดังนี้ ข. บ่อมหลุดพ้น
จากความรับผิดชอบเพราะการใช้เงินนั้นแล้ว ถึงแม้ว่าลายมือชื่อ ง. เป็นลายมือชื่อปลอมก็ตาม ข. ไม่
ต้องรับผิดชอบต่อ ง. เจ้าของเดิม แม้ว่า ง. จะได้ตัวนั้นคืนมา ก็ไม่สามารถบังคับการใช้เงินจาก ข. ได้
อีก เพราะ ข. ได้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการใช้เงินนั้นแล้ว **เว้นแต่** กรณีจะต้องด้วยข้อหนึ่ง
ข้อใดในข้อยกเว้นดังกล่าวข้างต้นแล้ว ข. บ่อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เช่น ข. ใช้เงินไปก่อน
เวลาที่ตัวนั้นจะถึงกำหนดใช้เงิน อาจต้องรับผิดชอบต่อ ง. ผู้เป็นเจ้าของเดิมแห่งตัวนั้นอีก หรือ ข.
ทราบดีว่าตัวเงินนั้นเคยตกหายไป จึงคบคิดจ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงไปจำนวนหนึ่ง หรือผู้ทรงตัวเงิน
มีสภาพที่ไม่น่าเชื่อถือ ไม่ตรวจดูให้ถี่ถ้วนว่าเขาเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือ
กรณีที่ลายมือชื่อ ก. ผู้สั่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอม กรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าวแล้ว ข. ผู้ใช้จ่ายเงินไป
นั้นบ่อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการใช้เงินไปนั้น

ข้อสังเกต

- (1) คำว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009” นั้น หมายความว่า ถ้ากรณีธนาคาร

เป็นผู้ใช้เงิน ธนาคารจะหลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงินหรือไม่ต้องบังคับตามมาตรา 1009 มาตรา 949 นี้ใช้บังคับเฉพาะผู้ใช้เงินเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น (โปรดดูมาตรา 1009 ประกอบเพราะมีสาระคล้ายกันมาก)

(2) มาตรา 949 คู่คุ้มครองผู้ใช้เงินเฉพาะกรณีที่ลายมือชื่อผู้สลักหลังปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจ ผู้ใช้เงินเพียงพิสูจน์ว่ามีการสลักหลังต่อเนื่องกันมาตามลำดับหรือไม่ (ตามมาตรา 905 วรรคแรก) เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีการสลักหลังปลอมๆ หรือสลักหลังโดยปราศจากอำนาจหรือไม่ แต่มาตรานี้มิได้คุ้มครองไปถึงลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจไว้ด้วย กรณีหลังนี้จึงต้องบังคับตามมาตรา 1008 วรรคแรก กล่าวคือ ผู้ใช้เงินไปตามตัวเงินที่มีลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจแล้ว ผู้ใช้เงินย่อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงิน (ดูมาตรา 1008)

(3) ความในมาตรานี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

ส่วนที่ 5
การสอดเข้าแก้หน้า
(Intervention for Honour)

ตัวแลกเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในหมู่พ่อค้าแม่ขายในการดำเนินธุรกิจขนาดใหญ่รองลงมาจากเช็ค บุคคลที่เข้าเป็นคู่สัญญาส่วนใหญ่จึงมักเป็นนักธุรกิจด้วยกัน มักมีชื่อเสียงและมีความเชื่อถือ (Credit) ซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มิฉะนั้นจะไม่มีใครกล้ารับโอนตัวแลกเงินกันง่าย ๆ แต่การดำเนินธุรกิจทุกอย่างมิได้หมายความว่าประสบความสำเร็จกันทุกราย อาจมีบางรายที่ประสบกับความขาดทุน อาจทำให้ฐานะทางการเงินอ่อนแอหรือขาดความเชื่อถือลง อันอาจมีผลกระทบกระเทือนไปถึงธุรกิจอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะคู่สัญญาในตัวเงินคนใดคนหนึ่งมีฐานะการเงินลดลงอย่างกระทันหันจนไม่สามารถชำระเงินตามตัวนั้นได้ เครดิตของผู้นั้นจะลดน้อยถอยลง ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือต่อไป อาจมีผลกระทบไปถึงคู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่มีเครดิตหรืออาจมีบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องในธุรกิจนั้น ๆ ด้วย เข้าช่วยพวงเครดิตของคู่สัญญาผู้หนึ่งด้วยการเข้าช่วยแก้หน้ารับรองตัวแลกเงินให้หรือใช้เงินแทนให้ วิธีการดังกล่าวนี้เราเรียกว่า “การสอดเข้าแก้หน้า” (Intervention for Honour) ทั้งนี้เพื่อรักษาชื่อเสียงและเครดิตของคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งในตัวแลกเงินนั้น

สรุป การสอดเข้าแก้หน้าจึงหมายถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งในตัวแลกเงินนั้นหรืออาจเป็นบุคคลภายนอกเข้าไปผูกพันจัดการให้ตัวที่ขาดความเชื่อถือกลับใช้ได้ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อช่วยแก้หน้าหรือชื่อเสียงของคู่สัญญาที่เป็นลูกหนี้ตามตัวเงินนั้นไว้ (ดูมาตรา 950 วรรคสาม) และการที่ตัวขาดความเชื่อถือก็เพราะขาดการรับรองหรือขาดการใช้เงินนั่นเอง (มาตรา 914, 959)

การสอดเข้าแก้หน้า มี 2 ประเภท คือ การรับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 951) และการใช้เงินเพื่อแก้หน้า (มาตรา 954) ซึ่งจะได้ศึกษาในลำดับต่อ ๆ ไป

“ผู้จะรับรองหรือใช้เงินยามประ สงค์ คือบุคคลที่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้ สลักหลังระบุไว้แต่แรกว่าจะเป็น ผู้รับรองหรือใช้เงินยามประสงค์”	มาตรา 950 ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังจะระบุบุคคลผู้หนึ่ง ผู้ใดไว้ก็ได้ว่าเป็นผู้จะรับรองหรือใช้เงินยามประสงค์ ณ สถานที่ใช้เงิน
“ผู้สอดเข้าแก้หน้า คือบุคคลที่ เข้าแก้หน้าแก่คู่สัญญาคนหนึ่งคนใด ที่มีลายมือชื่ออยู่ในตัวนั้น”	ภายในเงื่อนไขบังคับดังกล่าวต่อไปข้างหน้า บุคคลผู้ หนึ่งผู้ใดจะรับรอง หรือใช้เงินตามตั๋วแลกเงินในฐานะเป็นผู้ สอดเข้าแก้หน้าบุคคลใดผู้ลงลายมือชื่อในตัวนั้นก็
“ผู้สอดเข้าแก้หน้าจะเป็นบุคคล ภายนอก ผู้จ่าย หรือคู่สัญญาผู้ ต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้วก็ได้ เว้น แต่ผู้รับรอง”	ผู้สอดเข้าแก้หน้านั้นจะเป็นบุคคลภายนอกก็ได้ แม้ จะเป็นผู้จ่ายหรือบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบโดยตัวเงินนั้นอยู่แล้ว ก็ได้ห้ามแต่ผู้รับรองเท่านั้น
“ผู้สอดเข้าแก้หน้ามีหน้าที่ต้อง บอกกล่าวให้ผู้ที่ยื่นเข้าแก้หน้า ทราบโดยไม่ชักช้า”	ผู้สอดเข้าแก้หน้าจำต้องให้คำบอกกล่าวโดยไม่ชักช้า เพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนเข้าแก้หน้านั้นทราบการที่ยื่นเข้า แก้หน้า

ความในมาตรา 950 วรรค 1 และ 3 กล่าวถึงตัวบุคคลที่จะสอดเข้าแก้หน้าด้วยการสอด
เข้ารับรองหรือใช้เงินเพื่อแก้หน้าตามความในวรรคสองนั้น กฎหมายกำหนดไว้ 2 คน โดย
เรียกชื่อต่างกัน คือ

ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังระบุชื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งเป็นผู้ที่จะเข้ามาทำ
ให้ตั๋วแลกเงินใช้ได้ หากตัวขาดความเชื่อถือ โดยระบุลงไว้ในตั๋วแลกเงินแต่แรกเรียกว่า “ผู้จะ
รับรอง” (Who to accept) หรือ “ผู้จะใช้เงินยามประสงค์” (Who is to pay) (มาตรา 950 วรรค
แรก) แต่มาตรา 1010 เรียกผู้จะใช้เงินยามประสงค์ว่า “ผู้สมอ้างยามประสงค์” (The referee in
care of need) ซึ่งปกติแล้วเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและมีเครดิตดี

ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังมิได้ระบุชื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดไว้ล่วงหน้า แต่มี
บุคคลภายนอกหรือคู่สัญญาแห่งตัวนั้นคนหนึ่งคนใด (เว้นแต่ผู้รับรอง) สมควรใจเข้ารับรองหรือ
ใช้เงินให้แทนคู่สัญญาคนหนึ่งคนใด ขณะเมื่อตั๋วแลกเงินขาดความเชื่อถือ เรียกว่า “ผู้สอดเข้าแก้
หน้า” (The intervener) (มาตรา 950 วรรค 2-3) ซึ่งอาจเป็น “ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า” (The

acceptor for honour หรือ The acceptor by intervention) หรืออาจเป็น “ผู้สอดเข้าใช้เงินเพื่อแก้หน้า” (The payee for honour หรือ The payee by intervention) ก็ได้

บุคคลผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าหรือสอดเข้าใช้เงินเพื่อแก้หน้าจะเป็นบุคคลภายนอกที่มีเครดิตก็ได้ หรือจะเป็นผู้จ่ายก็ได้ เพราะผู้จ่ายยังอยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาที่ยังไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตั๋วแลกเงินนั้น หรืออาจเป็นคู่สัญญาที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวนั้นอยู่ก่อนแล้วก็ได้ เช่นผู้ส่งจ่าย, ผู้สลักหลัง, ผู้รับอาวัล โดยจะเลือกสอดเข้าแก้หน้าผู้ต้องรับผิดชอบคนหนึ่งคนใดในตั๋วแลกเงินนั้นก็ได้ เว้นแต่ผู้รับรองเท่านั้นจะเป็นผู้สอดเข้าแก้หน้าใครไม่ได้ เพราะเป็นต้นเหตุที่ทำให้ตั๋วขาดความเชื่อถือเนื่องจากรับรองแล้วไม่มีการใช้เงิน จึงไม่สมควรจะไปรับรองหรือใช้เงินแก้หน้าใครอีก (มาตรา 950 วรรคสอง, สาม)

ความในวรรคท้าย เมื่อผู้ทรงยอมให้เขาสอดเข้าแก้หน้าเพื่อรับรองแล้ว ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้ามีหน้าที่ต้องบอกกล่าวโดยไม่ชักช้า ไปยังคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนเข้าแก้หน้าได้ทราบ เพื่อให้ผู้ถูกแก้หน้าได้รู้ตัว เพื่อผู้ถูกแก้หน้าจะรีบรับรองหรือใช้เงินเองเพราะไม่ต้องการเสียหน้าหรือเกรงว่าตนเองจะพลอยเสียเครดิตไปด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงมีสิทธิที่จะปฏิเสธการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าก็ได้ ในเมื่อประสงค์จะไล่เบี้ยก่อนกำหนด (ดูมาตรา 951 วรรคสอง)

ข้อสังเกต

ความในวรรคสอง กำหนดให้ผู้สอดเข้ารับรองหรือใช้เงินเพื่อแก้หน้าเฉพาะคู่สัญญาที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตั๋วแลกเงินนั้นอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้เพื่อตนเองจะต้องใช้สิทธิไล่เบี้ยหากได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้ว (ดูมาตรา 958 วรรคแรก) ดังนั้นจึงไม่มีทางที่จะสอดเข้ารับรองหรือใช้เงินเพื่อแก้หน้าผู้จ่าย

ความในมาตรา 950 นี้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

การรับรองเพื่อแก้หน้า
(Acceptance for Honour)

“กรณีที่จะมีการรับรองเพื่อแก้หน้าได้ต่อเมื่อผู้ทรงมีสิทธิได้ เบี้ยได้ก่อนตัวแลกเงินถึงกำหนด และเป็นตัวที่สามารถรับรองได้”	มาตรา 951 การรับรองด้วยสอคเข้าแก้หน้า ย่อมมีได้ ในบรรดากรณีซึ่งผู้ทรงมีสิทธิได้เบี้ยได้ก่อนถึงกำหนดตาม ตัวเงินอันเป็นตัวสามารถจะรับรองได้
“ผู้ทรงมีสิทธิบอกปิดการรับรอง เพื่อแก้หน้าได้แม้จะมีการระงับผู้ จะรับรองหรือใช้เงินยามประสงค์ ไว้ก่อน ผู้ทรงก็บอกปิดได้”	การรับรองด้วยสอคเข้าแก้หน้านั้น ผู้ทรงจะบอกปิด เสียก็ได้ แม้ถึงว่าบุคคลซึ่งบ่งไว้ว่าจะเป็นผู้รับรอง หรือ ใช้เงินยามประสงค์นั้น จะเป็นผู้เสนอเข้ารับรอง ก็บอก ปิดได้
“ถ้าผู้ทรงยอมรับเอาการรับรอง เพื่อแก้หน้า ผู้ทรงยอมเสียสิทธิได้ เบี้ยก่อนถึงกำหนด”	ถ้าผู้ทรงยอมให้เขารับรองแล้ว ผู้ทรงยอมเสียสิทธิได้ เบี้ยก่อนถึงกำหนดเอาแก่คู่สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบ ต่อตน

ความในวรรคแรก กล่าวถึงกรณีที่จะมีการสอคเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าได้นั้น ต้องเป็น กรณีที่ผู้ทรงมีสิทธิได้เบี้ยได้ก่อนตัวแลกเงินถึงกำหนด ตามมาตรา 959 ข) (1),(2) หรือ (3) และ ตัวแลกเงินนั้นต้องเป็นตัวที่สามารถรับรองได้

กรณีที่ผู้ทรงมีสิทธิได้เบี้ยได้ก่อนตัวแลกเงินถึงกำหนด เช่น ผู้จ่ายไม่รับรองตัวแลกเงินนั้น หรือ ผู้จ่ายตกเป็นคนล้มละลาย หรืองดเว้นการใช้หนี้หรือถูกยึดทรัพย์และการยึดทรัพย์ นั้นไร้ผล หรือ

ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินชนิดที่ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใดรับรองนั้นตกเป็นคนล้มละลาย ตัวแลกเงินที่สามารถจะรับรองได้ เช่น

- (1) ตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายลงข้อกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้นำยื่นเพื่อรับรอง (มาตรา 927 วรรค 2) หรือ

(2) ตัวแลกเงินที่ผู้สตักลงชื้อกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้นำขึ้นเพื่อรับรอง (มาตรา 927 วรรคท้าย) หรือ

(3) ตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลากำหนดอย่างหนึ่งอย่างใดนับแต่ได้เห็น (มาตรา 913 (4) , 928)

เมื่อตัวแลกเงินใน (1)-(3) เป็นตัวที่ผู้ทรงสามารถนำไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองได้ หากผู้จ่ายไม่ยอมรับรับรอง ตัวขาดความเชื่อถือ (มาตรา 914, 959 ข) จึงเปิดช่องให้มีการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าได้

สำหรับตัวแลกเงินที่ไม่สามารถจะรับรองได้ ย่อมไม่มีทางที่จะสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าได้ เช่น

ตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายระบุห้ามนำขึ้นเพื่อรับรอง (มาตรา 927 วรรค 3) และ

ตัวแลกเงินที่ผู้สั่งจ่ายระบุสั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น (มาตรา 913 (3), 944) เพราะเป็นตัวที่ผู้ทรงนำไปยื่นเมื่อใด ผู้จ่ายต้องจ่ายเงินเมื่อนั้น

ความในวรรคสอง กำหนดให้ผู้ทรงบอกปิดการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าได้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลใดที่สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 950 วรรคสาม) หรือบุคคลที่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้ สตักลงระบุไว้ในตัวแลกเงินว่าจะเป็นผู้รับรองหรือจะเป็นผู้ใช้เงินยามประสงค์ (มาตรา 950 วรรคแรก) และเสนอขอสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า ผู้ทรงก็บอกปิดได้ทั้งสิ้น และถือว่าไม่มีการ รับรอง ทำให้ตัวขาดความเชื่อถือและเป็นผลให้ผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ยงได้ก่อนตัวแลกเงินนั้นถึง กำหนด (มาตรา 914, 959 ข) (1))

แต่ถ้าผู้ทรงยอมรับการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าแล้วผู้ทรงยอมเสียสิทธิไต่เบี่ยงก่อนตัว แลกเงินถึงกำหนดเอาแก่คู่สัญญาในตัวทุกคนในอันที่จะต้องรับผิดชอบผู้ทรงนั้น (มาตรา 951 วรรคท้าย) เมื่อกรณีเป็นดังนี้ ผู้ทรงจึงมีสิทธิที่จะบอกปิด (ปฏิเสธ) การสอดเข้ารับรองเพื่อแก้ หน้าได้ตามความในวรรคสอง ทั้งนี้เพื่อจะได้สิทธิไต่เบี่ยงก่อนตัวแลกเงินถึงกำหนด

ตัวอย่าง

ก. ออกตัวแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 20,000 บาท ค. สตักลงโอนตัวนี้ขาย หมดให้ ง. ในราคา 19,000 บาท ง. ผู้ทรงนำตัวนี้ไปให้ ข. ผู้จ่ายรับรอง ข. ไม่ยอมรับรับรอง ตัวนี้จึง ขาดความเชื่อถือลง ง. มีสิทธิทำคำคัดค้านและได้สิทธิไต่เบี่ยง ก. และ ค. ได้ก่อนตัวนี้จะถึง กำหนด (มาตรา 914, 959 ข) (1) , 960-964) แต่ขณะเมื่อตัวนี้ขาดความเชื่อถือ มีแดง

บุคคลภายนอกและ ก. ผู้สั่งจ่ายขอสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า ค. ผู้สีกหลัง หาก ง. ขอมรับเอา การสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้านั้น ข่อมเป็นผลให้ ง. สิ้นสิทธิไล่เบียด ก. และ ค. ก่อนตัวถึง กำหนด (มาตรา 951 วรรคท้าย) ต้องรองจนกระทั่งตัวถึงกำหนดเสียก่อน อย่างไรก็ตาม ใด ๆ มีสิทธิที่จะบอกปิดไม่ยอมรับการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าของแดงและ ก. ได้ (มาตรา 951 วรรคสอง) และได้สิทธิไล่เบียดได้ก่อนกำหนด เพราะถือว่าตัวนี้ยังขาดความเชื่อถืออยู่ต่อไป

ข้อสังเกต

การสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้ามิได้เฉพาะตัวแลกเงินและต้องเป็นตัวที่สามารถจะรับรองได้ ดังนั้น จึงไม่มีการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าในตัวสัญญาใช้เงิน และมาตรา 985 วรรคแรก มิได้บัญญัติให้นำความในมาตรา 951-953 ในเรื่องการรับรองเพื่อแก้หน้าไปใช้บังคับด้วย

“วิธีการรับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้า มาตรา 952 อันการรับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้านั้นข่อม ต้องเขียนความลงบนตัวแลกเงิน ทำด้วยเขียนระบุความลงบนตัวแลกเงิน และลงลายมือชื่อ ระบุว่ารับรองฯ ใคร และลงลาย ของผู้สอดเข้าแก้หน้าเป็นสำคัญ อนึ่งต้องระบุลงไว้ว่าการ มีชื่อของผู้สอดเข้ารับรองเพื่อ รับรองนั้นทำให้เพื่อผู้ใด ถ้ามิได้ระบุไว้เช่นนั้น ท่านให้ถือ แก้หน้า ถ้าไม่ระบุว่ารับรองฯ ใคร ว่าทำให้เพื่อผู้สั่งจ่าย ให้ถือว่ารับรองฯ เพื่อผู้สั่งจ่าย”

มาตรานี้กล่าวถึงวิธีการสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าโดยกำหนดเป็นแบบระเบียบไว้ว่า ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าต้องระบุข้อความว่าจะรับรองเพื่อแก้หน้าชื่อคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบ ตัวแลกเงินนั้นคนหนึ่งคนใด และลงลายมือชื่อของผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าลงบนตัวแลกเงิน นั้นด้วย เพื่อให้มีผลผูกพันรับผิดชอบตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 953 หากผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้ หน้ามิได้ระบุชื่อคู่สัญญาที่ตนประสงค์จะแก้หน้าลงไปในตัวแล้ว ให้ถือว่าเป็นการสอดเข้า รับรองเพื่อแก้หน้าผู้สั่งจ่าย ทำนองเดียวกับเรื่องการรับอาวัล (มาตรา 939 วรรคท้าย)

ข้อสังเกต

คำว่า “ระบุความ” น่าจะหมายถึงความใด ๆ ที่มีความหมายว่าเป็นการรับรองเพื่อ

แก้หน้าขณะเมื่อตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรอง อาจใช้ข้อความว่า “รับรองเพื่อแก้หน้า.....” ซึ่งถือว่าเป็นข้อความที่ชัดเจน หรืออาจใช้ข้อความอื่นทำนองเช่นเดียวกัน เช่น “รับรองจะใช้เงินแทน.....” ฯลฯ ก็น่าจะได้

การเขียนข้อความ ตาม (1) กฎหมายกำหนดให้ทำลงบนตัวแลกเงินซึ่งควรจบรวมถึงใบประจำต่อที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของตัวแลกเงินนั้นด้วย (มาตรา 907) ทำนองเดียวกับการสลักหลัง (มาตรา 919 วรรคแรก) ซึ่งจะกระทำที่ด้านหน้าหรือด้านหลังตัวแลกเงินหรือใบประจำต่อนั้นก็ ได้ แต่ต้องกระทำลงบนตัวเงิน และลงลายมือชื่อผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าไว้เป็นสำคัญ จะรับรองในเอกสารอื่น ซึ่งมีใบตัวแลกเงินมิได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 628/2505)

“ความรับผิดชอบของผู้สอดเข้ารับรอง มาตรา 953 ผู้รับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้าย่อมต้องรับเพื่อแก้หน้า ต้องรับผิดชอบผู้ทรง รับผิดชอบผู้ทรงตัวเงินนั้นและรับผิดชอบต่อผู้สลักหลังทั้งหลาย และรับผิดชอบต่อคู่สัญญาทุกคนภาย ภายหลังคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนเข้าแก้หน้าอย่างเดียวกันกับที่คู่ หลังคู่สัญญาซึ่งตนเข้าแก้หน้า” สัญญาฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบอยู่เอง

มาตรานี้กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า หากได้ทำตามแบบหรือวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 952 แล้ว ถือว่าได้เข้าผูกพันรับผิดชอบเป็นคู่สัญญาคนหนึ่งในตัวแลกเงินนั้นดังนี้ ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าจึงต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตัวแลกเงินนั้น และต้องรับผิดชอบต่อบรรดาผู้สลักหลังทั้งหลายที่เข้าผูกพันในตัวนั้นภายหลังคู่สัญญาซึ่งตนเข้าแก้หน้าอย่างเดียวกันกับที่คู่สัญญาที่ตนเข้าแก้หน้านั้นต้องรับผิดชอบอยู่เอง (มาตรา 900 วรรคแรก และ 953)

ตัวอย่าง

ก. ออกตัวแลกเงินล่วงหน้าฉบับหนึ่ง ระบุสั่งให้ ข. ลูกหนี้ของตนจ่ายเงินให้แก่ ค. จำนวน 30,000 บาท ค. สลักหลังตัวนั้นชำระหนี้ ง. ง. นำตัวนั้นไปสลักหลังซื้อสินค้า จ. จ. นำตัวนั้นไปให้ ข. รับรอง ข. ไม่ยอมรับรอง แดงจึงเข้าสอดรับรองเพื่อแก้หน้า ค. (มาตรา 950 วรรค 2-3, 952) ดังนี้ แดงในฐานะผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าต้องรับผิดชอบต่อ จ. ผู้ทรง และต้องรับผิดชอบต่อ ง. ซึ่งเป็นผู้สลักหลังภายหลัง ค. คู่สัญญาฝ่ายที่แดงเข้าแก้หน้าด้วย ทั้งนี้ เพราะ ค. ต้องรับผิดชอบต่อ ง. อยู่ก่อนแล้วตามมาตรา 914 แต่แดงไม่ต้องรับผิดชอบต่อ ค. ผู้ถูกแก้หน้า หากแดงใช้เงินแก่ จ.

ไปแล้ว ย่อมได้สิทธิบังคับเท่ากับ ค. และคู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ ค. (มาตรา 958 วรรคแรก)

ข้อสังเกต

- (1) แสดงว่าผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้ามีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนเข้าแก้หน้า (คล้ายกันกับผู้รับอาวัล ตามมาตรา 940 วรรคแรก)
- (2) เมื่อผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้ว ย่อมกลายเป็นผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้า และได้รับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้ทรง ตามมาตรา 958 วรรคแรก
- (3) กรณีตามตัวอย่าง ถ้าแดงมิได้ระบุว่ารับรองแก้หน้าคู่สัญญาคนใด ดังนี้ ให้ถือว่าแดงสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า ก. ผู้สั่งจ่าย (มาตรา 952) และต้องรับผิดชอบต่อ ง. ค. และ จ. ด้วย

(2) การชำระเงินเพื่อแก้หน้า

(Payment for Honour)

“การชำระเงินเพื่อแก้หน้าจะมีได้เมื่อ มาตรา 954 อันการชำระเงินเพื่อแก้หน้าย่อมมิได้ใน
ตัวเงินถึงกำหนด หรือก่อนถึง บรรดากรณีซึ่งผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยเมื่อตัวเงินถึงกำหนดหรือ
กำหนด และผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ย” ก่อนถึงกำหนด
“กำหนดเวลาชำระเงินเพื่อแก้หน้า การใช้นั้น ท่านว่าอย่างช้าที่สุดต้องทำในวันรุ่งขึ้น
ต้องทำอย่างช้าที่สุดในวันรุ่งขึ้น แต่วันท้ายแห่งกำหนดเวลา ซึ่งจำกัดอนุญาตไว้ให้ทำ
นับแต่วันสุดท้ายแห่งกำหนดเวลา คำคัดค้านการไม่ชำระเงิน
ที่จำกัดให้ทำคำคัดค้านการไม่ชำระเงิน”

ความในวรรคแรกกล่าวถึงกรณีที่จะมีการชำระเงินเพื่อแก้หน้าได้นั้นต้องเป็นกรณีที่ผู้ทรง
มีสิทธิไล่เบี้ยเมื่อตัวเงินถึงกำหนด หรือก่อนตัวเงินถึงกำหนด ก็ได้

กรณีที่ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยเมื่อตัวเงินถึงกำหนด จะเกิดขึ้นเมื่อตัวเงินนั้นถึงกำหนดวัน ใช้
เงิน (ตามวันเดือนปีที่ระบุหรือสั่งให้ชำระเงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 913) ผู้ทรงได้
นำตัวนั้นไปยื่นให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองชำระเงิน แต่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ชำระเงินให้ (ดูมาตรา 959 ก)

กรณีที่ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยก่อนตัวเงินถึงกำหนด จะเกิดขึ้นเมื่อต้องด้วยกรณีใดกรณีหนึ่ง
ตามความในมาตรา ข) คือ

เมื่อผู้จ่ายบอกปิดไม่รับรองตัวเงิน หรือ

เมื่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองตกเป็นคนล้มละลายหรืองดเว้นการใช้หนี้ หรือผู้จ่ายถูกยึด
ทรัพย์และการยึดทรัพย์นั้น ไร้ผล หรือ

ผู้สั่งจ่ายตัวเงินชนิดที่ไม่จำเป็นต้องให้ผู้รับรองนั้นตกเป็นคนล้มละลาย

สำหรับการชำระเงินเพื่อแก้หน้านั้น วรรคท้ายกำหนดให้ผู้ชำระเงินเพื่อแก้หน้าต้องชำระเงิน
โดยเร็ว อย่างช้าที่สุดต้องกระทำในวันรุ่งขึ้นนับแต่วันท้ายแห่งกำหนดเวลาซึ่งจำกัดอนุญาตไว้ให้
ทำคำคัดค้านการไม่ชำระเงินตามความในมาตรา 960 วรรคสอง กล่าวคือ ผู้ชำระเงินเพื่อแก้หน้าต้อง
ชำระเงินในวันที่ผู้ทรงยื่นให้ชำระเงิน หรือภายใน 3 วันต่อจากนั้น (รวมเป็น 4 วัน) ผู้ชำระเงินเพื่อแก้
หน้า จึงต้องชำระเงินอย่างช้าที่สุดในวันที่ 4 นับแต่วันที่ผู้ทรงยื่นตัวให้ชำระเงิน

ข้อสังเกต

การใช้เงินเพื่อแก้หน้ามีได้ทั้งในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิไต่เบี่ยเมื่อตัวแลกเงินถึงกำหนด และก่อนตัวฯ ถึงกำหนด จึงต่างกับการรับรองเพื่อแก้หน้าซึ่งมีได้เฉพาะก่อนตัวฯ ถึงกำหนดเท่านั้น

ความในมาตรานี้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก) แสดงว่าการใช้เงินเพื่อแก้หน้าคู่สัญญาคนไหนคนใดในตัวสัญญาใช้เงินก็มีได้ ถ้าหากตัวสัญญาใช้เงินนั้นขาดความเชื่อถือเพราะผู้ออกตัวฯ ไม่ยอมใช้เงินตามสัญญา

“หน้าที่ของผู้ทรง กรณีมีผู้สอด	มาตรา 955 ถ้าตัวแลกเงินได้รับรองเพื่อแก้หน้าแล้วก็ดี
เข้ารับรองเพื่อแก้หน้าหรือมีผู้จะ	หรือได้มีตัวบุคคลระบุว่าเป็นผู้จะใช้เงินยามประสงค์แล้วก็ดี
ใช้เงินยามประสงค์ คือต้องยื่นตัว	ดี ผู้ทรงต้องยื่นตัวเงินนั้นต่อบุคคลนั้น ๆ ณ สถานที่ใช้เงิน
ต่อบุคคลนั้น และอาจต้องทำ	เงิน และถ้าจำเป็นก็ต้องจัดการทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน
คำคัดค้านภายในเวลาที่จำกัดไว้”	อย่างช้าที่สุดในวันรุ่งขึ้นแต่วันท้ายแห่งกำหนดเวลาอัน
	จำกัดไว้เพื่อทำคำคัดค้าน
ผลของการที่ผู้ทรงไม่ทำคำคัด	ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนดเวลานั้น ท่านว่าคู่สัญญา
ค้านภายในกำหนดเวลา ผู้ถูก	ฝ่ายที่ได้ระบุตัวผู้ใช้เงินยามประสงค์หรือคู่สัญญาฝ่ายซึ่ง
สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าหรือผู้	ได้มีผู้รับรองตัวเงินให้แล้วนั้น กับทั้งบรรดาผู้สลักหลังใน
ที่ระบุตัวผู้ใช้เงินยามประสงค์กับ	ภายหลังยอมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ
ทั้งผู้สลักหลังในภายหลังต่างหลุด	
พ้น”	

ในกรณีที่ตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือลงเพราะผู้จ่ายไม่รับรอง ได้มีผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 951, 952, 900 วรรคแรก, 953) หรือกรณีที่ได้มีการระบุตัวบุคคลไว้ในตัวฯ จะเป็นผู้ใช้เงินยามประสงค์ เพื่อให้มีการใช้เงิน ผู้ทรงยื่นตัวแลกเงินนั้นต่อบุคคลนั้น ๆ (ผู้สอด

เข้ารับรองเพื่อแก้หน้า หรือผู้จะใช้เงินยามประสงค์ แล้วแต่กรณี) ณ สถานที่ใช้เงินตามที่ระบุ (หรือตามมาตรา 909 (5)) และถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมใช้เงิน ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินอย่างช้าที่สุดในวันรุ่งขึ้นนับแต่วันท้ายแห่งกำหนดเวลาอันจำกัดไว้เพื่อทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินตามความในมาตรา 960 วรรคสอง กล่าวคือผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินของผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าหรือผู้จะใช้เงินยามประสงค์ภายในวันที่ยื่นตัวนั้น หรือภายใน 3 วันต่อจากนั้น (รวมเป็น 4 วัน) แต่ผู้ทรงอาจไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านก็ได้ หากกรณีต้องด้วยมาตรา 915 (2) คือมีข้อกำหนดชัดเจนว่าผู้ทรงไว้ว่าจะไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน (และดูมาตรา 964 ประกอบ) หรือกรณีต้องด้วยมาตรา 959 ข) (3) ประกอบมาตรา 960 วรรคท้าย หรือต้องด้วยมาตรา 965 เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้ทรงจำเป็นต้องทำคำคัดค้าน ผู้ทรงต้องทำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 955 วรรคแรก, 960 วรรคสอง) ถ้าผู้ทรงฝ่าฝืนไม่ทำคำคัดค้านดังกล่าวรวมทั้งไม่ยื่นตัวตามวรรคแรกด้วย มาตรา 955 วรรคท้ายกำหนดให้ผู้สัญญาฝ่ายที่ได้ระบุตัวผู้จะใช้เงินยามประสงค์หรือคู่สัญญาฝ่ายซึ่งได้มีผู้รับรองตัวเงิน (ผู้ถูกเขาเข้าสอดรับรองเพื่อแก้หน้า) กับทั้งบรรดาผู้สลักหลังในภายหลังบุคคลนั้นทุกคนหลุดพ้นจากความรับผิด ทั้งนี้ก็เพราะว่าเขาทำทางไว้ให้เอาเงินใช้ได้แล้ว เมื่อไม่ไปเอาใช้ ใครเกี่ยวข้องในการทำทางนั้นย่อมหลุดพ้น รวมทั้งบุคคลทั้งหลายที่เขาจะต้องรับผิดด้วย คือผู้สลักหลังภายหลังหรือต่อลงไปจากเขา (มาตรา 914)¹⁴

ตัวอย่าง

ก. ออกตั๋วแลกเงินระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. ค. สลักหลังตัวนั้นชำระหนึ่ง ทั้ง ค. ได้ระบุแดงเป็นผู้ใช้เงินยามประสงค์ ง. สลักหลังตัวซื้อสินค้า จ. จ. สลักหลังโอนขายลดตัวนั้นให้ ฉ. ข. ไม่รับรองตั๋วแลกเงินนั้น ดังนี้ ฉ. ต้องนำตัวนั้นไปยื่นให้แดงใช้เงิน แแดงไม่ยอมใช้เงิน ฉ. มิได้ทำคำคัดค้านภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 955 วรรคแรก, 960 วรรคสอง) ย่อมเป็นผลให้ ค. ง. และ จ. หลุดพ้นจากความรับผิดตามมาตรา 955 วรรคท้าย

อนึ่ง หาก ค. มิได้ระบุให้แดงเป็นผู้จะใช้เงินยามประสงค์ แต่ต่อมาแดงได้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า ค. ฉ. ผู้ทรงต้องยื่นตัวนั้นต่อแดงเช่นเดียวกัน ถ้าแดงไม่ใช้เงินให้ก็มีผล

¹⁴ เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 111.

เช่นเดียวกัน สำหรับ ก. นั้นไม่หลุดพ้นจากความรับผิดตามมาตรา 914, 960 วรรคสอง , 973 (2) และวรรคสอง

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 955 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

“หน้าที่ของผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้า”	มาตรา 956 การใช้เงินเพื่อแก้หน้านั้น ใช้เพื่อคู่สัญญาฝ่ายใด ต้องใช้จนเต็มจำนวนอันคู่สัญญาฝ่ายนั้นจะต้องใช้ เว้นแต่ค่าชกส่วนลดคั่งบัญชีไว้ตามมาตรา 968 (4)
“ผลของการที่ผู้ทรงบอกปิดไม่ยอมรับการที่เขาใช้เงินเพื่อแก้หน้า”	ผู้ทรงคนใดบอกปิดไม่ยอมรับเงินอันเขาใช้ให้ ท่านว่าผู้ทรงคนนั้นย่อมเสียสิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลทั้งหลายเหล่านั้นซึ่งพอที่จะได้หลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงินนั้น

การใช้เงินเพื่อแก้หน้านั้น ผู้ใช้เงินเพื่อคู่สัญญาคนใดจะต้องใช้เต็มจำนวนตามเนื้อความที่คู่สัญญาคคนนั้นจำต้องรับผิดชอบอยู่แต่เดิม แสดงว่าจะใช้เพียงบางส่วนไม่ได้ การใช้เต็มจำนวนนั้น นอกเหนือจากจำนวนเงินตามราคาตัวแล้วยังรวมถึงดอกเบี้ยที่มีการตกลงกำหนดลงไว้ในตัวหรือดอกเบี้ยตามมูลหนี้เนื่องจากคิคนัด ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้านและในการส่งคำบอกกล่าวกับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามมาตรา 968 (1),(2),(3) เว้นแต่ค่าชกส่วนลด (A commission) ตามมาตรา 968 (4) สำหรับค่าชกส่วนลดนั้น เปรียบเหมือนกับที่เจ้าหนี้ให้เงินกู้เรียกเอาเงินค่าเปิดปากถุง กฎหมายไม่ยอมให้ผู้ทรงเรียกเอาค่าชกส่วนลดเป็นการหากำไรจากเขา เพราะถือว่าเป็นการใช้หนี้ป้องกันส่วนได้เสีย¹⁵

การที่เขาจะใช้เงินแก้หน้าเพื่อคู่สัญญาคคนใดตามที่ระบุ หากผู้ทรงไม่ยอมรับ ย่อมเป็นผลให้ผู้ทรงคนนั้นเสียสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลทั้งหลายซึ่งพอที่จะได้หลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงินนั้น (มาตรา 956 วรรคท้าย)

¹⁵ เสนีย์ ปราโมช, อ้างแล้ว, หน้า 103.

ตัวอย่าง

กรณีตามตัวอย่างในมาตรา 955 เมื่อ จ. นำตัวแลกเงินนั้น ไปยื่นให้แดงผู้จะใช้เงินยาม
ประสงค์หรือผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าตามตรา 955 วรรคแรก แแดงจะใช้เงินให้ แต่ จ. กลับ
เปลี่ยนใจ เพราะไม่แน่ใจในฐานะการเงินของแดง จึงบอกปิด ไม่ยอมรับเงินที่แดงจะใช้ให้ ดังนี้
ข่อมเป็นผลให้ ง. และ จ. ซึ่งเป็นบุคคลที่พอจะได้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการใช้เงินของ
แดงพ้นความรับผิดชอบต่อ จ. สำหรับ ก. และ ค. ยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

ข้อสังเกต

ค. หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา 955 วรรคท้าย เพราะกฎหมายบัญญัติไว้โดย
เฉพาะ แต่ ค. ไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา 956 วรรคท้าย เพราะ ค. ไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้
ซึ่งพอที่จะได้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการที่แดงได้ใช้เงินไป ทั้งนี้เพราะหากแดงได้ใช้เงิน
ไปให้แก่ จ. แล้ว ข่อมได้รับช่วงสิทธิของ จ. ไปบังคับเข้ากับ ค. ซึ่งถือเป็นคู่สัญญาที่แดงได้ใช้
เงินแทนไป ตามมาตรา 958 วรรคแรก

การสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้านั้น ผู้ทรงจะบอกปิดเสียก็ได้ (มาตรา 951 วรรค
สอง) แต่การใช้เงินเพื่อแก้หน้า ผู้ทรงจะบอกปิดไม่ได้ หากฝ่าฝืนข่อมเสียสิทธิไล่เบี้ยฯ ตาม
มาตรา 956 วรรคท้าย

ความในมาตรานี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

ตัวอย่าง สิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงตัวเงินกรณีที่ตัวเงินขาดความเชื่อถือ (มาตรา 959)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 1865/2517

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 197, 199 ประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 203 วรรคสอง, 959, 989

ในกรณีที่ศาลสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ให้นัดสืบพยานโจทก์ เมื่อถึงวันนัดสืบพยาน
โจทก์ ทนายมาศาลแต่ก็มีได้แจ้งให้ศาลทราบเสียก่อนเริ่มสืบพยานถึงเหตุที่ตนมิได้ยื่นคำให้การ
ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 199 วรรคแรก กลับปล่อยให้ศาลสืบพยานโจทก์
ไปจนหมดแล้วจะมายื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนกระบวนการพิจารณาและรับคำให้การจำเลย
ไม่ได้ เพราะพ้นเวลาที่กฎหมายอนุญาตตามมาตรา 199 วรรคแรกแล้ว

โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามเช็ค 2 ฉบับโดยบรรยายว่าทวงถามให้จำเลยชำระเงินตามเช็คทั้งสอง

ฉบับแล้ว จำเลยเพิกเฉยไม่ยอมชำระเงินให้โจทก์ ในชั้นพิจารณาจำเลยก็เบิกความปฏิเสธหนี
ตามเช็คฉบับหลัง และปรากฏว่าโจทก์นำเช็คฉบับแรกไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร ธนาคาร
ปฏิเสธการจ่ายเงินโดยว่าบัญชีเงินฝากธนาคารของจำเลยปิดแล้ว แสดงว่าธนาคารผู้จ่ายได้งด
เว้นการใช้หนี้ตามเช็คของจำเลยต่อไปแล้ว โจทก์ยอมฟ้องบังคับให้จำเลยชำระเงินตามเช็ค
ทั้ง 2 ฉบับได้ แม้เช็คฉบับหลังนั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 959 และ 989

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1003/2524 ประชุมใหญ่

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914, 989, 990, 992, 1599, 1600, 1754
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

กรณีและผู้สั่งจ่ายเช็คตาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 992 ได้บัญญัติถึง
หน้าที่และอำนาจของธนาคารซึ่งจะใช้เงินตามเช็คอันเบิกแก้ตนนั้นว่าเป็นอันสิ้นสุดลง
เมื่อรู้ว่าผู้สั่งจ่ายตาย เมื่อ ส. ผู้สั่งจ่ายตาย โจทก์ในฐานะผู้ทรงซึ่งทราบอำนาจหน้าที่ของธนาคาร
ตามข้อกำหนดดังกล่าว จึงไม่จำเป็นต้องนำเช็คพิพาทไปขอรับเงินจากธนาคารเสียก่อนกรณีไม่อยู่
ในบังคับของมาตรา 990 เมื่อ ส. ตายบรรดาทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และ
ความรับผิดชอบต่างๆ ย่อมตกได้แก่ทายาทตามมาตรา 1599, 1600 จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดก
ของ ส. ได้รับการบอกกล่าวให้ชำระหนี้เงินตามเช็คที่ ส. เป็นผู้สั่งจ่ายให้แก่โจทก์แล้วเพิกเฉยถือ
ได้ว่าสิทธิของ โจทก์ในมูลหนี้เงินดังกล่าวได้มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นแล้วตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 755/2526

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 959, 989 ประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข)

ในกรณีฟ้องเรียกเงินตามเช็ค แม้ธนาคารจะได้เรียกเก็บเงินตามเช็คก่อนวันที่ลงในเช็ค หาก
บัญชีของผู้สั่งจ่ายได้ปิดไปก่อนที่ธนาคารเรียกเก็บเงินแล้ว ก็เป็นอันว่าเช็คนั้นไม่มีผลเป็นการ
ชำระหนี้ได้ไม่จำเป็นต้องนำเช็คไปยื่นเพื่อให้ธนาคารเรียกเก็บเงินซ้ำอีกในกรณีเช่นนี้ผู้ทรงเช็คยอม
นำเช็คมาฟ้องร้องผู้สั่งจ่ายเช็คให้รับผิดชอบในทางแพ่งได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา 959 และ 989

จำนวนต่อผู้คิดว่าเป็นเช็คตามฟ้อง 400,000 บาท มีมูลหนี้จากการกู้เงินเพียง 100,000 บาท เป็นการได้เปรียบเกี่ยวกับมูลหนี้ตามเช็คระหว่างจำเลยซึ่งเป็นผู้ออกเช็คกับโจทก์ซึ่งเป็นผู้ทรงชอบที่จะให้จำเลยนำสืบตามข้อต่อสู้ได้ (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 2589/2522)

จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทจำนวนเงิน 400,000 บาท โดยมีมูลหนี้เพียง 100,000 บาท จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เพียงจำนวนเงินตามมูลหนี้เท่านั้น

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 4027/2527

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914, 990, 992

กรณีและผู้สั่งจ่ายเช็คตาย อานาจและหน้าที่ของธนาคารซึ่งใช้เงินตามเช็คสิ้นสุดลงเมื่อธนาคารทราบว่าผู้สั่งจ่ายตาย ผู้ทรงเช็คจึงไม่ต้องนำเช็คไปขอรับเงินจากธนาคารอีก กรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในบังคับว่าผู้ทรงเช็คจะต้องนำเช็คเรียกเก็บเงินจากธนาคารเสียก่อนดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 แม้จะถือว่าการนำเช็คไปยื่นต่อธนาคารก่อนกำหนดวันสั่งจ่ายเงินเป็นการมิชอบ ก็หาทำให้ผู้สลักหลังพ้นความรับผิดชอบไม่

“วิธีการใช้เงินเพื่อแก้หน้า” มาตรา 957 การใช้เงินเพื่อแก้หน้าต้องทำให้เป็นหลัก
ฐานด้วยใบรับเขียนลงในตั๋วแลกเงิน ระบุความว่าได้ใช้เงิน
เพื่อบุคคลผู้ใด ถ้ามิได้ระบุตัวไว้ดังนั้น ท่านให้ถือว่าการ
ใช้เงินนั้น ได้ทำไปเพื่อผู้ส่งจ่าย
ตั๋วแลกเงินกับทั้งคำคัดค้านหากว่าได้ทำคำคัดค้าน
ต้องส่งให้แก่บุคคลผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้า

การที่มีบุคคลเข้าใช้เงินเพื่อแก้หน้า (ไม่ว่าจะเป็นผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า หรือเป็นผู้จะใช้เงินยามประสงค์) เพื่อให้เป็นหลักฐานว่ามีการใช้เงินเพื่อแก้หน้าแล้วจะต้องเขียนข้อความลงในตั๋วแลกเงินนั้น ระบุด้วยว่าได้ใช้เงินเพื่อแก้หน้าคู่สัญญาคนใด ทั้งนี้เพื่อเป็นผลตามมาตรา 955 วรรคท้ายและ 956 วรรคท้าย ถ้าไม่ระบุตัวคู่สัญญาคนใดไว้ ท่านให้ถือว่าการใช้เงินนั้น ได้ทำไปเพื่อผู้ส่งจ่ายเช่นเดียวกับมาตรา 939 วรรคท้ายและมาตรา 952 เพราะเรื่องแก้หน้าอาศัยหลักตีความให้เป็นคุณแก่เหล่าลูกหนี้ คือเมื่อไม่บอกไว้ให้ชัด กฎหมายตีความไปในทางที่จะปลดเปลื้องลูกหนี้มากที่สุด ผู้ส่งจ่ายอยู่ในลำดับต้น เมื่อปลดผู้ส่งจ่าย ผู้สละหลังยอมพลอยหลุดพ้นไปด้วยทุกคน ทั้งนี้ ตามมาตรา 914, 958¹⁶

ผู้ทรงเมื่อได้รับเงินไปแล้ว ต้องส่งคืนตั๋วแลกเงินนั้นกับทั้งคำคัดค้าน (หากกรณีมีการคัดค้าน) ให้แก่ผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้า ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการชำระหนี้ (ทำนองเดียวกับมาตรา 326 และดูมาตรา 653 วรรค 2) และเพื่อให้ผู้ใช้เงินจะได้ใช้เป็นหลักฐานในการบังคับการใช้เงินเอากับคู่สัญญาที่ตนเข้าแก้หน้าตลอดทั้งคู่สัญญาทั้งหลายที่ต้องรับผิดชอบคู่สัญญาที่ตนเข้าแก้หน้า ตามมาตรา 958 วรรคแรก

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 957 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

¹⁶ เสนีย์ ปราโมช, อ้างแล้ว, หน้า 113.

<p>“ผลของการใช้เงินเพื่อแก้หน้า ผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้ามีสิทธิรับช่วงสิทธิของผู้ทรง”</p>	<p>มาตรา 958 บุคคลผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้าย่อมรับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้ทรงอันมีต่อคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนได้ใช้เงินแทนไปและ ต่อคู่สัญญาทั้งหลายผู้ต้องรับผิดชอบคู่สัญญาฝ่ายนั้น แต่หาอาจจะสลักหลังตัวแลกเงินนั้นอีกต่อไปไม่ได้</p>
<p>“กรณีที่มีการแข่งขันกันเข้าใช้เงินเพื่อแก้หน้า”</p>	<p>อนึ่งบรรดาผู้ซึ่งสลักหลังภายหลังคู่สัญญาฝ่ายซึ่งเขาได้ใช้เงินแทนไปนั้น ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ</p>
<p>“กรณีที่มีการแข่งขันกันเข้าใช้เงินเพื่อแก้หน้า”</p>	<p>ในกรณีแข่งขันกันเข้าใช้เงินเพื่อแก้หน้า ท่านว่าการใช้เงินรายใดจะให้ผลพลคนั้นมากรายที่สุด ฟังนิยามเอารายนั้นเป็นคือง</p>
<p>“ผลของการที่ผู้ใช้เงินได้แข่งขันการเข้าใช้เงิน”</p>	<p>ถ้าไม่ดำเนินตามวิธีดังกล่าวนี้ ท่านว่าผู้ใช้เงินทั้งที่รู้เช่นนั้นย่อมเสียสิทธิในอันจะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลทั้งหลายซึ่งพอที่จะได้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ</p>

ความในวรรคหนึ่งและสอง กล่าวถึงผลของการใช้เงินเพื่อแก้หน้าและสิทธิของผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้า เมื่อผู้ใช้เงินแก้หน้าได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงแล้ว ย่อมได้รับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้ทรงไปไล่เบี้ยคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนได้ใช้เงินแทนไป (ผู้ที่ถูกแก้หน้า) และยังได้สิทธิไล่เบี้ยคู่สัญญาทุกคนที่ต้องรับผิดชอบต่อคู่สัญญาที่ตนได้ใช้เงินแทนไปนั้น แต่ผู้ใช้เงินจะสลักหลังตัวแลกเงินนั้นอีกต่อไปไม่ได้ เพราะเหตุนี้ตามตัวเงินย่อมระงับไปเมื่อได้มีการใช้เงินแล้ว (มาตรา 321 วรรคท้าย) หากมีการโอนต่อไปย่อมไม่เป็นการโอนสิทธิในตัวเงินตามความในมาตรา 920 วรรคแรกแต่อย่างใด (ทำนองเดียวกันกับผู้รับอาวัลที่ได้ใช้เงินให้ผู้ทรงไปตามมาตรา 940 วรรคท้าย) อนึ่งบรรดาผู้สลักหลังภายหลังคู่สัญญาฝ่ายที่ถูกใช้เงินแก้หน้าไปนั้นย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เพราะผู้สลักหลังภายหลังเหล่านั้นมิได้เป็นผู้รับผิดชอบคู่สัญญาฝ่ายที่ถูกใช้เงินเพื่อแก้หน้า ตามมาตรา 914 ทำนองเดียวกับเรื่องการรับอาวัล (มาตรา 940 วรรคท้าย), การไล่เบี้ย (มาตรา 967 วรรคสาม) และการสลักหลังกลับคืน (มาตรา 971)

ตัวอย่าง

ก. เป็นผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงิน ระบุ ข. เป็นผู้จ่าย และ ค. เป็นผู้รับเงิน ค. ได้รับตัวแล้วสลักหลังโอนให้ ง. สลักหลังโอนให้ จ. สลักหลังโอนให้ ฉ. สลักหลังลดยโอนขายลดให้ ซ.

ข. ผู้ทรงนำตัวแลกเงินนั้นไปให้ ข. รับรองเพื่อใช้เงิน ข. ไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน แดงจึง
สอดเข้าใช้เงินแทนหน้า ค. ข. ยอมรับเงินนั้นแล้ว แดงได้ตัว ข. นั้นคืนมาตามมาตรา 957 วรรคท้าย
แล้ว ย่อมได้รับช่วงสิทธิของ ข. ผู้ทรงไปไล่เบียด ค. คู่สัญญาที่ตนได้ใช้เงินแทนไป และยังไล่เบียด
ก. ผู้สั่งจ่ายรวมทั้ง ข. (ถ้ารับรอง) เพราะเป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบ ค. อยู่ก่อนแล้ว แต่แดงไม่
สามารถสลักหลังโอนตัวแลกเงินนั้นต่อไปได้ (มาตรา 958 วรรคแรก) สำหรับบรรดาผู้สลักหลัง
ทั้งหลาย คือ ง. จ. และ ฉ. ซึ่งสลักหลังภายหลัง ค. ต่างหลุดพ้นจากความรับผิด ดังนั้นแดงไม่มี
สิทธิไล่เบียด ง. จ. และ ฉ.

ความในวรรคสามและวรรคท้าย กล่าวถึง กรณีที่มีการแข่งขันกันเข้าใช้เงินเพื่อแทนหน้า
คู่สัญญาหลายราย ท่านให้ผู้ทรงเลือกเอาการใช้เงินจากผู้แทนหน้าคนที่จะมีผลเป็นการปลดหนี้
คู่สัญญาในตัวแลกเงินนั้นได้มากที่สุด (วรรคสาม) ซึ่งถ้าผู้ทรงมิได้เลือกเอาดั่งนั้น ท่านว่า
ผู้ใช้เงินแทนหน้าทั้งที่รู้เช่นนั้นแล้วยังได้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไป ผู้ใช้เงินย่อมเสียสิทธิไล่เบียดเอาแก่
คู่สัญญาทั้งหลายซึ่งพอที่จะได้หลุดพ้นจากความรับผิด (วรรคท้าย)

ตัวอย่าง

กรณีตามตัวอย่างในวรรคหนึ่งและสอง เมื่อตัวแลกเงินนั้นขาดความเชื่อถือ แดงได้สอด
เข้าใช้เงินเพื่อแทนหน้า ค. และเหลืองก็ได้สอดเข้าใช้เงินเพื่อแทนหน้า จ. ด้วยในขณะเดียวกัน เห็น
ได้ว่า การใช้เงินของแดงจะมีผลทำให้มีคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัว ข. นั้นถูกปลดหนี้ 3 ราย คือ ง.
จ. และ ฉ. ส่วนการใช้เงินของเหลือง จะมีผลปลดหนี้รายเดียว คือ ฉ. ดังนี้ ข. ผู้ทรงควรเลือกเอา
การใช้เงินเพื่อแทนหน้าของแดง เพราะมีผลเป็นการปลดหนี้มากที่สุดกว่า (มาตรา 958 วรรคสาม)

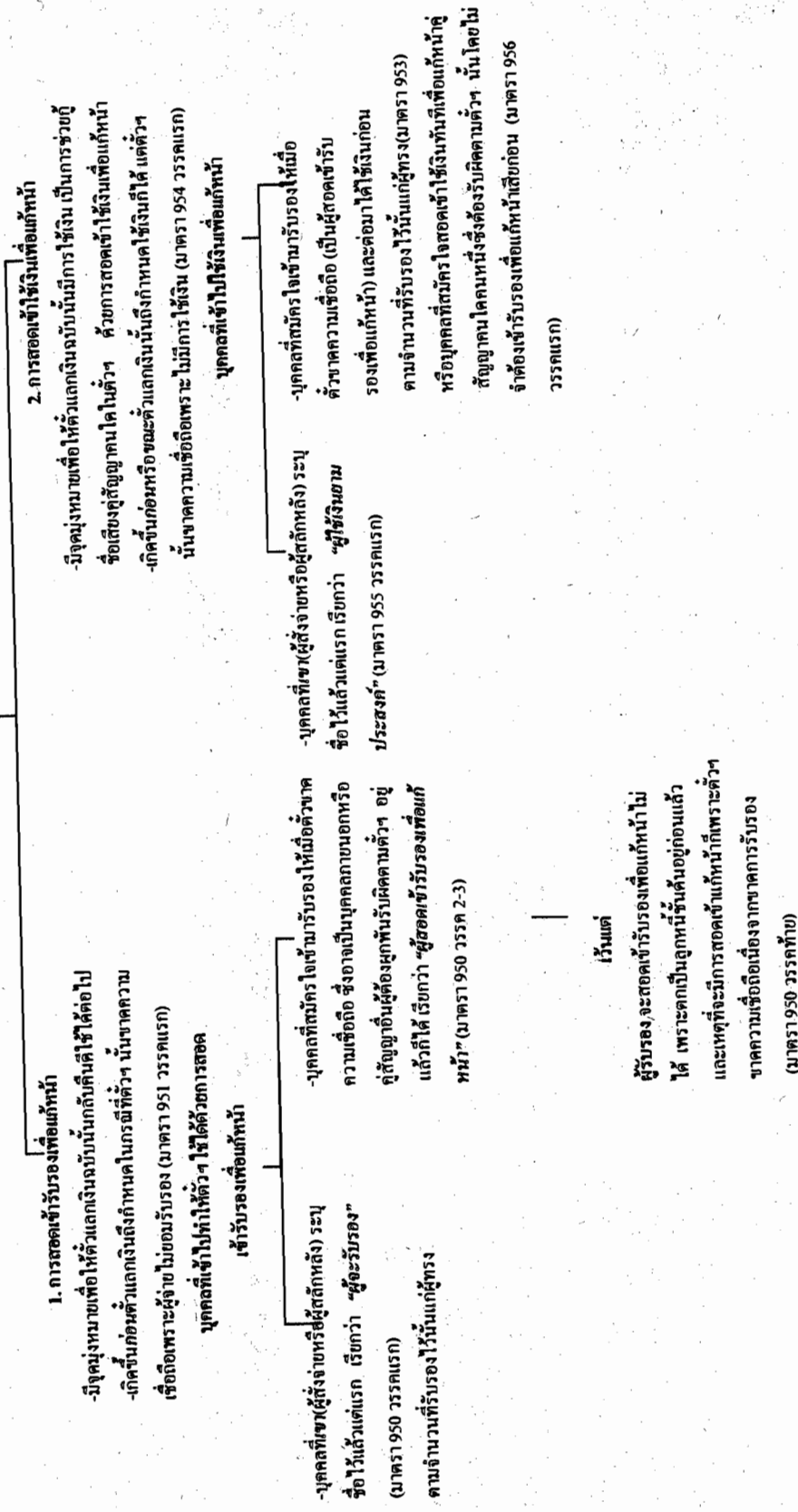
ถ้า ข. ผู้ทรงไปเลือกเอาการใช้เงินแทนหน้าของเหลืองและเหลืองผู้ใช้เงินก็รู้แล้วว่าแดงขอ
ใช้เงินเพื่อแทนหน้า ค. เหลืองกลับเข้าใช้เงินให้ ข. ผู้ทรงไป ดังนี้ แม้ว่าเหลืองจะได้รับช่วงสิทธิ
ของ ข. ผู้ทรงตามมาตรา 958 วรรคแรก แต่เหลืองก็ไม่มีสิทธิไล่เบียด จ. คู่สัญญาที่ตนเข้าแทนหน้า
และไม่มีสิทธิไล่เบียด ง. คู่สัญญาซึ่งจะต้องรับผิดชอบ จ. มาแต่แรก ทั้งนี้ เพราะ ง. และ จ. เป็น
บุคคลซึ่งพอที่จะได้หลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงินของแดงในกรณีที่ผู้ทรงยอมรับเอา
การใช้เงินของแดง (มาตรา 958 วรรคท้าย)

ข้อสังเกต

ความในวรรคสอง แม้มิได้บัญญัติไว้ ผู้สลักหลังทั้งหลายภายหลังคู่สัญญาที่ถูกเขา

แก้หน้ายอมหลุดพ้นจากความรับผิดตามตัวนับตั้งแต่ผู้ใช้เงินได้ใช้เงินแก้หน้า เพราะผู้ถูกเขาแก้
หน้าและผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้าต้องรับผิดต่อผู้สกลหลังคนหลัง ๆ อยู่ก่อนแล้ว ตามมาตรา 914
ความในมาตรา 958 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรค
แรก)

แผนภูมิที่ 15
การสอดเข้าแทนหน้า
มี 2 กรณี คือ

แผนภูมิที่ 16
ข้อเหมือนและข้อแตกต่าง

ระหว่างการสอดเข้ารับรองเพื่อเก็บหนี้ และการสอดเข้าใช้เงินเพื่อเก็บหนี้

ข้อเหมือน

- มีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ขายหรือผู้ถือหุ้นสามารถขายทรัพย์สินของตนหรือทรัพย์สินที่ตนเป็นเจ้าของได้โดยไม่ต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ (มาตรา 314, 320)
- ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อเก็บหนี้ มีความรับผิดชอบเป็นอันดับแรก (มาตรา 953) เช่นเดียวกับผู้สอดเข้าใช้เงินเพื่อเก็บหนี้ เมื่อได้ใช้เงินแล้ว ย่อมกลายเป็นผู้สอดเข้าใช้เงินเพื่อเก็บหนี้ และย่อมได้รับช่วงสิทธิที่พึงได้จากผู้ทรงไปบังคับขายกับผู้ถือหุ้นที่ตนได้ใช้เงินแทนไป และต่อผู้ถือหุ้นทั้งหลายผู้ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 958 วรรคแรก)

ข้อแตกต่าง

การสอดเข้ารับรองเพื่อเก็บหนี้ เกิดขึ้นต่อเมื่อผู้ทรงมีสิทธิไต่เบียดได้ก่อนตัวฯ ถึงกำหนด และตัวฯ นั้นเป็นคำที่สามารถจะรับรองได้ (แต่จากข้อความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรอง) (มาตรา 951 วรรคแรก) ผู้ทรงบอกปิดการสอดเข้ารับรองเพื่อเก็บหนี้ (มาตรา 951 วรรค 2) เพราะถ้าผู้ทรงยอมรับ ผู้ทรงยอมเสียสิทธิไต่เบียดก่อนตัวฯ ถึงกำหนด (มาตรา 951 วรรคท้าย) วิธีการสอดเข้ารับรองเพื่อเก็บหนี้ ไม่จำต้องเขียนระบุความลงบนตัวฯว่าจะรับรองฯ เพื่อผู้ใดและลงลายมือชื่อผู้สอดเข้ารับรองเพื่อเก็บหนี้ จึงเป็นการเข้าสู่กฎหมายเป็นคู่สัญญาโดยตรง (มาตรา 952) ตัวฯ ที่มีการสอดเข้ารับรองฯ ไปแล้ว ผู้ทรงมีสิทธิที่จะสลักหลังโอนหรือส่งมอบต่อไปอีกก็ได้ (เพราะยังไม่ถึงกำหนดวันใช้เงิน)	การสอดเข้าใช้เงินเพื่อเก็บหนี้ เกิดขึ้นต่อเมื่อผู้ทรงมีสิทธิไต่เบียดได้ก่อนตัวฯ ถึงกำหนด หรือเมื่อตัวฯ ถึงกำหนดแล้ว ก็ได้ และไม่จำกัดว่าตัวฯ นั้นจะสามารถนำไปยื่นให้รับรองได้หรือไม่ก็ได้ (มาตรา 954 วรรคแรก) ผู้ทรงบอกปิดการสอดเข้าใช้เงินเพื่อเก็บหนี้ไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำได้ (มาตรา 954) ถ้าผู้ทรงบอกนอกปีฯ ผู้ทรงยอมเสียสิทธิไต่เบียดเอาแก่บุคคลทั้งหลาย ซึ่งพอจะหลุดพ้นฯ จากความรับผิดชอบ (มาตรา 956 วรรคท้าย) วิธีการสอดเข้าใช้เงินเพื่อเก็บหนี้ไม่จำต้องกระทำเช่นเป็นการสอดเข้ารับรองฯ เพราะการสอดเข้าใช้เงินฯ เป็นการเข้าปฏิบัติกรชำระหนี้โดยตรงที่เดียว เพียงแต่ต้องทำให้เป็นผู้ซึ่งเงินได้ใช้เงินเพื่อผู้ใด (มาตรา 957 วรรคแรก) ตัวฯ ที่มีการสอดเข้าใช้เงินฯ ไปแล้วนับยอมเป็นอันขาด ยากความเป็นตัวฯ จึงไม่เป็นตัวอีกต่อไป ฉะนั้นผู้สอดเข้าใช้เงินฯ จะสลักหลังหรือโอน โดยส่งมอบต่อไปอีกไม่ได้ (มาตรา 958 วรรคแรก)

ส่วนที่ 6

สิทธิไต่เบี่ยเพราะเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

(Recourse for Non-acceptance or Non-payment)

ขั้นตอนต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เช่น การรับรอง, การใช้เงิน, การสอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าและใช้เงินเพื่อแก้หน้า ล้วนเป็นขั้นตอนที่คู่สัญญาในตัวแลกเงินและผู้ทรงมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยทั้งสิ้นหากตัวเงินนั้นได้มีการใช้เงินแล้ว และผู้ทรงได้รับเงินตามตัวนั้นไปแล้วความเป็นตัวเงินสำหรับผู้ทรงก็สิ้นสุดลง (มาตรา 321) แต่ถ้าตัวเงินนั้นไม่มีการรับรองหรือไม่มีการใช้เงิน ถือว่าตัวเงินนั้นขาดความเชื่อถือ ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านให้เป็นหลักฐาน เพื่อจะได้สิทธิไต่เบี่ยคู่สัญญาบางคนที่ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวเงินนั้น

คำว่า “**ไต่เบี่ย**” นั้น หมายถึงการเรียกร้องเอาจำนวนเงินตามมาตรา 968 อนึ่ง การไต่เบี่ยเป็นสิทธิของผู้ทรงหรือผู้สืบสิทธิของผู้ทรง รวมทั้งผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวเงินและเข้าถือเอาตัวเงินนั้นเพราะถูกผู้ทรงบังคับไต่เบี่ย ตามมาตรา 967 วรรคสามด้วย

“กำหนดเวลาที่ผู้ทรงตัวแลกเงิน มาตรา 959 ผู้ทรงตัวแลกเงินจะใช้สิทธิไต่เบี่ยเอาแก่**ใช้สิทธิไต่เบี่ยผู้สตั๊กหลัง, ผู้ส่ง** บรรดาผู้สตั๊กหลัง ผู้ส่งจ่าย และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับ**จ่ายและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบ** ผิดตามตัวเงินนั้นก็ได้อือ**ตามตัว** คือ

-ไต่เบี่ยได้เมื่อตัวเงินถึงกำหนด

ก) ไต่เบี่ยได้เมื่อตัวเงินถึงกำหนดในกรณีไม่ใช้เงิน

-ไต่เบี่ยได้ก่อนตัวเงินถึงกำหนด”

ข) ไต่เบี่ยได้แม้ทั้งตัวเงินยังไม่ถึงกำหนดในกรณีดัง

จะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าเขาบอกปิดไม่รับรองตัวเงิน

(2) ถ้าผู้จ่ายหากจะได้รับการรับรองหรือไม่ก็ตาม ตกเป็นคนล้มละลาย หรือได้งดเว้นการใช้หนี้ แม้การงดเว้นใช้หนี้ นั้นจะมี ได้มีคำพิพากษาเป็นหลักฐานก็ตาม หรือถ้าผู้จ่ายถูกยึดทรัพย์ และการยึดทรัพย์นั้นไร้ผล

(3) ถ้าผู้ส่งจ่ายตัวเงินชนิดไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใดรับรองนั้นตกเป็นคนล้มละลาย

ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนในฐานะเจ้าหนี้ตามมูลหนี้ในตัวแลกเปลี่ยนนั้นย่อมได้สิทธิไต่เบียดบรรดาผู้
ที่ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นซึ่งอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ตามตัวเงิน ได้แก่ ผู้ส่งจ่าย, ผู้สลักหลัง
ทั้งหลาย (ตามมาตรา 914) และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งก็คือ ผู้รับอาวัล (มาตรา 940) และผู้สอดเข้า
รับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 953) สำหรับผู้รับรองนั้น ผู้ทรงมีสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ตาม
เนื้อความแห่งคำรับรองในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นได้โดยตรง (มาตรา 937) โดยผู้ทรงไม่จำเป็นต้อง
ทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินของผู้รับรอง (ดูมาตรา 973 วรรคสอง) เพราะความ
รับผิดชอบของผู้รับรองมิใช่ความรับผิดชอบเช่นผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลัง ฯลฯ (ดูคำพิพากษาฎีกา
ที่ 759/2482 และ 1222/2517 และ มาตรา 968)

สำหรับระยะเวลาที่ผู้ทรงจะใช้สิทธิไต่เบียดได้ นั้น กฎหมายได้กำหนดไว้ 2 ระยะ คือ

ก) ไต่เบียดได้เมื่อตัวเงินถึงกำหนดในกรณีไม่ใช้เงิน วันที่ตัวเงินถึงกำหนดใช้เงินตามตัว
แลกเปลี่ยน คือ มาตรา 909 (4), 913 , ตัวสัญญาใช้เงินคือมาตรา 983 (3), 913 ประกอบ 985 วรรค
แรกและเช็ก คือ 988 (6) ผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันถึงกำหนดดังกล่าว
หากผู้จ่ายหรือผู้รับรอง **ไม่ใช้เงิน**ตามตัวแลกเปลี่ยนนั้น ถือได้ว่าตัวเงินนั้นได้ขาดความเชื่อถือลง
และคู่สัญญาในตัวเงินนั้นตกเป็นผู้ผิดนัด ผู้ทรงยอมใช้สิทธิไต่เบียดคู่สัญญาในตัวเงินได้ทันทีโดย
ไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า หรือต้องเตือนอีก เพราะหนี้ตามตัวเงินนั้นมีกำหนดระยะเวลาชำระ
แน่นอนแล้ว ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทวงถามอีก (คำพิพากษาฎีกาที่ 1416/2521 และมีคำพิพากษาฎีกาที่
1750/2518, 1989/2522 ซึ่งวินิจฉัยไว้เช่นเดียวกัน)

ข) ไต่เบียดได้แม้ตัวเงินยังไม่ถึงกำหนด ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็น

1) ถ้าเขา (ผู้จ่าย) บอกปิดไม่รับรองตัวเงิน - กรณีที่ตัวเงินส่งจ่ายล่วงหน้า ผู้ทรง
อำนาจนำตัวเงินนั้นไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรอง เมื่อผู้จ่ายไม่รับรอง ถือว่าผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลัง (ถ้า
มี) ผิดคำรับรองของตนตามมาตรา 914 ตัวเงินนั้นจึงขาดความเชื่อถือลง ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องรอให้ตัว
เงินถึงกำหนดเสียก่อนหรือเช่นกรณีผู้ทรงเช็คนำเช็กที่ส่งจ่ายล่วงหน้าไปยื่นให้ธนาคารรับรอง
ธนาคารปฏิเสธการรับรองผู้ทรงไต่เบียดผู้ส่งจ่าย ฯลฯ ได้

2) ถ้าผู้จ่ายหากจะได้รับการรับรองหรือไม่ก็ตาม ตกเป็นคนล้มละลายหรือได้งดเว้นการใช้
หนี้ แม้การงดเว้นใช้นั้นนั้นจะมีคำพิพากษาเป็นหลักฐานก็ตาม หรือถ้าผู้จ่ายถูกยึดทรัพย์
และการยึดทรัพย์นั้นไร้ผล - การที่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองซึ่งอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ตกเป็นคน

ล้มละลาย จึงไม่สามารถจะถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนเวลา (วันถึงกำหนดใช้เงินตามตัว) อีกต่อไปได้ (มาตรา 155) แสดงว่าผู้ทรงไม่อาจเรียกให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองชำระหนี้ได้

- การที่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองได้งดเว้นการใช้หนี้ แม้การงดเว้นนั้นจะไม่มีคำพิพากษาก็ตาม การงดเว้นใช้หนี้ นั้นแม้เพียงเจ้าหนี้รายเดียวก็พอที่จะแสดงให้เห็นว่าความเชื่อถือในลูกหนี้เสียไป¹⁷ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 1865/2517) แสดงว่าผู้ทรงไม่มีทางที่จะเรียกให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองชำระหนี้ตามกำหนดได้

- การที่ผู้จ่ายถูกยึดทรัพย์และการยึดทรัพย์นั้นไร้ผล การที่ผู้จ่ายถูกยึดทรัพย์ หมายถึง ถูกยึดทรัพย์ตามมูลหนี้อื่น ๆ ตามคำบังคับ เจ้าหนี้อาจยึดไม่ได้เลยหรืออาจได้เพียงบางส่วนก็ถือว่าการยึดทรัพย์นั้น ไร้ผลแล้ว แสดงว่าฐานะทางการเงินของผู้จ่ายอ่อนแอ คงไม่มีทางที่จะใช้เงินตามตัวนั้น ดังนี้ ผู้ทรงก็ไม่จำเป็นต้องรอนจนถึงกำหนด

3) ถ้าผู้ส่งจ่ายตัวเงินชนิดไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใดรับรองนั้นตกเป็นคนล้มละลาย ตัวเงินชนิดไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใดรับรอง หมายถึงตัวเงินที่ยื่นให้ผู้จ่ายรับรองไม่ได้ เช่น ตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายระงับห้ามนำยื่นให้ผู้จ่ายรับรอง (มาตรา 927 วรรคสาม) และตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น (มาตรา 913 (3)) ตัวแลกเงินดังกล่าวผู้ทรงยอมรับเพราะเชื่อเครดิตของผู้ส่งจ่ายเมื่อผู้ส่งจ่ายล้มละลายก่อนกำหนดผู้ทรงจึงชอบที่จะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้¹⁸

ข้อสังเกต

(1) ความในมาตรา 959 นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก และ 989 วรรคแรก) ดังนั้น คำว่า “ผู้ส่งจ่าย” จึงหมายถึงผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินและเช็ค, คำว่า “ผู้สกัดกั้น” จึงหมายถึงผู้สกัดกั้นตัวเงินทั้ง 3 ประเภท สำหรับคำว่า “ผู้จ่าย” หมายถึงธนาคารด้วย

(2) กรณีตามมาตรา 959 ก) นั้นสรุปได้ว่า สิทธิไล่เบี้ยจะเกิดขึ้นต่อเมื่อตัวเงินถึงกำหนดและผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ยอมใช้เงิน

¹⁷ เฉลิม ขงบุญเกิด, เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

¹⁸ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 176.

ตัวอย่าง

(2.1) คำพิพากษาฎีกาที่ 610/2520 จำเลยผู้จ่ายเช็คจะรับผิดชอบแก่ผู้ทรงต่อเมื่อได้มีการนำเช็คไปขึ้นเงินและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเสียก่อน (มาตรา 914, 959, 989 วรรคแรก) แต่โจทก์ยังมีได้นำเช็คไปยื่นต่อธนาคารเพื่อให้ใช้เงินและธนาคารยังมีได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องจำเลยผู้สั่งจ่ายให้รับผิดชอบชำระเงินตามเช็คนั้นทีเดียวไม่ได้

(2.2) คำพิพากษาฎีกาที่ 2847/2522 โจทก์ (ผู้ทรง) นำเช็คที่จำเลยสั่งจ่ายเข้าบัญชีของตนที่ธนาคารก่อนเช็คถึงกำหนด 1 วัน ผู้ทรงมีสิทธิทำได้ เพื่อให้ธนาคารเรียกเก็บ แต่ธนาคารผู้จ่ายปฏิเสธการจ่ายเงิน เป็นเรื่องการปฏิบัติงานระหว่างธนาคารด้วยกัน จะถือว่าผู้ทรงเช็คใช้สิทธิไล่เบี้ยก่อนเช็คถึงกำหนดไม่ได้ ผู้สั่งจ่ายต้องรับผิดชอบ

2.3) คำพิพากษาฎีกาที่ 1003/2524 ผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาทตายก่อนเช็คถึงกำหนด โจทก์ทราบดีว่าอำนาจหน้าที่ธนาคารสิ้นสุดลง ตามมาตรา 992 (2) ไม่อยู่ในบังคับว่าผู้ทรงจะต้องนำเช็คไปเรียกเก็บจากธนาคารเสียก่อน โจทก์บอกกล่าวไปยังผู้จัดการมรดก ผู้จัดการมรดกเพิกเฉยไม่ชำระหนี้ ถือได้ว่าสิทธิของโจทก์ในมูลหนี้ดังกล่าวมีข้อโต้แย้งขึ้นแล้ว แม้ธนาคารยังมีได้ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็ค โจทก์มีอำนาจฟ้อง

(3) กรณีตามมาตรา 959 ข) (2) ผู้ทรงตัวแลกเงินจะต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินเสียก่อน เมื่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ใช้เงิน ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินขึ้นก่อน ผู้ทรงจึงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ (ดูมาตรา 960 วรรค 5)

(4) กรณีตามมาตรา 959 ข) (3) การที่ผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงินดังกล่าวล้มละลาย ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้านก็ได้ เพราะกฎหมายกำหนดให้ผู้ทรงนำเอาคำพิพากษาที่สั่งให้ผู้สั่งจ่ายเป็นคนล้มละลายออกแสดงก็เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ผู้ทรงสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ (มาตรา 960 วรรคท้าย)

(5) สรุปได้ว่า สิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ยอมจ่ายเงิน (มาตรา 914, 959) ซึ่งผู้ทรงต้องทำคำคัดค้าน (มาตรา 960-962) เสียก่อนจึงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ เว้นแต่กรณีที่ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้าน (ดูมาตรา 915 (2) ประกอบ 964, 960 วรรคห้าและวรรคท้าย และ 965)

ตัวอย่าง กรณีที่ผู้ทรงตัวเงินไม่มีสิทธิไต่เบี่ย (มาตรา 959)

คำพิพากษาฎีกาที่ 610/2520

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914, 959, 987, 989 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55, 172

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914 และ 959 ผู้ส่งจ่ายเช็คจะต้องรับผิดชอบใช้เงินแก่ผู้ทรงก็ต่อเมื่อได้มีการนำเช็คนั้นไปยื่นแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงินแล้ว ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเสียก่อน เมื่อข้อเท็จจริงตามคำบรรยายฟ้องของโจทก์ฟังได้ว่า โจทก์มิได้นำเช็คพิพาทไปยื่นต่อธนาคารเพื่อให้ใช้เงิน และธนาคารก็ยังมิได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงจะนำคดีมาฟ้องจำเลยผู้ส่งจ่ายให้รับผิดชอบชำระเงินตามเช็คนั้นที่เดียวมิได้

แผนภูมิที่ 17

สิทธิได้เบี่ยของผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นในกรณีใดกรณีหนึ่งต่อไปนี้ (ตัวแลกเปลี่ยนขาดความเชื่อถือ) คือ

- 1. ตัวแลกเปลี่ยนขาดการรับรอง
 - เพราะกรณีใดกรณีหนึ่งคือ
 - 1.1 เมื่อผู้จ่ายบอกปิดไม่ยอมรับรอง (มาตรา 914, 959 ข) (1)) หรือ
 - 1.2 เมื่อผู้จ่ายรับรองเบี่ยงและผู้ทรงไม่ยอมรับ (มาตรา 936 วรรคแรก) หรือ
 - 1.3 เมื่อผู้จ่ายตกเป็นคุณล้มละลาย หรือ ใดลงวันการใช้หนี้ แม้การลงตัวการใช้หนี้มันจะมีได้มีคำพิพากษาเป็นหลักฐานก็ตาม หรือถ้าผู้จ่ายถูกยึดทรัพย์และการยึดทรัพย์นั้นไร้ผล (มาตรา 959 ข) (2)) หรือ
 - 1.4 เมื่อผู้ส่งจ่ายตัวแลกเปลี่ยนชนิดไม่จำเป็นต้องให้ผู้รับรองนั้นตกเป็นคุณล้มละลาย (มาตรา 959 ข) (3))

2. ตัวแลกเปลี่ยนขาดการใช้เงิน

- 2.1 กรณีที่ตัวแลกเปลี่ยนถึงกำหนดใช้เงินแล้ว แต่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ยอมจ่ายเงินให้ (มาตรา 959 ก))
- 2.2 กรณีที่ตัวฯ ถึงกำหนดใช้เงินแล้ว แต่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองจะใช้เงินให้ แต่เพียงบางส่วน ผู้ทรงขอขบที่จะบอกปิดเสียให้ (มาตรา 946 วรรค1) และจะถือว่าตัวแลกเปลี่ยนขาดความน่าเชื่อถือ เพราะไม่มีการใช้เงินตามมาตรา 959 ก) ก็ได้

ข้อสังเกต

- (1) ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านภายในระยะเวลา และบอกกล่าวฯ ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดด้วย (มาตรา 960-963) ไว้แต่ จะต้องด้วยข้อยกเว้นดังนี้
 - (1.1) กรณีที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สัถักหลังลงข้อกำหนดลดหน้าทีใน (1) ในตัวแลกเปลี่ยน (มาตรา 915 (2)) ประกอบมาตรา 964 ฎ.และ ฎ.3 หรือ
 - (1.2) กรณีที่เป็นตัวเงินภายในประเทศ ถ้าผู้จ่ายบันทึกตัวแลกเปลี่ยนว่าบอกปิดไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมใช้เงิน ลงวันที่และลายมือชื่อของผู้จ่ายลงไว้ด้วย ย่อมเป็นการชัดเจนว่าตัวขาดความเชื่อถือแล้ว คำคัดค้านก็ไม่จำเป็นต้องทำ (มาตรา 965)
- (2) ผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่าย ผู้สัถักหลัง และบุคคลอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบตัวฯ (ในที่นี้ หมายถึงผู้รับอวัลและผู้สัถักส่งรับรองเพื่อแก้หน้า) (ดูมาตรา 940, 953)

“หน้าที่ของผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน กรณีที่ต้องทำคำคัดค้าน”	มาตรา 960 การที่ตัวแลกเปลี่ยนขาดรับรองหรือขาดใช้เงินนั้น ต้องทำให้เป็นหลักฐานตามแบบระเบียบด้วยเอกสารฉบับ หนึ่งเรียกว่าคำคัดค้าน
“กำหนดเวลาทำคำคัดค้าน การใช้เงิน”	คำคัดค้านการใช้เงินต้องทำในวันซึ่งจะพึงใช้เงิน ตามตัวนั้น หรือวันใดวันหนึ่งภายในสามวันต่อแต่นั้นไป
“กำหนดเวลาทำคำคัดค้าน การไม่รับรอง	คำคัดค้านการไม่รับรองต้องทำภายในจำกัดเวลาซึ่ง กำหนดไว้เพื่อการยื่นตัวเงินให้เขารับรอง หรือภายในสามวันต่อ แต่นั้นไป
“ทำคำคัดค้านการไม่รับรอง แล้วก็ไม่ต้องรียิ้นตัวเพื่อให้ใช้ เงิน”	เมื่อมีคำคัดค้านการไม่รับรองขึ้นแล้วก็เป็นอย่างอื่นไม่ต้อง แล้วก็ไม่ต้องรียิ้นตัวเพื่อให้ใช้ ยื่นเพื่อให้ใช้เงิน และไม่ต้องทำคำคัดค้านการใช้เงิน
“แม้ผู้ทรงจะมีสิทธิไต่เบี่ยก่อน ผู้ทรงก็ต้องยื่นตัวเงินให้เขา ใช้เงิน”	ในกรณีทั้งหลายซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา 959 ข) (2) นั้น ท่านว่าผู้ทรงยังหาอาจจะใช้สิทธิไต่เบี่ยได้ไม่ จนกว่าจะได้ยื่น ตัวเงินให้ผู้จ่ายใช้เงิน และได้ทำคำคัดค้านขึ้นแล้ว
“ข้อยกเว้น กรณีที่ผู้ทรงมีสิทธิ ไต่เบี่ยผู้ส่งจ่ายโดยไม่ต้องทำคำ คัดค้าน”	ในกรณีทั้งหลายดังกล่าวไว้ในมาตรา 959 ข) (3) นั้น ท่านว่าถ้าเอาคำพิพากษาซึ่งสั่งให้ผู้จ่ายเป็นคนล้มละลายออก แสดง ก็เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ผู้ทรงสามารถใช้สิทธิไต่ เบี่ยได้

ตัวแลกเปลี่ยนขาดความเชื่อถือเพราะเหตุ 2 ประการคือตัวขาดการรับรองและหรือขาดการใช้เงิน ทำให้ผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ยก่อนตัวถึงกำหนดหรือเมื่อถึงกำหนดแล้วแต่กรณีตามมาตรา 959 แต่ก่อนที่ผู้ทรงจะใช้สิทธิไต่เบี่ย ผู้ทรงต้องทำหลักฐานการที่ตัวขาดความเชื่อถือดังกล่าวขึ้นตามมาตรา 960 วรรคแรก ด้วยการทำเอกสารตามแบบระเบียบราชการ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐคือนายอำเภอหรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเป็นผู้ทำ (มาตรา 961) เอกสารนั้น เรียกว่า “คำคัดค้าน” (Protest) เหตุที่ต้องทำคำคัดค้านเพราะตัวแลกเปลี่ยนฉบับหนึ่ง ๆ อาจมีคู่สัญญาเข้าผูกพันรับผิดชอบ

หลายคน กฎหมายต้องการให้ผู้ทรงนำตัวไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน (มาตรา 941) หรือนำยื่นเพื่อ
รับรองก่อน (มาตรา 927) มิใช่อยู่ ๆ ก็นำตัวไปฟ้องเขาเลย นอกจากนี้การที่ผู้จ่ายไม่ใช้เงินหรือไม่
รับรองแสดงว่ามี การผิคนัดขึ้นแล้ว สมควรที่ผู้ทรงจะต้องทำหลักฐานแห่งการผิคนัด (คำคัดค้าน)
ให้ปรากฏและมีหน้าที่ต้องบอกกล่าวให้คู่สัญญาคนก่อน ๆ ทราบด้วย (มาตรา 962) เพื่อบางคน
ที่เขาเกรงว่าจะเสียชื่อเสียงหรือเครดิตจะได้เข้าจัดการใช้เงินให้เสียก่อนก็ได้

กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการทำคำคัดค้านไว้ 2 กรณี คือ

1. การทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน ผู้ทรงต้องทำในวันถึงกำหนดใช้เงินนั้น (มาตรา 941,
913) หรือในวันใดวันหนึ่งในสามวันต่อจากนั้น (รวม 4 วัน) (มาตรา 960 วรรคสอง)

2. การทำคำคัดค้านการไม่รับรอง ผู้ทรงต้องทำภายในระยะเวลาที่เขาจำกัดไว้เพื่อให้
นำตัวเงินยื่นให้ผู้จ่ายรับรอง ตามมาตรา 927 วรรคสองและวรรคท้ายหรือภายในสามวัน
ต่อจากนั้น (มาตรา 960 วรรคสาม)

กำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็นระเบียบที่กฎหมายบังคับไว้และเป็นสิ่งสำคัญ หากผู้ทรง
เพิกเฉยหรือละเลยไม่ทำคำคัดค้านภายในเวลาตาม 1 หรือ 2 ข้อมเป็นผลให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบี่ยผู้
ส่งจ่าย ผู้สตั๊กหลัง และคู่สัญญาอื่น ๆ เว้นแต่ผู้รับรอง (มาตรา 973 (2) และวรรคสอง)

อนึ่ง เมื่อผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านการไม่รับรองแล้วผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน
อีกและไม่จำเป็นต้องยื่นให้เขาใช้เงินอีก เพราะการที่เขาไม่รับรองเป็นการปฏิเสธอยู่ในตัวว่าไม่มี
การใช้เงินแน่นอน (มาตรา 960 วรรคสี่)

ในกรณีที่ผู้จ่ายตกเป็นคนล้มละลาย หรือคงเว้นการใช้หนี้ หรือถูกยึดทรัพย์และการยึด
ทรัพย์นั้นไร้ผล ตามมาตรา 959 ข) (2) นั้น ผู้ทรงยังไม่มีสิทธิไล่เบี่ยคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ
ตัวนั้นก่อนกำหนดทันที แต่ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินเสียก่อน เพราะอาจมีการใช้
เงินตามตัวโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ได้¹⁹ เมื่อไม่มีการใช้เงิน ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้าน จึงจะ
ใช้สิทธิไล่เบี่ยได้ (มาตรา 960 วรรคสี่)

แต่ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินชนิดไม่จำเป็นต้องให้ผู้ใดรับรองตามมาตรา 959 ข) (3) นั้น
ตกเป็นคนล้มละลายเสียเอง ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินอีก เพียงนำคำพิพากษาของศาล

¹⁹ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 177.

ที่สั่งให้ผู้ส่งจ่ายเป็นคนล้มละลายออกแสดงเป็นหลักฐานเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ก่อนกำหนดโดย
ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านอีก (มาตรา 960 วรรคท้าย)

ข้อสังเกต

ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน หากกรณีต้องด้วยมาตรา 915 (2) ประกอบ 964, 959 ข)
(2) ประกอบมาตรา 960 วรรคท้าย, 959 ข) (3) ประกอบมาตรา 960 วรรคท้าย และมาตรา 965
ตัวสัญญาใช้เงินภายในประเทศ และเช็คภายในประเทศ ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน
เพราะมาตรา 985 วรรคแรก 989 วรรคแรก มิได้บัญญัติวิธีการตามมาตรา 960-964 ไปใช้บังคับ
ด้วย เว้นแต่เป็นตัวสัญญาใช้เงินหรือเช็คที่ออกมาจากต่างประเทศ (ดูมาตรา 985 วรรคท้ายและ
989 วรรคท้าย)

“ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการทำคำ คัดค้าน”	มาตรา 961 คำคัดค้านนั้นให้นายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน นายอำเภอหรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเพื่อการนี้เป็นผู้ทำ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวล กฎหมายนี้อันว่าด้วยการออกใบอนุญาต และการทำคำคัดค้าน รวมทั้งกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอันเกี่ยวกับการนี้
---	---

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการทำคำคัดค้านคือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอ
ซึ่งอาจจะเป็นปลัดอำเภอฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำการนี้แทน หรือทนายความผู้
ได้รับอนุญาตจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นผู้ทำคำคัดค้านตามคำร้องขอของผู้ทรง
ความเดิมในมาตรา 961 วรรคท้าย กำหนดให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม (ปัจจุบันคือ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) เป็นผู้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับเพื่อการนี้ (กฎที่ 67) ซึ่ง
ปัจจุบันคือ กฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2471 และให้ใช้กฎนี้ตั้งแต่ 1
ก.พ. 2432 เป็นต้นไป

ข้อสังเกต

(1) คำคัดค้านนั้นต้องทำเป็นหนังสือโดย ผู้ทรงเป็นผู้ร้องขอให้เขาทำให้ **ผู้ทำ** คือ
นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอและหรือทนายความผู้ได้รับอนุญาต ถือเป็นรูปแบบ

หนึ่งของนิติกรรมตามมาตรา 152 และเป็นนิติกรรมเพื่อการสงวนสิทธิของผู้ทรงเองตามมาตรา 149 ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นพยานเอกสาร อีกทั้งยังมีพยานบุคคลซึ่งได้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเพื่อทนายความผู้ได้รับอนุญาตเป็นผู้ทำให้

(2) คำว่า “นายอำเภอหรือผู้ทำการแทน” นั้นย่อมหมายความรวมถึง ผู้อำนวยการเขต หรือผู้ทำการแทนในเขตปกครองพิเศษด้วย เช่น กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เป็นต้น

กฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม
ออกตามความในมาตรา 961
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎที่ 67

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 961 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมออกกฎเสนาบดีไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มีอำนาจออกใบอนุญาตให้ทนายความเป็นผู้ทำคำคัดค้านได้ตามลักษณะ 21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้มีทะเบียนผู้รับอนุญาตไว้ที่ศาลอุทธรณ์

ข้อ 2 เรื่องราวขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ทำคำคัดค้านนั้น ให้ใช้แบบพิมพ์หลวงดังแนบอยู่ข้างท้ายนี้ (แบบ 1 ก.)

ข้อ 3 อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์จะสอบไล่ความรู้ขอใบอนุญาตในลักษณะ 21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนออกใบอนุญาตก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร

ข้อ 4 ใบอนุญาตนั้นให้ใช้ตามแบบดังแนบอยู่ข้างท้ายนี้ (แบบ 1 ข.) ใบอนุญาตนี้ใช้ได้ 1 ปี และจะขอต่ออายุได้เป็นปี ๆ

ข้อ 5 ถ้าใบอนุญาตให้เป็นทนายความถูกถอนหรืองด ใบอนุญาตให้เป็นผู้ทำคำคัดค้านก็เป็นอันต้องถอนหรืองดไปตามกัน

ถ้าปรากฏว่าผู้รับอนุญาตให้เป็นผู้ทำคำคัดค้านไม่สามารถในหน้าที่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์จะถอนใบอนุญาตนั้นเสียก็ได้

ข้อ 6 คำคัดค้านนั้นให้ใช้แบบพิมพ์หลวงดังแนบอยู่ข้างท้ายนี้ (แบบ 2)

ข้อ 7 ให้นำอำเภอหรือทนายความผู้ทำคำคัดค้านเก็บรักษาต้นข้อคัดค้านไว้ ณ สำนักงานของตน

ให้ทนายความผู้ซึ่งหยุดเลิกไม่ทำการต่อไป ด้วยเหตุประการใด ๆ หรือในเมื่อ ทนายความถึงแก่ภรรยา ให้ผู้จัดการทรัพย์สินมรดกของทนายความผู้นั้น จัดการส่งมอบต้นข้อคัดค้านแก่เจ้าศาลอุทธรณ์ผู้ซึ่งจะได้ออกใบรับให้ เมื่อเจ้าศาลอุทธรณ์ได้รับขั้วนั้น ไว้แล้วจะฝาก กองเก็บสำนวนกระทรวงยุติธรรมต่อไปก็ได้

ข้อ 8 การปิดสำเนาคำคัดค้าน ณ ที่ว่าการอำเภอตามความในมาตรา 962 แห่ง ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ให้ปิดไว้มีกำหนดไม่น้อยกว่า 1 เดือน

ข้อ 9 ค่าฤชาธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต และทำคำคัดค้านนั้น ได้ระบุไว้ในตาราง อัตราค่าฤชาธรรมเนียมข้างท้ายนี้แล้ว

ข้อ 10 ให้ใช้กฎนี้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 เป็นต้นไป

กฎให้ไว้ ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2471

พระยาจินดาภิรมย์

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2471)

แบบ 1 ก.

เรื่องราขอใบอนุญาตเป็นผู้ทำคำคัดค้าน

เขียน

ที่.....

วันที่.....

เรื่องราขอขึ้นแก้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

โดยกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมที่.....67.....

ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2471

ข้าพเจ้า.....นายความ ใบอนุญาต

เลข.....ขอรับอนุญาตเป็นผู้ทำคำคัด

ค้านตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21

(ลงนาม).....

แบบ 1 ข.

ใบอนุญาตให้เป็นผู้ทำคำคัดค้าน

ศาลอุทธรณ์ ที่.....

วันที่.....

อาศัยอำนาจตามกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ที่ 67 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2471 ใบอนุญาตนี้ออก

ให้แก่.....

นายความใบอนุญาตเลขที่.....เพื่อให้เป็นผู้ทำคำคัดค้านตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21 ภายในเขตท้องที่ซึ่งอนุญาตให้เป็นนายความ

(ลงนาม).....

อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ประทับตรา

แบบ 2
คำคัดค้าน

แบบ 2 ก.

(สำหรับใช้เมื่อหาตัว

.....(1)

ฝ่ายที่ถูกคัดค้านไม่พบ)

คำคัดค้าน.....(2)

ในการ.....(3)

ด้วยเมื่อวันที่.....

พุทธศักราช.....(4) โดยความขอร้องของ.....(5) ผู้

ทรงตั้ง.....(2) ดังได้เขียนสำเนาอันแท้จริงไว้ข้างล่างนี้

ข้าพเจ้า.....(6) ได้พยายามที่จะยื่น

ต้น.....(2) นั้นต่อ.....(7) แต่เมื่อได้ใช้ความ

เพียรพอสมควรแก่เหตุแล้ว ก็ไม่สามารถจะยื่นตัวที่ได้กล่าวแล้วแก่ผู้นั้นได้

เพราะฉะนั้น ตามความขอร้องดังกล่าวมาข้างต้น และโดยหนังสือฉบับนี้

ข้าพเจ้า.....(6) จึงคัดค้าน.....(2) นั้น สงวนไว้ซึ่งสิทธิซึ่งพึงอันมี

ต่อ.....(8) และคู่สัญญาคนอื่นและบุคคลทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับการ

แลกเปลี่ยน กลับแลกเปลี่ยน กับทั้งบรรดาค่าฤชาธรรมเนียม ค่าภาระคิดค้น ค่าเสียหายและ

ดอกเบี้ยในปัจจุบัน และภายหน้า โดยที่ไม่.....(9) นั้น

ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้านรวมเป็นเงิน.....(10)

วันที่.....พุทธศักราช.....(11)

ลายมือชื่อ.....(6)

ประทับตรา

(ตรงนี้ให้คัดสำเนาตัวเงินกับรายการสลักหลังทั้งหมดตรงด้อยตรงคำและรับรองว่า

ถูกต้องด้วย)

คำชี้แจง
สำหรับแบบ 2 ก.

ชื่อนายอำเภอ หรือทนาย ผู้ทำคำคัดค้าน

ตัวเลขเงิน หรือตัวสัญญาใช้เงิน

ไม่รับรอง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวแก่ตัวเลขเงิน ไม่จควรรับรู้อาเป็นเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน

วัน เดือน ปี ที่นำยื่น

ชื่อและสำนักของผู้ทรง

ชื่อและตำแหน่งของนายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน หรือทนาย

ชื่อหรือชื่อของฝ่ายที่ถูกเขาคัดค้านตัวเงิน (ผู้จ่าย ผู้รับรอง ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

ฯลฯ)

ผู้ส่งจ่ายตัวเลขเงิน หรือผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

รับรองตัวเลขเงิน หรือจควรรับรู้อาเป็นเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน

คำถาขารธรรมเนียมทำคำคัดค้าน หรือคำใช้จ่ายที่นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนหรือ

ทนายได้เสียไป

วัน เดือน ปี ที่ทำคำคัดค้าน

แบบ 2 ข.

(สำหรับใช้เมื่อหาตัว

.....(1)

ฝ่ายที่ถูกคัดค้านไม่พบ)

คำ

คัดค้าน.....(2)

ในการไม่ใช้เงิน

ด้วยเมื่อวันที่.....

พุทธศักราช.....(3) โดยความขอร้องของ.....(4) ผู้ทรง

ค้น.....(2)

ดังได้เขียนสำเนาอันแท้จริงไว้ข้างล่างนี้

ข้าพเจ้า.....(5) ได้พยายามที่จะยื่นค้น.....(2)

นั้น ณ.....อันเป็นสถานที่ใช้เงินตั้งระบุมไว้ใน.....(2) ดังว่านั้น หรือ

สำนักของ.....(6) หรือสำนักค้าขาย (หรือถิ่นที่อยู่ของ.....(6) หรือ

สำนักค้าขาย

(หรือถิ่นที่อยู่) ที่ทราบครั้งสุดท้ายของ.....(6) แต่เมื่อได้ใช้ความเพียร

พอสมควรแก่เหตุแล้ว ก็หาได้พบบุคคลซึ่งได้รับอำนาจให้เป็นผู้ใช้เงินหรือให้บอกปิดไม่ใช้เงิน

ณ ที่นั้นไม่

เพราะฉะนั้น ตามความขอร้องดังกล่าวมาข้างต้น และ โดยหนังสือฉบับนี้

ข้าพเจ้า.....(6) จึงคัดค้าน.....(2) นั้น สงวนไว้ซึ่งสิทธิทั้งปวงอันมี

ต่อ.....(7).....(2) และคู่สัญญาคนอื่น และบุคคล

ทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับการแลกเปลี่ยน กลับแลกเปลี่ยน กับทั้งบรรดาค่าฤชาธรรมเนียม

ค่าภาระติดพัน ค่าเสียหาย และดอกเบี้ยในปัจจุบันและภายหน้า โดยที่ไม่ใช้เงิน

ตาม.....(2) นั้น

ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน รวมเป็นเงิน.....(8)

วันที่.....พุทธศักราช.....(9)

ลายมือชื่อ.....(5)

ประทับตรา

(ตรงนี้ให้คัดสำเนาตัวเงินกับรายการสลักหลังทั้งหมดตรงถ้อยตรงคำ และรับรองว่า
ถูกต้องด้วย)

คำชี้แจง

สำหรับแบบ 2 ข.

- (1) ชื่ออำเภอ หรือสำนักของทนายผู้ทำคำคัดค้าน
- (2) ตัวเลขเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หรือเช็ค
- (3) วัน เดือน ปี ที่นำขึ้น
- (4) ชื่อและสำนักของผู้ทรง
- (5) ชื่อและตำแหน่งของนายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน หรือของทนาย
- (6) ชื่อหรือยี่ห้อของฝ่ายที่ถูกเขาคัดค้านตัวเงิน (ผู้จ่าย ผู้รับรอง ผู้ออกตัวสัญญาใช้
เงิน ธนาคาร ฯลฯ)
- (7) ผู้ส่งจ่ายตัวเลขเงินหรือเช็ค ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน
- (8) คำถาวรธรรมเนียมทำคำคัดค้านและค่าใช้จ่าย ที่นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนหรือ
ทนายได้เสียไป
- (9) วัน เดือน ปี ที่ทำคำคัดค้าน

แบบ 2 ค.

(สำหรับใช้เมื่อพบ

.....(1)

ตัวฝ่ายที่ถูกคัดค้าน)

คำ

คัดค้าน.....

ในการ.....

ด้วยเมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....(4) โดยความขอร้อง

ของ.....(5)ผู้ทรงค้น.....(2) ดังได้เขียนสำเนาอันแท้จริงไว้ข้างล่างนี้

ข้าพเจ้า.....(6)ได้สำแดงค้น.....(2) นั้นต่อ.....(7)

ณ.....(8) และได้ทวงถามให้.....(9) แต่ได้รับตอบว่าจะ

ไม่.....(10)

เพราะฉะนั้น ตามความขอร้องดังกล่าวมาข้างต้น และโดยหนังสือฉบับนี้

ข้าพเจ้า.....(6)จึงคัดค้าน.....(2) นั้น สงวนไว้ซึ่งสิทธิทั้งปวงอันมี

ต่อ.....(11).....(2)และคู่สัญญาคนอื่นและบุคคลทั้งหลายอื่นที่

เกี่ยวข้องสำหรับการแลกเปลี่ยน กลับแลกเปลี่ยน กับทั้งบรรดาค่าฤชาธรรมเนียม ค่าภาระคิด

ค้น ค่าเสียหายและดอกเบี้ยในปัจจุบันและภายหน้า โดยที่

ไม่.....(9).....(2) นั้น

ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน รวมเป็นเงิน.....(12)

วันที่.....พุทธศักราช.....(13)

ลายมือชื่อ.....(6)

ประทับตรา

(ตรงนี้ให้คัดสำเนาตัวเงินกับรายการสลักหลังทั้งหมด ตรงถ้อยตรงคำและรับรองว่าถูกต้องด้วย)

คำชี้แจง

สำหรับแบบ 2 ก.

- (1) ชื่ออำเภอ หรือสำนักของทนาย ผู้ทำคำคัดค้าน
- (2) ตัวเลขเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หรือเช็ค
- (3) ไม่รับรอง หรือไม่ใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องตัวเลขเงิน ไม่จรรยา หรือไม่ใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่อง ตัวสัญญาใช้เงิน ไม่ใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องเช็ค
- (4) วัน เดือน ปี ที่นำขึ้น
- (5) ชื่อและสำนักของผู้ทรง
- (6) ชื่อและตำแหน่งของนายอำเภอ หรือผู้ทำการแทน หรือทนาย
- (7) ชื่อ หรือชื่อยี่ห้อของฝ่ายที่ถูกเขาคัดค้านตัวเงิน (ผู้จ่าย ผู้รับรอง ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ธนาคาร ฯลฯ)
- (8) สถานที่ไปทวงถามให้รับรอง จรรยา หรือให้ใช้เงิน
- (9) รับรอง หรือใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องตัวเลขเงิน จรรยา หรือใช้เงินถ้าเป็นเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน ใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องเช็ค
- (10) รับรอง หรือใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องตัวเลขเงิน จรรยา หรือใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องตัวสัญญาใช้เงิน ใช้เงิน ถ้าเป็นเรื่องเช็ค ถ้าในคำตอบแสดงเหตุผลอย่างใดก็ให้ระบุไว้ในที่นี้โดยย่อ ถ้ามีการรับรองหรือใช้เงินเพื่อแก้หน้าในเรื่องตัวเลขเงิน หรือมีการใช้เงินเพื่อแก้หน้าในเรื่องตัวสัญญาใช้เงินหรือเช็ค ก็ให้บอกชื่อผู้รับรอง หรือผู้จ่ายเงินเพื่อแก้หน้าแล้วแต่เรื่องกับทั้งชื่อและชื่อยี่ห้อของบุคคลซึ่งเขาเข้าแก้หน้าให้ด้วย
- (11) ผู้ส่งจ่ายตัวเลขเงินหรือเช็ค ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน
- (12) ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายที่นายอำเภอ หรือผู้ทำการแทนหรือทนายได้เสียไป
- (13) วัน เดือน ปี ที่ทำคำคัดค้าน

ตารางอัตราค่าธรรมเนียม

	บาท	สต.	หมายเหตุ
1. แบบเรื่องราวขออนุญาต	-	5	
2. ใบอนุญาตออกให้แก่นายความหรือ ต่อใบอนุญาตใหม่	10	-	
3. แบบคำคัดค้าน	-	20	จำหน่ายเป็นเล่ม เล่มละ 5 แผ่น ราคา
4. ค่าทำคำคัดค้าน	2	-	เล่มละ 5 บาท
5. ค่าส่งคำคัดค้าน ฉบับละ	1	-	
6. ค่าธรรมเนียมสำหรับการนำคำคัดค้าน ไปให้ฝ่ายที่ถูกคัดค้าน			ค่าใช้จ่ายในการเดินทางจะต้องเสีย อีกต่างหาก
(ก) ถ้าอยู่ในจังหวัดเดียวกัน วันละ	2	-	
(ข) ถ้าอยู่ต่างจังหวัด วันละ	5	-	
7. ค่าทำคำชี้แจงในเมื่อมีผู้สอดเข้าแก้หน้า	2	-	
8. ค่าปิดคำคัดค้าน ณ ที่ว่าการอำเภอ	1	-	

**“ข้อความและรายการที่ต้องมี
ในแบบคำคัดค้าน”**

มาตรา 962 ในคำคัดค้านนั้นนอกจากชื่อ ตำแหน่งและ
ลายมือชื่อของผู้ทำ ต้องมีสำเนาตัวเงินกับรายการสลัก
หลังทั้งหมดตรงถ้อยตรงคำกับระบุนความดังจะกล่าวต่อ
ไปนี้ คือ

- (1) ชื่อ หรือยี่ห้อของบุคคลผู้คัดค้านและผู้ถูกคัดค้าน
- (2) มูล หรือเหตุที่ต้องทำคำคัดค้านตัวเงิน การทวง
ถามและคำตอบ ถ้ามี หรือข้อที่ว่าหาตัวผู้จ่ายหรือผู้
รับรองไม่พบ
- (3) ถ้ามีการรับรองหรือใช้เงินเพื่อแก้หน้า ให้แสดง
ลักษณะแห่งการเข้าแก้หน้าทั้งชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับรอง
หรือผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้าและชื่อบุคคลซึ่งเขาเข้าแก้หน้านั้น
ด้วย
- (4) สถานที่และวันทำคำคัดค้าน

**“ผู้ทำคำคัดค้านเป็นผู้ส่งคำบอก
กล่าวการคัดค้านไปยังผู้ถูกคัด
ค้าน”**

ให้ผู้ทำคำคัดค้านส่งมอบคำคัดค้านแก่ผู้ร้องขอให้ทำ
และให้ผู้ทำคำคัดค้านรีบส่งคำบอกกล่าวการคัดค้านนั้น
ไปยังผู้ถูกคัดค้าน ถ้าทราบภูมิลำเนา ก็ให้ส่งโดยจดหมาย
ลงทะเบียนไปรษณีย์ หรือส่งมอบไว้ ณ ภูมิลำเนาของผู้
นั้นก็ได้ ถ้าไม่ทราบภูมิลำเนา ก็ให้ปิดสำเนาคัดค้านไว้
ยังที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ ที่ว่าการอำเภอประจำท้องที่อันผู้
ถูกคัดค้านมีถิ่นที่อยู่ครั้งหลังที่สุด

คำคัดค้านมี 2 แบบ คือแบบ 2 ก. และ 2 ข. มีข้อความและรายการต่าง ๆ ตาม
มาตรา 962 กำกับในรูปคำชี้แจงไว้อย่างครบถ้วน เช่น มีการระบุชื่อผู้ทำคำคัดค้านพร้อม
ตำแหน่งและลงลายมือชื่อผู้ทำฯ ไว้ด้วย ทั้งต้องมีสำเนาตัวเงิน กับรายการสลักหลังทั้งหมด
(ถ้ามีการสลักหลัง) ให้ตรงกันกับที่ปรากฏอยู่ในตัวเงินนั้น เช่น

- (1) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้คัดค้าน (ผู้ทรง) และผู้ถูกคัดค้าน
- (2) มูลเหตุที่ต้องทำคำคัดค้านซึ่งมี 2 กรณีคือผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน หรือว่าหา

ตัวผู้จ่ายไม่พบหรือผู้รับรองไม่พบ

(3) ถ้ามีการรับรองให้ระบุชื่อหรือชื่อของผู้รับรองหรือมีการใช้เงินเพื่อแก้หน้าให้ระบุชื่อหรือชื่อของผู้ใช้เงินเพื่อแก้หน้าและชื่อบุคคลที่ถูกระงับ

(4) สถานที่ที่ทำคำคัดค้านและวันเดือนปีที่ทำคำคัดค้าน

ผู้ทำคำคัดค้านต้องส่งมอบคำคัดค้านให้ผู้ร้องขอ (ผู้ทรง) เพื่อจะนำไปใช้ไต่เบี่ยงคู่สัญญาอื่น ๆ และผู้ทำต้องรีบส่งคำบอกกล่าวการคัดค้านไปยังผู้ถูกคัดค้าน

ถ้าทราบที่อยู่ก็ให้ส่งจดหมายบอกกล่าวลงทะเบียนไปรษณีย์ ถ้าไม่ทราบที่อยู่ก็ให้ปิดสำเนาคำคัดค้านในสถานที่ที่เห็นได้ง่าย ณ ที่ว่าการเขตหรืออำเภอท้องที่ที่ผู้ถูกคัดค้านมีภูมิลำเนาครั้งสุดท้ายโดยปิดสำเนานั้นไว้ไม่น้อยกว่า 1 เดือน

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 962 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงิน และเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศด้วย (มาตรา 985 วรรคท้าย และ 989 วรรคท้าย)

“การให้คำบอกกล่าวกรณีตัวแลกเปลี่ยน มาตรา 963 ผู้ทรงต้องให้คำบอกกล่าวการที่เขาไม่รับเงินขาดความเชื่อถือ ผู้ทรงและ รองตัวแลกเปลี่ยน หรือไม่ใช้เงินนั้นไปยังผู้สลับหลังผู้สลับหลังมีหน้าที่ต้องให้คำบอกกล่าวนั้นไปยังผู้สลับหลังผู้สลับหลังคัดค้าน หรือต่อจากวันขึ้นตัวในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน”

ผู้สลับหลังทุก ๆ คนต้องให้คำบอกกล่าวไปยังผู้สลับหลังผู้สลับหลังคัดค้านขึ้นไปในสองวันให้ทราบคำบอกกล่าวอันตนได้รับจดแจ้งให้ทราบชื่อและตำแหน่งของผู้ที่ได้ให้คำบอกกล่าวมาก่อน ๆ นั้นด้วย ทำเช่นนี้ติดต่อกันไปโดยลำดับจนกระทั่งถึงผู้ส่งจ่าย อนึ่งจำกัดเวลาซึ่งกล่าวมานั้น ท่านนับแต่เมื่อคนหนึ่ง ๆ ได้รับคำบอกกล่าวแต่คนก่อน

ถ้าผู้สลับหลังคนหนึ่งคนใดมิได้ระบุตำแหน่งของตนไว้ก็ดีหรือได้ระบุแต่ยังไม่ได้ความก็ดี ท่านว่าสุดแต่คำ

บอกกล่าวได้ส่งไปยังผู้สตั๊กหลังคนก่อนก็เป็นอันพอแล้ว

บุคคลผู้จะต้องให้คำบอกกล่าว จะทำคำบอกกล่าวเป็นรูปอย่างใดก็ได้ทั้งสิ้น แม้เพียงแต่ด้วยส่งตัวแลกเงินคืนก็ใช้ได้ หนึ่งต้องพิสูจน์ได้ว่าได้ส่งคำบอกกล่าวภายในเวลากำหนด

ถ้าส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือจดทะเบียน ไปรษณีย์ หากว่าหนังสือนั้นได้ส่งไปรษณีย์ ภายในเวลากำหนดดังกล่าวมานั้น ไซ้ ท่านให้ถือว่าคำบอกกล่าวเป็นอันได้ส่งภายในจำกัดเวลาบังคับแล้ว

บุคคลซึ่งมิได้ให้คำบอกกล่าวภายในจำกัดเวลาดังได้ว่ามานั้นหาเสียสิทธิไต่เบี่ยไม่ แต่จะต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่ความประมาทเลินเล่อของตน แต่ท่านมิให้คิดค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าจำนวนในตัวแลกเงิน

นอกจากผู้ทรงมีหน้าที่ร้องขอให้เขาทำคำคัดค้านให้แล้ว (มาตรา 960-962) ผู้ทรงยังมีหน้าที่ให้คำบอกกล่าว (ตามรายการในมาตรา 966) การไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินไปยังผู้สตั๊กหลังถัดตนขึ้นไปรวมทั้งผู้ส่งจ่ายด้วยภายใน 4 วันต่อจากวันทำคำคัดค้าน หรือภายใน 4 วันนับจากวันขึ้นตัวในกรณีที่ตัวนั้นมีข้อกำหนดว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” (มาตรา 963 วรรคแรก)

สำหรับผู้สตั๊กหลังคนก่อน ๆ ถัดจากผู้ทรงขึ้นไปนั้น ผู้ทรงไม่รู้จักก็ไม่ต้องบอกกล่าว แต่มาตรา 963 วรรคสองกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้สตั๊กหลังคนนั้นมีหน้าที่บอกกล่าวผู้สตั๊กหลังถัดตนขึ้นไปภายใน 2 วัน และบอกต่อ ๆ กัน ไปจนถึงผู้ส่งจ่าย การบอกกล่าวนั้นกฎหมายให้ผู้สตั๊กหลังที่รับคำบอกกล่าวจดแจ้งให้ทราบชื่อและที่อยู่หรือสำนักของผู้ให้คำบอกกล่าวไว้ด้วย (มาตรา 963 วรรคสอง) เพราะบางทีถ้าผู้รับคำบอกกล่าวมีข้อต่อสู้เฉพาะตัวต่อผู้นั้น จะได้เตรียมไว้สู้²⁰ ถ้าไม่ทราบที่อยู่ของผู้สตั๊กหลังถัดตนขึ้นไปเพราะมิได้ระบุไว้ในคำสตั๊กหลัง

²⁰ เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

หรือระบุไว้แต่อ่านไม่ออก จะส่งคำบอกกล่าววิธีอื่นก็ได้ เช่นบอกกล่าวด้วยวาจา โทรศัพท์ หรือโทรเลขก็ได้ เพียงพิสูจน์ว่าได้มีการบอกกล่าวไปยังผู้สละหลังถัดตนขึ้นไปภายในกำหนดคี่พอ (มาตรา 963 วรรคสาม-สี่) ในกรณีที่ส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หากได้ส่งหนังสือนั้นภายในกำหนดเวลา 2 วันดังกล่าวในวรรคสองแม้หนังสือบอกกล่าวจะล่าช้าไปบ้าง ก็ให้ถือว่าได้บอกกล่าวภายในกำหนดเวลา (มาตรา 963 วรรคห้า)

หากผู้ทรงหรือผู้สละหลังมิได้บอกกล่าวภายในจำกัดเวลาตามวรรคก่อน ๆ ไม่ทำให้ผู้ทรงเสียสิทธิไต่เบี่ยง เว้นแต่การที่ไม่บอกกล่าวนั้นทำให้ผู้เป็นคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบนั้นเสียหาย ผู้มีหน้าที่บอกกล่าวต้องชดใช้ค่าเสียหายโดยถือว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของผู้บอกกล่าว แต่ห้ามคิดค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าจำนวนเงินในตัวแลกเงินนั้น

ข้อสังเกต

การที่ผู้ทรงไม่ทำคำคัดค้านภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 960) ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไต่เบี่ยงตามมาตรา 973 (2) และวรรคสอง แต่การที่ผู้ทรงไม่ได้ให้คำบอกกล่าวตามมาตรา 963 วรรคแรก ผู้ทรงไม่สิ้นสิทธิไต่เบี่ยง (มาตรา 963 วรรคห้า)

ความในมาตรา 963 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศด้วย (มาตรา 985 วรรคห้า และ 989 วรรคห้า)

“ข้อยกเว้นที่ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้านหากผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละลงข้อกำหนดดังกล่าวไว้ในตัวฯ”

“ผู้ทรงยังคงมีหน้าที่ยื่นตัวเงินภายในเวลาที่กำหนดไว้และต้องส่งคำบอกกล่าว”

มาตรา 964 ด้วยข้อกำหนดเขียนลงไว้ว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” ก็ดี “ไม่มีคัดค้าน” ก็ดี หรือสำนวนอื่นใดทำนองหลังนั้นก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สละหลัง จะยอมปลดเปลื้องผู้ทรงจากการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินก็ได้ เพื่อตนจะได้ใช้สิทธิไต่เบี่ยง

ข้อกำหนดอันนี้ ย่อมไม่ปลดผู้ทรงให้พ้นจากหน้าที่นำตัวเงินขึ้นภายในเวลากำหนด หรือจากหน้าที่ให้คำบอกกล่าวตัวเงินขาดความเชื่อถือแก่ผู้สละหลังคนก่อน หรือผู้ส่งจ่าย อนึ่งหน้าที่นำสืบว่าไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกำหนดเวลาจำกัดนั้นย่อมตกอยู่แก่บุคคลผู้แสวงจะใช้ความเชื่อมั่นเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงตัวแลกเงิน

**“ การที่ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้เขียนข้อ
ยกเว้นไม่ต้องทำคำคัดค้าน ย่อม
มีผลต่อคู่สัญญาทุกคนในตั๋วเงิน ”**

ข้อกำหนดอันนี้ ถ้าผู้สั่งจ่ายเป็นผู้เขียนลงไปแล้ว
ย่อมเป็นผลตลอดถึงคู่สัญญาทั้งปวงบรรดาที่ได้ลงลายมือ
ชื่อในตั๋วเงินนั้น ถ้าและ ทั้งมีข้อกำหนดดังนี้แล้ว ผู้ทรง
ยังขึ้นทำคำคัดค้านไซ้ ท่านว่าผู้ทรงต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย
เพื่อการนั้น หากว่าข้อกำหนดนั้นผู้สลักหลังเป็นผู้
เขียนลง และถ้ามีคำคัดค้านทำขึ้นไซ้ ท่านว่าค่าใช้จ่าย
ในการคัดค้านนั้นอาจจะเรียกเอาใช้ได้จากคู่สัญญาอื่น ๆ
บรรดาที่ได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้น

ความในมาตรา 964 วรรคแรก ขยายความในมาตรา 915 (2) ที่ให้อำนาจผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังข้อกำหนดลดละหน้าที่ให้แก่ผู้ทรงตั๋วเงินดังกล่าวไปแล้ว ดังนี้ ผู้ทรงก็ไม่ต้องทำคำคัดค้านตามมาตรา 960-962 และย่อมได้สิทธิไล่เบี้ยได้ทันที เมื่อตั๋วเงินนั้นขาดความเชื่อถือ (คำพิพากษาฎีกาที่ 459/2500) แต่ข้อกำหนดลดละหน้าที่ให้ผู้ทรงดังกล่าวไม่ปลดผู้ทรงให้พ้นจากหน้าที่นำตั๋วเงินขึ้นภายในเวลาที่ตั๋วเงินถึงกำหนดใช้เงินตามมาตรา 941 และผู้ทรงยังมีหน้าที่ต้องให้คำบอกกล่าวไปยังผู้สลักหลังถัดตนขึ้นไป ในกรณีปรากฏว่าตั๋วเงินนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือใช้เงินก็ตาม ดังนั้นตั๋วเงินที่มีข้อกำหนดในตัวว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” หรือ “ไม่มีคัดค้าน” นั้น ผู้ทรงก็มีหน้าที่ต้องยื่นให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ถึงกำหนด (มาตรา 941, 913) มิฉะนั้นผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบี้ยตามมาตรา 973 (3) และวรรคสอง อนึ่ง คู่สัญญาในตั๋วเงินคนใดที่ถูกฟ้องให้รับผิดชอบจะยกข้อต่อสู้ว่าผู้ทรงมิได้ดำเนินการทำคำคัดค้านหรือให้คำบอกกล่าวภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 960 หรือ 963) คู่สัญญาคนที่กล่าวอ้างนั้นมีหน้าที่ต้องนำสืบ (มาตรา 964 วรรคสอง)

ถึงแม้ว่าจะมีข้อกำหนดลดละหน้าที่ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้านดังกล่าวในวรรคแรก ผู้ทรงก็ยังมีสิทธิทำคำคัดค้านได้ และยังมีสิทธิไล่เบี้ยได้เหมือนเดิม แต่กรณีที่ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ลงข้อกำหนดลดละหน้าที่ผู้ทรงดังกล่าว ข้อกำหนดนั้นย่อมมีผลตลอดถึงคู่สัญญาทั้งปวงที่ได้ลงลายมือชื่อผูกพันรับผิดชอบในตั๋วเงินนั้น ถ้าผู้ทรงฝ่าฝืนไปทำคำคัดค้าน ผู้ทรงจะต้องออกค่าใช้จ่าย (เช่นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ฯลฯ) ในการทำคำคัดค้านนั้น ผู้ทรงจะเรียกเอาจากใครไม่ได้เลย แต่ ถ้าผู้สลักหลังเป็นผู้ลงข้อกำหนดลดละหน้าที่ผู้ทรงดังกล่าว และหากผู้ทรงฝ่าฝืนทำคำคัดค้าน

ยอมเป็นผลให้ผู้ทรงเรียกเอาค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้านนั้นจากคู่สัญญาอื่น ๆ ที่มีได้ลง
ข้อกำหนดนั้น แต่ผู้ทรงจะเรียกเอาจากผู้สละหลังคนที่ลงข้อกำหนดลดละหน้าที่นั้น ไม่ได้
(มาตรา 964 วรรคท้าย)

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 964 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คที่ออกมาแต่
ต่างประเทศด้วย (มาตรา 985 วรรคท้าย และ 989 วรรคท้าย)

<p>“ข้อยกเว้นไม่ต้องทำคำคัดค้าน หากผู้จ่ายบันทึกข้อความบอกปิดไม่ยอมรับหรือไม่ยอมใช้เงินและลงลายมือชื่อไว้ในตัวแล้ว”</p>	<p>มาตรา 965 ในกรณีตัวเงินภายในประเทศ ถ้าผู้จ่ายบันทึก ลงไว้ในตัวแลกเงินเป็นข้อความบอกปิดไม่รับรอง หรือไม่ ยอมใช้เงินทั้งลงวันที่บอกปิด ลงลายมือชื่อไว้ด้วยแล้ว ท่าน ว่าคำคัดค้านนั้นก็เป็นการอันไม่จำเป็นต้องทำ และผู้ทรงต้อง ส่งคำบอกกล่าวขาดความเชื่อถือไปยังบุคคลซึ่งตนจำนองจะ ไปเบี้ยภายในสี่วันต่อจากวันเขาบอกปิดไม่รับรองนั้น</p>
--	--

ตัวเงินในประเทศ คือตัวเงินที่ออกและสั่งให้ใช้เงินภายในประเทศไทย ตรงข้ามกับ
“ตัวเงินนอกประเทศ” ไม่ว่าจะเป็นตัวแลกเงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศหรือตัวสัญญาใช้เงินที่
ออกมาแต่ต่างประเทศ (มาตรา 985 วรรคท้าย) หรือเป็นเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศ (มาตรา
989 วรรคท้าย) คือตัวเงินที่ออกมาจากต่างประเทศและสั่งให้ใช้เงินภายในประเทศไทย เช่น
ตัวเงินออกที่ประเทศสิงคโปร์สั่งให้ใช้เงินในเมืองไทย หรือส่งมาเรียกเก็บเงินในเมืองไทย

สำหรับตัวเงินภายในประเทศ (ในที่นี้หมายถึงเฉพาะตัวแลกเงินเท่านั้น) หากขาดความ
เชื่อถือลงเพราะผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ถ้าผู้จ่ายได้บันทึกข้อความบอกปิดไม่รับรอง
หรือไม่ยอมใช้เงินทั้งได้ลงลายมือชื่อของผู้จ่ายพร้อมวันที่ลงไว้ในตัวแลกเงินนั้นด้วยแล้ว ผู้ทรง
ก็ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินนั้นอีก เพราะข้อความดังกล่าวนี้เป็น
พยานหลักฐานสำคัญเหมือนเช่นคำคัดค้านที่แสดงออกให้เห็นว่าผู้จ่ายบอกปิดไม่รับรองหรือไม่
ใช้เงินเช่นเดียวกัน หากผู้ทรงฝ่าฝืนไปทำคำคัดค้านเข้า ผู้ทรงยอมไม่มีสิทธิเรียกเอาค่าใช้จ่ายใน
การนั้นจากใครได้ และแม้ว่าผู้ทรงจะไม่ต้องทำคำคัดค้าน ผู้ทรงยังมีหน้าที่ต้องส่งคำบอกกล่าว

เรื่องตัวขาดความเชื่อถือไปยังบุคคลซึ่งตนประสงค์จะไต่เบียดภายใน 4 วัน ต่อจากวันที่ผู้จ่ายบอกปิดไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

ข้อสังเกต

(1) การบอกกล่าวตามมาตรา 965 เป็นการบอกกล่าวในกรณีที่ไม่มีการทำคำคัดค้าน ผู้ทรงประสงค์จะไต่เบียดใคร ก็บอกกล่าวเฉพาะคนนั้น ต่างกับการบอกกล่าวตามมาตรา 963 เพราะเป็นการบอกกล่าวในกรณีที่มีการทำคำคัดค้าน จึงมีการบอกกล่าวต่อ ๆ กันไปตามลำดับ เพื่อเตรียมตัวที่จะถูกผู้ทรงไต่เบียด หรือสมัครใจเข้าใช้เงินเสียก่อน

(2) กรณีตามมาตรา 965 ไม่นำไปใช้บังคับกับตัวเงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ดังนั้น แม้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองจะลงข้อความตามมาตรา 965 ผู้ทรงก็มีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้าน

(3) การทำคำคัดค้านเป็นหน้าที่ของผู้ทรง แต่มีข้อยกเว้นที่ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้าน ในกรณีต่อไปนี้ คือ

(3.1) กรณีตามมาตรา 915 (2) ประกอบมาตรา 964

(3.2) กรณีตามมาตรา 960 วรรคท้าย

(3.3) กรณีตามมาตรา 965 เฉพาะตัวเงินภายในประเทศ

“ข้อความและรายการที่ต้องมีในแบบคำบอกกล่าว”

มาตรา 966 คำบอกกล่าวขาดความเชื่อถือในกรณีไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินนั้น ต้องมีรายการคือ วันที่ลงในตั๋วแลกเงิน ชื่อหรือยี่ห้อของผู้สั่งจ่ายและของผู้จ่าย จำนวนเงินในตั๋วเงิน วันถึงกำหนดใช้เงิน ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักของผู้ทรงตั๋วเงิน วันที่คัดค้านหรือวันที่บอกปิดไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินกับข้อความว่าเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินตามตั๋วเงินนั้น

คำบอกกล่าวของผู้ทรงกรณีที่ตัวขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่มีการใช้เงิน (ตามมาตรา 963) ต้องมีรายการสำคัญตามมาตรา 966 คือวันที่ลงในตั๋วเงิน (วันที่ออกตั๋วเงิน) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้สั่งจ่ายและของผู้จ่าย จำนวนเงินในตั๋วเงิน วันถึงกำหนดใช้เงิน ชื่อหรือ

ยื่นข้อและสำนัก (ที่อยู่) ของผู้ทรง วันที่ทำค้ำค้ำนการที่ผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ทั้งระบุ ข้อความว่าตัวเงินนั้นขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

<p>“ความรับผิดชอบร่วมกันของคู่สัญญาทั้ง หลายในตัวแลกเงิน”</p>	<p>มาตรา 967 ในเรื่องตัวแลกเงินนั้น บรรดาบุคคลผู้ส่งจ่าย กิติ รับรองกิติ สลักหลังกิติ หรือรับประกันด้วยอาวัลกิติ ย่อมต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้ทรง</p>
<p>“ผู้ทรงมีสิทธิเรียกร้องให้บุคคล เหล่านั้นรับผิดชอบร่วมกันหรือแยก เรียกร้องเรียงตัวกันก็ได้ไม่คำนึง ถึงลำดับที่”</p>	<p>ผู้ทรงย่อมมีสิทธิว่ากล่าวความแก่บรรดาบุคคล เหล่านี้เรียงตัวหรือรวมกันก็ได้ โดยมีพักต้องดำเนินตาม ลำดับที่คนเหล่านั้นมาต้องผูกพัน</p>
<p>“ผู้ที่ถูกไล่เบี้ยแล้วเข้าถือเอาตัว เงินไว้ก็มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรง ที่จะไล่เบี้ยเอาจากผู้ผูกพันอยู่ แล้วก่อนตน”</p>	<p>สิทธิเช่นเดียวกันนี้ย่อมมีแก่บุคคลซึ่ง ได้ลงลายมือ ชื่อในตัวเงินและเข้าถือเอาตัวเงินนั้น ในการที่จะใช้ บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน การว่ากล่าวความแก่คู่สัญญาคนหนึ่ง ซึ่งต้องรับผิดชอบ ไม่ตัดหนทางที่จะว่ากล่าวความแก่คู่สัญญาคนอื่น ๆ แม้ทั้งจะเป็นฝ่ายอยู่ในลำดับภายหลังบุคคลที่ได้ว่ากล่าวเอา ความมาก่อน</p>

ความในมาตรา 967 วรรคแรก กำหนดให้ลูกหนี้ตามตัวเงินซึ่งได้แก่ผู้ส่งจ่าย ผู้รับรอง ผู้สลักหลัง และผู้รับอาวัล ต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้ทรงในฐานะเป็นเจ้าของนี้ตามตัวเงินนั้น กล่าวคือความรับผิดชอบของลูกหนี้ตามตัวเงินนั้นเป็นความรับผิดชอบร่วมกันในทำนองเป็นลูกหนี้ ร่วมกันตามมาตรา 291 จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้ทรง

ความในมาตรา 967 วรรคสองและวรรคท้ายให้สิทธิผู้ทรงว่ากล่าวความ (ไล่เบี้ย) บุคคลดังกล่าว (ลูกหนี้ในตัวเงินนั้น) เรียงรายตัวหรือรวมกันก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงลำดับที่ เข้าผูกพันก่อน-หลัง และเมื่อผู้ทรงฟ้องไล่เบี้ยคู่สัญญาคนหนึ่ง เช่น ผู้สลักหลังคนหลังแล้ว ไม่ได้เงินหรือได้เงินไม่ครบถ้วนตามตัวเงินนั้น ผู้ทรงก็ยังมีสิทธิฟ้องบังคับเอาจากผู้ส่งจ่ายหรือ

บรรดาผู้สละหลังหรือผู้รับอาวัลคนก่อน ๆ ที่ยังไม่ถูกฟ้องอีก เพื่อเรียกเอาเงินที่ค้างอยู่จนกว่า จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนตามตัวเงินนั้น แต่ถ้าผู้ทรงได้รับชำระหนี้ครบถ้วนจากคู่สัญญาคนใด แล้ว ก็ไม่มีสิทธิจะเรียกเงินจากใครได้อีก (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 912/2499)

ตัวอย่าง

แดงออกตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่งสั่งให้แจ้วจ่ายเงินแก่ขาว ตัวนี้มีลายมือชื่อ ขาว คำ เจียว เป็นผู้สละหลังตามลำดับโดยมีน้ำเงินรับอาวัลการสละหลังของขาวและทองเป็นผู้ทรง กรณีที่ ทองมีสิทธิไต่เบี่ย ทองไต่เบี่ยคำแล้วไม่ได้เงินเลขหรือได้เงินไม่ครบถ้วน ทองยังมีสิทธิไต่เบี่ยน้ำ เงิน ก็ยังได้เงินไม่ครบ ทองจะย้อนกลับมาไต่เบี่ยขาวหรือไต่เบี่ยแดงได้อีกจนได้เงินครบถ้วน ตามตัวเงินนั้น

ความในมาตรา 967 วรรคสาม บุคคลทุกคนที่มีลายมือชื่อในตัวเงินนั้น (ลูกหนี้ในตัว เงิน) ซึ่งได้ถูกผู้ทรงบังคับการใช้เงินและได้ใช้เงินให้ผู้ทรงไปแล้วทั้งได้เรียกตัวเงินนั้นกลับคืน มา (เช่นเดียวกับกับมาตรา 970 วรรคแรก) จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ใช้เงินและได้สิทธิเช่นเดียวกับผู้ ทรง แต่จะบังคับไต่เบี่ยเฉพาะบุคคลที่มีความผูกพันรับผิดชอบก่อนตนเท่านั้น จะไปบังคับไต่เบี่ย จากบุคคลที่มีความผูกพันรับผิดชอบภายหลังตนไม่ได้ (เช่นเดียวกับมาตรา 940 วรรคท้ายและ 971)

ตัวอย่าง กรณีตามตัวอย่างเดิมในวรรคสองและวรรคท้ายหากทองไต่เบี่ยคำ คำใช้เงิน ตามตัวเงินนั้นให้แก่ทองจนครบถ้วนแล้ว คำได้ตัวเงินนั้นคืนมาตามมาตรา 970 วรรคแรก และ ได้รับช่วงสิทธิของทองบังคับไต่เบี่ยแดง ขาว น้ำเงิน และแจ้ว (ถ้ารับรอง) เพราะบุคคลดังกล่าว ต่างมีความผูกพันต่อคำอยู่ก่อนแล้ว แต่คำไม่มีสิทธิไต่เบี่ยเขียว เพราะคำต้องรับผิดชอบต่อเขียวอยู่ ก่อนแล้ว

ข้อสังเกต

(1) กรณีตามวรรคสองและวรรคท้ายแสดงให้เห็นถึงวิธีการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับผู้รับ ผิดโดยตรง โจทก์ (ผู้ทรง) ชอบที่จะฟ้องรวมกันหรือแยกฟ้องเรียงรายบุคคลหรือจะเลือกฟ้อง บางคนก็ได้จึงต้องคำนึงถึงอายุความด้วย เพื่อความสะดวกควรฟ้องรวมกัน

(2) กรณีตามวรรคสาม บุคคลผู้ใช้เงิน กฎหมายไม่เรียกว่าผู้ทรง เพราะตัวเงินนั้นได้มี

การใช้เงินไปแล้ว (มาตรา 321) แต่ผู้ใช้จ่ายยังมีสิทธิไต่เบียดหรือเรียกเอาเงินจากคู่สัญญาคนก่อน ๆ ได้ เพราะผู้ใช้จ่ายได้รับช่วงสิทธิไต่เบียด ๆ จากผู้ทรงตามมาตรา 229 (3) ประกอบมาตรา 967 วรรคสามนี้

(3) ความในมาตรา 967 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรคแรกและ 989 วรรคแรก) ดังนั้นคำว่า “ผู้สตกหลัง” จึงหมายความรวมถึงผู้สตกหลังตัวเงินทั้งสามประเภท ฉะนั้นผู้สตกหลังตัวสัญญาใช้เงินจึงมีความรับผิดชอบตามมาตรา นี้ สำหรับผู้รับรองนั้น นอกจากผู้รับรองตัวแลกเงินและธนาคารที่ได้รับรองแล้ว (มาตรา 993 วรรคแรก) รวมถึงผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินที่ต้องผูกพันรับผิดชอบเดียวกับผู้รับรองตัวแลกเงิน (มาตรา 986) (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 612/2499, 1853/2511, 1171/2517)

ตัวอย่าง สิทธิไต่เบียดคู่สัญญาในตัวเงิน (มาตรา 967 วรรค 3)

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 2879/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30, 321, 904, 967.

เช็คอันสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือยอมโอนให้แก่กัน โดยการส่งมอบเมื่อโจทก์ได้รับเช็คไว้ในครอบครอง โจทก์จึงเป็นผู้ทรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 แม้โจทก์จะสตกหลังโอนเช็คให้แก่บริษัท ท. และบริษัท ท. นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารไม่ได้ ซึ่งถือว่าบริษัท ท. เป็นผู้เสียหายในขณะที่เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ได้รับเช็คคืนมา โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรงในการที่จะบังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 วรรคสาม ประกอบมาตรา 989 วรรคแรก โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

โจทก์ฟ้องคดีนี้ขึ้นเนื่องมาจากสัญญาซื้อขายลดเช็คที่จำเลขที่ 1 ทำไว้กับโจทก์ จึงมีอายุความฟ้องร้อง 10 ปี คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ และเมื่อโจทก์ยังไม่ได้รับเงินตามเช็คเพราะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน หนี้จึงไม่ระงับไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 321 วรรคสาม

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 2755/2538

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 วรรคสาม.

เจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้จ่ายและได้รับรองตัวแลกเงินอันต้องผูกพันจ่ายเงินตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 937 ย่อมอยู่ในฐานะลูกหนี้

ชั้นต้นอย่างเดียวกับลูกหนี้ที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินลูกหนี้ที่ 1 ไม่ได้อยู่ในฐานะที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 967 วรรคสาม เจ้าหนี้จึงไม่มีสิทธิไล่เบี้ยบังคับเอาแก่ลูกหนี้ที่ 1 ได้

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 9058/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55, 172. พระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ มาตรา 5, 10.

โจทก์ฟ้องเรียกให้จำเลยชำระหนี้ตามเช็คที่จำเลยมอบให้โจทก์เพื่อชำระหนี้ถึงแม้โจทก์จะไม่ได้บรรยายฟ้องว่าชำระหนี้อะไร ก็เป็นรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้ คำฟ้องของโจทก์จึงไม่เคลือบคลุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง

สัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยในเรื่องการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ให้มีอำนาจในการตกลงข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามสัญญาแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายสินค้า คดีนี้โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบในมูลหนี้ตามเช็ค จำเลยให้การต่อสู้ว่าหนี้ตามเช็คเกิดจากสัญญาแต่งตั้งผู้แทนจำหน่ายสินค้าและจำเลยไม่ยอมตกลงชำระหนี้ตามเช็คแก่โจทก์ เพราะค้างชำระหนี้โจทก์ไม่ถึงจำนวนตามเช็ค แสดงว่าจำเลยได้แย้งสิทธิของโจทก์เกี่ยวกับการชำระหนี้ตามเช็คเท่านั้น ทั้งข้อสัญญาดังกล่าวบอกแต่เพียงว่า เมื่ออนุญาโตตุลาการได้ทำการตกลงข้อขัดแย้งแล้วให้ถือว่าข้อตกลงนั้นสิ้นสุดและยอมรับกันเท่านั้น ไม่มีข้อความใดบังคับว่าคู่กรณีจำต้องมอบข้อพิพาทในอนุญาโตตุลาการทุกกรณีไป จึงไม่เป็นการตัดสิทธิโจทก์ที่จะนำคดีมาฟ้องศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

“จำนวนเงินที่ผู้ทรงไต่เบียดหรือเรียกเรื่องเอาได้”

มาตรา 968 ผู้ทรงจะเรียกร้องเอาเงินใช้จากบุคคลซึ่งตนใช้สิทธิไต่เบียดนั้นก็ได้อีก คือ

- (1) จำนวนเงินในตัวแลกเงินซึ่งเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้กับทั้งคอกเบียดด้วย หากว่ามีข้อกำหนดไว้ว่าให้คิดคอกเบียด
 - (2) คอกเบียดอัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันถึงกำหนด
 - (3) ค่าใช้จ่ายในการคัดค้าน และในการส่งคำบอกกล่าวของผู้ทรงไปยังผู้สละหลังถัดจากตนขึ้นไปและผู้ส่งจ่ายกับทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ
 - (4) ค่าชดเชยส่วนลดซึ่งถ้าไม่มีข้อตกลงกันไว้ ท่านให้คิดร้อยละเศษหนึ่งส่วนหก ในต้นเงินอันจะพึงใช้ตามตัวเงิน และไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไร ท่านมิให้คิดสูงกว่าอัตรานี้
- ถ้าใช้สิทธิไต่เบียดก่อนถึงกำหนด ท่านให้หักลดจำนวนเงินในตัวเงินลงร้อยละห้า

เมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินซึ่งผู้ทรงมีสิทธิไต่เบียดบุคคลต่าง ๆ ตามมาตรา 959 และ 967 นั้น ผู้ทรงจะไต่เบียดหรือเรียกเรื่องเอาเงินตามตัวเงินนั้นได้เท่าที่มาตรา 968 บัญญัติไว้คือ

(1) จำนวนเงินในตัวแลกเงินซึ่งผู้จ่ายไม่รับรองหรือไม่ใช้รวมทั้งคอกเบียดด้วย หากมีข้อกำหนดตามมาตรา 911 ให้คิดคอกเบียดตามจำนวนเงินในตัวนั้นด้วยในกรณีที่ผู้จ่ายได้รับรองบางส่วน หรือคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งใช้เงินให้ผู้ทรงไปเพียงบางส่วน ผู้ทรงยังมีสิทธิไต่เบียดคู่สัญญาที่เหลือตามจำนวนเงินที่ค้างอยู่และคิดคอกเบียดตามจำนวนเงินที่ค้างนั้นได้หากมีข้อกำหนดให้คิดคอกเบียดลงไว้ในตัวแลกเงินนั้น หากมิได้กำหนดให้คิดคอกเบียดเมื่อใดก็ให้คิดตั้งแต่วันที่ถึงในตัวเงินนั้นเป็นต้นไปจนกว่าจะถึงวันกำหนดใช้เงิน

(2) คอกเบียดอัตราร้อยละ 5 ต่อปีนับแต่วันถึงกำหนด ถือเป็นคอกเบียดฐานผิดสัญญาธรรมดาในระหว่างผิดนัดตามหลักทั่วไป (มาตรา 204, 224) โดยเริ่มคิดตั้งแต่วันเดือนปีที่ถึงกำหนดใช้เงินเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเงินเสร็จ

(3) ค่าใช้จ่ายในการทำคำคัดค้าน เช่น ค่าธรรมเนียมต่างๆ , ค่าใช้จ่ายในการส่งคำบอกกล่าว เช่น ค่าแสตมป์ ค่าธรรมเนียมในการลงทะเบียนส่งคำบอกกล่าวทางไปรษณีย์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่ารถ ค่าเรือ ฯลฯ

(4) ค่าชดเชยส่วนลดซึ่งคล้ายกับเงินค่าเปิดปากถุงในการกู้ยืมเงินนั่นเองโดยจะตกลงกันเท่าใดก็ได้ (มาตรา 114) หากไม่มีข้อตกลงกันไว้ก็ให้คิดอัตราร้อยละ เศษหนึ่งส่วนหก ของ 1 (หรือ เศษหนึ่งส่วนหก ของ 1%) ของต้นเงินที่จะพึงใช้กันตามตัวเลขเงินนั้น จะคิดสูงกว่าอัตรานี้ไม่ได้แม้จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นตามมาตรา 114 ก็ตาม อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ทรงใช้สิทธิไล่เบี้ยก่อนตัวเงินถึงกำหนดตามมาตรา 959 ข) ให้หักลดจำนวนเงินในตัวเงินนั้นลงในอัตราร้อยละห้า (มาตรา 968 วรรคท้าย) เพราะถือเป็นประเพณีลดหนี้เมื่อใช้สิทธิเรียกเอาเงินก่อนกำหนด²¹

ข้อสังเกต

(1) สิทธิไล่เบี้ย หมายถึงสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้ส่งจ่าย ผู้สละหลัก และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินตามมาตรา 959 ต่างกับสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้จ่ายที่รับรองตัวเลขเงินและผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นโดยตรง²² (คำพิพากษาฎีกาที่ 759/2482 และ 1222/2517) แต่ผู้รับรองซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นโดยตรงก็ดี ผู้ส่งจ่าย ผู้สละหลักหรือรับประกันด้วยอาวัลซึ่งถูกไล่เบี้ยต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปีนับแต่วันถึงกำหนด ลูกหนี้ชั้นต้นซึ่งต้องร่วมรับผิดชอบจึงต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี เช่นกัน²³ (คำพิพากษาฎีกาที่ 575/2507 และ 653/2521)

(2) อัตราดอกเบี้ยตามมาตรา 968 (2) นั้น คู่สัญญาจะตกลงกันเป็นอัตราร้อยละ 15 ต่อปีก็ได้ (มาตรา 114) แต่ทั้งนี้จะต้องไม่มีข้อกำหนดให้คิดดอกเบี้ยลงในตัวเงินตามมาตรา 968 (1)

(3) ความในมาตรา 968 นี้นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย แต่มิได้นำไปใช้

²¹ เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดียวกัน, หน้า 132.

²² อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, อ้างแล้ว, หน้า 200.

²³ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 203)

กับเช็ค ดังนั้นการติดดอกเบี้ยยในเช็คคงคิดกันได้ตามหลักทั่วไป ในเมื่อมีการผิดนัดเนื่องจากธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยคิดอัตราร้อยละ 7 ต่อปี (มาตรา 224) และเริ่มคิดตั้งแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มิใช่คิดตั้งแต่วันที่ลงในเช็ค

ตัวอย่าง การใช้สิทธิไต่เบี่ยและข้อจำกัดในการไต่เบี่ยตามมาตรา 968

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 335/2509

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 911, 968

บรรยายฟ้องว่า ชั้นแรกจำเลยออกตั๋วแลกเงิน โดยจำเลยลงชื่อเป็นผู้สั่งจ่ายนำมาขายให้โจทก์ ต่อมาโจทก์ทวงถามเงินที่จำเลยรับไปจากผู้จ่ายไม่ได้ จึงทวงถามจากจำเลย จำเลยกลับนำเช็คทั้ง 3 ฉบับซึ่งเป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้าโดยบุคคลภายนอกเป็นผู้สั่งจ่ายมาโอนขายให้โจทก์อีก เพื่อเป็นการชำระหนี้ตามตั๋วแลกเงินในการนี้จำเลยลงนามสลักหลังเป็นผู้รับอาวัลเช็คทั้ง 3 ฉบับด้วย เช็คถึงกำหนด ปรากฏว่าบุคคลภายนอกนั้นไม่มีเงินในบัญชีธนาคาร โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากจำเลยเป็นผู้รับอาวัลคดีนี้ เป็นเรื่องที่โจทก์บรรยายฟ้องให้ทราบถึงมูลหนี้เดิมว่าเป็นมาอย่างไรบัดนี้จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์อย่างไร หากใช่เรื่อง โจทก์ฟ้องเรียกร้องทั้งนี้ตามตั๋วแลกเงินและหนี้ตามเช็คไม่ ฟ้องโจทก์เป็นฟ้องที่แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาและค่าของบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 แล้ว

ข้อกำหนดให้ติดดอกเบี้ยยตามที่โจทก์นำสืบมิได้ระบุไว้ในตั๋วแลกเงินฉะนั้น แม้โจทก์จะมีพยานบุคคลมาสืบได้ความว่าจำเลยตกลงยอมเสียดอกเบี้ยให้โจทก์ร้อยละ 15 ต่อปี หากมีผลบังคับให้จำเลยต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราตามที่โจทก์นำสืบมาไม่ กรณีต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 968(2) ที่บัญญัติให้ผู้ทรงตั๋วแลกเงินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยในอัตราเพียงร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดเท่านั้น

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 2586/2517

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224, 968, 989

ดอกเบี้ยสำหรับจำนวนเงินที่ต้องรับผิดชอบนั้น คิดในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี หากใช้คิดเพียงอัตราร้อยละห้าต่อปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 968 ไม่ เพราะมาตรา 989 มิได้บัญญัติให้นำมาตรา 968 มาบังคับในเรื่องนี้ด้วย

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 312/2531 (ประชุมใหญ่)

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 940, 959, 967, 968, 985.

ตัวสัญญาใช้เงินซึ่งมิได้ระบุเรื่องดอกเบี้ยไว้ เมื่อถึงกำหนดชำระผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ยเรียกเอาดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันที่ตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนดชำระจากบรรดาผู้สลักหลังผู้ออกตั๋วและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวสัญญาใช้เงินนั้นผู้ทรงก็ย่อมมีสิทธิเรียกเอาดอกเบี้ยได้ในอัตราเพียงร้อยละห้าต่อปีจากผู้รับอวัลตัวสัญญาใช้เงินซึ่งต้องร่วมกันรับผิดชอบบุคคลดังกล่าว

(4) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 935/2534

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164, 369, 963, 968, 973, 1002.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172.

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันออกตั๋วแลกเงินแล้วนำไปขายลดตั๋วเงินไว้แก่โจทก์ เมื่อโจทก์เรียกเก็บเงินตามตั๋วแลกเงินไม่ได้ โจทก์ขอให้จำเลยทั้งสองชำระเงินตามตั๋วแลกเงินพร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 17.5 ต่อปี ตามที่ได้ตกลงกันไว้กับโจทก์ยอมเป็นที่เข้าใจได้ว่าการเรียกดอกเบี้ยในอัตราสูงดังกล่าวเรียกตามสัญญาขายลดตั๋วเงินนั่นเอง ทั้งท้ายฟ้องของโจทก์ยังได้แนบสำเนาสัญญาขายลดตั๋วแลกเงินของจำเลยทั้งสองไว้อีกด้วย ฟ้องของโจทก์ไม่เคลือบคลุม

โจทก์ฟ้องบังคับฐานผิดสัญญาขายลดตั๋วเงิน ไม่ใช่ฟ้องบังคับตามตั๋วแลกเงิน จึงนำบทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาตรา 963 และ 973 มาใช้บังคับไม่ได้ดังนั้น โจทก์ยอมมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการไม่ใช้เงินไปยังจำเลยที่ 2 ภายใน 4 วันก่อน

โจทก์ฟ้องบังคับจำเลยที่ 2 ตามสัญญาขายลดตั๋วเงิน ดอกเบี้ยจึงต้องเป็นไปตามอัตราที่ตกลงไว้ จำเลยที่ 2 จะให้บังคับในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 968(2) ไม่ได้

จำเลยที่ 2 ผิดสัญญาขายลดตั๋วเงิน โจทก์เรียกร้องให้จำเลยที่ 2 ปฏิบัติตามสัญญาซึ่งไม่มีกฎหมายกำหนดเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ 10 ปี.

(5) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2872/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคสอง, 982.

แม้ตัวสัญญาใช้เงินฉบับพิพาทจะออกเพื่อชำระดอกเบี้ยของหนี้เดิมที่จำเลยเป็นหนี้ โจทก์อยู่ก่อนก็ตาม เมื่อจำเลยได้ออกตัวสัญญาใช้เงินฉบับใหม่ชำระหนี้ นั้น จำนวนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินจึงกลายเป็นหนี้ใหม่และเป็นต้นเงินไปเสียแล้ว โจทก์จึงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากเงินจำนวนหนี้ หาใช่เป็นการคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยไม่

“คู่สัญญาคนใดที่ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงไปแล้ว ย่อมได้สิทธิไต่เบี่ยหรือเรียกร้องเอาจำนวนเงินตามรายการที่ปรากฏในมาตรา 969 ได้”

มาตรา 969 คู่สัญญาฝ่ายซึ่งเข้าถือเอาและใช้เงินตามตัวแลกเงิน อาจเรียกอเงินใช้จากคู่สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบต่อตนได้ คือปรากฏใน

- (1) เงินเต็มจำนวนซึ่งตนได้ใช้ไป
- (2) ดอกเบี่ยในจำนวนเงินนั้น คิดอัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันที่ได้ใช้เงินไป
- (3) ค่าใช้จ่ายต่างๆ อันตนต้องออกไป
- (4) ค่าชกส่วนลดจากต้นเงินจำนวนในตัวแลกเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 968 อนุมาตรา (4)

เมื่อคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งถูกผู้ทรงไต่เบี่ยแล้วยอมได้สิทธิเข้าถือเอาตัวแลกเงินนั้น (เช่นเดียวกับมาตรา 970 วรรคแรก) และอยู่ในฐานะเป็นผู้ใช้เงิน ย่อมได้รับช่วงสิทธิของผู้ทรงเรียกอเงินจากคู่สัญญาทั้งหลายในที่นี้ก็คือผู้ส่งจ่าย, ผู้รับรอง ผู้ถักหลังคนก่อนๆ ผู้รับอาวัลและผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า ซึ่งเข้าผูกพันก่อนคู่สัญญาที่ถูกผู้ทรงไต่เบี่ย และได้ใช้เงินไป

ตัวอย่าง คำพิพากษาฎีกาที่ 1416/2521 การที่โจทก์ผู้ส่งจ่าย และต้องรับผิดชอบเมื่อจำเลยผู้จ่าย ซึ่งรับรองตัวแลกเงินแล้วไม่ยอมจ่ายเงินนั้น ได้เข้าถือเอาตัวแลกเงิน โดยผู้รับเงินและตัวแทนสละตัวแลกเงินนั้นให้ ตามมาตรา 970 โจทก์จึงมีสิทธิเรียกอเงินตามตัวแลกเงินและดอกเบี้ยในจำนวนเงินนั้น คิดอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันที่ได้ใช้เงิน ไปตามมาตรา 969

ข้อสังเกต (1) ถ้ามีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยลงไว้ในตัวเงินนั้นด้วย ผู้ใช้เงินก็มีสิทธิเรียกได้เช่นเดียวกับมาตรา 968 (1)

(2) มาตรา 969 นี้ เป็นเรื่องผู้ใช้จ่ายเงินไล่เบียดกันเอง ต่างกับมาตรา 968 เป็นเรื่องผู้ทรงไล่เบียดคู่สัญญาใช้จ่ายเงิน

(3) ความในมาตรา 969 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้จ่ายเงินด้วย (มาตรา 985 วรรคแรก)

<p>“คู่สัญญาใช้จ่ายเงินแล้ว ย่อมมีสิทธิเรียกให้ผู้ทรงสละตัวแลกเงิน ค่าค้ำค้ำนใบเสร็จ/บัญชีรับเงิน” (เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการไล่เบียดคู่สัญญาคนก่อน ๆ ต่อไป)</p>	<p>มาตรา 970 คู่สัญญาทุกฝ่ายซึ่งต้องรับผิดชอบและถูกไล่เบียดหรืออยู่ในฐานะจะถูกไล่เบียดได้นั้น อาจจะใช้เงินแล้วเรียกให้เขาสละตัวเงินให้แก่ตนได้รวมทั้งค่าค้ำค้ำนและบัญชีรับเงินด้วย</p> <p>ผู้สละหลังทุกคนซึ่งเข้าถือเอา และใช้เงินตามตัวแลกเงินแล้ว จะชี้ค้ำค้ำนสละหลังของตนเองและของเหล่าผู้สละหลังภายหลังตนนั้นเสียก็ได้</p>
---	---

มาตรา 970 วรรคแรก กล่าวถึง คู่สัญญาทุกฝ่ายซึ่งต้องรับผิดชอบและถูกไล่เบียดหรืออยู่ในฐานะจะถูกไล่เบียดหมายถึงลูกหนี้ตามตัวแลกเงินนั้น ซึ่งได้แก่ผู้ส่งขายและผู้สละหลัง (มาตรา 914), ผู้รับรอง (มาตรา 937), ผู้รับอาวัล (มาตรา 940 วรรคแรก) และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 935) บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งถูกไล่เบียดแล้ว หากได้ใช้จ่ายเงินให้ทรงไปยอมมีสิทธิเรียกให้ผู้ทรงสละตัวเงินให้รวมทั้งค่าค้ำค้ำน (ถ้ามี) และบัญชีรับเงินซึ่งก็คือหลักฐานที่แสดงว่าผู้ทรงได้รับเงินตามตัวเงินนั้นไปแล้ว (ทำนองเดียวกับมาตรา 326 และ 653 วรรคท้าย) และเมื่อผู้ใช้จ่ายเงินประสงค์จะไล่เบียดคนอื่นต่อไปอีกตามมาตรา 969 ผู้ใช้จ่ายเงินคนต่อไปก็มีสิทธิตามมาตรา 970 วรรคแรกนี้เช่นเดียวกัน

มาตรา 970 วรรคท้าย สำหรับผู้สละหลังคนใดคนหนึ่ง ซึ่งได้ใช้จ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงหรือไล่เบียดคนใดแล้วเข้าถือเอาตัวแลกเงินนั้น จะชี้ค้ำค้ำนสละหลังของตนเอง และของเหล่าผู้สละหลังภายหลังตนเสียก็ได้ เพราะแม้ว่าจะไม่ชี้ค้ำค้ำนออกตนเองก็ไม่มีความผิดไล่เบียดบุคคลเหล่านั้นได้ ตาม

มาตรา 914,967 วรรคสาม อนึ่ง ผู้รับอาวัลและหรือผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า ตลอดจนผู้ตั้ง
จ่ายก็ย่อมมีสิทธิในวรรคท้ายนี้ เช่นเดียวกัน ถ้าขีดฆ่าลายมือชื่อบุคคลอื่นที่เข้าผูกพันรับผิดชอบ
ภายหลังตน

ตัวอย่าง ตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง มีแดงเป็นผู้ตั้งจ่าย ขาวผู้จ่ายและได้รับรองตัวเงินนั้น
แล้ว และมีลายมือชื่อเขียว น้ำเงิน ม่วงและฟ้า สลักหลัง โอนต่อเนื่องกันตามลำดับ โดยมีทองเป็น
ผู้ทรง กรณีที่ไม่มีกรจ่ายเงิน ทองผู้ทรงทำคำคัดค้านแล้วยอมได้สิทธิไล่เบี้ยคู่สัญญาดังกล่าว
(มาตรา 914,959,967 วรรคแรก) น้ำเงินใช้เงินให้แก่ทองแล้ว ย่อมได้สิทธิเรียกตัวแลกเงินและคำ
คัดค้านนั้นจากทอง ทั้งใบรับเงินเพื่อเป็นหลักฐานว่าทองได้รับเงินไปแล้ว (มาตรา 970 วรรค
แรก) และเพื่อที่น้ำเงินจะได้นำเอกสารเหล่านั้นไปใช้สิทธิไล่เบี้ยต่อไปตามมาตรา 969 ต่อมาน้ำ
เงินอาจขีดฆ่าคำสลักหลังของตนเองที่ทำได้กับม่วง หรือขีดฆ่าคำสลักหลังของม่วงที่สลักหลัง
โอนให้ฟ้า หรือขีดฆ่าคำสลักหลังของฟ้าที่สลักหลัง โอนให้ทองออกเสียก็ได้ (มาตรา 970 วรรค
ท้าย) เพราะแม้ว่าน้ำเงินจะไม่ขีดฆ่า น้ำเงินก็ไล่เบี้ยม่วง และฟ้าไม่ได้ (มาตรา 914, 967 วรรคสาม)

ข้อสังเกต

(1) การขีดฆ่าคำสลักหลังคู่สัญญาคนก่อนๆ ตน ก็น่าจะทำได้ ถ้าประสงค์จะปลดเปลื้อง
ความรับผิดชอบของคู่สัญญาคนก่อนคนใดคนหนึ่ง หรือไม่ขีดฆ่า แต่ไม่เจาะจงไปไล่เบี้ยเขาก็ได้ และ
การขีดฆ่าดังกล่าวไม่ถือว่าตัวแลกเงินนั้นขาดสายตามมาตรา 905 เพราะไม่ขาดสายมาแต่แรก

(2) ความในมาตรา 970 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย (มาตรา 985 วรรค
แรก)

แผนภูมิที่ 18

ความรับผิดชอบในการใช้เงินตามตัวแลกเปลี่ยนของคู่สัญญาแห่งตัวเงิน แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. เมื่อเป็นลูกหนี้ชั้นต้น
เช่น ผู้รับรอง (มาตรา 931, 937)

2. เมื่อถูกบังคับไต่เบี่ย (มาตรา 967 วรรค 1-
2, วรรคท้าย) เช่น ผู้ส่งจ่าย, ผู้สลักหลัง
ผู้รับอาวัล และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้
หน้า

3. เมื่อถูกเรียกร้องให้ใช้เงินโดยบุคคลที่
เป็นคู่สัญญาภายหลังตน ด้วยเหตุที่
บุคคลนั้นได้เข้าถึงเอาเลยได้ใช้เงิน
ตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นแล้ว
(มาตรา 967 วรรค 3, 969)

แผนภูมิที่ 19
รายการที่ผู้สัญญาในตัวเลงเงินจะต้องรับผิดชอบ

กรณีผู้ทรงอำนาจกล่าวเรียกร้องจากบุคคลซึ่ง
คนได้ใช้สิทธิไล่เบียด คือ

1. จำนวนในตัวเลงเงินกับทั้งดอกเบี้ย(กรณีที่มีข้อ
กำหนดไว้ว่าให้คิดดอกเบี้ยตามมาตรา 911)
2. ดอกเบี้ยร้อยละห้าต่อปี นับแต่วันที่ตัวเลงเงิน ถึงกำหนด
ใช้เงิน
3. ค่าใช้จ่ายในการทำคดีกัน การส่งคำบอกกล่าว กับทั้งค่า
ใช้จ่ายอื่นๆ
4. ค่าทักส่วนลด ซึ่งถ้าไม่มีข้อตกลงกันไว้ให้คิดร้อยละ 1/6
ในต้นเงินอันจะพึงใช้ตามตัวเลงเงินนั้น

ถ้าผู้ทรงใช้สิทธิไล่เบียดก่อนตัวเลงเงินถึงกำหนด(ตามมาตรา 959ข)
ให้หักลดจำนวนเงินในตัวเลงเงินลงร้อยละ 5 (มาตรา 968)

กรณีผู้สัญญาคนไหนซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวเลงเงิน
นั้นไปแล้ว จะเรียกเอาเงินคืนจากผู้สัญญาทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบคือ
คน คือ

1. เงินเต็มจำนวนตามที่ตนได้ใช้ไป
2. ดอกเบี้ยในจำนวนเงินนั้น คิดอัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันที่ได้
ใช้เงินไป
3. ค่าใช้จ่ายต่างๆ อันตนได้ออกไป
4. ค่าทักส่วนลดจากจำนวนต้นเงินในตัวเลงเงินนั้น ตามมาตรา
968(4),969)

“คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเปลี่ยนอยู่ก่อนแล้วและได้รับสลักหลังตัวแลกเปลี่ยนนั้นกลับมาอีก ย่อมไม่มีสิทธิไล่เบียดเอาแก่คู่สัญญาซึ่งตนเองต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้ว”

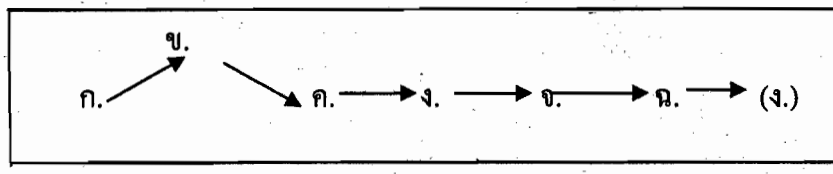
มาตรา 971 ผู้ส่งจ่ายก็ดี ผู้รับรองก็ดี ผู้สลักหลังคนก่อนก็ดี ซึ่งเขาสลักหลัง หรือโอนตัวแลกเปลี่ยนให้อีกทอดหนึ่งนั้น หากมีสิทธิจะไล่เบียดเอาแก่คู่สัญญาฝ่าย ซึ่งตนย่อมต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้วตามตัวเงินนั้นได้ไม่

ความในมาตรา 971 นี้ สืบเนื่องมาจากมาตรา 917 วรรคท้าย ที่บัญญัติให้ตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งจ่ายล่วงหน้าหมุนเวียนเปลี่ยนมือด้วยการสลักหลัง โอนกลับคืนมายังผู้จ่าย ไม่ว่าจะรับรองตัวเงินนั้นแล้วหรือไม่ หรือคู่สัญญาคนก่อนๆ คนหนึ่งคนใดก็ได้ เช่น ผู้ส่งจ่าย, ผู้สลักหลัง, ผู้รับอาวัล หรือผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเปลี่ยนมาแต่เดิมนั้นคนใดคนหนึ่งดังกล่าว หากได้รับสลักหลังกลับคืนมาอีกทอดหนึ่ง (ได้รับสลักหลังกลับคืนมาใหม่) นั้น ย่อมไม่ได้สิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่คู่สัญญาซึ่งตนต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้วตามตัวเงินนั้น

ตัวอย่าง

ตัวแลกเปลี่ยนฉบับหนึ่ง มีแดงเป็นผู้จ่าย ขาวเป็นผู้จ่าย ดำเป็นผู้รับเงิน ตัวแลกเปลี่ยนฉบับนี้มีการสลักหลังโอนต่อเนื่องกันตามลำดับดังนี้ คือ ดำ เขียว เหลือง ฟ้า และน้ำเงิน ต่อมาน้ำเงินเป็นหนี้เขียว จึงสลักหลังโอนตัวแลกเปลี่ยนนั้นชำระหนี้เขียว เขียวจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงที่ได้รับสลักหลังกลับคืนมาใหม่และขณะเดียวกัน เขียวก็เป็นผู้สลักหลังคนที่สอง ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อเหลือง ฟ้า และน้ำเงินอยู่ก่อน (ตามมาตรา 914) ดังนี้ ถ้าตัวแลกเปลี่ยนนี้ขาดความเชื่อถือ เขียวไม่มีสิทธิไล่เบียดเหลือง ฟ้า และน้ำเงิน เพราะเขียวต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้ว หากเขียวไล่เบียดเขาได้ เขาไล่เบียดเขียวได้เช่นกัน และหากเขียวไล่เบียด เหลือง ฟ้า และน้ำเงินก็ยกข้อต่อสู้ได้ มาตรา 971 จึงบัญญัติตัดบทเขียวเสีย เพราะไม่มีประโยชน์ในการไล่เบียดบุคคลที่ตนเองต้องรับผิดชอบอยู่ก่อนแล้ว

รูป

ดังนี้ (ง) ไม่มีสิทธิไล่เบียด จ. และ ค. เพราะ ง. ยังคงต้องรับผิดชอบต่อ จ. และ ค. อยู่ก่อนแล้ว

ถ้านำเงินสลักหลังโอนตัวแลกเงินนั้นให้ชาวผู้จ่าย ชาวอยู่ในฐานะเป็นผู้ทรง เดิมชาว เป็นคู่สัญญาที่ยังไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ เพราะยังมีได้รับรองตัว (มาตรา 900 วรรคแรก, 937) ชาวจึง มีสิทธิไล่เบียดคู่สัญญาในตัวเงินนี้ได้ทุกคน เว้นแต่ แดงผู้สั่งจ่ายที่จะยกข้อต่อสู้ในเรื่องมูลหนี้เดิม ขึ้นมาได้ แต่ถ้าชาวผู้จ่ายได้รับรองตัวเงินนั้นก่อนแล้ว ต่อมนำเงินสลักหลังโอนให้ ดังนี้ ชาว ไล่เบียดใครไม่ได้เลย เพราะชาวเป็นผู้รับรอง ต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นต่อผู้ทรงและต่อ ทุกๆ คนในตัวเงินนั้น

ถ้านำเงินสลักหลังโอนตัวเงินนั้นให้แดงผู้จ่าย แดงยอมไม่มีสิทธิไล่เบียดใครในตัวเงินนั้น ได้เลย

ข้อสังเกต

ความในมาตรา 971 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย (มาตรา 985 วรรค แรก และ 989 วรรคแรก)

“กรณีใช้สิทธิไล่เบียดภายหลังการรับรองบางส่วน” มาตรา 972 ในกรณีใช้สิทธิไล่เบียดภาย หลังการรับรองแต่บางส่วน ท่านว่าคู่ สัญญาฝ่ายซึ่งใช้เงินอันเป็นจำนวนเขาไม่ รับรองนั้น อาจจะเรียกให้จัดระบุนความที่ ใช้เงินนี้ลงไว้ในตัวเงินและเรียกให้ทำใบ รับให้แก่ตนได้ หนึ่งผู้ทรงตัวเงินต้องให้ สำเนาตัวเงินอันรับรองว่าถูกต้องแก่ คู่สัญญาฝ่ายนั้นพร้อมทั้งคำคัดค้านด้วย เพื่อให้เขาสามารถใช้สิทธิไล่เบียดในภาย หลังได้สืบไป

การที่ผู้จ่ายรับรองเบี่ยงบ่ายบางส่วน หากผู้ทรงยอมรับเอา ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องบอก กล่าวให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังทราบตามมาตรา 936 วรรคสอง ผู้รับรองย่อมต้องรับผิดชอบตาม

เมื่อความแห่งคำรับรองของตน (มาตรา 937) ผู้ทรงจึงเรียกร้องเอาจากผู้รับรองเท่าจำนวนที่เขา
 รับรอง (บางส่วนนั้น ส่วนที่เหลือยังขาดอยู่จำนวนเท่าใด ผู้ทรงก็มีสิทธิไล่เบี้ยคู่สัญญาอื่นๆ ใน
 จำนวนเงินเท่าที่เหลือนั้น ผู้ทรงต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ เหมือนกับไล่เบี้ยเต็มจำนวน
 ตามมาตรา 960 คือทำคำคัดค้านในจำนวนเงินที่ผู้จ่ายไม่รับรองเพื่อสิทธิไล่เบี้ยจำนวนที่เหลือ
 เพราะถือว่าตัวเงินยังขาดความเชื่อถืออยู่ และผู้ทรงต้องบอกกล่าวตามมาตรา 963 และได้สิทธิไล่
 เบี้ยคนอื่นเท่าจำนวนที่เหลือนั้นให้แก่ผู้ทรงแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะเรียกให้ผู้ทรงจกระบุความที่ใช้
 เงินนั้นลงไว้ในตัวเงินและเรียกให้ผู้ทรงทำใบรับเงินให้ทั้งสำเนาตัวเงินที่มีการรับรองว่าถูกต้อง
 พร้อมทั้งคำคัดค้าน ทั้งนี้ เพื่อที่ผู้จ่ายเงินจะได้นำหลักฐานเหล่านั้นไปใช้ไล่เบี้ยคู่สัญญาอื่นๆ ตาม
 มาตรา 969 อีกต่อไป แต่ไม่มีสิทธิเรียกให้ผู้ทรงคืนตัวเงินให้เพราะผู้ทรงต้องนำตัวเงินนั้นไป
 เรียกร้องเอาจากผู้รับรอง เพื่อให้ใช้เงินตามจำนวนที่รับรองไว้

ข้อสังเกต กรณีที่ผู้รับรองบางส่วนได้ใช้เงินบางส่วนตามจำนวนที่รับรองแก่ผู้
 ทรงแล้ว ผู้ทรงคงต้องมีหน้าที่ดำเนินการตามมาตรา 972 นี้เช่นกัน และยังมีสิทธิเก็บตัวเงินนั้นไว้
 เพื่อเป็นหลักฐานในการไล่เบี้ยเอาจำนวนเงินที่เหลือต่อไป

**“กรณีที่ผู้ทรงละเลยไม่ทำหน้าที่อย่างหนึ่ง มาตรา 973 เมื่อกำหนดเวลาจำกัดซึ่งจะกล่าว
 อย่างไม่ใดใน 3 อย่างตามที่กำหนด ผู้ทรง ต่อไปนี้ได้ล่วงพ้นไปแล้ว คือ
 ย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยผู้ส่งจ่าย ผู้สละกหัง (1) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิด
 ผู้รับอาวัล เว้นแต่ผู้รับรอง”** ให้ใช้เงินเมื่อ ได้เห็น หรือในระยะ เวลาอย่างใด
 อย่างไม่หนึ่งภายหลังได้เห็น
 (2) กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการ ไม่รับ
 รองหรือการไม่ใช้เงิน
 (3) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวเพื่อ ให้ใช้เงิน ใน
 กรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน"
 ท่านว่าผู้ทรงย่อมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ย
 เอาแก่เหล่าผู้สละกหัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้
 ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง
 อนึ่ง ถ้าไม่ยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้เขาได้รับ

รอกภายในเวลาจำกัดตั้งผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้ ท่านว่า ผู้ทรงยอมเสียดสิทธิตี่จะไล่เบี่ยทั้งเพื่อการที่เขาไม่ใช่เงินและเพื่อการที่เขาไม่รับรองเว้นแต่จะปรากฏจากข้อกำหนดว่า ผู้ส่งจ่ายหมายเพียงแต่จะปลดตนเองให้พ้นจากประกันการรับรอง

ถ้าข้อกำหนดจำกัดเวลาขึ้นตัวแลกเงินนั้นมีอยู่ที่คำสลักหลัง ท่านว่า เฉพาะแต่ผู้สลักหลังเท่านั้นจะอาจเอาประโยชน์ในข้อกำหนดนั้นได้

ข้อกำหนดจำกัดเวลาตามมาตรา 973 นั้น เพื่อประโยชน์ของคู่สัญญาที่ต้องผูกพันรับผิดชอบในตัวเงิน โดยตรง เว้นแต่ผู้รับรอง ดังนั้น ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นจะสิ้นสิทธิไล่เบี่ยเขาเหล่านั้น ข้อกำหนดจำกัดเวลาดังกล่าว เช่น

(1) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิด ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 913 (3) ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวประเภทนี้ให้ผู้จ่ายได้เห็นด้วยการทวงถามให้ใช้เงินภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในตัวเงินนี้ หรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้ส่งจ่ายจะไ้ระบุไว้ (มาตรา 944 ประกอบ 928)

- กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินในระยะ เวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น ตามมาตรา 913 (4) ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวประเภทนี้ให้ผู้จ่ายได้เห็นด้วยการรับรองภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ลงในตัวเงินนั้น หรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้ส่งจ่ายจะไ้ระบุไว้ (มาตรา 928)

- ถ้าผู้ทรงไม่กระทำตาม (1) ย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี่ยฯ ตามวรรคสอง

(2) กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการ ไม่รับรอง ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้าน(ร้องขอให้เขาทำ) เมื่อตัวขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่รับรองภายในจำกัดเวลาซึ่งกำหนดไว้เพื่อการยื่นตัวเงินให้เขารับรอง (โดยผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลัง) หรือภายในสามวันแต่นั้น (มาตรา 960 วรรคสาม)

- กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านหรือการไม่ใช้เงิน ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านในวันซึ่งจะพึงใช้เงินตามตัวนั้น หรือวันใดวันหนึ่งในสามวันต่อแต่นั้น (มาตรา 960 วรรคสอง)

- ถ้าผู้ทรงปล่อยเวลาดังกล่าวใน (2) ให้ล่วงพ้นไป ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบียดฯ ตามวรรคสอง

(3) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน ในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ข้อกำหนดดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้เป็นผลตามมาตรา 915 (2) และ 964 ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องนำตัวเงินประเภทนี้ยื่นให้ผู้จ่าย หรือผู้รับรองใช้เงินในวันถึงกำหนดตามมาตรา 941, 947 มิฉะนั้น ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบียดฯ ตามวรรคสอง

วรรคสอง ในกรณีที่ผู้ทรงไม่กระทำตาม (1),(2) หรือ (3) ดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นผลให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบียดฯ ผู้ส่งจ่าย บรรดาผู้สตกหลัง และคู่สัญญาอื่นๆ ซึ่งได้แก่ผู้รับอาวัล และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า เว้นแต่ ผู้รับรองเพียงคนเดียวที่ยังคงต้องผูกพันรับผิดชอบเพื่อความที่ตนรับรอง (มาตรา 937) ผู้รับรองจะหลุดพ้นได้ต่อเมื่อ ได้วางเงินตามจำนวนที่รับรองไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ตามมาตรา 947

วรรคสาม กรณีที่ผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ผู้ทรงยื่นตัวเงินให้ผู้จ่ายรับรอง (ตามมาตรา 927 วรรคสอง) หากผู้ทรงไม่นำตัวเงินนั้น ไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองภายในเวลาที่จำกัดไว้ ต่อมาไม่มีการใช้เงินหรือรับรอง ผู้ทรงก็สิ้นสิทธิไล่เบียดฯ ตามวรรคสองเช่นกัน เว้นแต่ ผู้ส่งจ่ายหมายเพียงแต่จะปลดตนเองให้พ้นจากประกันการรับรอง เช่น ผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดไว้ในตัวเงินนั้นว่า "ให้ผู้ทรงนำตัวเงินที่ยื่นให้ผู้จ่ายรับรองภายใน 12 วันนับแต่วันที่ลงในตัวเงินนี้ หากพ้นกำหนดนี้แล้ว ไม่แน่ใจว่าผู้จ่ายจะรับรองหรือไม่" แสดงว่าผู้ส่งจ่ายมิได้กำหนดเวลาจำกัดไว้เคร่งครัด แม้ผู้ทรงจะไม่นำตัวเงินนั้น ไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองภายในจำกัดเวลาดังกล่าว ผู้ทรงก็ไม่สิ้นสิทธิไล่เบียดฯ ตามวรรคสอง

วรรคท้าย กรณีที่ผู้สตกหลังเป็นผู้ลงข้อกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ผู้ทรงยื่นตัวเงินให้ผู้จ่ายรับรอง (ตามมาตรา 927 วรรคท้าย) หากผู้ทรงไม่นำตัวเงินนั้น ไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองภายในเวลาที่จำกัดไว้ ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบียดฯ เฉพาะผู้สตกหลังคนที่ลงข้อกำหนดเวลาดังกล่าวเท่านั้น จะนำวรรคสองมาใช้ไม่ได้

ข้อสังเกต

(1) กรณีตามมาตรา 973 วรรคแรก และวรรคสองแสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่า ผู้ทรงไม่
ต้องทำคำคัดค้านตัวผู้จ่าย กรณีที่ไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

(2) การที่ผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดเวลาจำกัดไว้ในตัวเงิน ย่อมเป็นผลครอบคลุมถึง
คู่สัญญาในตัวทุกคน แต่หากผู้สตั๊กหลังเป็นผู้ลงข้อกำหนดเวลาจำกัดไว้ในตัวเงิน ย่อมเป็นผล
เฉพาะตัวผู้สตั๊กหลัง (ดูมาตรา 973 วรรคสามและวรรคท้าย) ทำนองเดียวกับมาตรา 915 (1)

(3) ความในมาตรา 973 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินและเช็คที่ออกจาก
ต่างประเทศด้วย (มาตรา 985 วรรคท้าย และ 989 วรรคท้าย)

**“การยึดกำหนดเวลายื่นตัวหรือ
ทำคำคัดค้านในกรณีที่มีเหตุจำ
เป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้มาขัด
ขวาง”**

มาตรา 974 การยื่นตัวแลกเงินก็ดี การทำคำคัดค้านก็ดี ถ้ามี
เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้มาขัดขวางมิให้ทำได้
ภายในกำหนดเวลาจำกัดสำหรับการนั้นไซ้ ท่านให้ยึด
กำหนดเวลาออกไปอีกได้

เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ตั้งว่า มานั้น
ผู้ทรงต้องบอกกล่าวแก่ผู้สตั๊กหลังคนถัดตนขึ้นไปโดยไม่
ชักช้า และคำบอกกล่าวนั้นต้องเขียนระบุลงในตัวเงิน
หรือใบประจำต่อ ต้องลงวันและลงลายมือชื่อของผู้ทรง
การอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวนี้ ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติ
มาตรา 963

เมื่อ เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้นสุด ลิ่น
ลงแล้ว ผู้ทรงต้องยื่นตัวเงินให้เขารับรองหรือ ใช้เงิน โดย
ไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นก็ทำคำคัดค้านขึ้น

ถ้าเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้น ยังคงมี
อยู่ต่อไปจนเป็นเวลาสามสิบวันภายหลังตัวเงินถึงกำ
หนดไซ้ ท่านว่าจะใช้สิทธิไล่เบียดก็ได้ และถ้าเช่นนั้นการ
ยื่นตัวเงินก็ดี การทำคำคัดค้านก็ดี เป็นอันไม่จำเป็นต้อง ทำ
ในส่วนตัวเงินชนิดที่ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือให้

ใช้เงินในระยะเวลาอย่างหนึ่งอย่างใดภายหลังได้เห็นนั้น
กำหนดสามสิบวันเช่นว่ามานี้ ท่านให้นับแต่วันที่ผู้ทรงได้
ให้คำบอกกล่าวเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้นแก่ผู้
สลักหลังถัดคนขึ้นไป และถึงแม้ว่าจะเป็นการก่อนล่วง
กำหนด เวลายื่นตัวเงิน ก็ให้นับเช่นนั้น

วรรคแรก การยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายใช้เงินหรือรับรองหรือการทำคำคัดค้านดังกล่าว
มาแล้ว หากมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ (Unvoidable necessity) เช่น เหตุสุดวิสัยตาม
มาตรา 8 หรือมีเหตุขัดข้องชั่วคราวตามมาตรา 212 อันเป็นเหตุให้ผู้ทรง (เจ้าหนี้) ไม่อาจ
ปฏิบัติการดังกล่าวภายในเวลาจำกัดสำหรับการนั้นได้ ก็ให้ยืดกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปอีก
แล้วแต่กรณี

วรรคสอง ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องบอกกล่าวแก่ผู้สลักหลังถัดคนขึ้นไปโดยไม่ชักช้า ทั้งต้อง
ระบุเหตุจำเป็น วันเดือนปี และลงลายมือชื่อของผู้ทรงลงในตัวเงินหรือใบประจำต่อ และมีการ
บอกกล่าวต่อๆ กันไปตามความในมาตรา 963

วรรคสาม เมื่อเหตุจำเป็นฯ ดังกล่าวสิ้นสุดลง ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวเงินให้เขารับรอง
(กรณีมีข้อกำหนดเวลาจำกัด) หรือยื่นให้เขาใช้เงินโดยไม่ชักช้า และถ้าเขาไม่ยอมรับรับรองหรือไม่
ยอมใช้เงิน หากจำเป็นก็ต้องทำคำคัดค้านตามมาตรา 960

วรรคสี่ ถ้าเหตุจำเป็นฯ ยังคงมีอยู่ต่อไปจนเกินกว่า 30 วัน นับแต่วันถึงกำหนด และเหตุ
จำเป็นนั้นจะสิ้นสุดลงหรือดำเนินต่อไปหรือไม่ก็ตาม ผู้ทรงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยก็ได้โดยไม่ต้องยื่น
ตัวเงิน หรือทำคำคัดค้าน

วรรคห้า ตัวเงินที่นับเวลาถึงกำหนดได้ทันที เช่น มาตรา 913 (1) หรือ (2) กำหนด 30
วันตามวรรคสี่ขอยอมรับได้ง่าย แต่ในกรณีที่เป็นตัวเงิน ชนิดที่ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นตามมาตรา 913
(3) หรือให้ใช้เงินในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็นตามมาตรา 913 (4) ตราบใดที่ผู้ทรงยังมี
ได้นำตัว 2 ประเภทดังกล่าวไปยื่นให้ผู้จ่ายได้เห็นเพื่อทวงถาม หรือเพื่อรับรอง ก็ไม่อาจ
คำนวณนับเพื่อทราบวันถึงกำหนดใช้เงินที่แน่นอนได้ ดังนี้ ให้นับแต่วันที่ผู้ทรงได้ให้คำบอก
กล่าวเหตุจำเป็นฯ นั้น แก่ผู้สลักหลังถัดคนขึ้นไปตามวรรคสอง และแม้วันที่บอกกล่าวนั้นจะมี
มาก่อนวันที่กำหนดให้ยื่นตัวเพื่อรับรองก็ตาม ก็ให้นับดังเช่นวรรคห้านี้

แผนภูมิที่ 20
สิทธิและหน้าที่ของผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน

260

สิทธิของผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน

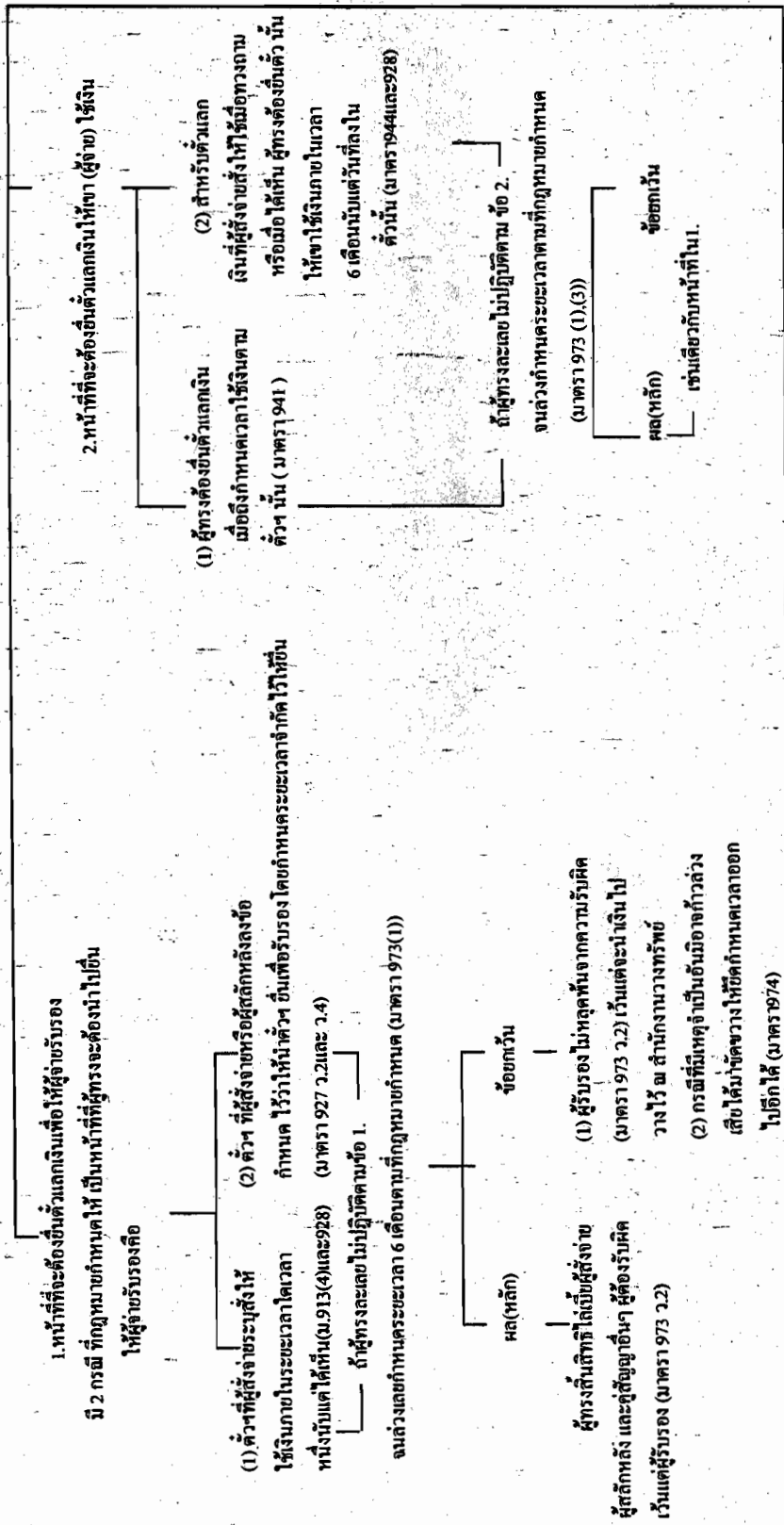
1. สิทธิที่จะได้รับการใช้เงินตามตัวแลกเปลี่ยนนั้น (มาตรา 914 959,967)
2. สิทธิที่จะยึดตัวแลกเปลี่ยนนั้นไว้ (มาตรา 905 ว.2-3)
3. สิทธิที่จะใช้ตัวแลกเปลี่ยนให้เป็นประโยชน์แก่ตน เช่น สักหลัง โอนและส่งมอบหรือส่งมอบตัว ๆ นั้นให้แก่เจ้าหน้าที่ของตน (มาตรา 917,919,918)
4. สิทธิที่จะบังคับใช้บัญชีสัญญาคนก่อนๆ ให้รับผิดชอบค่าขาดความเชื่อถือ (มาตรา 914,959,967)
5. สิทธิที่ลงข้อกำหนดกลับสั่งหรือจำกัดความรับผิดชอบหน้าที่ให้แก่ผู้ทรงตามที่กฎหมายอนุญาต (มาตรา 915) ก่อนที่จะสลักหลัง โอนตัวแลกเปลี่ยนนั้นต่อไป
6. สิทธิที่จะจดข้อความหรือจำนวนออกตัวๆ หรือวันรับรองตามความเป็นจริงได้ (มาตรา 932,933)

หน้าที่ของผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน

1. หน้าที่ที่จะต้องขึ้นตัวแลกเปลี่ยนเพื่อให้เขารับรองตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายหรือตามระยะเวลาที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 927,928,973,974)
2. หน้าที่ที่จะต้องขึ้นตัวแลกเปลี่ยนให้เขาใช้เงิน (มาตรา 941-944,928)
3. หน้าที่ที่จะต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน (มาตรา 960-962) กรณีที่มีได้ยกเว้น
4. หน้าที่ที่จะต้องให้ตีบอกกล่าว (มาตรา 963) หมายเหตุ หน้าที่ของผู้ทรงในรายละเอียดหน้าถัดไป (แผนภูมิที่ 21)

LW 213

แผนภูมิที่ 21
หน้าที่ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยน (มี 4 ประการ)

2.หน้าที่ที่จะต้องยื่นตัวแลกเปลี่ยนให้เขา (ผู้จ่าย) ใช้เงิน

(1) ผู้ทรงยื่นตัวแลกเปลี่ยน
เมื่อถึงกำหนดเวลาใช้เงินตาม
ตัว ยื่น (มาตรา 941)

(2) สำหรับตัวแลกเปลี่ยน
เงินที่ผู้ส่งจ่ายสั่งให้ใช้เมื่อทรงถาม
หรือเมื่อได้เกิน ผู้ทรงต้องยื่นตัว ยื่น
ให้เขาใช้เงินภายในเวลา
6 เดือนนับแต่วันที่ลงใน
ตัว ยื่น (มาตรา 944 และ 928)

ถ้าผู้ทรงละเลย ไม่ปฏิบัติตาม ข้อ 2.
จนล่วงกำหนดระยะเวลาที่กำหนด
(มาตรา 973 (1),(3))

ผล(หลัก) | ข้อยกเว้น
เช่นเดียวกับหน้าที่ใน 1.

3.หน้าที่ที่จะต้องทำคำคัดค้านการ รับรับรองหรือ ไม่ใช้เงิน

4.หน้าที่ที่จะต้องให้คำออกกล่าว

แผนภูมิที่ 22
หน้าที่ผู้ทรงอำนาจเงิน (ต่อ)
(มี 4 ประการ)

3.หน้าที่ที่จะต้องทำคดีความไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

(1) ผู้ทรงเป็นผู้จัดการให้มีการทำคำคัดค้านขึ้นภายในระยะเวลาและเงื่อนไขตามมาตรา 960 คือ ภายในวันนั้น หรือ 3 วันต่อจากวันนั้น

ถ้าผู้ทรงละเลยไม่ปฏิบัติตาม 3.

จนล่วงเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด(มาตรา 973(2))

ผล (หลัก)

ผู้ทรงสืบสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่

ใน 1.และ 2.

(2) ผู้มีหน้าที่ในการทำคำคัดค้าน

คือ -นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอ

-ทนายความผู้ได้รับอนุญาต และผู้ทำคำคัดค้าน

ต้องส่งมอบคำคัดค้านนี้แก่ผู้ร้องขอ(มาตรา 962 2.2)

4.หน้าที่ที่จะต้องให้คำบอกกล่าว

ผู้ทรงต้องบอกกล่าวการที่เขา (ผู้จ่าย) ไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินไปยังผู้หลักหลังถัดมาขึ้นไปกับทั้งผู้ส่งจ่ายภายในเวลา 4 วันนับจกวันคัดค้าน หรือมีบางวันขึ้นตัวๆ ในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่ต้องมีคำคัดค้าน" (มาตรา 963 2.1)

ถ้าผู้ทรงละเลยไม่ปฏิบัติตาม 4.จนเลยกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ผล (หลัก)

ผู้ทรง ไม่เสียสิทธิโดยนิตย แต่จะต้องรับผิดชอบ

ความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่ความประมาท

เงินเลขของตม (มาตรา 963 2.6)

ข้อควรระวัง

(1) ผู้รับรองยังไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบเกี่ยวกับหน้าที่ ใน 1 และ 2

(2) กรณีที่ในตัวเอง ไม่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" หรือ "ไม่มีคำคัดค้าน" ผู้ทรงก็ไม่จำเป็นต้องทำ

คำคัดค้าน เป็นการลดละหน้าที่ของผู้ทรง (มาตรา 915(2) และ 964)

(3) กรณีที่ผู้ทรง ได้ทำคำคัดค้านการไม่รับรองก่อนแล้วและต่อมาได้ยื่นคำให้จ่ายใช้เงินแต่ไม่มีการใช้เงิน ผู้ทรงไม่ต้องทำคำคัดค้าน การ ไม่ใช้เงินอีก (960 2.4)

(4) กรณีที่ผู้จ่ายได้ยื่นฟ้องในตัวเองภายในระยะเวลาที่กำหนดไม่ยอมรับรองหรือไม่ยอมใช้เงินทั้งกลางมือชื่อผู้จ่ายและวันถึงในตัวเอง นั้นแล้ว ผู้ทรงก็ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการ ไม่ใช้เงินอีก (มาตรา 965)

ส่วนที่ 7

ตั๋วแลกเงินเป็นสำรับ

(Bills of Exchange in a set)

ในสมัยเมื่อแรกเริ่มมีการใช้ตั๋วแลกเงินนั้น กิจการไปรษณีย์และการขนส่ง หรือการคมนาคมยังไม่สะดวกและไม่เจริญก้าวหน้าและไม่เจริญก้าวหน้าดังเช่นทุกวันนี้ การส่งตั๋วแลกเงินระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่อยู่ต่างถิ่นต้องใช้เวลานาน อาจมีการสูญหายระหว่างทางทำให้ลูกหนี้อดคิดไม่ได้ว่าถูกเจ้าหนี้โกงไม่ยอมส่งตั๋วแลกเงินให้ตามที่ตกลงกัน เจ้าหนี้ก็อดคิดไม่ได้ว่าส่งตั๋วแลกเงินไปแล้ว ผู้ทรงกงได้รับแล้วแต่แกลังแกลงว่ายังไม่ได้รับหรืออย่างไร ดังนั้นการออกตั๋วแลกเงินฉบับเดียวย่อมไม่เพียงพอ จึงนิยมออกตั๋วแลกเงินเป็นสำรับ โดยมีต้นฉบับตั้งแต่สองฉบับขึ้นไป ซึ่งกฎหมายเรียกว่า “คู่ฉีก” มีข้อความถูกต้องตรงกันเหมือนกับสำเนาตั๋วแลกเงินนั้น ๆ นั่นเอง และมีหมายเลขลำดับลงไว้เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นตั๋วแลกเงินเป็นสำรับ ผู้ส่งจ่ายจะทยอยส่งทีละฉบับ หากฉบับแรกสูญหายไป ก็ส่งคู่ฉีกฉบับอื่น (สำเนา) นั้นแทนต่อไป แต่ปัจจุบันนี้กิจการไปรษณีย์-โทรเลข และการขนส่งหรือคมนาคม ได้รับความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยมากขึ้น ความจำเป็นในการออกตั๋วแลกเงินเป็นสำรับจึงหมดไป และไม่นิยมออกตั๋วแลกเงินเป็นสำรับอีก เพราะเป็นการเสี่ยงอย่างมากสำหรับผู้ส่งจ่ายตั๋วแลกเงินและคู่สัญญาอื่นที่เกี่ยวข้อง

“ตั๋วแลกเงินอาจออกเป็นคู่ฉีก 2 ฉบับหรือกว่านั้นก็ได้ เรียกว่าตั๋วแลกเงินเป็นสำรับ จะออกได้ ต่อเมื่อไม่ใช่ตัวผู้ถือและมีได้สารนั่นเอง มิ ระบุไว้ว่าเป็น	มาตรา 975 อันตั๋วแลกเงินนั้น นอกจากชนิดที่ส่งจ่ายแก่ผู้ถือแล้วจะออกไปเป็นคู่ฉีกความต้องกันสองฉบับหรือกว่านั้นก็อาจจะออกได้ คู่ฉีกเหล่านี้ต้องมีหมายเลขลำดับลงไว้ในตัวตรา ฉะนั้นคู่ฉีกแต่ละฉบับย่อมใช้ได้เป็นตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่ง ๆ
--	--

ตัวเดียว”

แยกเป็นตั๋วเงินต่างฉบับกัน

บุคคลทุกคนซึ่งเป็นผู้ทรงตั๋วเงินอันมิได้ระบุว่าได้ออกเป็นตัวเดียวนั้น จะเรียกให้ส่งมอบคู่ฉีกสองฉบับหรือกว่านั้นแก่ตนก็ได้ โดยขอมให้คิดค่าใช้จ่ายเอาแก่ตน ในการนี้ผู้ทรงต้องวางกล่าวไปยังผู้สลักหลังคนถัดตนขึ้นไป และผู้สลักหลังคนนั้นก็จำต้องช่วยผู้ทรงวางกล่าวไปยังผู้ที่สลักหลังให้แก่ตนต่อไปอีก สืบเนื่องกันไปเช่นนี้ตลอดสายจนกระทั่งถึงผู้สั่งจ่าย อนึ่งผู้สลักหลังทั้งหลายจำต้องเขียนคำสลักหลังของตนเป็นความเดียวกันลงในฉบับคู่ฉีกใหม่แห่งตัวสำหรับนั้นอีกด้วย

มาตรา 975 วรรคแรก ตัวแลกเงินเป็นสำหรับนั้น จะเป็นตัวชนิดที่สั่งจ่ายแก่ผู้ถือ (ตัวผู้ถือ) ไม่ได้ ต้องเป็นตัวระบุชื่อเท่านั้น การออกตัวแลกเงินเป็นสำหรับจะออกเป็นคู่ฉีกมีข้อความถูกต้องตรงกัน 2 ฉบับ หรือมากกว่านั้นก็ได้ กล่าวคือจะมีต้นฉบับตัวแลกเงิน 1 ฉบับ ถ้าออกเพิ่มขึ้นอีกโดยมีข้อความเหมือนกัน ก็จะระบุว่าเป็นคู่ฉีกฉบับที่ 1-2 หรือ 3 ฯลฯ ตามลำดับ

มาตรา 975 วรรคสอง คู่ฉีกของตัวแลกเงินแต่ละฉบับจะต้องมีหมายเลขลำดับลงไว้ด้วย ถ้าไม่มีหมายเลขลำดับลงไว้แล้ว ให้ถือว่าคู่ฉีกแต่ละฉบับนั้นยอมใช้ได้เป็นตัวแลกเงินต่างฉบับกันโดยให้ถือว่าเป็นตัวเดียวนั้นเอง เท่ากับว่าผู้สั่งจ่ายออกตัวแลกเงินหลายใบต้องรับผิดชอบในตัวแลกเงินนั้นทุกฉบับ ผู้สั่งจ่ายจะถือว่าออกเป็นสำหรับไม่ได้ เพราะไม่มีหมายเลขลำดับกำกับไว้ ผู้รับโอนตัวแลกเงินอาจไม่รู้ว่าตัวแลกเงินนั้นเขาออกมาเป็นตัวเดียวหรือเป็นสำหรับ

มาตรา 975 วรรคท้าย ผู้ทรงตัวแลกเงินที่ไม่มีข้อความว่าออกให้เป็นตัวเดียว กฎหมายให้สิทธิผู้ทรงนั้นเรียกร้องให้ผู้สั่งจ่ายออกตัวแลกเงินเป็นสำหรับส่งมอบคู่ฉีก 2 ฉบับ หรือกว่านั้นแก่ผู้ทรงก็ได้ โดยที่ผู้ทรงยินยอมเสียค่าใช้จ่ายในการนี้เอง และในการนี้ผู้ทรงต้องบอกกล่าวผู้สลักหลังถัดตนขึ้นไป และผู้สลักหลังคนนั้นต้องบอกกล่าวไปยังผู้สลักหลังให้แก่ตนต่อไปอีก (กรณีมีผู้สลักหลังหลายคน) และบอกสืบต่อเนื่องกันไปเช่นนี้ตลอดสายจนกระทั่งถึงผู้สั่งจ่าย และตัวคู่ฉีกเหล่านั้นจะย้อนกลับลงมาตามลำดับโดยมีลายมือชื่อผู้สลัก

หลังทั้งหลาย สลักหลังต่อเนื่องกันมาตามลำดับดังเช่นฉบับแรก มิฉะนั้นคู่มือฉบับนี้อาจใช้
บังคับได้ ตามมาตรา 905

ข้อสังเกต

ลักษณะที่สำคัญของตัวแลกเปลี่ยนเป็นสำรับ คือ

มีคู่มือข้อความถูกต้องตรงกันตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป โดยผู้ส่งจ่ายมีจุด
ประสงค์ให้ใช้แทนกันได้ แต่ผูกพันรับผิดชอบเพียงฉบับเดียว และ

มีหมายเลขลำดับ 1-2 หรือ 3 ลงไว้ในคู่มือแต่ละฉบับเพื่อให้รู้ว่าออกตัว
แลกเปลี่ยนเป็นสำรับ

ความในมาตรา 975 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศด้วย
(มาตรา 989 วรรคท้าย)

<p>“การสลักหลังตัวแลกเปลี่ยนเป็น สำรับผู้ทรงที่สลักหลังตัวทุก ฉบับตามลำดับและผู้สลักหลัง ภายหลังผู้ทรงทุกคนต้องรับผิดชอบ”</p>	<p>มาตรา 976 ถ้าผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนสำรับหนึ่งสลักหลังคู่มือ สองฉบับหรือกว่านั้นให้แก่บุคคลต่างคนกัน ท่านว่าผู้ทรง ย่อมต้องรับผิดชอบตามคู่มือเหล่านั้นทุก ๆ ฉบับ และผู้สลักหลัง ภายหลังผู้ทรงทุก ๆ คนก็ต้องรับผิดชอบตามคู่มืออันตนเองได้ สลักหลังไปนั้น เสมือนดังว่าคู่มือที่วานั้นแยกเป็นตัวเงิน ต่างฉบับกัน</p>
--	--

เมื่อผู้ส่งจ่ายออกตัวแลกเปลี่ยนเป็นสำรับ โดยมีคู่มือทยอยส่งไปให้ผู้ทรงตามที่ร้อง
ขอให้ออกตามความในมาตรา 975 วรรคท้าย และบรรดาคู่มือเหล่านั้นก็ได้รับการสลักหลัง
ต่อเนื่องกันมาตามลำดับจนถึงมือผู้ทรง สมมุติว่ารวม 3 ฉบับ ต่อมาผู้ทรงได้สลักหลังตัวแลกเปลี่ยน
เงินทั้ง 3 ฉบับนั้นชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ 3 ราย ดังนี้ ให้ถือว่าผู้ทรงนั้นย่อมต้องรับผิดชอบตามคู่มือ
ทั้ง 3 ฉบับนั้น และหากคู่มือฉบับนั้นมีการสลักหลังโอนต่อ ๆ กันไปอีก บรรดาผู้สลักหลังทุกคนก็
ต้องรับผิดชอบตามคู่มือที่ตนเองได้สลักหลังไปนั้น เสมือนดังว่าคู่มือที่วานั้นแยกเป็นตัวแลกเปลี่ยนต่าง
ฉบับกัน สำหรับผู้ส่งจ่าย ผู้รับรอง และบรรดาผู้สลักหลังคนก่อนที่ผู้ทรงเดิมจะสลักหลังโอน
ตัวคู่มือแต่ละฉบับนั้น จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงโดยชอบที่ได้ตัวคู่มือไปเป็นสิทธิก่อนเพราะถือว่า

เป็นเจ้าของอันแท้จริงแห่งตัวแลกเงินนั้น (มาตรา 977) กล่าวคือต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินนั้น
เพียงฉบับเดียว

ข้อสังเกต

ผู้ทรงที่สลักหลังโอนตัวคู่มือแต่ละฉบับนั้นไปให้คนอื่นต่างคนกัน ผู้ทรงยอมต้อง
ผูกพันรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สลักหลัง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914) แสดงว่ากฎหมายต้องการ
ให้ผู้ทรงสลักหลังตัวแลกเงินทั้งสำหรับให้แก่บุคคลเดียว

ความในมาตรา 976 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศด้วย
(มาตรา 989 วรรคท้าย

**“สิทธิของผู้ทรงตัวแลกเงินแต่ละ มาตรา 977 ถ้าคู่มือสองฉบับหรือว่านั้นในสำหรับหนึ่ง
ฉบับในสำหรับและสิทธิของผู้ใช้” ได้เปลี่ยนมือไปยังผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่างคนกันใคร
เงินไปตามคู่มือฉบับที่ยื่นก่อน”** ในระหว่างผู้ทรงเหล่านั้นด้วยกัน คนใดได้ไปเป็นสิทธิก่อน
ท่านให้ถือว่าคนนั้นเป็นเจ้าของอันแท้จริงแห่งตัวเงินนั้น แต่
ความใด ๆ ในบทมาตรานี้ไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิของบุคคล
ผู้ทำการโดยชอบด้วยกฎหมายรับรองหรือใช้เงินไปตามคู่มือ
ฉบับซึ่งเขาขึ้นแก้ตนก่อน

สืบเนื่องมาจากมาตรา 976 ตัวแลกเงินเป็นสำหรับที่ผู้ทรงเดิมสลักหลัง โอนคู่มือ
หลายฉบับให้บุคคลต่างคนกัน กลายเป็นตัวแลกเงินแต่ละฉบับ ตัวแลกเงินแต่ละฉบับได้มีการ
โอนเปลี่ยนมือต่อ ๆ กันไป จนอยู่ในความครอบครองของผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่างคน
กัน แต่คู่สัญญาคนก่อน เช่นผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังคนก่อนที่จะมีการสลักหลังคู่มือ ย่อมต้อง
รับผิดชอบในตัวแลกเงินเพียงฉบับเดียว ขณะเดียวกันกลับมีผู้ทรงโดยชอบหลายคน เพื่อตัดปัญหานี้
มาตรา 977 จึงบัญญัติให้ผู้ทรงคนใดที่ได้ตัวแลกเงินนั้นไปเป็นสิทธิก่อนถือว่าเป็นเจ้าของอัน
แท้จริงแห่งตัวแลกเงินนั้น กล่าวคือผู้ทรงคนแรกที่ได้สิทธิในตัวแลกเงินนั้นไปก่อนเป็นผู้มีสิทธิ
ที่จะรับเงินหรือไต่เบี่ยคู่สัญญาคนก่อน ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ดี หากผู้ทรงคนหลังคนใดได้นำตัว
แลกเงินคู่มือของตนไปให้ผู้จ่ายรับรองก่อน หรือนำตัวฯ ไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินก่อน และผู้จ่าย
ได้รับรองหรือผู้จ่ายได้ใช้เงินไปโดยสุจริตเพราะไม่รู้ว่ามีตัวแลกเงินคู่มืออีกฉบับหนึ่งอยู่กับผู้

ทรงคนแรกที่มีสิทธิและอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของอันแท้จริง ดังนี้ ผู้รับรองนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบ
ผู้ทรงคนแรกนั้น

ข้อสังเกต

ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังคนก่อนรวมทั้งผู้จ่ายหรือผู้รับรองย่อมไม่ทราบว่าเป็นผู้
ทรงหรือเป็นเจ้าของอันแท้จริง โดยที่บุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินเพียงฉบับเดียวต่อ
ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนที่ได้ตัวนั้นไปเป็นสิทธิก่อน

ความในมาตรา 977 นี้ นำไปใช้บังคับกับเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศด้วย
(มาตรา 989 วรรคท้าย)

“การรับรองตัวแลกเงินเป็นสำรับ มาตรา 978 ถ้ารับรองนั้นจะเขียนลงในคู่มือฉบับใดก็ได้
ผู้จ่ายจะรับรองคู่มือฉบับใดก็ได้ ได้และจะต้องเขียนลงในคู่มือแต่เพียงฉบับเดียวเท่านั้น
เพียงฉบับเดียว หากรับรองมาก ถ้าผู้จ่ายรับรองลงไปกว่าฉบับหนึ่งและคู่มือซึ่งรับรอง
กว่า 1 ฉบับ ผู้จ่ายต้องรับผิดชอบ เช่นนั้นตกไปถึงมือผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายต่างคนกัน
คู่มือนั้น ๆ ทุกฉบับ หากคู่มือหนึ่ง ไซ้ ท่านว่าผู้จ่ายจะต้องรับผิดชอบคู่มือนั้นๆ ทุกฉบับ
ตกไปถึงมือผู้ทรงโดยชอบ” เสมือนตั้งว่าแยกเป็นตั๋วเงินต่างฉบับกัน

มาตรา 978 วรรคแรก ผู้จ่ายจะรับรองตัวแลกเงินเป็นสำรับซึ่งเป็นต้นฉบับหรือคู่มือ
ฉบับใดก็ได้เพียงฉบับเดียวเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องรับรองเฉพาะตัวแลกเงินที่เป็นต้นฉบับทำนอง
เดียวกันกับผู้ทรงที่สลักหลังโอนตัวแลกเงินคู่มือแต่ละฉบับนี้ ต้องโอนให้แก่ผู้รับโอนเพียงคน
เดียวตามมาตรา 976

มาตรา 978 วรรคสอง ถ้าผู้จ่ายรับรองตัวแลกเงินเป็นสำรับมากกว่า 1 ฉบับเช่น
รับรองจ่ายเงินทั้งต้นฉบับและคู่มือฉบับแรก รวม 2 ฉบับ หากตัวแลกเงินทั้ง 2 ฉบับนี้ได้อยู่ใน
ในความครอบครองของผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่างคนกันแล้ว ผู้จ่ายซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้
รับรองนั้นจะต้องรับผิดชอบตัวแลกเงินทั้งสองฉบับนั้น เสมือนว่าแยกตัวแลกเงินเป็นต่างฉบับ
กัน

ข้อสังเกต

ถ้าต้นฉบับและหรือคู่มือทั้งหมดอยู่ในความครอบครองของผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนเดียวกันแล้ว แม้ผู้จ่ายจะรับรองตัวแลกเงินเหล่านั้นทุกฉบับ ก็จะนำความในมาตรา 978 วรรคท้ายนี้มาใช้บังคับกับผู้รับรองไม่ได้ ผู้รับรองคงต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 วรรคแรก , 937 ในตัวแลกเงินนั้นเพียงฉบับเดียว

“หากผู้รับรองได้ใช้เงินแล้ว ต้อง มาตรา 979 ถ้าผู้รับรองตัวเงินซึ่งออกเป็นสำรับใช้เงิน เรียกว่าคู่มือฉบับที่ตนรับรองกลับไปโดยมิได้เรียกให้ส่งมอบคู่มือฉบับซึ่งมีคำรับรองของตน คืน มิฉะนั้นหากคู่มือฉบับนั้น นั้นให้แก่ตน และในเวลาตัวเงินถึงกำหนด คู่มือฉบับนั้นไป ตกถึงมือผู้ทรงโดยชอบแล้ว ผู้ ตกลงอยู่ในมือผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนใดคนหนึ่งไซ้ ผู้ รับรองจะต้องรับผิดชอบผู้ทรงคู่มือ ทำหน้าที่ว่าผู้รับรองจะต้องรับผิดชอบผู้ทรงคู่มือฉบับนั้น รับผิดชอบนั้น”

โดยหลักแล้ว ในการยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองนั้น ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องปล่อยตัวแลกเงินนั้นไว้ในมือ (ในความครอบครอง) ของผู้จ่ายหรือผู้รับรองนั้น (มาตรา 930 วรรคแรก) เพราะผู้ทรงยังต้องนำตัวนั้นไปขึ้นเงินในวันตัวถึงกำหนด หรือเก็บไว้เพื่อใส่เบี้ยฯ หากตัวนั้นขาดความเชื่อถือ

กรณีตามมาตรา 979 นี้ ผู้จ่ายได้รับรองตัวแลกเงินเป็นสำรับไว้ในคู่มือฉบับหนึ่งแล้วต่อมามีผู้ทรงนำคู่มืออีกฉบับหนึ่งมีเนื้อความถูกต้องตรงกันมายื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินเมื่อตัวเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน และผู้จ่ายได้ใช้เงินไปตามตัวคู่มือฉบับนั้น โดยมิได้เรียกให้ผู้ทรงคนนั้นส่งมอบคู่มือฉบับที่ตนเองได้รับรองไว้กลับคืนมาเสียก่อน ต่อมาคู่มือฉบับที่ตนรับรองนั้นได้อยู่ในมือผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายอีกคนหนึ่งแล้ว ก็ให้ถือว่า ผู้รับรองนั้นจะต้องรับผิดชอบผู้ทรงคู่มือฉบับที่ตนรับรองไว้

ข้อสังเกต

ความในมาตรานี้เป็นเรื่องผู้จ่ายได้รับรองตัวแลกเงินเป็นสำรับลงในคู่มือฉบับหนึ่งแล้วแต่กลับไปใช้เงินให้แก่ผู้ทรง (คนนั้นหรือคนอื่น) ที่นำคู่มืออีกฉบับหนึ่งยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนด ผู้จ่ายได้จ่ายเงินให้ไปโดยที่มิได้เรียกคู่มือฉบับที่ตนเคยรับรอง

ไว้กลับคืน ดังนั้น ผู้รับรองต้องรับผิดชอบตามคำรับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 937) ต่อผู้ทรง
โดยชอบด้วยกฎหมายจะอ้างว่าได้จ่ายเงินให้กับผู้ทรงไปแล้วไม่ได้ ผู้จ่ายคงต้องเรียกคืนเอาจาก
ผู้ทรงตัวคู่ฉีกที่มีได้มีการรับรองนั้นกลับคืนให้ฐานลามกมิควรได้ ตามมาตรา 406

ผู้จ่ายหรือผู้รับรองควรระลึกละเอียดว่า ถ้าผู้ทรงไม่ส่งคืนตัวคู่ฉีกที่ตนรับรองแล้ว
ตนก็มีสิทธิที่จะไม่จ่ายเงินให้

**“เมื่อได้มีการใช้เงินตามคู่ฉีกฉบับ มาตรา 980 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายซึ่งกล่าว
ใดแล้ว ตัวเงินสำหรับนั้นย่อมหลุด** มาก่อนนั้น ถ้าคู่ฉีกฉบับใดแห่งตัวเงินออกเป็นสำหรับได้
พ้นไป เว้นแต่กรณีจะต้องด้วย หลุดพ้นไปด้วยการใช้เงินหรือประการอื่นฉบับหนึ่งแล้ว
มาตรา 976 และ 979 ” ท่านว่าตัวเงินทั้งสำหรับก็ย่อมหลุดพ้นไปตามกัน

ข้อความที่ว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายซึ่งกล่าวมาก่อนนั้น” หมายถึง
เฉพาะบทบัญญัติเรื่องตัวแลกเงินเป็นสำหรับตั้งแต่มาตรา 975 ถึง 979 กล่าวคือ หมายความว่า
บทบัญญัติดังกล่าวหากไม่มีอะไรเป็นข้อขัดกับบทบัญญัติมาตรา 980 แล้ว ผลของการใช้เงิน
ตามตัวแลกเงินเป็นสำหรับต้องบังคับตามมาตรา 980 นี้

มาตรา 980 เป็นบทที่กล่าวถึงผลของการใช้เงินตามตัวแลกเงินเป็นสำหรับ ซึ่งอาจ
เป็นต้นฉบับหรือคู่ฉีกฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งบทก่อน ๆ และบทนี้ต่างมุ่งหมายให้ถือว่าเป็นตัว
แลกเงินฉบับเดียวกัน ดังนั้น เมื่อได้มีการใช้เงินไปตามตัวคู่ฉีกฉบับใดฉบับหนึ่งให้แก่ผู้ทรง
โดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งผู้ใช้เงินอาจเป็นผู้จ่ายหรือผู้รับรองหรือคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งที่ถูกผู้
ทรงไล่เบียด ผู้ใช้เงินนั้นย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัวแลกเงินนั้นทุกฉบับ และให้ถือว่าตัว
แลกเงินทั้งสำหรับนั้นได้มีการใช้เงินแล้วดังเช่นมาตรา 821 วรรคท้าย เว้นแต่กรณีจะต้องด้วย
มาตรา 976 ที่กำหนดให้ผู้ทรงเดิมที่สลักหลังโอนตัวแลกเงินเป็นสำหรับหลายฉบับให้แก่บุคคล
ต่างกัน และมาตรา 979 ที่ผู้รับรองใช้เงินไปโดยมิได้เรียกให้ส่งมอบตัวคู่ฉีกซึ่งมีคำรับรองของ
ตนกลับคืนมา ซึ่งผู้รับรองจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงโดยชอบที่ถือตัวคู่ฉีกที่ตนรับรองไว้ นั่น
คือตัวแลกเงินเป็นสำหรับนั้น นอกจากคู่สัญญาผู้ใช้เงินจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบการใช้เงิน
แล้ว ดังเช่นตัวเดียวทั่วไปตามมาตรา 949 หรือ 1009 ยังหลุดพ้นเพราะประการอื่นอีก ก็ได้ เช่น

ผู้ใช้จ่ายเงินนำทรัพย์สินมาใช้หนี้แทนจำนวนเงินในตัวนั้น หรือผู้ทรงปลอดหนี้ให้แก่คู่สัญญาคนใดคนหนึ่ง หรือคู่สัญญาคนนั้นก็ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นทั้งสำหรับ

ข้อสังเกต ความในมาตรานี้ นำไปบังคับกับเช็คที่ออกมาแต่ต่างประเทศด้วย

(มาตรา 989 วรรคท้าย)

“ คู่สัญญาที่ส่งคู่ฉีกฉบับหนึ่งไป ให้ผู้จ่ายรับรอง ต้องเขียนระบุลงในคู่ฉีกฉบับอื่นว่า คู่ฉีกฉบับโน้นอยู่ในมือบุคคลชื่อใด และบุคคลที่ถูกระบุต้องคืนตัวนั้นให้แก่ผู้ทรง หากไม่คืนให้ผู้รับรองทำคำคัดค้าน”

มาตรา 981 คู่สัญญาซึ่งส่งคู่ฉีกฉบับหนึ่งไปให้เขารับรอง ต้องเขียนแสดงลงในคู่ฉีกฉบับอื่นว่า คู่ฉีกฉบับโน้นอยู่ในมือบุคคลชื่อใด ส่วนบุคคลนั้นก็จำต้องสละตัวให้แก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแห่งคู่ฉีกฉบับอื่นนั้น ถ้าบุคคลนั้นบอกปิดไม่ยอมให้ ท่านว่าผู้ทรงยังต้องใช้สิทธิไล่เบียด ไม่ได้จนกว่าจะได้ทำคำคัดค้านระบุความดังต่อไปนี้

(1) ว่าคู่ฉีกฉบับซึ่งได้ส่งไปเพื่อรับรองนั้น เขาไม่สละให้แก่ฉันเมื่อทวงถาม

(2) ว่าไม่ได้สามารถจะให้เขารับรองหรือใช้จ่ายเงินด้วยคู่ฉีกฉบับอื่นได้

คำว่า “คู่สัญญา” หมายถึงคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวนั้นคนหนึ่งคนใดที่ถือตัวแลกเปลี่ยนเป็นสำรับนั้นไว้ แต่ตามปกติคือผู้ทรงเพราะเป็นผู้ครอบครองตัวแลกเปลี่ยนทั้งสำรับไว้ในขณะนั้นและผู้ทรงได้ส่งคู่ฉีกฉบับหนึ่งไปให้ผู้จ่ายรับรอง ขณะที่ผู้ทรงรอคู่ฉีกฉบับนั้น ผู้ทรงอาจมีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากตัวแลกเปลี่ยนนั้น ผู้ทรงจึงสลักหลังโอนตัวแลกเปลี่ยนคู่ฉีกอีกฉบับหนึ่งชำระหนี้เจ้าหนี้ของผู้ทรงนั้น ในการนี้ผู้ทรงต้องเขียนแสดงลงในคู่ฉีกฉบับที่สลักหลังโอนด้วยว่าคู่ฉีกอีกฉบับหนึ่งที่ส่งไปให้รับรองนั้นอยู่ในมือของผู้รับรองหรือคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งชื่ออะไร เพื่อที่ผู้รับโอนคนนั้นหรือคนอื่นต่อ ๆ มา จะได้เรียกให้เขาส่งคืนได้โดยสะดวก และบุคคลที่ครอบครองคู่ฉีกที่ผู้ทรงคนเดิมสลักหลังโอนให้ (มาตรา 981 วรรคแรก)

ถ้าผู้รับรองหรือคู่สัญญาคนอื่นที่ครอบครองคู่ฉีกนั้นบอกปิดไม่ยอมคืนให้ผู้ทรงโดยชอบยังใช้สิทธิไล่เบียดไม่ได้ จนกว่าจะได้ทำคำคัดค้าน โดยระบุข้อความดังนี้

(1) คู่ฉีกฉบับซึ่งผู้ทรงเดิมได้ส่งไปให้ผู้จ่ายรับรองนั้นผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่คืนให้ขณะ
เมื่อไปทวงถาม

(2) ผู้ทรงไม่สามารถจะนำคู่ฉีกฉบับที่ถือไว้หรือฉบับที่เหลือไปให้ผู้จ่ายรับรองหรือใช้
เงินได้ เพราะอาจทำสูญหายไปหรือถูกสลักไปก็ได้ ฯลฯ (มาตรา 981 วรรคท้าย)

(3) ความในมาตรา 968 นี้ นำไปใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินด้วย แต่มิได้นำไปใช้กับ
เช็ค ดังนั้นการคิดดอกเบี้ยในเช็คคงคิดกันได้ตามหลักทั่วไป ในเมื่อมีการผัดนัดเนื่องจาก
ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยคิดอัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี (มาตรา 224) และเริ่มคิดตั้งแต่วันที่
ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มิใช่คิดตั้งแต่วันที่ลงในเช็ค